

**002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
995**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Χ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
τ. Διευθυντοῦ τοῦ Β' Πολυταξίου Προτύπου τῆς Μαρασκείου Παιδαγ. Ἀκαδημίας

ΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ

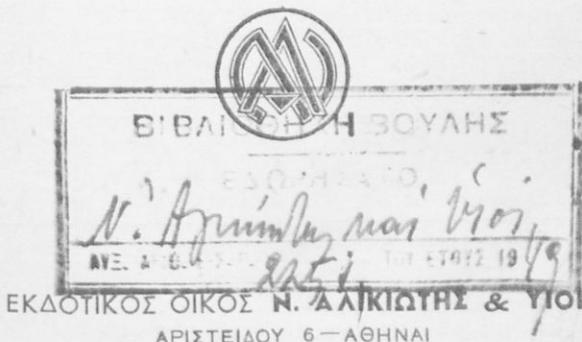
Ε' ΚΑΙ ΣΤ' ΤΑΞΕΩΣ

ΜΕ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΕΚΛΟΣΕΩΣ ΤΟΥ ΟΙΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
καὶ συσταθὲν διὰ τῆς ὑπὸ ἀριθ. 16565/24.2.49 ἐγκυρώσιον
ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.

ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

002
ΚΛΙ
ΣΓ2Α
995

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγῖδα τοῦ ἔκδότου.

Εθνικός Λαϊκός Θεάτρος
& Υἱοί

Τυπογραφεῖον «ΘΕΜΙΣ» - Φαβιέρου 45 - Αθῆναι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Δέν θὰ ἥτο καθόλου δρόδον νὰ γνωρίζῃ ἀφ' ἐνὸς δ ἀπόφοιτος τοῦ Λαϊκοῦ Σχολείου τὰ σχετικὰ μὲ τὴν πίστιν του—τὰ ὅποια πηγάζουν δλα σχεδὸν ἀπὸ τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον—καὶ νὰ ἀκούῃ συνεχῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Θρησκείας του, χωρὶς νὰ τὸ ἔννοῃ.

Διὰ νὰ ὑπερηδήσωμεν τὴν δυσκολίαν αὐτήν, διὰ νὰ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν θετικῶς, ὅτι δ ἀπόφοιτος τοῦ Λαϊκοῦ Σχολείου ὀλοκλήρωσε τὰς στοιχειώδεις θρησκευτικὰς γνώσεις του, δίδομεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν παιδιῶν ἐκλεκτὰς περικοπὰς ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον περικοπὰς προτιμηθείσας μὲ πολλὴν προσοχὴν καὶ κατατεταγμένας εἰς συνέχειαν, μὲ πᾶσαν ἐπιμέλειαν καὶ τάξιν τοῦ δίδομεν τὰς ἰδίας τὰς πηγὰς τῆς θρησκείας του.

Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ βαθεῖα ἀνάλυσις τοῦ Εὐαγγελίου. Μόνον ἀνάγνωσις θὰ γίνῃ καὶ ἔρμηνεία εἰς τὰ δυσκολώτερα σημεῖα. 'Ἡ βαθυτέρᾳ ἐπεξεργασίᾳ θὰ γίνῃ ἀπὸ τὸν μαθητὴν μὲ τὴν βοήθειαν τῶν γνώσεων, τὰς ὅποιας ἔχει ἀπὸ ὅλην τὴν Σειρὰν τῶν Θρησκευτικῶν μαθημάτων, τὰς ὅποιας ἱκολούθησεν. 'Ἡ εἰσήγησις καὶ ἡ συνεργασία καὶ ἡ καθοδήγησις τοῦ διδασκάλου θὰ φέρουν τὴν ωφέλειαν, ἡ ὅποια πρέπει νὰ προκύψῃ.

Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ κατεγράφησαν, συμφώνως καὶ μὲ τὸ ἐπίσημον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα, περικοπαὶ ἀπὸ τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια διὰ τὰς δύο τάξεις Ε' καὶ ΣΤ'.

Διὰ τὴν Ε' τάξιν περικοπαὶ σχετικαὶ μὲ τὸν *Bίον*, τὰ Θαύματα καὶ τὰ *Πάθη* τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν περικοπαὶ σχετικαὶ μὲ διδακτικὰς συνομιλίας τοῦ *Kυρίου*, περικοπαὶ σχετικαὶ μὲ τὰς παραβολὰς τοῦ *Kυρίου* καὶ τέλος ἡ θαυμασία ἐπὶ τοῦ *"Ορούς Ομιλία Του"*.

Καὶ οὕτω τὸ βιβλίον διηγέρθη εἰς δύο μέρη μὲ τρία κεφάλαια ἔκαστον.

'Ἡ ὑλὴ τῆς Ε' εἶναι γενικῶς γνωστὴ τόσον εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς Ε', ὅσον καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς ΣΤ'. Εἶναι κατατεταγμένη εἰς φυσικὴν καὶ χρονικὴν ἀλληλουχίαν, ἀναλόγως καὶ παραλλήλως πρὸς τὴν διάταξιν, τὴν ὅποιαν ἔχει ἡ ὑλὴ εἰς τὴν *Καινὴν Διαθήκην*.

'Ιδίως τὸ μέρος τὸ σχετικὸν μὲ τὰ *Πάθη* τοῦ Κυρίου εἶναι χωρισμένον εἰς τὰ γεγονότα ἔκαστης ἡμέρας, οὗτως ὥστε νὰ δύναται καθεὶς νὰ κρατῇ καὶ νὰ παρακολουθῇ τὴν συνέχειαν καὶ τὴν χρονικὴν ἀλληλουχίαν εἰς τὰ γεγονότα τῆς *Μεγάλης Έβδομάδος* ἀπὸ τὰς ἰδίας Πηγὰς, καὶ μάλιστα μὲ ἀκρίβειαν περισσότην καὶ ἀνευ χασμάτων.

‘Η υλη τῆς ΣΤ’ τάξεως είναι σχετικῶς γνωστὴ καὶ εἰς τὰς δύο τάξεις, καὶ μάλιστα μερικαὶ παραβολαὶ καὶ διδακτικαὶ διμιλίαι τοῦ Χριστοῦ. Καὶ αὐτὸς ἀκριβῶς είναι ἔκεινο, τὸ δποῖον θὰ ὠφελήσῃ διότι θὰ προκαλέσῃ καὶ θὰ εὐκολύνῃ τὴν ἔρευναν τοῦ παιδιοῦ ἐντὸς αὐτῶν τούτων τῶν πηγῶν.

Εἰς τὰς Εὐαγγελικὰς περικοπὰς γενικῶς — καὶ μάλιστα εἰς τὸ μέρος τῶν Παραβολῶν — μὲ τὴν ἀλληγορικὴν τῶν ἔννοιαν καὶ μὲ τὰ βαθύτερα νοήματα, τὰ δποῖα ἔχουν, τόσον αὐταῖ, δσον καὶ ἡ θαυμασία διμιλία τοῦ Χριστοῦ, ἡ γνωστὴ μὲ τὸ ὄνομα «ἡ ἐπὶ τοῦ Ὁρους Ὁμιλία», μὲ τὸν παραδειγματισμὸν, δ δποῖος αὐθιορμήτως θὰ προκληθῇ, καὶ μὲ τὰς ἔφαμογάρας, αἱ δποῖαι δυνατὸν νὰ εὐρεθοῦν, ἥ καὶ νὰ ὑποδειχθοῦν — είναι δυνατὸν καὶ εὐκολὸν νὰ ἀνοιχθῇ ἄφθονος καὶ εὐχάριστος ἔργασία διὰ τὴν ἥθικὴν μέρφωσιν τοῦ παιδιοῦ, διὰ τὴν ἀνάδειξίν του εἰς τελείαν προσωπικότητα, ἐδραζομένην ἐπὶ τῆς αἰωνίας ἥθικῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΑΣ

Πρῶτον ἐγράφησαν τὰ Εὐαγγέλια τοῦ Ματθαίου, τοῦ Μάρκου καὶ τοῦ Λουκᾶ, κατὰ τὸ 64 — 70 περίπου μ. Χ. Ἐπειτα, κατὰ τὸ 90 ἥ 100 μ. Χ. ἐγράφη τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου.

Διὰ τοὺς Εὐαγγελιστὰς θὰ σημειώσωμεν ἐλάχιστα καὶ μὲ μεγάλην συντομίαν.

1) *Ο Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος.* Ἡτο Ἰουδαῖος· τὸ ἐπάγγελμά του ἦτο τελώνης καὶ ἔγινεν ἐκ τῶν πρώτων μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ. Ἐγράψε τὸ Εὐαγγέλιον του εἰς τὴν Ἀραμαϊκὴν γλῶσσαν, ἀπὸ τὴν δποίαν βραδύτερον μετεφράσθη εἰς τὴν Ἑλληνικήν, δπως είναι σήμερον· τὸ παραδέχονται δλαι αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι. Τὸ ἀρχαῖον πρωτότυπον δὲν ὑπάρχει.

Κύριον σκοπὸν εἰς τὸ Εὐαγγέλιόν του ἔχει ὁ Ματθαῖος νὰ ἀποδείξῃ, δτι ὁ Χριστὸς είναι ὁ Μεσσίας, περὶ τοῦ δποίου ἐπροφήτευσαν οἱ Προφῆται. Περιγράφει μὲ λεπτομερείας τὴν ἥθικὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔκθέτει μὲ πολλὴν ἀκρίβειαν τὴν ἐπὶ τοῦ δρους δμιλίαν.

Τὸ Εὐαγγέλιον του ἐγράψεν εἰς τὴν Παλαιστίνην (κατὰ τὸ 64 μ. Χ.). Τὸ ἀνέπτυξε προφορικῶς καὶ τὸ διέδωκεν εἰς δλην τὴν Παλαιστίνην. Ἐπειτα μετέβη, δπως λέγει ἡ παράδοσις, καὶ εἰς ἄλλας χώρας καὶ ἔκήρυξεν, ἰδίως εἰς τὴν Χαλδαίαν (Βαβυλωνίαν) καὶ εἰς τὴν Αἴθιοπίαν.

2) *Ο Εὐαγγελιστὴς Μάρκος.* Πατρὸς του ἦσαν τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἡτο μαθητὴς τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου. Ἦκολον θησε τὸν Παῦλον εἰς τὴν πρώτην του «Ἀποστολικὴν πορείαν». Ἐπειτα μετέβη μετὰ τοῦ Βαρράβα εἰς τὴν Κύπρον. Γενικῶς συνειργάσθη μὲ τὸν Πέτρον, μὲ

τὸν Παῦλον καὶ μὲ τὸν Βαρνάβαν διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τὸ Εὐαγγέλιον του τὸ ἔγραψεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν (κατὰ τὸ 70 μ. Χ.) ἐπειτα ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου. Τὸ ἔγραψε κατόπιν παρακλήσεων πολλῶν Χριστιανῶν, οἵ διοῖοι ἔζητον νὰ γράψῃ συνοπτικῶς, δσα τοὺς ἐδίδασκε. Σκοπὸν εἶχε νὰ ἀποδείξῃ, δτι ὁ Χριστὸς εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τὸ Εὐαγγέλιον του συμφωνεῖ μὲ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου, ἀλλ ἐίναι συντομώτερον.

Ανέπτυξε καὶ ήρμήνευσε τὸ Εὐαγγέλιον του εἰς τὴν Ἀλεξανδρειαν, τῆς ὄποιας ἐχοημάτισε καὶ πρῶτος Ἐπίσκοπος ἐπὶ 20 ἔτη.

Ἐθανατώθη μαρτυρικῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ.

3) *Ο Εὐαγγελιστής Δουκᾶς*. Ἡτο Ἐλλην ἱατρὸς ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας. Εἰς τὴν Ἀντιόχειαν συνηντήθη μὲ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον· συνεδέθη στεγῶς μετ' αὐτοῦ καὶ ἔγινεν ὁ πιστὸς καὶ ἀγώριστος σύντροφος καὶ δπαδός του. Μαζύ του εἰς τὴν Ἑλλάδα, μαζύ του εἰς τὴν Μακεδονίαν, μαζύ του εἰς τὴν Ρώμην. Ἐφάνη ἄξιος συνεργάτης καὶ ἀφωτιωμένος φίλος.

Τὸ Εὐαγγέλιον του τὸ ἔγραψε καὶ αὐτὸς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πέτρου εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Εἰς αὐτὸν περιγράφει πρὸς κάπιον σπουδαῖον, — *κράτιστον*, δπως τὸν λέγει — Ρωμαῖον *Θεοφίλον*, δλα τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Χριστόν, μὲ πολλὰς λεπτομερείας καὶ ἀκριβείας προσπαθεῖ νὰ τὸν πείσῃ, δτι δλα ἐκεῖνα, τὰ ὄποια τὸν ἐδίδαξεν, εἶναι ἀληθέστατα.

Ο Ἰδιος ὁ Λουκᾶς ἔγραψε καὶ τὰς «*Πράξεις τῶν Αποστόλων*». Ή παράδοσις λέγει, δτι ἦτο καὶ σπουδαῖος ζωγράφος καὶ δτι ἔκαμε τὰς πρώτας εἰκόνας τῆς Ἐκκλησίας. Πιστεύεται, δτι ἀκόμη σφίζονται εἰκόνες τῆς Παναγίας, ἔργα τοῦ Λουκᾶ. (Βλέπε καὶ *Ἐκκλ. Ιστορίαν*, σελ. 35 - 36).

Ἀπέθανε μαρτυρικῶς εἰς τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας.

4) *Ο Απόστολος καὶ Εὐαγγελιστής Ιωάννης*. Ἡτο υἱὸς τοῦ Ζεβεδαίου καὶ τῆς Σαλώμης. Ἡτο ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἀχωρίστους μαθητὰς τοῦ Κυρίου καὶ ὁ πλέον ἀγαπητός του. Ἡκολούθησε τὸν Κύριον εἰς τὴν σύλληψιν, εἰς τὴν ἀνάκρισιν, εἰς τὴν καταδίκην μέχρι καὶ τοῦ Σταυροῦ. Ο Χριστὸς εἰς αὐτὸν ἐνεπιστεύθη ἀπὸ τὸν Σταυρὸν τὴν φροντίδα διὰ τὴν Παναγίαν Μητέρα Του.

Μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου παρέμεινεν ἀρκετὸν καιρὸν εἰς τὴν *Ιερουσαλήμ*: ἐπειτα μετέβη εἰς τὴν Ἐφεσον, ἔνθα ἀπελάμβανε μεγάλης τιμῆς καὶ ὑπολήψεως ἀπὸ ὅλους τοὺς κατοίκους Χριστιανοὺς καὶ μῆ.

Τὸ Εὐαγγέλιον του τὸ ἔγραψε εἰς τὴν Ἐφεσον καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Σκοπὸν εἶχε νὰ ἀποδείξῃ, δτι ὁ Χριστὸς ἦτο ὁ Λόγος (υἱὸς) τοῦ Θεοῦ ἀσχολεῖται πολὺ μὲ τὰς δογματικὰς διδασκαλίας

τοῦ Κυρίου· καὶ συμπληρώνει ὅτι παρέλειψαν οἱ ἄλλοι Εὐαγγελισταί, παρατρέχων πολλὰ γνωστὰ ἀπὸ τὰ Εὐαγγέλια ἐκείνων.

‘Ο Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἔξόριστος εἰς Πάτμον (τὴν ἐποχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔγινεν ὁ φοβερὸς διωγμὸς κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐπὶ Δομιτιανοῦ), ἔγραψε καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν, ὅπου προφητεύει καὶ εἰκονίζει λίαν παραστατικῶς καὶ πολὺ πειστικῶς τὸν θρίαμβον τοῦ Χριστιανισμοῦ.

“Ἐγράψε προσέτι καὶ τρεῖς καθολικὰς ἐπιστολάς, εἰς τὰς ὁποίας, ἐκτὸς τῶν διδασκαλιῶν του διὰ τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου, συνιστᾷ ἐπιμόνως ἀγάπην καὶ ὁμονοιαν.

‘Ἀπέθανεν εἰς βαθὺ γῆρας εἰς τὴν Ἐφεσον, διδάσκων μέχρι τοῦ τέλους τῆς ζωῆς του.

Κατὰ τὰ τελευταῖά του ἔπει δὲν ἡμποροῦσε ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀπὸ τὰ πολλά του γηρατεῖα νὰ ὅμιλῃ μὲ πολλὰ λόγια καὶ ἔλεγε μόνον : «Τεκνία μου ἀγαπητά, εἰσήγην ὑμῖν». (Βλέπε Ἐκκλ. Ἰστορίαν, σελ. 37).

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΜΠΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

§ 1. Ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ

«Απὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Β' 1 - 20.

«Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἑκείναις, ἔξηλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου, ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην· αὗτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου, καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἔκαστος εἰς τὴν ἴδιαν πόλιν. Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωάννης ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἐκ πόλεως Ναζαρέτ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πό-

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 1:

«Ἐν ταῖς ἡμέραις ἑκείναις» = κατὰ τὴν ἐποχήν, καθ' ἥν ἐγεννήθη ὁ Πρόδρομος.

‘Ο Προφήτης Δανιήλ (9,24) ἐπροφήτευσεν ὡς χρόνον γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ 70 ἑβδομάδας ἐτῶν (490 ἔτη) ἀπὸ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας.

«Ἐξῆλθε δόγμα» = ἔξεδόθη διάταγμα.

‘Ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην» = γὰρ ἀπογραφοῦν δῆλοι οἱ ὑπήκοοι τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Αὐτοκράτωρ ἵτο τότε ὁ Ὁκταβιανὸς καὶ ἀνθύπατος τῆς Συρίας ὁ Κυρήνιος* ἡ ἀπογραφὴ αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη, ἡ ὅποια ἀναφέρεται εἰς τὰς ἴστοριας.

«Απὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὴν Ἰουδαίαν» = Εἶδομεν εἰς τὴν «Καινὴν Διαθήκην» σελ. 133, ὅτι ἡ Παλαιστίνη ἵτο χωρισμένη διοικητικῶς, κατὰ τὰ χρόνια τοῦ Χριστοῦ, εἰς τέσσαρας περιφερείας: Γαλιλαίαν, Ἰουδαίαν, Σαμάρειαν καὶ Περαίαν.

λιν Δαυΐδ, ήτις καλεῖται Βηθλεέμ (διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἰκου καὶ πατριᾶς Δαυΐδ) ἀπογράφασθαι σὺν Μαρίᾳ τῇ μεμηγστευμένῃ αὐτῷ γυναικὶ, οὕσῃ ἑγκύῳ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκενὸν αὐτῆν· καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν· καὶ ἵδού, ἀγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς· καὶ ἐφοβήθησαν φόδον μέγαν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς δ ἄγγελος· μὴ φοβεῖσθε· ἵδού γάρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ήτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ· δτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ, ὃς ἔστι Χριστὸς ὁ Κύριος, ἐν τῇ πόλει Δαυΐδ· καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὑρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον ἐν φάτνῃ. Καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἄγγελῷ πλῆθος στρατιῶν οὐρανίου αἰνούντων τὸν Θεόν, καὶ λεγόντων· δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίᾳ· καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ'

«Εἰς πόλιν Δαυΐδ» = ἡ Βηθλεέμ, ἡ ὁποία ἦτο πατρὶς τοῦ Δαυΐδ (γράφεται καὶ Δαβίδ), ὄνομάζεται ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν πόλις τοῦ Δαυΐδ.

«Ἐκ πόλεως Ναζαρὲτ εἰς Βηθλεέμ» = ἀπόστασις 20 ώρῶν περίπου.

«Διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν» = διότι κατίγετο αὐτός.

«Ἐξ οἰκου καὶ πατριᾶς Δαυΐδ» = ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν γενεὰν τοῦ Δαυΐδ. Ἐκάστη Ἰσραηλιτικὴ φυλὴ (καὶ ἥσαν 12 αἱ φυλαὶ, δσα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Ἰακώβ: Ρουθήμ, Συμεών, Λευΐ, Ἰούδας, Ιαζαρ, Ζαβουλών, Δάν, Νεφθαλήμ, Γάρ, Ἀσήρ, Ἰωσήφ καὶ Βενιαμίν) ἦτο χωρισμένη εἰς πατριὰς (σοῖς) καὶ ἐκάστη πατριὰ εἰς οἴκους (γενεές).

«Ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι» = συνεπληρώθη ὁ χρόνος τῆς ἑγκυμοσύνης καὶ ἐφθασεν ἡ ὥρα τοῦ τοκετοῦ.

«Υἱὸς πρωτότοκος» = πρῶτος καὶ μόνος υἱὸς τῆς Θεοτόκου.

«οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος» = δὲν ὑπῆρχε δι' αὐτούς χῶρος κατάλληλος.

«ἥσαν ποιμένες ἀγραυλοῦντες» = ἥσαν ποιμένες, ποὺ παρέμενον ἐκεῖ καὶ ἔτυχε ν' ἀγρυπνοῦν φυλάττοντες τὰ ποιμνιά των τὴν νύκτα.

«δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτοὺς» = λάμψις θεϊκὴ ἔλαμψε γύρω του.

«εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην» = σᾶς φέρω καλὴν ἀγγελίαν καὶ χαρὰν μεγάλην.

«ἔσται παντὶ τῷ λαῷ» = θά εἶναι χαρὰ δι' ὅλον τὸν κόσμον.

«ἐτέχθη ὑμῖν» = ἐγεννήθη πρὸς κύριον σας.

«έγένετο πλῆθος» (ἐν. ἀγγέλων ἐκ τῆς) «οὐρανίου στρατιᾶς αἰνούντων καὶ λεγόντων» = πιρουσιάσθη πλῆθος ἀγγέλων ἀπὸ τὰ οὐράνια τάγματα τῶν ἀγγέλων (βλέπε Λειτουργ. σελ. 80), οἱ δοποῖσι ἐδόξαζον καὶ ἔλεγον:

«δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη» ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίᾳ» =

αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἀγθρωποί, οἱ ποιμένες, εἰπον
πρὸς ἀλλήλους· διέλθωμεν δὴ ἔως Βηθλεὲμ καὶ ἴδωμεν τὸ ρῆμα τοῦτο
τὸ γεγονός, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν· καὶ ἥλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦ-
ρον τὴν τε Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ, καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ·
ἱδόντες δὲ διεγνώρισαν περὶ τοῦ ρήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ
τοῦ παιδίου τούτου· καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λα-

---

ᾶς εἶναι δόξα εἰς τὸν Θεόν, ὁ δόποιος κατοικεῖ εἰς τὰ ὑψιστα (εἰς τοὺς οὐρα-
νοὺς) καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν ἦς εἶναι εἰρήνη καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἦς εἶναι
ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ.

«καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον»=καὶ ὅταν ἔφυγον οἱ ἄγγελοι.

«διέλθωμεν καὶ ἴδωμεν τὸ ρῆμα τοῦτο τὸ γεγονός» = ἦς ὑπάγομεν καὶ
ἦς ἔξετασμον αὐτὸν τὸν λόγον, αὐτὸν τὸ πρᾶγμα, τὸ δόποιον μᾶς εἴπον οἱ ἄγ-
γελοι, διτὶ ἔγινεν.

«ὅ δ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν» = τὸ δόποιον, γεγονός, μᾶς τὸ ἀνήγγειλεν
ὁ Θεός (μὲ τὸν ἄγγελον).

«διεγνώρισαν περὶ τοῦ ρήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς» = ἐξήτασαν
καὶ ἐπεισθῆσαν διὰ τὸν λόγον, ὁ δόποιος τοὺς ἐλαλήθη (τοὺς ἐλέχθη — τοὺς
εἰπώθη).

«συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς» = Ἡ Παναγία συγκρατοῦσα καὶ
συγχεντρώνουσα εἰς τὴν καρδίαν της (εἰς τὸν νοῦν της) ὅλα ἐκεῖνα, τὰ δόπια
εἴπον οἱ ἄγγελοι (καὶ φυσικὰ συνδυάζουσα αὐτὰ μὲ δσα τῆς εἰπεν δ ἄγγελος
κατὰ τὸν εὐαγγελισμόν), τὰ διηγήθη καὶ εἰς τὸν Ἀπόστολον
καὶ Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν.

«επὶ πᾶσιν, οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον» = δι' ὅλα, ὅσα ἤκουσαν καὶ εἶδον.

Τι σορεικαὶ Σημειώσεις.

‘Απὸ τοὺς ἄλλους εὐαγγελιστὰς μόνον ὁ Ματθαῖος περιγράφει εἰς τὸ κεφ.
Α'. 18—25 τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ. ‘Επροτιμήσαμεν τὴν περιγραφὴν τοῦ
Λουκᾶ, διότι ἔχει πολλάς λεπτομερείας.

‘Ο Χριστὸς ἐγέννηθη 750 ἔτη μετά τὴν κτίσιν τῆς Ρώμης.

‘Η Ἐκκλησία μας ἔօρτάζει τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς 25 Δε-
κεμβρίου. Τότε ψάλλεται τὸ ἀπολυτίκιον :

‘Η Γέννησίς Σου, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τὸ
τῆς γνώσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ οἱ τοῖς ἀστροῖς λατρεύοντες ὑπὸ ἀστέρος ἐδιδά-
σκοντο, Σὲ προσκυνεῖν, τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, καὶ Σὲ γινώσκειν ἔξ
ηφους Ἀνατολήν, Κύριε, Δόξα Σοι.

Δηλ. Χριστέ, ή γέννησίς Σου ἔκαμε τὸν κόσμον νὰ ἰδῃ τὸ φῶς τῆς ἀλη-
θείας. Ἐκείνον, οἱ δόποιοι ἐλάτρευον τὰ ἀστρα, ἔμαθον ἀπὸ τὴν γέννησιν Σου,
νὰ προσκυνοῦν Σέ, ὁ δόποιος εἰσαι ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης καὶ νὰ Σὲ ἀνα-
γνωρίζουν φῶς, ποὺ ἀνέτειλες ἀπὸ τὸν οὐρανόν, Κύριε, νὰ εἰσαι δοξασμένος.

Βλ. καὶ «Καινὴν Διαθήκην» σελ. 16—19.

ληγθέντων οὐπό τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς. Ἡ δὲ Μαριάμ πάντα συγετήρει τὰ ρήματα ταῦτα συμβάλλουσα τῇ καρδίᾳ αὐτῆς· καὶ οὐπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰγοῦντες τὸν Θεόν ἐπὶ πᾶσιν, οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς».

§ 2. Ἡ Προσκύνησις τῶν Μάγων

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Β' 1 - 2.

«Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἵσού, μάγοις ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες· ποῦ ἔστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἰδομεν γάρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ γλωττεῖν προσκυνῆσαι

«Ἡ ἑορτὴ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἀρχικῶς ἦτο συνηνωμένη μετὰ τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων (Φώτων) καὶ ἑωράζετο τὴν 6 Ἰανουαρίου.

«Ἡ ἴδια πέρα ἑορτὴ τῆς 25 Δεκεμβρίου ὡς «έορτὴ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου» εἰσήχθη ἐκ τῆς Δύσεως εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς κατὰ τὰ τέλη τοῦ 8^{ου} αἰώνος.

«Οἱ Ἀρειανισμοὶ εἰχε προκαλέσει πολλὰς ἀμφισβητήσεις περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ ὑπῆρχε σκόπιμος ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ἑορτολογικῆς ταύτης μεταβολῆς. Συνήντησεν δῆμος σφοδράς ἀντιδράσεις, καίτοι ἓπειτηρίχθη ὑπὸ μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαιτέρως τοῦ Γρηγορίου Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Μόλις ἐν τέλει τοῦ στριῶνος ἐπεβλήθη τελευταία δὲ πασῶν ἐδέχθη αὐτὴν ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσοιλίμων (¹).

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 2:

«Ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως»=εἰς τὴν ἐποχὴν ὅπου ἐβασίλευεν ὁ Ἡρώδης.

«μάγοις ἀπὸ ἀνατολῶν»=ἀστρονόμοι, σοφοὶ ἀπὸ τὰ ἀνατολικώτερα μέρη τῆς Ασίας.

«παρεγένοντο»=κατέφθασαν—ῆλθον.

«εἰδομεν αὐτοῦ τὸν ἀστέρα»=εἰδομεν τὸ ἀστρον του, τὸ ὅποιον μᾶς ἥριμηνεν, ὅτι ἔγεννήθη Αὔτος.

«ποῦ ἔστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς»=ποῦ είναι ὁ νεογέννητος βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

(¹) Ἰδὲ ἄρθρον 25 - 12 - 37 Μαχ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκοῦ, Χρυσοστόμου, Ἐφ. «Πρωτία», 1355.

αύτῷ. Ἀκούσας δὲ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ καὶ συγαγαγών πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν, ποῦ δὲ Χριστὸς γεννᾶται· οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γάρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου· καὶ σὺ Βηθλεέμ, γῆ Ἰουδαία, οὐδαμῶς ἔλαχίστη εἰς ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰουδά· ἐκ σοῦ γὰρ ἔξελενσεται ἥγονόμενος, δύστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραὴλ. Τότε δὲ Ἡρώδης, λάθρᾳ καλέσας τοὺς μάγους, ἡκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἰπε· πορευθέντες ἀκριβῶς ἔξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὶ τὸν δὲ εὔρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, διπως καγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. Οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδού, δὲ ἀστήρ, δὲ εἰδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτούς, ἔως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον· ἰδόντες δὲ τὸν ἀσέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα· καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εἰδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ· καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ· καὶ ἀγοῖζαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήγεκαν αὐτῷ δῶρα

«οἱ Ἡρώδης ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα»=οἱ Ἡρώδης ἐταράχθη (διότι ἐφοβήθη διὰ τὴν βασιλείαν) καὶ δὴ ή πόλις—τὰ Ἱεροσόλυμα—(διοι οἱ πολῖται τῆς Ἱερουσαλήμ) ἐταράχθησαν μαζὶ μὲν αὐτὸν (διότι ἐφοβούντο τώρα, ἐξ αἰτίας τοῦ νέου βασιλέως, περιπετείας καὶ πολιτικὰς διαμάχας).

«καὶ συναγαγών . . . τοῦ λαοῦ»=καὶ ἀφοῦ συνεκέντρωσε τὸ Ἀγάτατον Συνέδριον (Γραμματεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς) τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι ἦσαν μόνοι ἀρμόδιοι διὰ θρησκευτικὰ ζητήματα.

«έπεινθάνετο»=έζητε πληροφορίας.

«οὕτω γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου»=οἱ προφῆται, διπως εἰδομεν εἰς τὴν Κατήγησιν, σελ. 14, ἦσαν μεγάλοι 4 καὶ μικροί (ἐλάσσονες) 12· εἰς ἕξ αὐτῶν τῶν 12, δὲ Μιχαίας (800 π. Χ. κ. 5.2.) γράφει αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Ἐναγγελίου, τὰ δοπια σημαίνουν: Καὶ σὺ Βηθλεέμ, πόλις τῆς Ἰουδαίας, δὲν εἰσαι καθόλου μικροτέρα ἀπὸ τὰς χώρας, αἱ δοπια δίδουν τοὺς ἡγεμόνας· διότι ἀπὸ σὲ θά προέλθῃ δόμηγός, δὲ δοπιος θά κυβερνήσῃ τοὺς Ἰσραηλίτας.

«λάθρᾳ καλέσας»=ἀφοῦ προσεκάλεσε τοὺς Μάγους κρυφίως (ἀπὸ τὸ Ἀνάτατον συνέδριον).

«ἡκρίβωσε»=ἔξηκρίβωσε, ἔμιθε μὲν ἀκρίβειαν τὸν χρόνον, κατὰ τὸν δοποῖον ἐφάνη δὲ ἀστήρ.

«έπάν τε εὑρητε, ἀπαγγείλατέ μοι»=ἄμα τὸ εὔρητε, ἀναγγείλατέ το εἰς ἐμέ.

«προδῆγεν αὐτοὺς»=ἐπροδώρει εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ὠδήγει τοὺς Μάγους.

«έχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα»=ἡσθάνθησαν ὑπερβολικῶς μεγάλην χαράν.

«ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς»=ἀφοῦ ἤνοιξαν τὰ θησαυροφυλάκιά των (τὰ πορτοφόλια των).

«προσήγεκαν δῶρα»=τοῦ προσέφερον δῶρα.

χρυσὸν καὶ λίθανον καὶ σμύργαν· καὶ χρηματισθέντες κατ’ ὅναρ μὴ
ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι’ ἀλλῆς ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν
αὐτῶν».

§ 3. Η Περιτομὴ καὶ ἡ Υπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ.

‘Απὸ τὸ «κατὰ Δουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Β' 21 - 40.

«Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν τὸ παιδίον,
καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ^τ
τοῦ συλληφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῆς κατὰ τὸν
νόμον Μωϋσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστῆσαι τῷ Κυρίῳ,
καθὼς γέγραπται ἐν γόμφῳ Κυρίου, διὰ πᾶν ἅρσεν διανοῦν μήτραν
ἄγιον τῷ Κυρίῳ αὐληθῆσεται, καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρη-
μένον ἐν γόμφῳ Κυρίου, ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νεοσσοὺς περιστε-
ρῶν. Καὶ ἵδου ἦν ἀνθρωπος ἐν Ἱεροσολύμοις, φῶν ὄνομα Συμεών· καὶ ὁ
ἀνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβῆς, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ
Ισραήλ, καὶ Πνεῦμα τῷ “Ἄγιον ἐπ’ αὐτόν” καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμέ-
νος.

«χρυσὸν καὶ λίθανον καὶ σμύργαν»=χρυσόν, διὰ νὰ δεῖξουν ὅτι ἦτο
Βασιλεὺς λίθανον, διὰ νὰ δεῖξουν ὅτι ἦτο Θεός σμύργαν, διὰ νὰ δεῖξουν ὅτι
ἦτο θυητὸς καὶ τὸν ἥλειφον μὲ ἀρώματα.

«καὶ χρηματισθέντες»=καὶ ἐπειδὴ ἔλαβον ὄδηγίαν θεϊκήν.

«μὴ ἀνακάμψαι»=νῦν μὴ ἐπιστρέψουν πάλιν.

‘Ιστορικαὶ Σημειώσεις

“Αλλος Εὐαγγελιστὴς δὲν ἔχει περιγραφὴν διὰ τὴν προσκύνησιν τῶν
Μάγων.

‘Ο Εὐαγγελιστὴς δὲν ὅμιλει διὰ τοὺς μάγους πόσοι ἦσαν ἢ Ιερὰ Παρά-
δοσις ἔφερε μέχρις ἡμῶν, ὅτι ἦσαν τρεῖς.

‘Ερμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 3:

«Τοῦ περιτεμεῖν τὸ παιδίον»=διὰ νὰ κάμουν τὴν περιτομὴν τοῦ παι-
δίου, ὅπως ὤριζεν ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος.

«ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ»=Καὶ ὅτε συνεπληρώθησαν αἱ
ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ (40 ἡμέραι)· καὶ σήμερον 40 ἡμέρας ἔπειτα ἀπὸ τὸν
τοκετὸν αἱ μητέρες φέρουν τὰ νεογέννητα νήπια τῶν εἰς τὸν Ναὸν καὶ δέχον-
ται τὰς εὐχάς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας.

«ἀνήγαγον παραστῆσαι»=μετέφερον διὰ νὰ τὸν ἀφιερώσουν, ὡς πρωτό-
τοκον νιόν των.

«δίκαιος καὶ εὐλαβῆς»=δίκαιος καὶ ἐνάρετος, εὐσεβής.

γον ὅπὸ τοῦ Πγεύματος τοῦ Ἀγίου μὴ ἵδειν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου· καὶ ἥλθεν ἐν τῷ Πγεύματι εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον, Ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ γόμου περὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸς εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε τὸν Θεόν, καὶ εἶπε :

Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ φῆμά σου ἐν εἰρήνῃ.

ὅτι εἰδὼν οἱ ὁφθαλμοὶ μου τὸ σωτήριόν σου,

ὅτιοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν,

φῶς εἰς ἀποκάλυψιγ ἔθνων καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ.

Καὶ ἦν ὁ Ἰωσὴφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ· καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν καὶ εἶπε πρὸς Μαριάμ τὴν μητέρα αὐτοῦ ἵδου οὗτος κείται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον· (καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ὁμοφαία) ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις θυγάτηρ Φανουρίη, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ· αὕτη προθεβηκοῦσα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα ἕτη μετὰ ἀνδρὸς ἐπὶτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς. καὶ αὕτη χήρα ὡς ἑτῶν δγδοήκοντα τεσάρων, ἢ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, νηστείας καὶ δεήσεσι λατρεύουσα

«προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραὴλ»=ὅ όποιος παρεκάλει τὸν Θεόν διὰ τὸν λαὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν.

«κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου»=συμφώνως μὲ τὰ συνηθισμένα ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου.

«Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλον σου, Δέσποτα»=τώρα ἡς ἀποθάνη ὁ δοῦλός σου, Κύριε.

«ἐν εἰρήνῃ»=εἰρηνικῶς—μὲ εὐχαριστησιν.

«Φῶς εἰς ἀποκάλυψιγ ἔθνῶν»=φῶς διὰ νὰ ἐννοήσουν οἱ εἰδωλολάτραι.

«οὗτος κείται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν»=αὐτὸς ὑπάρχει διὰ τὴν πτῶσιν καὶ διὰ τὴν ἀνάστασιν (διὰ τὴν δόξαν) πολλῶν Ἰσραηλιτῶν.

«καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον»=καὶ θὰ εἰναι ἀφορμὴ πολλῶν ἀντιρρήσεων.

«διελεύσεται ὁμοφαία»=θὰ πικραθῆς, θὰ ὑποφέρῃς πικρὰ καὶ σὺ ἡ ἴδια, ὡσάν νὰ σοῦ σχίσῃ ὁμοφαία (σπαθί) τὴν καρδίαν.

«ὅπως ἀποκαλυφθῶσιν»=διὰ νὰ φανερωθοῦν.

«αὕτη προθεβηκοῦσα»=ἡτο πολὺ προχωρημένη εἰς τὴν ἡλικίαν—ἡλικιωμένη.

«ἢ οὐκ ἀφίστατο»=ἢ ὅποια δὲν ἀπεμακρύνετο.

«νηστείας καὶ δεήσεσι»=μὲ νηστείας καὶ μὲ προσευχάς.

γύκτα και ημέραν. Και αὕτη αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ Κυρίῳ και ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλήμ.

Και ὡς ἐτέλεσαν ἀπαντα τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὴν πόλιν ἔσωτῶν Ναζαρέτ.

Τὸ δὲ παιδίον γῆρξαν, και ἐκραταιοῦτο πνεύματι, πληρούμενον σοφίας· και χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό».

§ 4. ‘Η φυγὴ εἰς τὴν Αἴγυπτον και ἡ ἐπιστροφὴ εἰς τὴν Ναζαρὲτ

‘Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Β' 18 - 23.

«Ἄναχωρησάντων ὅδε αὐτῶν, ἰδού, ἁγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄντα τῷ Ἰωσήφ, λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον και τὴν μητέρα αὐτοῦ και φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, και ἵσθι· ἐκεῖ ἔως ἂν εἶπω σοι· μέλλει γάρ· Ἡρώδης ζῆτειν τὸ παιδίον, τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. Ο δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον και τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτός, και ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, και ἦν ἐκεῖ ἔως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥῆθεν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου, λέγοντος· ἐξ Ἀλγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. Τότε Ἡρώδης, ἵδων ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων,

«ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο»=ἀφ' οὗ παρευρέθη ἀνεγνώριζε (τὸ ἐπίστευσε, τὸ παρεδέχθη).

«ἐκραταιοῦτο πνεύματι»=ηὗξάνετο, ἐλάμβανεν ἀξίαν μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Αγίου Πνεύματος.

Βλ. και «Καινὴ Διαθήκη» § 11 σελ. 21.

Ἐρμηνευτικαὶ Ιημειώσεις § 4:

«Ἀναχωρησάντων αὐτῶν (τῶν Μάγων)=ἀφοῦ ἀνεχώρησαν οἱ Μάγοι.

«φαίνεται κατ' ὄντα»=παρουσιάσθη εἰς τὸ ὄντερον τοῦ Ἰωσήφ.

«καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἔως ἂν εἶπω σοι»=καὶ μένε ἐκεῖ ἔως ὅτου νὰ σου εἶπω.

«μέλλει γάρ· Ἡρώδης ζῆτειν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτὸν»=διότι πρόκειται ὁ Ἡρώδης ν' ἀναζητήσῃ τὸ παιδίον, διὰ νὰ τὸ φονεύσῃ.

«παρέλαβε νυκτὸς και ἀνεχώρησε»=παρέλαβεν ἐν καιρῷ νυκτὸς και ἀνεχώρησεν.

«ἔνα πληρωθῆ τὸ ὄντεν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου»=διὰ νὰ ἐκπληρωθῇ (νὰ γίνῃ) ἐκεῖνο, τὸ ὄποιον εἶπεν ὁ Κύριος διὰ στόματος τοῦ προφήτου Θωσῆ.

«ἰδὼν, ὅτι ἐνεπαίχθη»=ἀφοῦ ἐνόησεν, ὅτι ἐγελάσθη.

έθυμωθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλε πάντας τοὺς παιδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον, ὃν ἡκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων.

Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου, ἵδού, ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄντα φαίνεται τῷ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραὴλ· τεθνήκας· γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἤλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ. Ἄκούσας δὲ διε τὸν Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοδήθη ἔκει ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄντα ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐλθὼν κατώκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ, ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥῆθὲν διὰ τῶν προφητῶν· διε Ναζωραῖος κληθήσεται».

«καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλε»=καὶ στείλας ἔδωκε διαταγὴν καὶ ἐφόνευσε (ἐφόνευσαν οἱ ἀπεσταλμένοι—οἱ στρατιῶται αὐτοῦ—κατὰ διαταγὴν τοῦ).

«ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις»=εἰς ὅλα τὰ περίχωρα.

«κατὰ τὸν χρόνον, ὃν ἡκρίβωσε»=ἀναλόγως μὲ τὴν ἡλικίαν, ὅπου ἐξηρίβωσεν ἀπὸ τοὺς Μάγους (ὅτι θὰ εἶχεν ὁ Χριστός).

«τελευτήσαντος»=ἄμα ἀπέθανεν.

«εἰς Γῆν Ἰσραὴλ»=δῆλη ἡ Παλαιστίνη λέγεται καὶ Γῆ Ἰσραὴλ, Γῆ Ἐβραίων, Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, Γῆ Ἰουδα, Γῆ Ἱερουπόλεως (Γῆ Θεοῦ), Ἀγία Γῆ κλπ.

«τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου»=διότι ἀπέθανον πλέον ἔκεινοι, ὅπου ἐζήτουν (διὰ νῦν καταστρέψουν) τὴν ψυχὴν (τὴν ζωὴν) τοῦ παιδίου.

«ἄκούσας, διε Ἀρχέλαος βασιλεύει»=ἄμα ἐπληρωφορηθῇ, διε βασιλεύει εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὁ Ἀρχέλαος. «Ο Ἀρχέλαος ἦτο σκληρὸς καὶ ἀπάνθρωπος, ὅπως καὶ ὁ πατήρ του.

«χρηματισθεὶς κατ' ὄντα»=ἄφοι δλαβεν δδηγίαν θεϊκὴν εἰς τὸ δνειρόν του (βλέπε καὶ περικοπὴν § 2 «οἱ μάγοι χρηματισθέντες κατ' ὄντα»).

«εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας»=ἔκει εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐβιστίλευεν ἄλλος υἱὸς τοῦ Ἡρώδου, ὁ Ἡρώδης Ἀντίτας, ὁ δοπιος ἦτο πολὺ ἡπίου (πρέσος—μιλακοῦ) χαρακτηρος. Καὶ τοίτον νιὸν εἶχεν ὁ κακὸς Ἡρώδης, τὸν Φιλιπποντά τὰ τρία τέκνα του ἐμοιράσθησαν τὸ βασίλειον τοῦ πατρός των μετὰ τὸν θάνατὸν του.

«Ναζωραῖος κληθήσεται»=ό Χριστὸς διῆλθε τὰ παιδικά του χρόνια εἰς τὴν Ναζαρέτ καὶ δι' αὐτὸν ὀνομάσθη Ναζωραῖος, πρᾶγμα, τὸ δοπιον εἶχον προφητεύσει πολλοί Προφῆται (δ 'Ωσηὲ—κεφ. ια' 1 κ. ἄ.) λέγοντες, διε θὰ ὀνομασθῇ Ναζωραῖος.

Βλέπε καὶ «Καινὴν Διαθήκην» § 12 καὶ 13, σελ. 23 - 25. «Αλλος Εὐαγγελιστὴς δὲν ἀναφέρει τὴν περιπέτειαν αὐτὴν τοῦ Χριστοῦ.

§ 5. Ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Σολομῶντος

Ἄπὸ τὸ «κατὰ Δουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Β' 41 - 52.

«Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ° ἔτος εἰς Ἱερουσαλήμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα· καὶ δὲ ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀγαθάντων αὐτῶν εἰς Ἱεροσόλυμα κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέψειν αὐτούς, ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ οὐκ ἔγνω Ἰωσῆφ καὶ ή μῆτηρ αὐτοῦ· γομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι, ἥθιον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσις καὶ ἐν τοῖς γγωνιστές· καὶ μὴ εὑρόντες αὐτόν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ ζητοῦντες αὐτόν. Καὶ ἐγένετο μεθ° ἡμέρας τρεῖς, εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων καὶ ἀκούοντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς· ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ· καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἦ μήτηρ αὐτοῦ εἰπε° τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἵδού, ὁ πατήρ σου καγὼ δύσηνώμενοι ἐζητοῦμεν σε· καὶ εἰπε πρὸς

Ἐρμηνευτικαὶ Σημεώσεις § 5:

«τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα»=Κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα. Οἱ Ιουδαῖοι τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα τὴν είχον, ώς μεγαλυτέραν ἑορτήν των, εἰς ἀνάμνησιν τῆς σωτηρίας των ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον. Καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις κατ° ἔτος καὶ ἰδίως κατὰ τὸ Πάσχα, συνεκεντρώνοντο οἱ καλοὶ καὶ ἐνάρετοι Ιουδαῖοι εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅπου, μόνον ἔκει, ἥτο Ναὸς τοῦ Θεοῦ—ό περίφημος Ναὸς τοῦ Σολομῶντος—διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν Θεόν· διότι ἐνόμιζον, ὅτι δὲ Θεὸς μόνον ἔκει ἐδέχετο τὰς προσευχάς των. (Βλέπε ὅμως εἰς Ἔκκλ. Ἰστορίαν, διμιλία Παύλου ἐν Ἀθήναις, σελ. 22 - 23). Περὶ τοῦ Πάσχα ἵδε καὶ § 20.

«ἔθυμος»=συνήθεια—ἔθυμον.

«τελειωσάντων τὰς ἡμέρας»=ἀφοῦ ἐτελείωσαν (διηλθον) τὰς (έπτα) ἡμέρας τῆς ἑορτῆς.

«ἐν τῷ ὑποστρέψειν . . . ὑπέμεινεν»=ἔκει δημον ἐπέστρεφον, ἐνῷ ἐπέστρεφον . . . παρέμεινεν.

«Καὶ ἐγένετο μεθ° ἡμέρας τρεῖς»=καὶ κατώρθωσαν ἐπειτα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας.

«εὔρον αὐτόν . . . ἀκούοντα καὶ ἐπερωτῶντα»=τὸν ηὔραν ν° ἀκούῃ μὲ προσοσκήνην καὶ νὰ προβάλλῃ ἔρωτήσεις.

«ἐξίσταντο πάντες»=ὅλοι ἐθαύμαζον.

«ἐπὶ τῇ συνέσει»=διὰ τὴν σύνεσίν του, διὰ τὰς σκέψεις του.

«δύσηνώμενοι ἐζητοῦμεν σε»=πολὺ στενοχωρημένοι (σκασμένοι ἀπ' τὴν στενοχώρια μας) σὲ ἐζητοῦμεν.

αὐτούς· τί ὅτι ἔξητεῖτε με; οὐκ ἔδειτε, ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναι με; καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα, ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. Καὶ κατέθη μετ' αὐτῶν καὶ ἤλθεν εἰς Ναζαρέτ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. Καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτε σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις».

§ 6. Ἡ βάπτισις τοῦ Κυρίου

«Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Γ' 13 - 17.

«Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπὸ αὐτοῦ· ὃ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λέγων· ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν· ἄφες ἄρτι· οὕτω γάρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρώσαι πᾶσαν δικαιοσύνην· τότε ἀφίησιν

«τί ὅτι»=διατί δά.

«οὐκ ἔδειτε»=δεν ἔγγωρίζετε.

«ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου»=εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου.

«δει εἶναι με»=πρέπει νὰ μένω ἐγώ.

«οὐ συνῆκαν»=δεν ἐνόησαν, δεν ἐκατάλαβαν.

Βλ. καὶ «Καινὴν Διαθήκην» § 14 σελ. 26 - 28.

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 6 :

«Τότε παραγίνεται»=πότε ἤλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν ἐποχήν, ὅπου ὁ Ἰωάννης είχεν ἀποσυρθῆ εἰς τὴν ἔρημον πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἐκήρυξε: Μετανοήσατε καὶ προσευχήθητε, ἔφθασεν ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

«ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην»=εἰς τὸν ποταμὸν Ἰορδάνην· πηγάζει ἀπὸ τὸν Ἀντιλίβανον καὶ χύνεται εἰς τὴν Νεκράν Θάλασσαν· ἔχει μῆκος 320 χιλιόμετρα μὲ πολλοὺς ἑλιγμούς καὶ 27 καταρράκτας.

«τοῦ βαπτισθῆναι ὑπὸ αὐτοῦ»=διὰ νὰ βαπτισθῇ ὑπὸ αὐτοῦ.

«ὁ Ἰωάννης διεκώλυεν»=ὁ Ἰωάννης τὸν ἡμπόδιζεν.

«ἐγὼ ἔχω χρείαν»=ἐγὼ ἔχω ἀγάγκην.

«ἄφες ἄρτι»=ἄφησε τώρα αὐτά.

«πληρώσαι πᾶσαν δικαιοσύνην» = νὰ ἐκπληρώσωμεν, νὰ ἐκτελέσωμεν κάθε πρᾶγμα, κάθε τύπον, ὃ δύοις είγαι σωστὸς καὶ δίκαιος.

αὐτόν. Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ βδανοῦ· καὶ ἵδού ἀνεψίθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαλ- γον ὃσει περιστερὰν καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἵδού φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· οὗτός ἐστιν δικαῖος μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὑδό- κησα».

«τότε ἀφίησιν αὐτὸν» = τότε τὸν ἀφῆνεν.
«ἀνεψίθησαν αὐτῷ» = ἦνοι ἔξαν δι' αὐτόν, πρὸς τιμήν του.
«ἐν ᾧ εὑδόκησα» = τὸν δποῖον ἀγαπῶ.

* * * Σημειώσεις *

Ο Χριστὸς ἔβαπτίσθη εἰς ἡλικίαν 30 ἑτῶν.

Η Ἔκκλησία ἔορτάζει τὴν βάπτισιν τοῦ Κυρίου εἰς τὰς 6 Ἱανουαρίου τότε ψάλλεται τὸ Ἀπολυτίκιον: «Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου Σου, Κύριε, ἡ τῆς Τριάδος ἐφανερώθη προσκύνησις· τοῦ γάρ Γεννήτορος ἡ φωνὴ προσεμαρτύρει Σοι, ἀγαπητόν Σε νίδον ὀνομάζουσα· καὶ τὸ πνεῦμα ἐν εἶδει περιστερᾶς ἔβε- βαίου τοῦ Λόγου τὸ ἀσφαλές δὲ ἐπιφανεῖς, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ τὸν κό- σμον φωτίσας, δόξα Σοι». Λέγεται καὶ ἔορτὴ τῶν Φώτων καὶ Θεοφάνεια. (Βλέπε «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 28 - 30 καὶ «Λειτουργικὴ» σελ. 32).

Καὶ οἱ ἄλλοι Εὐαγγελισταὶ περιγράφουν τὴν βάπτισιν τοῦ Χριστοῦ: ὁ «Μᾶρκος» εἰς τὸ κεφ. Α' 9 — 11, ὁ «Λουκᾶς» εἰς τὸ κεφ. Γ' 21 — 23 καὶ ὁ «Ιωάννης» εἰς τὸ κεφ. Α' 32. Ἔγραφη ἡ σχετικὴ περικοπὴ τοῦ Ματθαίου, διότι είναι περισσότερον παραστατική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

§ 7. Ἡ ἐκλογὴ τῶν Μαθητῶν

α') Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»
Κεφ. Α' 35 - 52.

καὶ δ') Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»
Κεφ. Γ' 2 - 4

α') «Τῇ ἐπαύριον πάλιν είστηκε καὶ ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μα-
θητῶν αὐτοῦ δύο, καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦτι λέγει· Ἰδε ὁ
ἀμυὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἥκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλοῦντος, καὶ
γκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ· στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς
ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς· τί ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· ράβδοι, ὃ
λέγεται· ἐρμηνεύμενον διδάσκαλε, ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν
καὶ ἴδετε. Ἄλλον οὖν καὶ εἶδον ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν
ἥμέραν ἐκείνην· ὡρα ἦν ὡς δεκάτῃ· ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος
Πέτρου εἰς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθη-
σάντων αὐτῷ. Εὑρίσκει οὗτος πρῶτος τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον τὸν Σίμωνα
καὶ λέγει αὐτῷ· εὑρήκαμεν τὸν Μεστίαν· ὃ ἔστι μεθερμηνεύμενον
Χριστός· καὶ ἥγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰη-
σοῦς εἶπε· σὺ εἰ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάννου, καὶ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἐρμη-
νεύεται Πέτρος.

Τῇ ἐπαύριον ἡμέλησεν ὁ Ἰησοῦς ἔξελθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ
εὑρίσκει Φίλιππον καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκολουθεῖ μοι· ἦν δὲ ὁ Φίλιππος
ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. Εὑρίσκει Φίλιπ-
πος τὸν Ναθαλαὴλ καὶ λέγει αὐτῷ· ὃν ἔγραψε Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ
πος τὸν Ἰησοῦν.

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 8:

α'. «Ἴδε ὁ ἀμνὸς ἵوῦ Θεοῦ» = Ἰδοὺ τὸ ἀρνίον, ὃ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

«στραφεῖς θεασάμενος» = ἀφ' οὗ ἔστρεψε καὶ παρετήρησεν.

«ἥγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν» = τὸν ὀδηγήσει καὶ τὸν παρουσίασεν
εἰς τὸν Ἰησοῦν.

«ἐμβλέψας αὐτῷ» = ἀφοῦ τὸν ἐπρόσεξε καλῶς.

«κληθήσῃ» = θὰ ὀνομασθῆς.

«ὅν ἔγραψε Μωϋσῆς καὶ οἱ Προφῆται» = ἐκεῖνον, διὰ τὸν ὄποιον ἔγρα-
ψεν ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ Προφῆται.

οι προφῆται, εὐρήκαμεν, όησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ἀπό Ναζαρέτ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ· ἐκ Ναζαρὲτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος· ἔρχου καὶ ξέσ. Εἶδεν δὲ όησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἔρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ· Ιδεὶ ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν φῷ δόλος οὐκ ἔστι. Λέγει αὐτῷ Ναθαναὴλ· πόθεν μὲν γινώσκεις; ἀπεῖν φῷ δόλος οὐκ ἔστι. Αἱρετικοὶ καὶ εἶπεν αὐτῷ· πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι, ὅντα ἄριθμον τὴν συκῆν, εἰδόν σε. Ἀπεκρίθη Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ· ῥάβδοι, ὅπο τὴν συκῆν, εἰδόν σε. Ἀπεκρίθη Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ· ῥάβδοι, ὅπο τὴν συκῆν, πιστεύεις; μεῖζω τούτων ὅψει· ναὶ λέγει αὐτῷ· ἀμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἀπὸ ἀρτὶ ὅψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀγαθαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου».

β') «Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ διγόματά εἰσι ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἄγριός ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Ἰάκωβος δὲ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ όιάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος· Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος δὲ τελώνης· Ἰάκωβος δὲ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Λεεδαίος δὲ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος· Σίμων δὲ Κανανίτης καὶ Ἰούδας δὲ Ἰσκαριώτης, δὲ καὶ παραδοὺς αὐτόν».

«ἐκ Ναζαρὲτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι;»=Ἀπὸ τὴν Ναζαρὲτ (τὴν μικρὰν καὶ ἀσήμαντον πόλιν) εἶναι δυνατὸν νὰ προέλθῃ κανὲν καλόν;

«ἐν φῷ δόλος οὐκ ἔστι»=εἰς τὸν ὄποιον δὲν ὑπάρχει πονηρία.

«πόθεν μὲν γινώσκεις»=πόθεν μὲν γινωρίζεις (ὅτι εἶμαι ἀθῶος καὶ ἀπονήρευτος).

«μεῖζω τούτων ὅψει»=μεγαλύτερος ἀπὸ αὐτὰ θὰ ἴδης.

«ἀμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν»=ναί, ἀλήθεια, σᾶς βεβαιῶ, ὅτι...

«ὅψεσθε ἀνεῳγότα»=θὰ ἴδητε (τὸν οὐρανὸν) ἀνοιγμένον, ἀνοικτόν, (καὶ θὰ βεβαιωθῆτε χωρὶς ἀμφιβολίαν, θὰ πεισθῆτε).

β') «Ἡ ἐκλογὴ ἀδελφῶν μαθητῶν εἶναι γνώσισμα τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης,

ἡ ὄποια πρέπει νὰ χαρακτηρίζῃ τοὺς ὄπαδοὺς τοῦ Χριστιανισμοῦ.

«ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἄγριός»=ἥσαν τέκνα τοῦ Ἰωνᾶ.

«ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Βαρθολομαῖος»=ἥσαν φίλους.

«ὁ Βαρθολομαῖος»=ἔλεγετο καὶ Ναθαναὴλ.

«ὁ Θωμᾶς»=ώνομάζετο καὶ Δίδυμος.

«ὁ Ματθαῖος δὲ τελώνης»=ἥτο τελώνης πρὶν νὰ γίνη μαθητής.

«ὁ Κανανίτης»=δὲ ὄποιος κατέγετο ἀπὸ τὴν Κανά, μίαν μικρὰν πόλιν πλησίον τῆς Ναζαρέτ. Αὐτὸς ἔλεγετο καὶ ζηλωτής, διότι ἥτο ἀφωσιωμένος εἰς τὰ πατροπαράδοτα τῶν Ἰουδαίων.

«ἴσκαριώτης»=ἄπλο τὴν πόλιν Κάρο (ἴσκη=ἀνήρ). (Βλέπε «Ἐκκλ. Ἰστο-

**§ 8. Τὸ πρῶτον θαῦμα τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν
Κανὰ τῆς Γαλιλαίας**

«Απὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Β'. 1 - 11.

«Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας,
καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἑκεῖ ἔκληθη δὲ καὶ οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. Καὶ διπερήσαντος οἶνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ
Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν· οἶγον οὐκ ἔχουσι. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· τί ἐμοὶ
καὶ σοί, γύναι; οὕπω ἥκεις ἡ ὥρα μου. Λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς δια-
κόνοις· ὅ, τι ἀν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε. Ἡσαν δὲ ἔκει ὑδρίαι λίθιναι ἔξ
κείμεναι κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων, χωροῦσαι ἀνὰ μετρη-
κείμεναι κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων, χωροῦσαι ἀνὰ μετρη-

ρία», σελ. 37). τὸν Ἰούδαν τὸν ἀντικατέστησεν ὁ Ματθίας. Ἐπίσης εἰς τὴν
Ἐκκλ. Ἰστορίαν βλ. διὰ τοὺς ἄλλους μαθητάς, διὰ τοὺς Ἀποστόλους Παῦ-
λον, Λουκᾶν, Μᾶρκον καὶ διὰ τὰς μαθητρίας τοῦ Κυρίου.

Καὶ οἱ ἄλλοι Εὐαγγελισταὶ γράφουν διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν Μαθητῶν.

«ὁ Ματθαῖος» εἰς τὸ Κεφ. Δ' 18—22 καὶ Ι' 2—4, καθὼς εἴδομεν.

«ὁ Μᾶρκος» > > Α' 16—20, Γ' 14—19 καὶ ΣΤ' 7—13.

«ὁ Λουκᾶς» > > Ε' 1—11 καὶ Θ' 1—5.

Ἡ περικοπὴ αὐτῆς ἀναγινώσκεται εἰς τὰς Ἐκκλησίας τὴν Α' Κυριακὴν
τῶν Νηστειῶν, ἡ δόπια λέγεται καὶ «Κυριακὴ τῆς Ορθοδοξίας». Βλέπε «Ἐκ-
κλησ. Ἰστορίαν» σελ. 96—101.

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 8:

«Τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ»=Ο εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐτελείωσε τὸ προηγού-
μενὸν πρῶτον κεφάλαιον τοῦ Εὐαγγελίου του μὲ τὴν ἐκλογὴν τῶν μαθητῶν
Φιλίππου καὶ Ναθαναήλ· τῷρα ἀμέσως «τὴν τρίτην ἡμέραν» ἐπειτα ἀπ' αὐτά,
μᾶς ὅμιλει διὰ τὸ «πρῶτον θαῦμα τοῦ Χριστοῦ».

«Κανὰ τῆς Γαλιλαίας»=(βλ. «Κανὴ Διαθήκη» σελ. 34—35) ἡτο μικρὰ
πόλις ΒΔ τῆς Ναζαρέτ—3 ὥρας μακρὰν αὐτῆς—ἡτο δὲ πατρὶς τοῦ μαθητοῦ
Σίμωνος.

«Ἡν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἑκεῖ»=ἡτο ἡ Παναγία προσκεκλημένη.

«καὶ διπερήσαντος οἶνου»=καὶ ἐπειδὴ ἔλειψεν (ἐσώθη) ὁ οἶνος.

«οὕπω ἥκει»=δὲν ἔφθασεν ἀκόμη.

«ἡ ὥρα μου»=ἡ κατάλληλος στιγμὴ διὰ νὰ θαυματουργήσω.

«λέγοι τοῖς διακόνοις»=εἶπεν εἰς τοὺς ὑπηρέτας.

«ὅ, τι ἀν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε»=ὅ, τι καὶ ἀν σᾶς εἴπυ, κάμετέ τα.

«ὑδρίαι»=στάμνοι πήλιναι διὰ μεταφορὰν ὑδατος.

«κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων»=κατὰ τὴν συνίθειαν, ὅπου είχον
οἱ Ἰουδαῖοι νά καθαρίζονται, νά πλύνωνται πρὶν καὶ ἐπειτα ἀπὸ τὸ φαγητόν.

τὰς δύο ή τρεῖς. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος, καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἔως ἄνω. Καὶ λέγει αὐτοῖς· ἀντλήσατε γῦγνον καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ· καὶ ἥγεγκαν· ὡς δὲ ἐγεύσασθο ὁ ἀρχιτρικλίνος τὸ ὕδωρ οἰνον γεγενήμενον — καὶ οὐκ ἦδει πόθεν ἐστίν· οἱ δὲ διάκονοι ἤδεισαν, οἱ ἡγτληκότες τὸ ὕδωρ — φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρικλίνος καὶ λέγει αὐτῷ· πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἰνον τεθησι, καὶ δταν μεθυσθῶσι, τότε τὸν ἐλάσσων σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἰνον ἔως ἅρτι. Ταύτην ἐποίησε τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανῇ τῇς Γαλιλαίας καὶ ἐφανέρωσε τὴν δύξαν αὐτοῦ καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ».

§ 9. Ὁ Χριστὸς κάμνει πάλιν εὐτυχισμένην μίαν ἀτυχῆ μητέρα

Ἄπο τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Α' 11—17

«Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔξης ἐπορεύετο εἰς πόλιν καλουμένην

«μετρητὰς»=μετρητὴς ἥτο ἐν μέτρον (ὄκα—κιλὸν) διὰ τὰ ὑγρά (ἔλαιον, ὕδωρ, οἶνον).

«ἀντλήσατε»=βάλετε εἰς τὸ ποτήριον, κεράσατε.

«καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ»=καὶ προσφέρετε καὶ δόσατε εἰς τὸν ἀρχιτρικλίνον, εἰς τὸν ἀρχισυμποσιαστήν, εἰς τὸν ἀρχιφροντιστήν, εἰς ἑκεῖνον, ποὺ είχεν ἀναλάβει τὴν ἔτοιμασίαν τοῦ τραπέζιού.

«καὶ ἥγεγκαν»=καὶ τοῦ προσέφερον.

«οὐκ ἦδει πόθεν ἐστίν»=δὲν ἐγνώριζε πόθεν ἔγινεν αὐτό.

«οἱ ἡγτληκότες τὸ ὕδωρ»=ἐκεῖνοι, οἱ δόποι εἰχον ἀντλήσαι (εἰχον βγαλμένο) (ἀπὸ τὸ πηγάδι) τὸ νερό καὶ τὸ εἰχον βάλει εἰς τὰς ὑδρίας καὶ ἐπειτα ἐκέρασαν καὶ ἔδωσαν εἰς τὸν ἀρχιτρικλίνον.

«φωνεῖ τὸν νυμφίον»=προσεκάλεσε τὸν γαμβρόν.

«τίθησι»=προσφέρει, βάζει, δίδει.

«τὸν ἐλάσσων»=τὸν κατώτερον, τὸν χειρότερον.

«τετήρηκας ἔως ἅρτι»=ἔφύλαξας ἔως τώρα.

«τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων»=τὴν ἀρχὴν τῶν θαυμάτων.

Π α ρ α τ η ρ ί σ ε :

«Ο Χριστὸς κάμνει τὴν πρώτην ἐπίσημον ἐμφάνισίν του μὲν ἐν θαῦμα καὶ προκαλεῖ τὸν σκεπτικισμὸν τῶν μαθητῶν καὶ τὴν γενικὴν συζήτησιν τοῦ λαοῦ διὰ τὸ θαῦμα. Ἡ φήμη ἥρχισε νὰ κυκλοφορῷ.

Ἐρμηνευτικαὶ Ιημειώσεις § 9 :

«Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔξης (ἐν. χρόνῳ) ἐπορεύετο=καὶ συνέβη ἐπειτα ἐκεῖ, ὅπου ἐπροχώρει.

Ναῖν· καὶ συγεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἵκανοι καὶ ὅχλος πολὺς. Ὡς δὲ ἦγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἴδου ἔξεκομίζετο τεθνηκώς, υἱὸς μοιογενῆς τῇ μητρὶ αὐτοῦ καὶ αὕτῃ ἣν χήρα καὶ ὅχλος τῆς πόλεως ἵκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ. Καὶ ἴδων αὐτὴν ὁ Κύριος ἐσπλαχνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ· μὴ κλαῖε· καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν, καὶ εἶπε· νεανίσκε, σοὶ λέγω ἐγέρθητι. Καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ἔλαβε δὲ φόδος πάντας καὶ ἔδόξαζον τὸν Θεόν, λέγοντες, ὅτι προφήτης μέγας ἐγήγερται ἐν ἡμῖν, καὶ, ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. Καὶ ἔξηλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ ἐν πάσῃ τῇ περιχώρᾳ».

«Ναῖν»=μικρὰ πόλις τῆς Γαλιλαίας.

«ἵκανοι»=ἀρκετοί—οἱ μόνον οἱ μαθηταί του (ἄλλὰ καὶ ὅσοι τὸν παρηκόλουθον γράπτο θαυμασμόν).

«ώς ἦγγισε τῇ πύλῃ»=ἀμέσως, ἅμα προσήγισεν, ἐφθασεν εἰς τὰ πρόθυρα.

«ἔξεκομίζετο τεθνηκώς»=ἐγίνετο ἡ ἐκφορὰ νεκροῦ.

«ἥν σὺν αὐτῇ»=καὶ τὴν συνώδευεν ἀρκετὸς κόσμος.

«ἤψατο τῆς σοροῦ»=ἦγγισε τὸ φέρετρον μὲ τὸν νεκρόν.

«ἔστησαν»=ἔσταθμησαν—ἔσταμάτησαν.

«νεανίσκε, ἐγέρθητι»=παιδί μου (νέες μου—παιδάκι μου) σήκω ἐπάνω ἀνάστα.

«ἀνεκάθισεν»=ἀνεσηκώθη.

«ἔλαβε φόδος»=τοὺς κατέλαβε—τοὺς ἔπιασε φόβος.

«ἐγήγερται ἐν ἡμῖν»=ἔχει ἐγερθῆ—ἔσηκώθη—ἀνεστήθη—ἔφανη εἰς τὸ μέσον ἡμῶν.

«ἐπεσκέψατο»=ἔσκεψθη—ἔσυλλογίσθη—ἔλυτήθη.

«ἔξηλθεν ὁ λόγος»=διεδόθη τὸ θαῦμα.

Π α ρ α τ η Θ ή σ ε i c :

Βλέπε «Καινὴν Διαθήκην» σελ. 36. Τὸ δεύτερον αὐτὸν θαῦμα ἐπρόκαλεσε θαυμασμὸν μέγαν, κατάπληξιν καὶ τρόμον· ἡ φήμη ἀκράτητος διεδόθη εἰς δόλα τὰ πέρατα τῆς Ἰουδαίας καὶ εἰς τὰ γύρω αὐτῆς μέρη.

§ 10. Ἡ ἀνάστασις τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰαείρου

Ἄπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Η' 41—56

«Καὶ οὗτού ἦλθεν ἀνήρ, φῶνομα Ἰάειρος, (καὶ αὐτὸς ἀρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχε)· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ παρεκάλεις αὐτὸν εἰσελθείν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθηκεν. Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτῷ οἱ ὄχλοι συνέπιγον αὐτόν. Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ρύσει αἴματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις, λατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον, οὐκ ἴσχυσεν ὑπὸ οὐδενὸς θεραπευθῆναι, προσελθοῦσα ὅπισθεν, ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ρύσης τοῦ αἵματος αὐτῆς. Καὶ εἶπεν δὲ Ἰησοῦς· τίς δὲ ἀψάμενός μου; ἀρνουμένων δὲ πάντων, εἶπεν δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσί σε καὶ ἀποθλίσουσι, καὶ λέγεις τίς δὲ ἀψάμενός μου; Οὐ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἥψατό μου τις· ἐγὼ γάρ ἔγνων δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἀπὸ ἐμοῦ. Ἰδούσα· δὲ ἡ γυνὴ, ὅτι οὐκ ἔλαθε, τρέμουσα ἦλθε καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ, διορθώντης τὸν πατέρα τοῦ Ιαείρου.

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 10:

«Φῶνομα Ἰάειρος»=ῶνομάζετο (εἰς τὸν δρόπον ἦτο ὄνομα Ἰάειρος).
«ἄρχων τῆς συναγωγῆς»=ἀρχισυνάγωγος.

«Συναγωγὴ»=συνάθροισις, ἐκκλησία. Οἱ Ιουδαῖοι ἔκτιζον μὲν πολλὴν φιλοκαλίαν καὶ τέχνην τὰς συναγωγάς των εἰς μέρη ὑψηλά καὶ ἔκει ἐξετέλουν τὰ θυηρευτικά των καθήκοντα. Άι συναγωγαὶ ἔκτιζοντο οὔτως, ὥστε δὲ εἰσερχόμενος εἶχε τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὴν Τερουσαλήμ· διὰ γὰρ φέρη τὸν νοῦν εἰς τὸν περίφημον Ναὸν καὶ Σολομῶντος, δὲ δρόποιος ἦτο ἔκει κτισμένος.

«συνέπιγον αὐτὸν»=τὸν ἐστενοχρόουν, διότι ἦτο συνώστισμός πολύς.

«ἐν ρύσει αἴματος»=ὑπέφερεν ἀπὸ αἵμαρραγίαν.

«προσαναλώσασα»=ἄν καὶ εἶχε κατεξωθευμένα.

«οὐκ ἴσχυσεν»=δὲν κατώρθωσεν.

«ἥψατο τοῦ κρασπέδου»=ἥψησε, ἔπιασε τὸ κράσπεδον, τὸ κρόσσοι, τὸν ποδόγυρον, τὸ κάτω ἄκρον τοῦ φρέματος, τὸ όποιον φθάνει ἐώς τὴν γῆν.

«ἰάθη»=ἔθεραπεύθη.

«παραχρῆμα»=αὐτοστιγμεῖ.

«Ἐπιστάτα»=Διδάσκαλε, Κύριε, Ἀρχηγέ.

«ἔγνων δύναμιν ἐξελθοῦσαν» = ἐνόησα καλῶς, ὅτι ἐξέφυγε δύναμις ἀπὸ ἐμοῦ.

«ἰδούσα, ὅτι οὐκ ἔλαθε» = ἀφ' οὐ ἐνόησεν, ὅτι δὲν διέφυγε τὴν προσοχῆν του, ὅτι τὴν ἀγτελήφθη ὁ Κύριος.

αιτίαν γῆψατο αὐτοῦ, ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ
δῶς ιάθη παραχρῆμα. «Ο δὲ εἶπεν αὐτῷ· θάρσει, θύγατερ, η πίστις σου
σέσωκέ σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.» Εἳτε αὐτοῦ λαλοῦντος, ἔρχεται τις
παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου, λέγων αὐτῷ, διτι τέθνηκεν η θυγάτηρ σου·
μὴ σκύλλε τὸν διδάσκαλον. Ο δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ
λέγων. Μή φοβοῦ· μόγον πίστευε καὶ σωθήσεται. Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν
οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν οὐδένα, εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ
Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα· ἔκλαιον δὲ πάντες
καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν· ο δὲ εἶπε· μὴ κλαίετε, οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ
καθεύδει· καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες, διτι ἀπέθανεν· αὐτὸς δὲ ἐκβα-
λὼν ἔξω πάντας καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησε λέγων· η
παῖς, ἐγείρου· καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς καὶ ἀνέστη παραχρῆμα,
καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆγει φαγεῖν· καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς, ο
δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.»

«ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸς τοῦ ὄχλου» = ὡμοιόγησεν ἐνώπιον ὄλου
τοῦ κόσμου.

«ἡ πίστις σου σέσωκέ σε» = η πίστις σου σὲ ἔχει σώσει.

«μὴ σκύλλε» = μὴ ἐνοχλῆς, μὴ βάζεις εἰς κόπον.

«καθεύδει» = κοιμᾶται.

«κατεγέλων — εἰδότες, διτι ἀπέθυνεν» = τὸν ἐπεριγελούσαν — ἐγελούσαν
εἰς βάρος του, γνωρίζοντες καλῶς, διτι ἀπέθανεν.

«ἐγείρου» = σήκω — ἀνάστα.

«ἐξέστησαν» = ἐθαύμασαν ὑπερβολικῶς, κατεπλάγησαν.

Π α ρ α τ η φ ή σ ε ι ε :

Ο Χριστὸς εὐρέθη κάποτε εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν, η ὅποια εἶναι
ἀντικρὺ εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Μίαν ἡμέραν εἶχεν ἐξέλθει εἰς περίπατον. Ἐκεὶ
συνηντήθη· μὲν κάποιον δαιμονισμένον, τὸν δόποιον καὶ ἐθεράπευσεν, δῶς περι-
γάρφει δὲ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς εἰς τὰ προηγούμενα (Η' 26—40). Ἐπειτα ἐπέ-
στρεψεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ο ὄχλος, ο δόποιος τὸν ἐπεριμένεν ἀνυπομόνως, τοῦ
ἔκαμε μεγάλην ὑποδοχήν.

Βλέπε «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 37—39.

Διὰ τὰ θαύματα αὐτὰ δημιοῦν καὶ οἱ ἄλλοι Εδαγγελισταί· ο Ματθαῖος
εἰς τὸ κεφ. Θ' 18—26 καὶ ο Μάρκος εἰς τὸ κεφ. Ε' 21—23· ἔχουν μεγάλην
δημοιότητα εἰς τὰς λεπτομερείας αἱ περιγραφαὶ τοῦ Λουκᾶ καὶ τοῦ Μάρκου καὶ
διὰ τὰ δύο αὐτὰ θαύματα.

Η δύναμις τῆς πίστεως εἶναι ἀνυπολόγιστος ἐγγίζει τὸ κράσπεδον η πά-
σχουσα γυνὴ μὲ τὴν πολύχρονον ἀσθένειαν καὶ αὐτοτιγμεὶ θεραπεύεται.

Πιστεύει ο Ἰάειρος εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου καὶ τὸν δόηγει εἰς τὴν
κατοικίαν του, ἔστω καὶ ἀν εἰδοποιήθη, διτι ἀπέθανε πλέον η κόρη του. Καὶ
κερδίζει μέγα κέρδος, κερδίζει τὴν μονάχιβον κόρην του.

§ 11. Ἡ θεραπεία τῶν δέκα λεπρῶν

·Απὸ τὸ «κατὰ Ιουνᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΖ' 11 - 19.

«Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ αὐτὸς ἀιδηροχετο διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. Καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἰς τινὰ κώμην ἀπῆγνησαν αὐτῷ δέκα λεπροὺς ἄνδρες, οἵ ἔστησαν πόρρωθεν, καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν λέγοντες· Ἰησοῦς ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ ίδων εἶπεν αὐτοῖς· πορευέσθετε ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἵερεῦσι. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. Εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ίδών, ὅτι ιάθη, ἐπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν Θεόν, καὶ ἐπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦρ Σαμαρείτης. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 11:

Βλ. «Καὶνὴ Διαθήκη» σελ. 40.

«δέκα λεπροὶ ἄνδρες»=δέκα ἄρρωστοι ἀπὸ λέπρων. Ἡ λέπρα εἶναι ἀρρώστεια κοιλλητικὴ καὶ ἐπικίνδυνος. Κατ' ἔκείνην τὴν ἐποχήν, δοοι ἐπάθαι ἀρρώστεια κοιλλητικὴ καὶ ἐπικίνδυνος. Κατ' ἔκείνην τὴν ἐποχήν, δοοι ἐπάθαι ναν τοιαύτην ἀσθένειαν ὑπερχρεώνοντο νὰ χωρισθοῦν ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν των ναν τοιαύτην ἀσθένειαν ὑπερχρεώνοντο νὰ χωρισθοῦν ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν των ναν μένουν ἔξω, μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλιν των, ἔως διον τὸν θεραπευθοῦν ἐντελῶς. Κατὰ διαστήματα εἰσήχοντο εἰς τὴν πόλιν, διὰ νὰ ἔξετασθοῦν ἀπὸ τοὺς λερεῖς τοῦ τόπου· καὶ ἀν εἰχον θεραπευθῆ, ἐλάμβανον τὴν ἀδειαν νὰ μελουν ἔκει καὶ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς οἰκογενείας των ἄλλως, δὲν τοὺς ἦτο ἐπιτετραμένον νὰ πλησιάσουν ἀνθρωπον. Δι' αὐτὸ η εὐαγγελικὴ περικοπὴ λέγει :

«ἔστησαν πόρρωθεν»=ἔστατησαν ἀπὸ μακράν.

«ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς»=ἐνῷ ἐπροκώδουν ἔκεινοι.

«ἐπεσεν ἐπὶ πρόσωπον»=ἐπεσε μὲ τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν (πρηνής).

«ἦρ Σαμαρείτης»=ἦτο Σαμαρείτης, ἀλλογενής, ἀπὸ ἄλλον λαόν. Οἱ Ιουδαῖοι καὶ οἱ Σαμαρείται εὑρίσκοντο εἰς τροφερὰν διάστασιν· ἀφομὴ ἦσαν διφορεύοντες νὰ κατονομάζῃ τὴν ἀφομὴν.

«ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν»=ἀφοῦ ἐπιστρέψουν νὰ δοξάσουν τὸν Θεόν.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ε :

“Οσον ἐπηγένεθη τὸ ἔξοχον δεῖγμα τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ λεπροῦ, δ ὅποιος ἐπέστρεψε διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεόν, ἄλλο τόσον παρετηρήθη μὲ τὴν θεῖην ἀπογοήτευσιν τοῦ Κυρίου ἡ παράλειψις τῶν ἄλλων.

δόξαν τῷ Θεῷ, εἰμὴ ὁ ἀλλογενῆς οὗτος; καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀναστὰς πορεύου· ἦ πίστις σου σέσωκέ σε».

§ 12. Ἡ θεραπεία τοῦ Παραλύτου εἰς τὴν Καπερνάουμ

«Απὸ τὸ «κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Β' 1 — 12.

«Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς Καπερναοῦμ διὸ ἡμερῶν καὶ ἤκουσθη, ὅτι οἰκόν ἔστι. Καὶ εὐθέως συνήχθησαν πολλοί, ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἐλάλει· αὐτοῖς τὸν λόγον. Καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸὺς παραλυτικὸν φέροντες, αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων· καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσαι· αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στέγην, έπου τὴν, καὶ ἔξορύζαντες χαλῶσι τὸν κράββατον, ἐφ' ὃ ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, λέγει τῷ παραλυτικῷ τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι σου. Ἡσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεὶ καθήμενοι καὶ διαλογίζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· τί οὕτω λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφίεναι ἀμαρτίας, εἰ μὴ εἰς ὁ Θεός; Καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ὅτι οὗτως αὐτοὶ διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, εἶπεν αὐτοῖς· τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἔστιν εὐκολώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ, ἀφέωνται

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 12:

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 41 - 42.

«Ἡκούσθη, ὅτι εἰς οἰκόν ἔστι»=διεδόθη, ὅτι ἔμενε εἰς τινα οἰκίαν.

«εὐθέως συνήχθησαν»=αὐτοτιγμεὶ συνεκεντρώθησαν.

«ὅστε μηκέτι χωρεῖν»=ῶστε νὰ μὴ χωροῦν πλέον.

«αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων»=ποὺ τὸν ἐβάσταζον, τὸν ἐσήκωνον τέσσαρες.

«προσεγγίσαι»=γὰ προσεγγίσουν, νὰ πλησάσουν.

«διὰ τὸν ὄχλον»=ἀπὸ τὸν πολὺν λαόν, ὃ ὅποιος ἦτο συγκεντρωμένος, εἴχε μαζευθῆ ἀπὸ τὸν συνωστισμόν.

«ἔξορύζαντες»=ἀφοῦ διετρύπησαν τὴν στέγην.

«χαλῶσι τὸν κράββατον»=έκρεμασαν καὶ κατεβίβασαν κάτω τὸ κρεβάτι.

«ἀφέωνται σοι αἱ ἀμαρτίαι»=εἰναι συγχωρημέναι αἱ ἀμαρτίαι σου.

«ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν»=εἰς τὰς καρδίας των (εἰς τὸν νοῦν των).

«καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς»=καὶ ἀμέσως ἐννοήσας.

«εὐκολώτερον»=μὲ δλιγάτερον κόπον, εὐκολώτερον.

σοι αἱ ἀμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν· ἔγειρε καὶ ἀρόν σου τὸν κράδιον καὶ περιπάτει; Τινὰ δὲ εἰδῆτε, ὅτι ἔξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφίέναι ἐπὶ τῆς γῆς ἀμαρτίας — λέγει τῷ παραλυτικῷ. Σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ ἀρόν τὸν κράδιον σου καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἰκόν σου. Καὶ ἡγέρθη εὐθέως, καὶ ἀράς τὸν κράδιον ἐξῆλθεν ἐναγτίον πάντων, ὥστε ἔξιστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν Θεόν, λέγοντας, ὅτι οὐδέποτε οὕτως εἶδομεν.»

§ 13. Ὁ Ἔκατόνταρχος τῆς Καπερναούμ καὶ ὁ Χριστὸς

«Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Η' 5-13.

«Εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς Καπερναούμ προσῆλθεν αὐτῷ ἐκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων· Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·

«ἔγειρε καὶ ἀρόν» = σήκω ὄρθος καὶ σήκωσε, καὶ ἀνάλαβε, (ἔγειρε: ὑπάρχει καὶ παλαιότερος τύπος ἔγειραι διμοίως εἰς μεθεπόμενον στίχον καὶ εἰς § 16).

«ἴνα δὲ εἰδῆτε» = διὰ νὰ μάθετε δὲ καλῶς.

«ἐναντίον πάντων» = ἐνώπιον ὅλων (ἐμπρός εἰς τὰ μάτια ὅλων).

Π αραγαθή ο ή σε ιες :

Διὰ τὸ θαῦμα αὐτὸῦ ὅμιλοῦν καὶ οἱ Εὐαγγελισταί : Ματθαῖος εἰς τὸ κεφ. Θ' 1-13 καὶ Λουκᾶς εἰς τὸ κεφ. Ε' 18-26. Ἡ περικοπὴ τοῦ Μάρκου εἶναι περισσότερον λεπτομερῆς. Αὐτὴ ἀναγινώσκεται καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν δευτέραν Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν.

Αἱ ἀμαρτίαι τυραννοῦν τὸν ἄνθρωπον μὲ βαρείας καὶ πολυχρόνους ἀσθενείας. Ἡ πραγματικὴ καὶ εἰλικρινῆς μετάνοια, ἀμέσως, ἂμα ἐδείχθη μὲ ἔργα, νείώσεις τὸν παραλυτικὸν ν' ἀκούσῃ τὸ· «ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι· ἀρόν τὸν κράββατόν σου καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἰκόν σου!»

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 13:

«Βλ. καὶ <Καινὴ Διαθήκη> σελ. 43-44.

«Εἰσελθόντι δ' αὐτῷ» = ἀμα εἰσῆλθεν (ἐμβῆκεν) αὐτός.

«Καπερναούμ» = πόλις τῆς Γαλιλαίας, δυτικῶς τῆς λίμνης Γαλιλαίας.

«προσῆλθεν αὐτῷ» = τὸν ἐπλησίασε, τοῦ παρουσιάσθη.

«ἐκατόνταρχος» = ἀξιωματικός τοῦ Ρωμαϊκοῦ στρατοῦ, ὁ ὅποιος ἐδιοικοῦσεν 100 ἄνδρας.

«ὅ παῖς μου» = δοῦλος μου.

«βέβληται» = εἰναι πεσμένος εἰς τὸ κρεββάτι.

«δεινῶς βασανιζόμενος» = καὶ ὑποφέρει φρικτά.

ἔγώ ἔλθων θεραπεύσω αὐτόν. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἐκατόνταρχος ἔφη·
Κύριε, οὐκ εἰμι ἴκανός, ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον
εἰπὲ λόγον, καὶ ιαθήσεται ὁ παῖς μου· καὶ γάρ ἔγώ ἀνθρωπός εἰμι ὅποι
ἔξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω τούτῳ πορεύθητι,
καὶ πορεύεται, καὶ ἀλλῷ ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, ποίη-
σον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. Ἀκούσας ὁ Ἱησοῦς ἐθαύμασε καὶ εἶπε τοῖς
ἀκολουθοῦσιν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἱεραρχῷ τεσσάρην πίστιν
εὑρον. Λέγω δὲ ὑμῖν, ἔτι πολλοὶ ἀπὸ ἀγατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι
καὶ ἀγακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασι-
λείᾳ τῶν οὐρανῶν· οἱ δὲ οὗτοι τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκό-
τος τὸ ἔξωτερον· ἔκει ἔσται ὁ κλαυθμός καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὁδόντων. Καὶ
εἶπεν ὁ Ἱησοῦς τῷ ἐκατοντάρχῳ· Ήπαγε καὶ ώς ἐπίστευσας γενηθήτω
σοι· καὶ ιάθῃ ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἔκεινη.

«οὕν εἰμι ἴκανός»=δὲν ἀξίζω, δὲν μοῦ πρέπει.

«ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς»=ἴνα εἰσέλθῃς εἰς τὴν οἰκίαν μου.

«ιαθήσεται ὁ παῖς μου»=θά δεραπευθῆ δοῦλος μου.

«εἰμι ὑπὸ ἔξουσίαν»=εἰμαι εἰς τὰς διαταγὰς τῶν ἀνωτέρων μου.

«ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας»=ὅ δοποίσ έχω εἰς τὰς διαταγάς μου
στρατιώτας.

«καὶ λέγω τούτῳ πορεύθητι, ἔρχου, ποίησον»=καὶ λέγω εἰς τοῦτον
ηπαγε, ἔλθε, κάμε κάτι. Δηλ., ὅλοι ἔκτελον ὅτι τοὺς εἰπω.

«Ἄμὴν λέγω ὑμῖν»=ἀληθῶς σᾶς βεβαιῶ.

«ἥξουσι»=θά ἔλθουν.

«καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ...»=ἡτο ἡ μεγαλυτέρα ἐπιθυμία τῶν
Ἱεραρχῶν νὰ συναναστέψωνται (νὰ είναι μαζὶ) εἰς τὸν Παράδεισον μὲ τοὺς
Πατριάρχας των Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ, Ἰακὼβ.

«οἱ οἵοι τῆς βασιλείας»=ἔκεινοι, διὰ τοὺς δοποίσ προορίζεται ἡ βασι-
λεία τῶν Οὐρανῶν (οἱ Ἰσαηλίται) ὁ ἐκατόνταρχος ἡτο Ρωμαῖος.

«σκότος ἔξωτερον»=κόλασις, σκότος μακράν (ἔξω) ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Παρα-
δείσου.

«έκει ἔσται»=ἔκει θά είναι.

«ὁ κλαυθμός»=τὸ κλάψιμον.

«ὁ βρυγμὸς τῶν ὁδόντων»=τὸ τρίξιμον τῶν ὁδόντων· δι· αὐτῶν θέλει
νὰ παραστήσῃ ὁ Κύριος τὰς τιμωρίας καὶ τὰ βάσανα τῶν κολασμένων.

«γενηθήτω σοι»=ἄς γίνῃ, πρὸς χάριν σου, ἄς ἀνταμειφθῆς, δημος ἐπί-
στευσας.

«ἐν τῇ ὥρᾳ ἔκεινη»=αὐτοσιγμεί.

Π α ρ α τ η ο ή σ ε ι σ :

Καὶ ἔδω είναι λίαν καταφανῆ τὰ ἀποτελέσματα τῆς πίστεως. Ὁ ἐκατόν-

§ 14. Ἡ θεραπεία τοῦ τυφλοῦ εἰς τὴν Ἱερικῶ

·Απὸ τὸ «κατὰ Δουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΙΙ' 35 - 43.

«Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἑγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἱερικώ, τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου ἐπιυθάνετο τὶ εἰη ταῦτα· ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται· καὶ ἐβόησε λέγων· Ἰησοῦ, υἱὲ Δαυΐδ, ἐλέησόν με. Καὶ οἱ προάγοντες ἐπειτίμων αὐτῷ, ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν· υἱὲ Δαυΐδ, ἐλέησόν με. Σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. Ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων· τί σοι θέλεις ποιῆσαι; ὃ δὲ εἶπε· Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἀγάθιλεψόν, ή πίστις σου σέσωκέ σε. Καὶ παραχρῆμα ἀνέθλεψε, καὶ ἡκολούθει αὐτῷ διοξάων τὸν Θεόν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν, ἔδωκεν αἷνον τῷ Θεῷ».

ταρχος ἐπίστευεν, ὅτι ὁ Κύριος εἶχε τὴν δύναμιν καὶ μὲν ἓνα λόγον μόνον νὰ θεραπεύῃ τὸν ὑπηρέτην του· τὸ ἐπίστευεν καὶ τὸ ἔλεγε μὲν θάρρος· καὶ ἔγινεν αὐτοστιγμεί, ὅπως ἐπίστευε. Τὸ θαῦμα αὐτὸ· τὸ περιγράφει καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Δουκᾶς εἰς τὸ Ζ' Κεφάλαιον 1-10.

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 14 :

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 44.

«προσαιτῶν»—ζητῶν ἔλεημοσύνην.

«ἀκούσας ὄχλου διαπορευομένου»=ἐπειδὴ ἥκουσε τὸν θόρυβον λαοῦ, δόποιος διήρχετο πλησίον του.

«ἐπυνθάνετο»=ἔζητε πληροφορίας.

«τί εἴη τοῦτο»=τί τάχα ἦτο αὐτό, τι νὰ συνέβαινε.

«ἀπήγγειλαν, ὅτι παρέρχεται»=τὸν ἐπιληροφόρησαν, ὅτι διέρχεται.

«οἱ προάγοντες»=ἔκεινοι, οἱ δόποιοι συνάδευον, ὠδήγουν, ἐπροπορεύοντο.

«ἐπειτίμων»=παρειχόντων αὐτοτῷδες, ἐπεπληττον, ἐπειτίμων.

«πολλῷ μᾶλλον»=πολὺ περισσότερον.

«ἐκέλευσεν ἀχθῆναι αὐτὸν πρὸς αὐτὸν»=εἶπε, διέταξε, νὰ ὀδηγηθῇ αὐτός, δό δόποιος ἐφώναζε (ὅ τυφλός), πλησίον του, ἐνώπιόν του.

«ἐπηρώτησεν»=ἡρώτησεν αὐτὸν διὰ νὰ μάθῃ.

«ἀναβλέψω»=νὰ ἴδω πάλιν, νὰ μοῦ ἔλθῃ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου.

Π αρατηθεῖσε :

Διὰ τὸ θαῦμα αὐτὸ γράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος εἰς τὸ κεφ. Γ' 46—52.

«Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε!» εἶναι καταφανῆ

§ 15. Ὁ χορτασμὸς τῶν 5000 ἀνθρώπων μὲ πέντε
ἄρτους καὶ δύο ὄψιάρια.

«Απὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΣΤ' 1 - 15.

«Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν δὲ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος· καὶ ἦκολούθει αὐτῷ ὅχλος πολὺς, ὅτι ἔώρων αὐτοῦ τὰ σημεῖα, ἢ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. Ἀγῆλθε δὲ εἰς τὸ δρός δὲ Ἰησοῦς καὶ ἐκεὶ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. Ἐπάρας οὖν δὲ Ἰησοῦς τοὺς ὄφθαλμοὺς καὶ θεασάμενος, ὅτι πολὺς ὅχλος ἔρχεται πρὸς αὐτόν· λέγει πρὸς τὸν Φίλιππον· πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι; τοῦτο δὲ ἔλεγε πειράζων αὐτὸν· αὐτὸς γάρ ζῆται τί ἔμελλε ποιεῖν. Ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος· διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἔκαστος αὐτῶν βραχύ τι λάθῃ. Λέγει αὐτῷ εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἄνδρέας δὲ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου· ἔστι πικιδάριον ἐν ᾧ δε, δὲ ἔχει πέντε ἄρτους κριθίγους καὶ δύο ὄψιάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἔστιν εἰς τοσούτους; εἶπε δὲ δὲ ὁ Ἰησοῦς· ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν· ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ. Ἀγέπεσον οὖν οἱ ἀνδρες τὸν ἄριθμὸν ὃσει πεντακισχίλιοι.

καὶ ἀδιαφιλονίκητα τὰ ἀμεσα καὶ ὁριστικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀληθινῆς πίστεως. Τίποτε δὲν είγαι αδύνατον εἰς τὸν Θεόν. «Ἄσ τοι μεν θεομήν πίστιν καὶ ἄς τὸν παρακαλοῦμεν διὰ λογικὰ πράγματα.

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 15:

«Θάλασσα τῆς Γαλιλαίας»=λέγεται καὶ λίμνη Γεννησαρέτ καὶ θάλασσα Τιβεριάδος (μ. 25 χιλ.· πλ. 10 χιλ.· 200 μ. χαμηλότερα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης).

«ἔώρων αὐτὸν τὰ σημεῖα»=ἔβλεπον τὰ θαύματά του.

«ἐπάρας τοὺς ὄφθαλμοὺς»=ἀφοῦ ἐσήκωσεν ὑψηλὰ τὰ βλέμματά του, σὰν ἔκοιταξε μακράν.

«ζῆται τί ἔμελλε ποιεῖν»=ἔγνωριζε τί ἐπρόκειτο νῦν κάμη.

«δηνάριον»=νόμισμα ρωμαϊκόν, (χρυσοῖς ἢ ἀργυροῖς ἢ καὶ χάλκινον).

«βραχύ τι»=ἔνα ἐλάχιστον, πολὺ μικρόν μέρος.

«ἀλλὰ ταῦτα τί ἔστιν εἰς τοσούτους»=ἀλλὰ τί νῦν κάμουν αὐτὰ εἰς τόσον πολλούς;

«ποιήσατε ἀναπεσεῖν»=κάμετέ τους, βάλετέ τους γάρ καθήσουν κάτω, γάρ ἔξαπλώσουν.

Ἐλαβε δὲ τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς καὶ εὐχαριστήσας διέδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις δόμοις καὶ ἐκ τῶν δφαρίών, δοσον ἥθελον. Ως δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται. Συνήγαγον οὖν καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίγους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν οὕτων καὶ ἐπερίσσευσε τοῖς βεβρωκόσιν. Οἱ οὖν ἀνθρωποι, ἴδοντες, δικριθίνων, ἀ ἐπερίσσευσε τοῖς βεβρωκόσιν. Οἱ οὖν ἀνθρωποι, ἴδοντες, δικριθίνων, ἀ ἐπερίσσευσε τοῖς βεβρωκόσιν. Οἱ οὖν ἀνθρωποι, ἴδοντες, δικριθίνων, ἀ ἐπερίσσευσε τοῖς βεβρωκόσιν. Οἱ οὖν ἀνθρωποι, ἴδοντες, δικριθίνων, ἀ ἐπερίσσευσε τοῖς βεβρωκόσιν. Οἱ οὖν ἀνθρωποι, ἴδοντες, δικριθίνων, ἀ ἐπερίσσευσε τοῖς βεβρωκόσιν.

§ 16. Ἡ θεραπεία τοῦ παραλύτου εἰς τὴν Βηθεσδὰ

Απὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Ε' 1-15.

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνέδη ὁ Ἰησοῦς εἰς Τεροσόλυμα. Ἐστι δὲ ἐν τοῖς Τεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προθατικῇ κολυμβήθρᾳ, ἡ ἐπιλεγομένη Ἐ-

«διέδωκε τοῖς μαθηταῖς»=διεμοίρασεν εἰς τοὺς μαθητάς.

«οἱ δὲ τοῖς ἀνακειμένοις»=ἐκείνοι δὲ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ δοποῖοι ἔκάθηντο.

«ἐνεπλήσθησαν»=ἐχορτάσθησαν—ἐχόρτασαν.

«κλάσματα»=κομμάτια.

«ἄ ἐπερίσσευσε τοῖς βεβρωκόσιν»=τὰ ὅποια ἐπερίσσευσαν εἰς ἐκείνους, οἱ δοποῖοι είχον φάγει καὶ ἐχορτάσθησαν.

«ὁ Ἰησοῦς οὖν γνοὺς»=οἱ Ἰησοῦς λοιπὸν ἀφοῦ ἀντελήφθη.

Παρατηρήσεις:

Διὰ τὸ ἐκπληκτικὸν αὐτὸν θαῦμα, τὸ δοποῖον/ἔγινεν ἐμπόδιος εἰς τὰ βλέμματα τόσων χιλιάδων κόσμου (καὶ ἡσαν, καθὼς λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, 5000 ἄνδρες, ἐκτὸς ἀπὸ παιδία καὶ γυναικας) γράφουν δῆλοι οἱ Εὐαγγελισταί: ὁ Ματθαῖος εἰς τὸ κεφ. ΙΔ' 13-21, ὁ Μᾶρκος εἰς τὸ κεφ. ΣΤ' 30-44, ὁ Λουκᾶς εἰς τὸ κεφ. Θ' 10-17.

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 16:

«Ἐστι δὲ ἐν Τεροσολύμοις ἐν τῇ προθατικῇ κολυμβήθρᾳ»=Ἐδῶ πρέπει νὰ ἔννοηθῇ μία λέξις τὸ πλῆθος εἰναι: ἐστι δὲ ἐν Τεροσολύμοις, ἐπὶ τῇ προθατικῇ πύλῃ, κολυμβήθρα κλπ. Ἡ πύλη αὐτὴ τῶν Τεροσολύμων λέγεται προθατική, διότι ἀπὸ αὐτὴν ἔμβαζαν εἰς τὴν Τερουσαλήμ τὰ ζῆτα, τὰ δοποῖα

δραῖστι Βηθεσδᾶ, πέντε στοάς ἔχουσα. Ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούτων, τυφλῶν, χωλῶν, ἔγρων ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὅδατος κίνησιν. Ἀγγελος γάρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ ἐτάρασσε τὸ ὅδωρ· δούς πρῶτος ἐμβάς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὅδατος ὑγιῆς ἐγίνετο, φέρηπότε κατείχετο νόσογματι. Ἡν δέ τις ἀνθρωπος ἐκεὶ τριάκοντα καὶ δκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. Τοῦτον ἴδων δοῦλος κατακείμενον, καὶ γνούς, δὲ πολὺν ἥδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· θέλεις ὑγιῆς γενέσθαι; ἀπεκρίθη αὐτῷ δοῦλος ἀσθενῶν· Κύριε, ἀνθρώποις οὐκ ἔχω, ἵνα, ὅταν ταραχθῇ τὸ ὅδωρ, βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν δῷ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. Λέγει αὐτῷ δοῦλος· Ἐγειρε, ἀρον τὸν κράδβατόν σου καὶ περιπάτει. Καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιῆς δοῦλος καὶ ἥρε τὸν κράδβατον αὐτοῦ καὶ περιπάτει. Ἡν δὲ Σάδδατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Ἐλεγον οὖν οἱ Ιουδαῖοι τῷ τεθεα-πευμένῳ· Σάδδατόν ἐστιν, οὐκ ἔξεστί σοι ἀραι τὸν κράδβατον. Ἀπε-κρίθη αὐτοῖς· δοῦλος μὲν ὑγιῆ, ἐκείνος μοι εἰπεν· ἀρον τὸν κράδβα-τόν σου καὶ περιπάτει. Ἡρώτησαν οὖν αὐτὸν· τίς ἐστιν δοῦλος καὶ ἀνθρώπος δοῦλος καὶ περιπάτει.

ἔχοντο διὰ τὰς θυσίας καὶ ζῷα διὰ θυσίας ἔχρησιμοποίουν σχεδὸν πάν-
τοτε πρόβατα.

«κολυμβήθρα»=εἰδος μεγάλης κολυμβήθρας, δεξαμενή, στέρνα.

«Βηθεσδᾶ»=λέξις ἐβραική=τόπος ἐλέους, τόπος καλοῦ διότι ἀπὸ αὐτὴν ἐβλεπον καλόν, ἐβλεπον θεραπείαν οἱ ἀρρωστοί. Καθὼς εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Βαπτίσματος λαμβάνομεν σήμερον τὴν ἀφεσιν ἀπὸ τὸ προπατορικὸν ἀμάρτημα, τοιουτοτρόπως καὶ εἰς τὴν Βηθεσδᾶ οἱ ἀμαρτιῶντοι ἀπεπλύνοντο ἀπὸ τὰς ψυχικὰς ἀμαρτίας καὶ ἐλάμβανον τὴν σωματικὴν θεραπείαν. Ὁπως δοῦλος τοῦ Θεοῦ ἐτάρασσε τὰ νερά τῆς Βηθεσδᾶ, δμοίως καὶ σήμερον δοῦλος τῆς Ορθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ωσάν ἄγγελος Θεοῦ, ἀναδενει τὰ νερά τῆς κολυμβήθρας, χαράσσων τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, καὶ παρασκαλεῖ τὴν ἐπιφοίησιν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, διὰ νὰ ἀγιασθῇ τὸ νερό καὶ ιατρευ-
θοῦν αἱ ψυχικαὶ ἀσθένειαι τοῦ βαπτιζομένου.

«ἐκδεχομένων»=οἱ δύοιοι ἀνέμενον, ἐπερίμεναν.

«Κύριε, ἀνθρώπον οὐκ ἔχω... ἄλλος πρὸ δοῦλος καταβαίνει»=Εἶναι ἀλη-
θῶς γεμάτη ἀπὸ θλιψιν καὶ παράπονον ἡ ἀπάντησις τοῦ Παραλύτου. Εἰκονίζει πολὺ ζωηρῶς τὴν ἀδιαφορίαν, ἡ δύοις ἔχαραστηριζει τότε τοὺς Ιουδαίους· κα-
νεὶς δὲν εὑρέθη εἰς τὸ διάστημα τόσων ἔτῶν, διότου ὑπέφερε, νὰ τὸν συμπονέσῃ,
νὰ τὸν σύρῃ ἔως τὴν κολυμβήθραν.

«Ἀρον τὸν κράδβατόν σου»=σήκωσε τὸ κρεββάτι σου.

«οὐκ ἔξεστί σοι»=δὲν σοῦ ἐπιτρέπεται ἀπὸ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον.

X. Δημητρακοπούλου: Εύαγγελικαὶ Περικοπαὶ

εἰπών σοι: ὅρον τὸν κράδητόν σου καὶ περιπάτει; ὁ δὲ ιαθεὶς οὐκ ἔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν, ὅχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. Μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ. Ἡδε ὡγιῆς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι γένηται· ἀπῆλθεν δὲ ἀνθρωπός, καὶ ἀνήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὥγιῆν.

§ 17. Η κατάπαυσις τῆς τρικυμίας

«Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΔ' 23 - 33.

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀπολύσας δὲ Ἰησοῦς τοὺς ὅχλους, ἀγένη εἰς τὸ ὅρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. Ὁψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν, ἐκεῖ. Τὸ ὅρος πλοιον ἥδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων. Θέλητος δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἀπῆλθε πρὸς ἥδη ἐναντίον ὁ ἀνεμος. Τετάρτη δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἀπῆλθε πρὸς

«οὐκ ἔδει τίς ἐστιν» = δὲν ἐγνώριζε ποῖος ἦτο ὁ εὐεργέτης του.
«ἐξένευσεν» = ἐξέφυγε πλαγίως, δίχως νὰ τὸν ἀντιληφθῇ ὁ Παραλυτος.

Π αρ α τ η ο ή σ ε i s :

«Ἡδε ὡγιῆς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι γένηται» = νά! ! Ιδέ, ἔγινες ἐντελῶς καλά! μὴ ἔνακάμης ποτὲ πλέον ἀμαρτίας, διὰ νά μὴ σου συμβῇ τίποτε ἄλλο ἀκόμη χειρότερον.

«Ω! πόσον διέθυμα είναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀμαρτίας!...

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 17 :

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 49.

«Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὅχλους» = καὶ ἀφοῦ διέλυσε τὸν κόσμον (ὅ δοποῖς ἡ τοῦ συγκεντρωμένος διὰ νά τὸν ἀκούσῃ καὶ τὸν δοποῖον ἐχόρτασε μὲ τοὺς 5 ἄρτους καὶ τὰ δύο ψάρια).

«προσεύξασθαι» = διὰ νά προσευχηθῇ.

«κατ' ἰδίαν» = ἰδιαιτέρως — μόνος του.

«δψίας γενομένης» = ὅμη παρηλθε πλέον ἡ ὥρα (ὅταν ἦτο ἀργά).

«βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων» = τὸ ἐβασάνιζον τὰ κύματα (τὸ παράδειναν).

«ἐναντίος» = ἀντίθετος.

«Τετάρτη φυλακῇ τῆς νυκτὸς» = κατὰ τὴν τετάρτην φοράν, ὅτε ἥλιασεν ἡ φρούρᾳ (ὥρα 3 — 6 πρωΐνη).

Οἱ Ἰουδαῖοι, ἐφ' ὅσον ἤσαν ἀνεξάρτητοι, ἐχώριζον τὴν νύκτα εἰς τρεῖς φυλακάς : ἡ πρώτη ἐλέγετο «ἀρχαὶ φυλακῆς» ἡ δευτέρη «μέση φυλα-

αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· καὶ ἴδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν περιπατοῦντα ἐταράχθησαν, λέγοντες, ὅτι φάντασμά ἔστι· καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. Εὐθέως δὲ ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς λέγων· Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. Ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε· Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρὸς σὲ ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὄδατα. Ὁ δὲ εἶπεν· ἐλθέ. Καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὄδατα, ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Βλέπων δὲ τὸν ἀνεμούντος ἡχούρον ἐφοβήθη· καὶ, ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι, ἔκραξε, λέγων· Κύριε, σῶσόν με. Εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάθετο αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ· οὐλιγόπιστε! εἰς τί ἐδίστασας; Καὶ ἐμβάτων αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐλθόντες προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες· ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ».

κή»· καὶ ἡ τρίτη « φυλακὴ ἑωθινή ». Βραδύτερον ὅμως, ἀμα ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Ρωμαίους, ἡκολούθησαν τὸ Ρωμαϊκὸν σύστημα, κατὰ τὸ ὅποιον ἡ νῦν ἐγωρίζετο εἰς τέσσαρας φυλακάς, ἀπὸ 3 ὥρας ἐκάστη.

« φάντασμα » = ἐπικρατεῖ παλαιόθεν ἡ μωρὰ καὶ ἀνόητος ιδέα νὰ νομίζουν μερικοί, ὅτι ὑπάρχουν φαντάσματα.

« εὐθέως » = ἀμέσως.

« θαρσεῖτε » = ἔχετε θάρρος — μὴ φοβεῖσθε! Οἱ μαθηταὶ δὲν ἤσαν ἀκόμη στερεωμένοι εἰς τὴν πίστιν.

« κέλευσόν με » = εἰπέ μου, διάταξόν με βόστις μου τὴν ἄδειαν, τὴν δύναμιν.

« ἐπὶ τὰ ὄδατα » = ἐπάνω εἰς τὰ νερά.

« ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν » = διὰ νὰ φθάσῃ πρὸς τὸ μέρος τοῦ Χριστοῦ.

« καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι » = καὶ ἐπειδὴ ἥρχισε νὰ καταβυθίζεται.

« ἐκτείνας τὴν χεῖρα » = ἀπλῶσας τὸ χέρι του.

« ἐπελάθετο αὐτοῦ » = τὸν ἐσυγχράτησε, τὸν ἐβοήθησε, τὸν ἐπιασε.

« εἰς τί ἐδίστασας » = διατί ἐδίστασες;

« ἐκόπασε » = ὀλιγόστευσε, ἔπεσε, κατέπαυσε.

« ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ » = ἀληθεια, είσαι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Π α ρ α τ η ρ η σ ε i c :

· Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ! Οἱ μαθηταὶ ἐπειτα ἀπὸ τὰ θαύματα, τὰ ὅποια εἰδον μὲ τὰ ἴδια των τὰ μάτια, ἀναφωνοῦν τὸ· ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ!

· Ομοίαν περικοπὴν ενδισκομεν καὶ εἰς τὰ Εὐαγγέλια· Μάρκου ΣΤ' 45—52 καὶ Ἰωάννου ΣΤ' 16—21.

§ 18. Ἡ θεραπεία τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ

«Απὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Θ' 1 - 38.

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παράγων δὲ Ἰησοῦς εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς· καὶ ἡρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· φαῦτε, τίς ἡμαρτεύ, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· οὗτε οὗτος ἡμαρτεύ σύτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. Ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με, ἵνας ἡμέρα ἑστίν· ἔρχεται νῦν, δτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ἦ, φῶς εἴμι τοῦ κόσμου. Ταῦτα, εἰπὼν ἔπιεσε χαμαὶ καὶ ἐποίησε πηγὴν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πηγὸν ἐπὶ τοὺς δρθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ καὶ εἰπεν αὐτῷ· Ὕπαγε γίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, δέ ἐρμηνεύεται ἀπεσταλμένος. Ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐγίψατο, καὶ ἥλθε βλέπων.

Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον, ὅτι τυφλὸς ἦν, ἔλεγον· οὐχ οὕτος ἔστιν διαθήμενος καὶ προσαιτῶν; ἀλλοι· ἔλεγον· οὐχ οὕτος ἔστιν· ἀλλοι· δέ, ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἔστιν· ἐκείνος ἔλεγεν, ὅτι ἐγώ εἴμι. ἔλεγον οὖν αὐτῷ· πᾶς ἀνεώχθησάν σου οἱ δρθαλμοί; ἀπεκρίθη ἐκεῖγος καὶ εἰπεν· ἄνθρωπος λεγόμενος Ἰησοῦς πηγὸν ἐποίησε καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς δρθαλμοὺς καὶ εἰπέ μοι· Ὕπαγε εἰς τὴν κολυμ-

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 18 :

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 49—52.

«Παράγων δὲ Ἰησοῦς»=ἐνῷ διέβαινεν δὲ Ἰησοῦς·

«τίς ἡμαρτεύ, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ»=ἔδω οἱ Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου δύο πράγματα ἔβαλαν εἰς τὸν νοῦν των· ἡσαν τότε ἄνθρωποι, οἱ δοποὶ ἐπίστευνον, ὅτι κάθε ἄνθρωπος ξῆ πρῶτον εἰς ἄλλον κόσμον καὶ ἔπειτα γεννᾶται εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον· ἵσως λοιπὸν δὲ τυφλὸς νὰ εἴχε κάμει ἀμαρτίας καὶ ἐτιμωρεῖτο εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον· ἵσως δύμας καὶ νὰ ἐγεννήθῃ τυφλὸς πρὸς τιμωρίαν τῶν γονέων του, οἱ δοποὶ ίσως νὰ ἡσαν ἀμαρτωλοί.

«ἄλλ᾽ ἵνα φανερωθῇ»=ἔδω λείπει κάτιν τὸ δλόκληρον είναι· ἀλλ᾽ ἐγεννήθη τυφλός, ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ.

«Ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα . . . . ἵνας ἡμέρα ἔστι»=ἐγώ πρέπει νὰ ἐκτελῶ τὰ ἔργα, τὰ δοποὶ μοι δῷσιν δὲ Θεός, ἐφ' ὅσον είμαι εἰς τὴν ζωήν.

«ἔρχεται νῦν»=ὅτι Χριστὸς ἐννοεῖ ἔδω τὸν θάνατόν του, δόποτε πλέον θὰ λείψῃ ἀπὸ τὸν κόσμον τὸ φῶς του, τὸ φῶς τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς.

«ἐπέχρισε τὸν πηγὸν»=ῆλειψε μὲ τὸν πηγόν.

δῆθραν τοῦ Σιλωάμ καὶ γίψαι ἀπελθών δὲ καὶ νιψάμενος ἀγέθλεψα.
Εἰπον οὖν αὐτῷ, ποῦ ἔστιν ἐκεῖνος; λέγει οὐκ οἶδα.

”Αγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τόν ποτε τυφλόν· ἦν δὲ σάβδατον, ὅτε τὸν πηλὸν ἐποίησεν δὲ Ἰησοῦς καὶ ἀνέψεν αὐτοῦ τοὺς ὁφθαλμούς. Πάλιν οὖν ἡρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀγέθλεψεν· δὲ εἰπεν αὐτοῖς· πηλὸν ἐπέθηκε μου ἐπὶ τοὺς ὁφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω. ”Ελεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· οὗτος δὲ ἀνθρωπος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ σάβδατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι οὐλεγον· πῶς δύναται ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. Λέγουσι τῷ τυφλῷ πάλιν· σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤγοιξέ σου τοὺς ὁφθαλμούς; δὲ δὲ εἰπε· προφήτης ἔστιν. Οὐκ ἐπίστευσαν οἱ Ἰουδαῖοι· περὶ αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἵως διος ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀγαθόλεψαντος καὶ ἡρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· οὗτός ἔστιν δὲ οὗτός ἐν μᾶν, ὃν μεις λέγετε, ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς οὖν ἀρτὶ βλέπει; Ἀπεκρίθησαν δὲ οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον· οἴδαμεν, ὅτι οὗτός ἔστιν δὲ οὗτός ἐν μᾶν καὶ δὲ τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ γοῦν βλέπει οὐκ οἴδαμεν· ἢ τίς ἤγοιξέ οὐκ αὐτοῦ τοὺς ὁφθαλμούς, ἥμεις οὐκ οἴδαμεν· αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε· αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει. Ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοδιοῦντο τοὺς Ἰουδαίους, ἥδη γάρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα, ἐάν τις αὐτὸν διμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται· διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον, ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε. ”Ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν ἀνθρωπὸν

«κοιλυμβήθα τοῦ Σιλωάμ»=Ιαματικὴ δεξαμενὴ πρὸς Ν. τῶν Ἱεροσολύμων, πλησίον τοῦ χειμαρροῦ τῶν Κέδρων.

«προσαιτῶν»=ξητῶν ἐλεημοσύνην.

«καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς»=καὶ ἡ διαφωνία των τοὺς ἔκαμνε νὰ φιλονικοῦν.

«προφήτης ἔστιν»=οἱ προφῆται, παρεκτὸς ἀπὸ τὸ προφητικὸν χάρισμα, εἰχον ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ τὴν χάριν νὰ κάμνουν θαύματα· δι' αὐτὸν δὲ ὁ τυφλὸς ὀνομάζει τὸν Χριστὸν προφήτην· δὲν εἰχε τί ἀνώτερον νὰ Τὸν θεωρήσῃ καὶ νὰ Τὸν ὀνομάσῃ, ἐπιδεικτικῶς μάλιστα καὶ μὲ πεῖσμα, ὅπως ἥθελε νὰ κάμῃ, ἐνώπιον τῶν Φαρισαίων.

«συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα, ἐάν τις αὐτὸν διμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται»=εἰχον συμφωνήσει οἱ Ἰουδαῖοι νὰ ἐκδιώξουν ἀπὸ τὴν συναγωγὴν των ἐκείνων, δὲ οποῖος θὰ παραδεχθῇ καὶ θὰ διμολογήσῃ τὸν Χριστόν.

«συναγωγὴ»=συνάθροισις, ἐκκλησία. Οἱ Ἰουδαῖοι ἔκτιζον μὲ πολλὴν

δες ἦγ τυφλός, καὶ εἰπον αὐτῷ· δέδες δέδεαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἰδαμεν, δτι
ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀμαρτωλός ἐστιν. Ἀπεκρίθη οὐγ ἐκεῖνος καὶ εἶπεν·
εἰ ἀμαρτωλός ἐστιν οὐκ οἰδα· ἔν οἶδα, δτι, τυφλὸς ὁν, ἀρτὶ βλέπω·
εἰπον δὲ αὐτῷ πάλιν· τι ἐποίησέ σοι; πῶς ἤγοιξέ σου τοὺς δρθαλμούς;
ἀπεκρίθη αὐτοῖς· εἰπον ὑμῖν ἥδη, καὶ οὐκ ἤκούσατε; τι πάλιν θέλετε
ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε μαθηταὶ αὐτοῦ γενέσθαι; ἐλοιδόρησαν
οὐγ αὐτὸν καὶ εἰπον, σὺ εἰ μαθητής ἐκεῖνου· ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως
ἐσμὲν μαθηταὶ· ἡμεῖς οἰδαμεν, δτι Μωϋσῆς λελάληκεν δ Θεός· τοῦτον
δὲ οὐκ οἰδαμεν πόθεν ἐστίν. Ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς·
ἔν γάρ τούτῳ θαυμαστόν ἐστιγ, δτι ὑμεῖς οὐκ οἰδατε πόθεν ἐστί, καὶ
ἄνεψι μου τοὺς δρθαλμούς, οἰδαμεν δέ, δτι ἀμαρτωλῶν δ Θεός οὐκ
ἀκούει· ἀλλ ἔάν τις θεοσεβής ἦ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῆι, τούτου
ἀκούει· ἐν τοῦ αἰῶνος οὐκ ἤκούσθη, δτι ἤγοιξέ τις δρθαλμούς τυφλοῦ
γεγεννημένου· εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἥδύνατο ποιειν οὐδέν.
Ἀπεκρίθησαν καὶ εἰπον αὐτῷ· ἔν ἀμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος καὶ σὺ
διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἔξεδαλον αὐτὸν ἔξω. Ἡκουσεν δ Ἰησοῦς δτι ἔξ-
δαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὐρών αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· σὺ πιστεύεις εἰς τὸν
υἱὸν τοῦ Θεοῦ; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε· καὶ τίς ἐστι, Κύριε, ἵνα
πιστεύσω εἰς αὐτόν; εἶπε δὲ αὐτῷ δ Ἰησοῦς· καὶ ἔόρακας αὐτὸν καὶ δ

φιλοκαλίαν καὶ τέχνην τὰς συναγωγάς των εἰς μέρην ὑψηλὰ καὶ ἐκεῖ ἔτελουν
τὰ θρησκευτικά των καθήκοντα. Αἱ συναγωγαὶ ἐκτίζοντο οὕτω πως, ὥστε
καθεὶς εἰσερχόμενος ἦτο μὲ τὸ πρόσωπον πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ, διὰ νὰ ἐνθυ-
μῆται τὸν περίφημον Ναὸν τοῦ Σολομῶντος, δ ὅποιος εἶχε κτισθῆ ἐκεῖ· (Ιδε
καὶ § 10).*

«ἔν οἶδα, δτι τυφλὸς ὁν ἀρτὶ βλέπω»=ἔν μόνον γνωρίζω, λέγει δ τυφλός,
δτι, ἐνῷ ἡμην τυφλός, τώρα βλέπω.

«ἐλοιδόρησαν»=ἔξύβρισαν, ἐκορδίδεψαν.

«Οἶδαμεν δέ, δτι ἀμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει»=γνωρίζομεν δμως καλῶς ὅλοι
δτι δ Θεός δὲν θαυματουργεῖ διὰ μέσου τῶν ἀμαρτωλῶν.

«ἐν τοῦ αἰῶνος οὐκ ἤκούσθη»=εἰς ὅλην τὴν ζωὴν τοῦ κόσμου δὲν
ἡκούσθη.

«ἔξεδαλον αὐτὸν ἔξω»=τὸν ἔξεδίωξαν ἀπὸ τὴν συναγωγὴν.

«καὶ ἔόρακας αὐτὸν»=καὶ ἄλλοτε τὸν ἔχεις ίδῃ.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε i c :

«Ο Θεός ἀμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει, ἀλλ ἔάν τις θεοσεβής ἦ καὶ τὸ θέ-
λημα αὐτοῦ ποιῆι, τούτου ἀκούει».

Μόνον ἄν είναι κανεὶς θεοσεβής καὶ ἐκτελῇ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἡμπο-
ρεῖ νὰ είναι βέβαιος, δτι δ Θεός θά ἀκούσῃ τὰς παρακλήσεις του.

λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. ‘Ο δὲ ἔφη· πιστεύω, Κύριε καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ».

§ 19. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Λάζάρου

‘Απὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΑ' 1 — 53.

‘Ὑπέρ τις ἀσθενῶν Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς· ἦν δὲ ἡ Μαρία ἡ ἀλεῖψα τὸν Κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξὶν αὐτῆς, ἵστις ἀδελφὸς Λάζαρος ἥσθενει· ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι· Κύριε, ἤδε, δὴ φιλεῖς ἀσθενεῖς ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· αὐτῇ ἡ ἀσθένεια οὖν ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἵγα διοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι’ αὐτῆς. Ἡγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. ‘Ως οὖν ἤκουσεν, ἔτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν φυλακῇ τόπῳ δύο ἡμέρας· ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς· ἀγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ· ῥαβδῖ, νῦν ἐξῆτον σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὥραι τῆς ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ἔτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· ἐάν δὲ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτὶ, προσκόπτει, ἔτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. Ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς· Λάζα-

‘Ἐρμηνευτικάὶ Σημειώσεις § 19:

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 52.

«Βηθανία»=μικρὰ κώμη εἰς τὸν δρόμον ἀπὸ Ἱεριχὼ εἰς Ἱεροσόλυμα, 15 στάδια μακρὰν τῶν Ἱεροσολύμων.

«ἐκμάξασα ταῖς θριξὶν αὐτῆς»=ἡ ὅποια ἐκαθάρισεν, ἐσπόγγισε μὲ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της.

«ἴδε, ὃν φιλεῖς»=ἴδε αὐτός, τὸν δοποῖον ἀγαπᾶς.

Οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον»=δὲν είναι διὰ θάνατον.

«ἐν φυλακῇ»=εἰς τὸν τόπον, διου εὑρίσκετο.

«ἐξῆτον σε λιθάσαι»=ἐξῆτον νὰ σὲ λιθοβολήσουν.

«ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ»=ἐάν κανεὶς κάμην ἔργα ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης.

ρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι, ἵνα ἔξυπνήσω αὐτὸν.
εἰπον σύ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. Εἰρή-
κει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν, ὅτι περὶ^{τῆς} κοιμήσεως τοῦ ὑπνου λέγει. Τότε σύ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρ-
ρησίᾳ· Λάζαρος ἀπέθανε, καὶ χαίρω διὸ διμάς, ἵνα πιστεύσῃτε, ὅτι οὐκ
ἡμην ἐκεῖ· ἀγωμεν πρὸς αὐτόν. Εἶπεν σύ Θωμᾶς, ὁ λεγόμενος Δίδυ-
μος, τοῖς μαθηταῖς· ἀγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.

Ἐλθὼν σύ ὁ Ἰησοῦς εὑρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἥδη ἔχοντα
ἐν τῷ μνημείῳ. Ἡν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων, ὡς ἀπὸ
σταδίων δεκαπέντε, καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὰς
περὶ Μάρθαν καὶ Μαρίαν, ἵνα παραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελ-
φοῦ αὐτῶν. Ἡ σύ Μάρθα, ὡς ἦκουσεν, ὅτι Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντη-
σεν αὐτῷ· Μαρία δὲ ἐν τῷ οἰκῳ ἐκαθέζετο· Εἶπεν σύ ἡ Μάρθα πρὸς
τὸν Ἰησοῦν· Κύριε, εἰ ἡς φίδε, ὁ ἀδελφός μου οὖν ἀν ἐτεθνήκει·
ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα, ὅτι, δοξα ἀν αἰτήσῃ τὸν Θεόν, δώσει σοι δι Θεός.
Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. λέγει αὐτῷ Μάρθα·
οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει, ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. Εἶπεν
αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι· ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ· Ο πιστεύων εἰς
ἔμε, καὶ ἀποθάνῃ, ζήσεται· καὶ πᾶς δι ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἔμὲ οὐ μὴ
ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. Πιστεύεις τοῦτο; Λέγει αὐτῷ, ναί, Κύριε, ἐγώ
πεπίστευκα, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστός, δι μίδος τοῦ Θεοῦ, δι εἰς τὸν κόσμον
ἔρχόμενος· Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἀπῆλθε καὶ ἐφώνησε Μαρίαν τὴν ἀδελ-
φὴν αὐτῆς λάθρα, εἰποῦσα· διδάσκαλος πάρεστι καὶ φωνεῖ σε. Ἔκείνη
δὲ ὡς ἦκουσεν, ἐγέρεται ταχὺ καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν. Οὕπω δὲ ἐλη-
λύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ᾽ ἦν ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν
αὐτῷ ἡ Μάρθα. Οἱ σύ Ἰουδαῖοι, οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ

«Δάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται»=ἀπεκοιμήθη.

«εἰρήκει περὶ τοῦ θανάτου»=εἶχεν διμήνησει διὰ τὸν θάνατον τοῦ Λα-
ζάρου.

«εἶπε παρρησίᾳ»=δώμιλησε δημοσίᾳ—όλοφρανερα—καθαρά.

«ὡς ἀπὸ σταδίων 15»=εἰς ἀπόστασιν περίπου 15 σταδίων.

«ἐληλύθεισαν, ἵνα παραμυθήσωνται»=εἶχον ἐλθει διὰ νὰ τὰς παρηγο-
ρήσουν.

«ὑπήντησεν αὐτῷ»=προϊπήντησεν αὐτὸν—τὸν ὑπεδέχθη.

«εἰ ἡς φίδε»=ἐάν ησο ἔδω.

«οὐκ ἐτεθνήκει»=δὲν θὰ εἶχεν ἀποθάνειν.

«ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ»=κατὰ τὴν τελευτάνην ἡμέραν (τῆς κρίσεως).

παραμυθούμενοι αὐτῆν, ιδόντες τὴν Μαρίαν, ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἔξηλθεν, ἡκολούθησαν αὐτῇ, λέγοντες, ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, ἵνα κλαύῃ ἐκεῖ. Ἡ οὖν Μαρία, ὡς ἦλθεν, ὅπου ἦν ὁ Ἰησοῦς, ιδούσα αὐτὸν ἐπεσεν αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας λέγουσα αὐτῷ· Κύριε, εἰ ἦς φύε, αὐτὸν ἐπέσεν μου ὁ ἀδελφός. Ἰησοῦς οὖν, ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίοντα σαν καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἔαυτόν, καὶ εἰπε· ποῦ τεθήκατε αὐτόν; Λέγουσιν αὐτῷ· Κύριε, ἔρχου καὶ ιδε. Ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. Ἐλεγον οὖν Ἰουδαίοις· Ιδε πᾶς ἔφιλε αὐτόν! τινὲς δὲ ἔξι αὐτῶν εἰπον· οὐκ ἥδυνατο οὗτος, ὁ ἀνοίξας τοὺς δόφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ποιῆσαι, ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; Ἰησοῦς οὖν, πάλιν, ἐμδριμώμενος ἐν ἔαυτῷ, ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. Λέγει ὁ Ἰησοῦς· ἀρατε τὸν λίθον. Λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τεθυνκότος Μάρθα· Κύριε, ἥδη ὅζει· τεταρταῖος γάρ ἐστι. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ήραν οὖν εἰπόν σοι, ὅτι, ἐὰν πιστεύσῃς, ὅψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ; Ἡραν οὖν αὐτὸν λίθον, οὐ ἦν ὁ τεθυνκὼς κείμενος. Οἱ δὲ Ἰησοῦς ἤρε τοὺς δόφθαλτὸν λίθον, οὐ τὸν διάποδαν, ὅτι σύ με ἀπέστειλας. Καὶ, ταῦτα εἰπών, φωνῇ πον, ἵνα πιστεύσωσιν, ὅτι σύ με περιεστῶτα εἰπεγάλῃ ἐκραύγασε· Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. Καὶ ἔξηλθεν ὁ τεθυνκὼς δεεσμεγάλη ἐκραύγασε. Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. Καὶ ἔξηλθεν διάποδαν τὸν διάποδαν τοῦ Θεοῦ = θὰ ιδῆς τὴν δόξαν (τὴν δύναμιν) τοῦ Θεοῦ.

« ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι » = ἐστενοχωρήθη εἰς τὴν ψυχήν του.

« Ἄρατε τὸν λίθον » = σηκώσατε τὴν πέτραν.

« ὅζει » = μυρίζει, βρωμᾷ.

« τεταρταῖός ἐστι » = εἰναι ἐδῶ καὶ τέσσαρας ἥμέρας ἀποθαμένος.

« ὅψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ » = θὰ ιδῆς τὴν δόξαν (τὴν δύναμιν)

τοῦ Θεοῦ.

« ἥδειν, ὅτι πάντοτε μου ἀκούεις » = ἔγνωριζον, ὅτι πάντοτε μὲ ἀκούεις.

« ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα » = ἀλλὰ διὰ τὸν λαόν, ὅπου θα-

ται γύρω, χάριν τοῦ λαοῦ, διὰ νὰ πιστεύσουν, ὅτι Σύ μὲ ἔστειλες.

« δεῦρο ἔξω » = ἐλθὲ ἔξω.

« κειρίαις - σούδαριψ » = μὲ ταινίας (νεκρικάς) καὶ μὲ σάβανα.

« θεασάμενοι » = ἀφοῦ είδον.

αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαῖους καὶ εἰπον αὐτοῖς, ἐποίησεν δὲ Ἰησοῦς. Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον καὶ ἔλεγον· τί ποιοῦμεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ; ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτω, πάγτες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ρωμαῖοι καὶ ἀροῦσι ήμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. Εἰς δέ τις ἔξι οὐκ οἴδατε οὐδέν, οὐδὲ διαλογίζεσθε, ὅτι συμφέρει ήμιν, ἵνα εἰς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. Τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὃν τοῦ ἑνίαυτοῦ ἐκείνου προεφήτευσεν, ὅτι ἔμελλεν δὲ Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέχνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἓν. Ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ήμέρας συνεβούλεύσαντο, ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν».

§ 20. Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Χριστοῦ

«Απὸ τὸ «κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Θ' 2 - 11.

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παραλαμβάνει δὲ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν

«συνήγαγον» = συνεκέντρωσαν.

«πολλὰ σημεῖα ποιεῖ» = κάμνει πολλὰ θαύματα.

«ἐὰν ἀφῶμεν» = ἂν τὸν ἀφήσωμεν.

«ἐλεύσονται καὶ ἀροῦσιν» = θὰ ἔλθουν καὶ θὰ μᾶς σηκώσουν. — Θὰ μᾶς πάρουν.

«τοῦ ἑνίαυτοῦ ἐκείνου» = ἐκείνου τοῦ ἔτους.

«οὐκ οἴδατε οὐδὲν» = δὲν γνωρίζετε τίποτε.

«οὐδὲ διαλογίζεσθε» = οὔτε σκέπτεσθε.

«ὅτι συμφέρει ήμιν, ἵνα εἰς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ» = διείναι συμφέρον μας ν' ἀποθάνῃ ἔνας ἄνθρωπος διὰ νὰ σωθῇ δ λαός. (Ο Καΐάφας ἤθελε νὰ εἰπῇ: νὰ προφυλαχθῇ δ λαός ἀπὸ τὴν παράβασιν τοῦ Νόμου εἰς τὴν ὁποίαν τὸν ὡδῆγει, δηθεν; δ Χριστὸς· καὶ, δίχως νὰ τὸ θέλῃ, ἐπροφήτευεν, ὅτι δ Χριστὸς θὰ ἐφονεύετο, διὰ νὰ σωθῇ δ κόσμος ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν).

«ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ήμέρας συνεβούλεύσαντο, ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτὸν» = λοιπὸν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ήμέραν ἀπεφάσισαν νὰ φονεύσουν Αὐτὸν (τὸν Ἰησοῦν).

·Ιάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὅρος ὑψηλὸν κατ^ο·
ἰδίαν μόνους· καὶ μετεμορφώθη ἐμπροσθεν αὐτῶν, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
ἐγένετο στίλβοντα, λευκὰ λίαν ὡς ἡ χιῶν, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ
δύναται οὕτω λευκᾶναι· καὶ ὥφθη αὐτοῖς Ἡλίας σὺν Μωϋσεῖ, καὶ ἦσαν
συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ· καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ·
ῥαβδί, καλόν ἐστιν ἡμᾶς φῦδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, σοὶ
μίαν καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἡλίᾳ μίαν· οὐ γάρ ἔδει τί λαλήσῃ ἦσαν
γάρ ἔκφοδοι· Καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς, καὶ ἤλθε φωνὴ
ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτος ἐστίν δικαστής μου δικαστής αὐτοῦ
ἀκονετεῖ· καὶ ἔξαπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον, ἀλλὰ τὸν
·Ιησοῦν μόνον μεθ' ἔστητον. Καταβαίνοντων δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὅρους διε-
στείλατο αὐτοῖς, ἵνα μηδεὶς διηγήσωνται, ἢ εἶδον, εἰ μὴ ὅταν ὁ οὐρανὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀγαστῇ. Καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν, πρὸς
ἔστοις συζητοῦντες τί ἐστι τὸ ἐκ νεκρῶν ἀγαστῆγαν·

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 20:

- «ἀναφέρει»=ἀνεβίβασεν—ώδηγησεν ἐπάνω.
«κατ’ ιδίαν μόνους»=ἐντελῶς μόνους.
«ἐγένετο στίλβοντα»=ἐφάγησαν λάμποντα· ἐφάνησαν δόλοια μπρα.
«οἷα γναφεὺς»=τοιαῦτα, δόπου λευκαντῆς δὲν ἡμιτορεῖ νὰ λευκάνῃ.
«ώφθη»=ἔφανη, ἐφανερώθη, παρουσιάσθη.
«ἡμᾶς φῦδε εἶναι»=νὰ μείνωμεν ἡμεῖς ἔδω.
«οὐ γάρ ἔδει τί λαλήσῃ»=διότι δὲν ἔγνωριζε τί νὰ εἰπῃ.
«ἔξαπινα»=ἔξαφρα, εἰς τὴν στιγμήν, αὐτοστιγμέ.
«περιβλεψάμενοι»=βλέποντες γύρω, παρατηρήσαντες πέριξ.
«οὐκέτι οὐδένα εἶδον»=δὲν εἶδον πλέον οὐδένα.
«διεστείλατο αὐτοῖς»=τοὺς συνέστησεν αὐστηρῶς.

Π α ρ α τ ἡ ο ἡ σ ε ι ε :

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 129. Καὶ Εὐαγγέλιον «κατὰ Ματθαῖον» ΙΖ' 1-9.
·Ητο ἐποχὴ διλίγον πρὸ τοῦ Πάθους· ἦτο ἐποκή, δὸν αἱ κακαὶ διαθέ-
σεις τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων διὰ τὸν Χριστὸν ἐγίνοντο καθ' ἔκά-
στην περισσότερον καταφανεῖς· δι' αὐτὸν ἥθελεν δικαστής αὐτοῖς μείνουν ἔκει·
μακρὰν ἀπὸ τοὺς κινδύνους, οἱ δοποῖοι ἦσαν ἀφευκτοὶ εἰς Ἱερουσαλήμ.

·Ο Χριστός, διὰ νὰ δώσῃ θάρρος, μετεμορφώθη καὶ ἔδειξεν εἰς τοὺς μα-
θητάς του τὴν θείαν του δύναμιν, τὴν δοποίαν ἐπεβεβαίωσε καὶ ἡ φωνὴ τοῦ
Θεοῦ καὶ Πατρός.

Εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου ἐφάνη ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας· ·Ο
Μωϋσῆς ἐλήφθη ἀπὸ τοῦ Ἀδου (ὅπου εὑρίσκοντο πάντες οἱ ἀναμένοντες τὴν
πλήρη ἀνταπόδοσιν) καὶ ὁ Ἡλίας ἐλήφθη ἐκ τῶν Οὐρανῶν (ὅπου ἀνέβη, ὃς εἴ-
δομεν εἰς τὴν Π. Διαθήκην). Ταῦτα ἐγένοντο διὰ νὰ φανερωθῇ ἡ ἀπόλυτος κυ-
ριότης τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τῶν Οὐρανῶν καὶ ἐπὶ τῆς Γῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΤΑ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΦΡΙΚΤΑ ΠΑΘΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΥ
ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

§ 21. Ἡ θριαμβευτικὴ εἰσοδος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα

· Απὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΒ' 1 - 18.

«Πρὸ ἐξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα ἥλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος ὁ τεθνηκώς, ὃν ἤγγειρεν ἐκ νεκρῶν. Ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἔκει, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει· ὃ δὲ Λάζαρος εἰς ἦν τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ. Ἡ οὖν Μαρία λαβοῦσσα λίτραν μύρου γάρδου πιστικῆς πολυτίμου, ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς δσμῆς τοῦ μύρου. Λέγει οὖν εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκα-

· Ερμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 21.

«Βηθανία»=ἰδὲ § 19, σημ. α'.

«Πάσχα»=Ἔτος ἡ μεγαλυτέρα ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἐγίνετο κατ' ἔτος εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἔξodos τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τῆς Αἴγυπτον. Ἡ ἑορτὴ αὐτὴ ἐλέγετο καὶ ἔορτὴ «τῶν Ἀξύμων». Ἱργιζε δὲ ἀπὸ τὰς 15 τοῦ μηνὸς Νισάν καὶ διήρκει ἑπτά ἡμέρας· ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία ἐθεωροῦντο/ αἱ μεγαλύτεραι καὶ διέλογοντο «καληταὶ—ἄγιαι». οὐδεμίᾳ ἐργασίᾳ ἐγίνετο αὐτάς τὰς δύο ἡμέρας· αἱ ἄλλαι πέντε ἡσαν ἡμεορταὶ· ἐπίσης μεγάλη ἑορτὴ ἐθεωρεῖτο ἡ ἡμέρα, ἀν ἦτο τὸ Σάββατον τῆς ἑβδομάδος. Κατὰ τὰς ἑορτὰς αὐτάς ἔτρωγον ἄξυμον ἄρτον (δίχως ζύμην) καὶ πασχαλινοὺς ἀμυνοὺς (ἀρνιὰ τοῦ πάσχα — ἡλικίας ἐνὸς ἔτους), τὰ δόποια ἔσφαξον τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου καὶ τὰ ἔτρωγον δίχως νὰ σπάσουν τὰ ὀστᾶ των.

«νάρδος»=ἰνδικὸν φυτόν ἀπὸ τὴν ρίζαν του ἐξάγεται πρὸς παχὺ καὶ ἀρωματικὸν ἔλαιον.

«πιστικῆς»=ἀπὸ γνησίαν μάρκαν, θὰ ἐλέγομεν σήμερον· φαίνεται, ὅτι καὶ τότε ἐνόθευσον τὰς ποιότητας.

«ἐξέμαξε»=έκαθάρισε, ἐσπόγγισε.

ριώτης, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι· διατί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηγαρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; εἰπε δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελλεν αὐτῷ, ἀλλ᾽ ὅτι κλέπτης ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχε καὶ τὰ βαλλόμενα ἐθάσταξεν. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἀφες αὐτήν, εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἑνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν αὐτό· τοὺς πτωχοὺς γάρ πάντοτε ἔχετε μεθ᾽ ἔαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. Ἐγνω οὖν ὅχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἔκει ἐστι, καὶ ἥλθον, οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ᾽ ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἰδωσιν, διὸ ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. Ἐδουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς, ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, ὅτι πολλοὶ διὸ αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

Τῇ ἐπαύριον ὅχλος πολὺς, ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες, ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βαῖα τῶν φοιγίκων καὶ ἔξηλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἔκραζον· Ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὄνόματι Κυρίου, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ. Εὗρων δὲ ὁ Ἰησοῦς ὄντας ἐκάθησεν ἐπ' αὐτό, καθώς ἐστι γεγραμμένον· μὴ φοβοῦ, θύγατερ Σιών· ἰδούν δ βασιλεὺς σου ἔρχεται· καθήμενος

«Ισκαριώτης»—η (ἴσχ.=εἰς ἄνδρας)—Καριώτης (Καριώθ=πόλις)=ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν πόλιν Καριώθ.

«οὐκ ἐπράθη»=διατί δὲν ἐπωλήθη.

«γλωσσόκομον»=(θήκη, ὅπου ἐτοποθέτουν οἱ αἰληταὶ τὸ στόμα τῶν αὐλῶν γενικῶς: ἀσφαλῆς θήκη)=πορτοφόλι, χρηματοφυλάκιον (βλ. θησάνροι τῶν Μάγων, σελ. 15).

«τετήρηκεν αὐτὸν»=τὸ εἶχε φυλαγμένον.

«ἔγνω ὁ ὅχλος»=ἐπληροφορήθη ὁ λαός.

«διὸ ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν»=τὸν δοπίον ἀνέστησεν.

«ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν»=νὰ φονεύσουν καὶ τὸν Λάζαρον..

«δι᾽ αὐτὸν ὑπῆγον»=εἰς αἰτίας ἔκείνου ἐπῆγαν.

«βαῖα»=κλάδους.

«Ωσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὄνόματι Κυρίου, ὁ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ»=Σῶσέ μας λοιπόν! Σὺ εἶσαι ὁ εὐλογημένος, ὅπου ἔρχεσαι ἐν ὄνόματι (εἰς τὸ δόνομα) τοῦ Κυρίου (σταλμένος ἀπὸ τὸν Θεόν). Σὺ εἶσαι ὁ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ.

«καθώς ἐστι γεγραμμένον»=ὅ Προφήτης Ζαχαρίας (Θ. 9) εἶχε γραμμένην αὐτήν τὴν προφητείαν.

«Σιών»=ὁ λόφος, ὃπου ἦσαν κτισμένα τὰ ἀνάκτορα τοῦ Δαυΐδ.

«θύγατερ Σιών»=λαβὲ τῆς Ιερουσαλήμ.

ἐπὶ πᾶλον δνου. Ταῦτα δὲ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον, ἀλλ᾽ ὅτε ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν, ὅτι ταῦτα γὰρ ἐπὶ αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. Ἐμπρότερει οὖν ὁ ὄχλος, ὃ ὧν μετ' αὐτοῦ, ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ γέγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὑπῆρχησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι γῆκουσε τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον».

§ 22. Μετὰ τὴν εἰσοδον εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.

«Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΑ' 10-17.

«Καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα· τίς ἐστιν οὗτος; οἱ δὲ ὄχλοι ἐλεγον· οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ προφήτης, ὁ ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας.

Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ Ἱερόν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξέβαλε πάντας τοὺς πωλούντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ Ἱερῷ καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυριστῶν κατέστρεψε, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς· καὶ λέγει αὐτοῖς· γέγραπται, ὁ οἶκος μου οἶκος προσευχῆς καληθήσεται· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ Ἱερῷ καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. Ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάτα ἢ ἐποίησε καὶ τοὺς παῖδας κράζοντας ἐν τῷ Ἱερῷ καὶ λέγοντας· Ωσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυΐδ, γῆγανάκτησαν καὶ εἰπον αὐτῷ· ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· Ναὶ· οὐδέποτε ἀνέγνωτε, ὅτι ἐκ στόματος νη-

---

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 22:

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 78—79.

«ἐσείσθη»=ἔθορυβήθη, ἀνεταράχθη, ἐτέθη εἰς κίνησιν.

«ἱερὸν τοῦ Θεοῦ»=όχῳρος, ή περιοχή καὶ ὁ Ναός τοῦ Σολομῶντος.

«κολλυρισταὶ»=οἱ ἀργυρουμούσοι, κοηματισταί.

«κατέστρεψε»=ἀνέτρεψε.

«καθέδρας»=τὰ καθίσματα.

«γέγραπται»=εἴλαι γραμμένον.

«σπήλαιον λῃστῶν»=ώς σπήλαιον (κέντρον—καταφύγιον) τῶν λῃστῶν, γαρουκτηρίζει τὴν ἀγοράν των δ. Κύριος.

«κατηρτίσω»=κατήρτισες, ἔκαμες.

«αἰνον»=δοξολογίαν εἰς τὸν Θεόν.

πιων καὶ θηλαζόντων κατηρίσω αἰνον; καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς
ἔξηλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ηὔλισθη ἐκεῖ».

ΜΕΓΑΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

§ 23 Ἡ πρώτη ἐπίθεσις τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Γραμματέων κατὰ τοῦ Χριστοῦ

· Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΑ' 18 - 28 καὶ 32, 43, 45 - 46.

«Πρωῖας δὲ ἐπανάγων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασε καὶ ἴδων συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἥλθεν ἐπὸν αὐτῇ, καὶ οὐδὲν εὔρεν ἐν αὐτῇ, εἰ μὴ φύλακα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ· μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ἔξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ· καὶ ἴδόντες οἱ μαθηταὶ ἔθαύμασαν λέγοντες· πῶς παραχρῆμα ἔξηράνθη ἡ συκῆ; Ἐποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· αὐτοῖς· ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσητε, ἀλλὰ καὶ τῷ ὅρει τούτῳ εἰπητε, ἄρθητε καὶ βλήθητε εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· καὶ πάντα, ὅσα ἐὰν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες, λήψεσθε.

«καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς»=καὶ ἀφίσας αὐτούς.

«ηὔλισθη»=ἐπέρασε τὴν νύκτα του ἐκεῖ (τὴν νύκτα τῆς Κυριακῆς πρὸς τὴν Μεγ. Δευτέραν).

Π α ρ α τ η ο ή σ ε i ε :

“Ομοια γράφουν ὁ Μᾶρκος ΙΑ' 1-10, ὁ Λουκᾶς ΙΘ' 28-46 καὶ ὁ Ἰωάννης ΙΒ' 12-19.

‘Ο φόνος ἐθάμβωσε τὰ μάτια τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων καὶ συνεσκότισε τὸν νοῦν των τόσον, ὥστε δὲν ἔβλεπον, δὲν ἐννοοῦσαν τὴν Δόξαν τοῦ Κυρίου· ἤκουον μόνον τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ ὄχλου καὶ ἐφθόνουν· ἐφθόνουν μέχοι θανάτου !!! . . .

· Ερμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 23:

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 80-82.

«ἐπανάγων»=ἐνῷ ἐπέστρεψεν.

«μηκέτι»=ποτὲ πλέον.

«ἀμήν λέγω ὑμῖν»=ἀληθῶς σας βεβαιῶ.

«καὶ μὴ διακριθῆτε»=καὶ ἀν δὲν κατηγορηθῆτε (ἐάν δὲν ἔεχωρισθῆτε) ὃς ἄπιστοι.

«καὶ εἴπητε»=καὶ ἀν εἴπητε.

«ἄρθητε καὶ βλήθητε»=σίκω καὶ πέσε.

«ὅσα ἀν αἰτήσητε»=ὅσα καὶ ἀν ζητήσετε.

«ἐν τῇ προσευχῇ»=διὰ τῆς προσευχῆς.

Καὶ, ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ ἱερόν, προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες· ἐν ποίᾳ ἔξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἔξουσίαν ταῦτην; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐρωτήσω ὑμᾶς καγὼ λόγον ἔνα, θν ἐὰν εἴπητέ μοι, καγὼ ὑμῖν ἔρω ἐν ποίᾳ ἔξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. Τὸ δάπτισμα Ἰωάννου πόθεν γῆν, ἐξ οὐρανοῦ ή ἐξ ἀνθρώπων; Οἱ δὲ διελογίζοντο παρ' ἔκυπτοις λέγοντες· ἐὰν εἴπωμεν, ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν, διατί οὖν ἐπιστεύσατε αὐτῷ· ἐὰν δὲ εἴπωμεν, ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον· πάντες γάρ ἔχουσι τὸν Ἰωάννην ως προφήτην. Καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπον· οὐκ οἴδαμεν· ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἔξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

“Ηλθε γάρ πρὸς ὑμᾶς Ἰωάννης ἐν ὅδῳ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόργαι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἴδοντες οὐ μετεμελήθητε ὅστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.

Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν· η δασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς.

Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· τάς παραδολὰς αὐτοῦ, ἔγωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι, ἐφοδήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπειδὴ ως προφήτην αὐτὸν εἶχον».

«ἐν ποίᾳ ἔξουσίᾳ»=μὲν ποίαν ἔξουσίαν, μὲ ποίαν δύναμιν, μὲ ποῖον δικαίωμα.

«ἐρωτήσω ὑμᾶς κάγὼ»=θὰ σᾶς ἐρωτήσω καὶ ἐγώ.

«διελογίζοντο»=ἐσκέπτοντο, ὑπελόγιζον.

«οὐκ οἴδαμεν»=δὲν γνωρίζομεν.

«ἐν ὅδῳ δικαιοσύνης»=διδάσκων τὴν δικαιοσύνην (ἀκολουθῶν τὸν δρόμον τῆς δικαιοσύνης).

«ἀρθήσεται»=θὰ ἀφαιρεθῇ.

«ἔγωσαν»=ἐνόησαν καλῶς.

«κρατῆσαι»=νὰ τὸν συλλάβουν.

Π α ρ α τ η ο ή σ ε τ ε :

Ομοίως περίπου γράφουν ὁ Μᾶρκος (ΙΒ' 38–40) καὶ ὁ Λουκᾶς (ΙΑ': 37–52).

Τό· ούκ οἴδαμεν τῶν Ἀρχιερέων καὶ Γραμματέων τοὺς ἀπεγόμνωσεν ἀπὸ τὴν δόξαν των καὶ τοὺς κατεξητέλισεν ἐμπρός εἰς τὰ μάτια τοῦ ὄχλου, ὁ διποῖος τοὺς εἶχεν ως σοφοὺς καὶ ἀλανθάστους ἐξμηνευτάς τοῦ Νόμου.

ΜΕΓΑΛΗ ΤΡΙΤΗ

§ 24 Ὁ Ἰησοῦς καυτηριάζει τὴν διαγωγὴν τῶν
Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. α) ΚΒ' 15-22, β) 35-40, καὶ γ) ΚΙ' 1-39.

α'. «Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον, ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. Καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν λέγοντες· διδάσκαλε, οἴδαμεν, ὅτι ἀληθῆς εἶ καὶ τὴν δόδυ τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὖ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γάρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων· εἰπὲ οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔξεστι δοῦναι κῆγνσον Καίσαρι ἢ οὐ; Γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἰπε· τί μὲ πειράζετε, ὑποχριταῖ; ἐπιδείξατέ μοι· τὸ γόμισμα τοῦ κήγνου. Οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηγάριον· καὶ λέγει αὐτοῖς· τίγος ἡ εἰκὼν αὐτῆς καὶ ἡ ἐπιγραφή; Λέγουσιν αὐτῷ· Καίσαρος. Τότε λέγει αὐτοῖς· ἀπόδοτε οὖν τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. Καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν· καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

β'. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες, ὅτι ἐφίμωτε τοὺς Σαδδουκαί-

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 24 :

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 82-85.

α'. «παγιδεύσωσιν»=διά νὰ τὸν ἐμπλέξουν, νὰ τὸν κάμουν νὰ πέσῃ εἰς λάθος, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ τὸν παρουσιάσουν ἔπειτα ὡς ἐπαναστάτην.

«ἔξεστι δοῦναι»=πρόπειτι, εἶναι δίκαιοι, νὰ πληρώωμεν;

«κήγνσον»=νόμισμα, χρῆμα.

«γνοὺς τὴν πονηρίαν»=ἔννοιόςας τὴν πονηράν των σκέψιν.

«ἀπόδοτε»=δόσατε δ, τι διφεύλετε, δ, τι εἰσθε ὑποχρεωμένοι νὰ δίδετε.

β'. «ἐφίμωσε»=ἀπεστόμωσε, τοὺς ἔκαμε νὰ οιωπήσουν.

«Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου... Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου» :

«Ἐδῶ δὲ Κύριος συγκεντρώνει εἰς δύο μόνον ἐντολὰς ὄλοκληρον τὸν Μωσαϊκὸν νόμον. Βλ. «Κατήχησιν» σελ. 72-74.

«Σαδδουκαίοι»=αἰρέσεις Ἰουδαϊκής ἀρχηγός της ἥτο δ Σαδώκ (250 π.Χ.)
Μέλη τῆς αἰρέσεως αὐτῆς ἡσαν πολλοί ἀπὸ τὴν ἀγωτέραν ἱερατικὴν τάξιν· οἱ Σαδδουκαῖοι ἐλάττερον τὸν Θεόν, ἀποβλέποντες εἰς ἐπιγείους ἀμοιβάς· ἐπίστευον μόνον εἰς τὸ γράμμα τοῦ Νόμου καὶ δὲν παρεδέχοντο ἐρμηνείας. Βραδύτερον ἀπετέλεσαν πολιτικὴν μεριδα ἀντίθετον πρὸς τοὺς Φαρισαίους.

ους, συγήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό. Καὶ ἐπηρώτησεν εἰς ἓξ αὐτῶν, νομικός, πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων: διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ: Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν δλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν δλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν δλῃ τῇ διανοίᾳ σου· αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή· δευτέρα δὲ ὅμοια αὕτη: Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς δλος δό νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται.

γ'. Τότε δὲ Ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μηθυταῖς αὐτοῦ:

Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθησαν οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· πάντα οὖν, ὅσα ἐὰν εἰπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσι γάρ, καὶ οὐ ποιοῦσι· δεσμεύουσι· γάρ φορτία βαρέα δυσδάστακτα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὄμοιους τῶν ἀνθρώπων, τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινησαι αὐτά· πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις· πλατύνουσι· γάρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν, φιλοῦσι τε τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. **Paββι.** **Paββι.** Ἡμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε **Paββι**· εἰς γάρ ὑμῶν ἐστιν διδάσκαλος, δὲ Χριστός· πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοὶ ἐστε· καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἰς γάρ ἐστιν δι πατὴρ ὑμῶν, δὲν τοῖς οὐρανοῖς· μηδὲ κληθῆτε καθηγηταῖ· εἰς γάρ ἐστιν δι καθηγητής, δὲ Χριστός· δὲ μείζων ὑμῶν ἐσται διάκονος· ἐστις δὲ ὑψώσει ἐκυρών ταπεινωθήσεται, καὶ δοτις ταπεινώσει· ἔχυτὸν ὑψωθήσεται.

Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταῖ, δτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρήμα. Οὐαὶ δὲ τοῖς οὐρανοῖς· μηδὲ κληθῆτε τοῖς οὐρανοῖς, δτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· διότις γάρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε

γ'. **«ἐπιτιθέασιν»**=θέτουν ἐπάνω, φορτώνουν, ἀναθέτουν βαρείας ὑποχρεώσεις.

«Οὐ θέλουσι κινησαι»=δὲν θέλουν νὰ κινήσουν, νὰ βιηθήσουν.

«πρὸς τὸ θεαθῆναι»=διὰ νὰ φαινώνται.

«φυλακτήρια»=τοὺς σάκους τῶν βιβλίων, τὰ χαρτοφυλάκια.

«κράσπεδα»=τοὺς κροσσούς, τοὺς ποδογύρους τῶν φορεμάτων των.

«πρωτοκαθεδρίας»=τὰς πρώτας θέσεις.

εἰσελθεῖν. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, διτὶ περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἔηράν ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον, καὶ διτὸν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεννῆσης διπλότερον ὑμῶν. Οὐαὶ ὑμῖν, δῦνηγοι τυφλοί, οἱ λέγοντες· δις ἀν δύμάσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν εἶται, δις δις ἀν δύμάσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, διφέλεις μωροὶ καὶ τυφλοί! τίς γάρ μεῖζων εἶται, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ναός, ὁ ἄγιος ἀξέων τὸν χρυσόν; καί, δις ἀν δύμάσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ οὐδέν εἶται, δις δις ἀν δύμάσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, διφέλεις μωροὶ καὶ τυφλοί! τί γάρ μεῖζον, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστηρίον, τὸ ἄγιον ἀξέων τὸ δῶρον; ὁ οὖν δύμάσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ δύμνει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ δι δύμάσας ἐν τῷ ναῷ δύμνει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικήσαντι αὐτόν· καὶ δι δύμάσας ἐν τῷ οὐρανῷ δύμνει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, διτὶ ἀποδεκατοῦτε τὸ γῆδύσμον καὶ τὸ ἄγηθον καὶ τὸ κύμινον καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφίειν· δῦνηγοι τυφλοί, οἱ διιδύλιζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες! Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, διτὶ καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροφίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀδικίας. Φαρισαῖε, τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροφίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρόν.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, διτὶ παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὠραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν διτέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας· οὕτω καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ μεστοὶ ἐστε ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, διτὶ οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, καὶ λέγετε· εἰ ἡμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν,

«οὐδὲ ἀφίετε εἰσελθεῖν»=οὔτε ἀφήνετε νὰ εἰσέλθουν.

«περιάγετε»=περιφέρεσθε, γγυοῦζεται.

«ἕνα προσήλυτον»=ἕνα νέον πιστόν.

«δύμάσας... ὀμνύει»=δηποιεις δρκισθῇ... ὀρκίζεται.

«ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφίεναι»=καὶ αὐτὰ ἐπρεπε νὰ κάμετε καὶ ἐκεῖνα νὰ μὴ τὰ παραμελήσετε.

«μεστοὶ ἐστε»=εἰσθε γεμάτοι.

«εἰ ἡμεν»=ἔάν ὑπήρχομεν, ἔάν ἡμεθα.

οὐκ ἀν ἦμεν κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἴματι τῶν προφητῶν. "Ωστε μαρτυρεῖτε ἔαυτοῖς, δτι υἱοὶ ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας· καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. "Οφεις, γεννήματα ἔχιδνῶν! πῶς φύγετε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; διὰ τοῦτο ἵδου ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος "Ἄβελ τοῦ δίκαιον ἔως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ γαοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. "Αμὴν λέγω ὑμῖν, δτι ἥξει ταῦτα πάγτα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταῦτην.

"Ιερουσαλήμ, "Ιερουσαλήμ, η ἀποκτείγουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν! ποσάκις ἡθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνάγει ὅρνις τὰ νοσσία ἔαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἡθελήσατε· ἵδου ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος· λέγω γάρ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδητε ἀπὸ ἀρτί· ἔως ἀν εἰπητε, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν δυόματι *Κυρίου*.

Σημείωσις. "Επειτα ἀπὸ αὐτὰ δ Ἰησοῦς παρέλαβε τοὺς μαθητάς του καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὅρος τῶν Ἐλαιῶν.

«οὐκ ἀν ἦμεν κοινωνοὶ»=δὲν θὰ μετείχομεν, δὲν θὰ ἦμεθα συνένοχοι των.

«καὶ ὑμεῖς πληρώσατε»=καὶ σεῖς συμπληρώσατε.

«ἥξει πάντα ταῦτα»=θὰ ἔλθουν, θὰ γίνουν ὅλα αὐτά.

«ἐπισυναγαγεῖν»=νὰ συμμαζεύσω, νὰ προστατεύσω, νὰ προφυλάξω.

«νοσσία»=τὰ πουλάκια.

«ἀφίεται»—ἀπομένει.

Π α ρ α τ η θ ή σ ε τ ί ε :

·Η ὑπομονὴ τοῦ Κυρίου ἔξηντλήθη καὶ ἐκαυτηρίασε παραδειγματικῶς τὴν διαγωγὴν τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων.

·Αναλόγως γράφουν: ὁ Μᾶρκος (ΙΒ' 38-40) καὶ ὁ Λουκᾶς (Κ' 46-47).

ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

§ 25. Τὸ Ἀνώτατον Συνέδριον καὶ ἡ προδοσία
τοῦ Ἰεύδα

‘Ο Χριστὸς δικάζεται ἐρήμην καὶ
καταδικάζεται εἰς θάνατον.

Σημείωσις. Ἐκεῖ, εἰς τὸ ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, δὲ Κύριος ἔμεινεν ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς Τετάρτης· δὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅπου οἱ πιστοὶ τὸν ἀνέμενον μὲ ἄγάπην καὶ οἱ ἔχθροι μὲ ἀνυπομονήσιαν. Ἔμεινεν ἐκεῖ ὅλόκληρον τὴν ἡμέραν. Εὗρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ διμιήσῃ εἰς τοὺς μαθητάς του καὶ νὰ τοὺς εἰπῇ δριστικὰ καὶ φανερὰ τί ἐπόφειτο νὰ πάθῃ καὶ τί τοὺς ἀνέμενε καὶ αὐτοὺς βραδύτερον.

Τότε τοὺς εἶπε διαφόρους παραβολὰς: τὴν παραβολὴν τῶν δένα παρθένων, τὴν παραβολὴν διὰ τὴν μέλλουσαν ηρίσιν, τὴν παραβολὴν τῶν ταλάντων, (βλ. Εὐαγγ. κατὰ Ματθαῖον κεφ. ΚΔ'—ΚΕ').

Καὶ τὴν νύκτα τῆς Τετάρτης ἔμεινεν ὁ Κύριος εἰς τὸ ὅρος τῶν Ἐλαιῶν.

* “Ἄς ἴδωμεν τῷρα τί ἔκαμον οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ διάφοροι Πρεσβύτεροι ἀπὸ τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης τί ἔκαμαν ἔπειτα ἀπὸ τὰς βαρείας κατηγορίας, τὰς δοπίας τοὺς ἀπήγγειλεν ὁ Κύριος.

Οὕτε δλίγα, οὕτε μικρὰ ἦσαν, ὅσα τοὺς κατηγόρησεν ὁ Κύριος· τοὺς ἀπεκάλυψε κυριολεκτικῶς· τοὺς ἀπεγύμνωσεν ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια τοῦ Λαοῦ! ‘Ο λαὸς εἶδε πόσον ἀναξίους δόηγοντας καὶ ταπεινούς ὑποκριτὰς εἶχεν ὡς διδασκάλους καὶ δόηγοντας του.

Οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δὲν εἶχον τὸ θάρρος νὰ ἀντικρύσουν τὸν λαόν. “Ἄν τοὺς ἀπεδοκίμαζεν δὲ λαός, ποία θὰ ἥτο η θέσις των; . . . Φοβοῦνται πολὺ τὴν δογὴν τοῦ λαοῦ! Τί κάμνουν λοιπόν;

* Ας παρακολουθήσωμεν τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον εἰς τὸ κεφ. ΚΣΤ' 3—5 καὶ τὸν Δουκᾶν εἰς τὸ κεφ. ΚΒ' 3—6.

A'. «Τότε συγήγθησαν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ

πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ λεγομένου Καιάφα, καὶ συνεθουλεύσαντο, ἵνα τὸν Ἰησοῦν κρατήσωσι δόλῳ καὶ ἀποκτείνωσιν. Ἐλεγον δέ, Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται τῷ Λαῷ».

Β'. «Εἰσῆλθε δὲ ὁ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον Ἰσαὰκιώτην, ὅντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα καὶ ἀπελθὼν συνελάλησε τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς στρατηγοῖς, τὸ πῶς αὐτὸν παραδῷ αὐτοῖς καὶ ἔχαρησαν καὶ συγέθευτο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναί τοι ἔξωμολόγησε, καὶ ἔξήτει εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς ἀτερ ὄχλου».

ΜΕΓΑΛΗ ΠΕΜΠΤΗ

§ 26. «Ο Μυστικὸς Δεῖπνος»

Σημείωσις: Ἀπὸ τὴν σειρὰν τῶν γεγονότων, τὰ δποῖα παρηκόλουθησαμεν καὶ εἰς τὴν **Καινὴν Διαθήκην** (σελ. 87—100) γνωρίζομεν, δτι τὴν **Μεγάλην Πέμπτην** συνέβησαν τὰ ἔξῆς :

α'. **Τὴν ήμέραν** : ἐδόθη ἡ ἐντολὴ εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ ἔτοιμάσουν τὸ Πάσχα.

β'. **Τὴν ἑσπέραν** : ὁ Κύριος ἔπλυνε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν του.

γ'. Συνέστησε τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Ἐρμηνευτικαὶ Σημεώσεις § 25:

Α'. «Εἰς τὴν αὐλὴν»=εἰς τὴν κατοικίαν, εἰς τὸ γραφεῖον.

«συνεθουλεύσαντο»=συνεσκέψθησαν καὶ ἀπεφάσισαν.

«ἵνα κρατήσωσι δόλῳ»=γὰ τὸν συλλάβουν μὲ δόλον.

«καὶ ἀποκτείνωσιν»=καὶ γὰ τὸν φονεύσουν.

«μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ»=ὅχι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἑορτῆς.

«ἵνα μὴ θόρυβος γένηται τῷ λαῷ»=διὰ νὰ μὴ γίνῃ θόρυβος μεταξὺ τοῦ λαοῦ νὰ μὴ ἔξεγεθῇ ὁ λαός.

Β'. «καὶ ἀπελθὼν συνελάλησε»=καὶ ἀφοῦ ἔφυγε, ἐπῆγε καὶ συνωμίλησε.

«τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ στρατηγοῖς»=μὲ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Συνεδρίου.

«Ο Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος γράφει εἰς τὸ κεφ. ΚΣΤ' 15, ὅτι ὁ Ἰούδας εἶπε: «τί θέλετέ μοι δοῦναι κάγδῳ ὑμῖν παραδόσω αὐτόν».

«συνέθεντο»=συνεφώνησαν, ὑπεσχέθησαν.

«ἔξωμολόγησε»=ὑπεσχέθη.

«ἀτερ ὄχλου»=μακράν ἀπὸ τὸν ὄχλον, εἰς ἔρημον μέρος, εἰς μέρος δίκως κόσμου.

Σημ. Μὲ αὐτὰ τὰ γεγονότα ἐτελείωσεν ἡ ἡμέρα τῆς Τετάρτης.

δ'. Ὁ Ιούδας ἐπῆρε τὸν δρόμον τοῦ Σατανᾶ.
 ε'. Οἱ Ἰησοῦς προσηκήθη εἰς τὸ δρός τῶν Ἐλαιῶν.
 στ'. Ἔγινεν ἡ σύλληψις τοῦ Χριστοῦ.
 ζ'. Ἔγινεν ἡ πρώτη πρόχειρος ἀνάκρισις τοῦ Κυρίου.
 η'. Ὁ Πέτρος ἦρνήθη τὸν Κύριον.
 καὶ θ'. Ἐδικάσθη παρανόμως καὶ κατεδικάσθη ὁ Κύριος!
 Θὰ ἴδωμεν ἀμέσως τὰς σχετικὰς Εὐαγγελικὰς περικοπάς.

A'. **Ἡ ἑτοιμασία τοῦ Πάσχα.**

Απὸ τὸ «κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΔ' - 12 - 16.

«Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἁζύμων, ὅτε τὸ Πάσχα ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν, ἵνα φάγης τὸ Πάσχα; Καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν· καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· καὶ ἀκολουθήσατε αὐτῷ, καὶ ὅπου ἂν εἰσέλθῃ, εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ, ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει· ποῦ ἔστι τὸ κατάλυμα, ὅπου τὸ Πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω· καὶ αὐτὸς ὑμῖν δεῖξει ἀνώγεον μέγα ἐστρωμένον ἐτοιμόν· ἔκει ἑτοιμάσατε ἡμῖν. Καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἤλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς καὶ ἡτοιμασάν τὸ Πάσχα».

B'. **Τὸ Θεῖον ὑπόδειγμα τῆς Ἀγάπης**

Απὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΙ' - 4 - 17.

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ δὲ Ἰησοῦς ἐγέρεται ἐκ τοῦ δείπνου καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν· είτα βάλλει ὕδωρ εἰς

Ἐρμηνευτικοὶ Σημειώσεις § 26:

Α' «ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν»=νὰ ὑπάγωμεν νὰ ἑτοιμάσωμεν.

«κεράμιον ὕδατος»=ὑδρίαν (στάμναν) νεροῦ.

«ἀνώγεον ἐστρωμένον»=ἄνωγειον διαμέρισμα στρωμένον.

Β'. «τίθησι τὰ ἱμάτια»=ἀπέθεσε τὸ ἔπανωφόριόν του.

«λέντιον»=ποδιά (πετοέτα).

«διέζωσεν ἑαυτὸν»=ἔζωσθη εἰς τὸ μέσον τοῦ σώματος.

τὸν γιπτῆρα, καὶ ἥρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσ-
σειν τῷ λεντίφῳ ἣ ἦν διεζωσμένος. Ἐρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον,
καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος· Κύριε, σὺ μου νίπτεις τοὺς πόδας; ἀπεκρίθη ὁ
Ἴησος· καὶ λέγει αὐτῷ· οὐ ἔγώ ποιῶ, σὺ οὐκ οἴδας ἀρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ
ταῦτα. Λέγει αὐτῷ Πέτρος· οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν αἰῶνα.
Ἄπεκριθη αὐτῷ ὁ Ἰησος· ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ.
Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μάνον, ἀλλὰ καὶ
τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησος· οὐ λελουμένος οὐ
χρείαν ἔχει ἡ τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀλλ᾽ ἔστι καθαρὸς θλος· καὶ ὑμεῖς
καθαροὶ ἔστε, ἀλλ᾽ οὐχὶ πάντες· γῆρει γάρ τὸν παραδιδόντα αὐτὸν· διὰ
τοῦτο εἰπεν· οὐχὶ πάντες καθαροὶ ἔστε.

Οτε οὖν ἔγιψε τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἀνα-
πεσὼν πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς· γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; Ὅμεις φω-
νεῖτε με, οὐ Διδάσκαλος καὶ οὐ Κύριος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ.
Εἰ οὖν ἔγώ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας, οὐ Κύριος καὶ οὐ Διδάσκαλος, καὶ
ὑμεῖς διφείλετε ἀλλήλων γίπτειν τοὺς πόδας· ὑπόδειγμα γάρ δέδωκα
ὑμῖν, ἵνα, καθὼς ἔγώ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιήστε. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, οὐκ ἔστι δοῦλος μεῖζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μεῖζων
τοῦ πέμψαντος αὐτόν. εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοι ἔστε ἐὰν ποιήστε αὐτά».

Γ'.

Ἡ Θεία Εὐχαριστία

Απὸ τὸ «κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΔ' 22 - 25.

«Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησος ἄρτον, εὐλογήσας, ἐκλάσε-
καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπε· λάβετε φάγετε· τοῦτο ἔστι τὸ σῶμά μου.

«εἰς τὸν γιπτῆρα»=εἰς τὴν λεκάνην.

«ἥρξατο ἐκμάσσειν»=ηρχισε νὰ καθαρίζῃ, νὰ σπογγίζῃ.

«τῷ λεντίφῳ»=μὲ τὴν ποδιάν, μὲ τὴν πετσέταν.

«γῆρει γάρ τὸν παραδιδόντα αὐτὸν»=διότι ἐγνώριζε καλῶς ἐκεῖνον, δ
ὅποιος ἐπρόκειτο νὰ τὸν παραδῶσῃ.

«ἀναπεσῶν»=ἀφοῦ ἐκάθησε πάλιν.

«μεῖζων»=μεγαλύτερος, ἀγώτερος.

Γ'. «ἐσθιόντων αὐτῶν»=ἐνῷ ἔτρωγον ἀκόμη·

«ἔκλασε καὶ ἔδωκεν»=ἔκοψε καὶ ἔδωκεν.

Καὶ λαθὼν τὸ ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυγόμενον».

Δ'.

‘Ο δρόμος τοῦ Ἰούδα

‘Απὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΓ' 21 - 30.

«Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω δικῆν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. Ἐβλεπον σὺν εἰς ἄλλήλους οἱ μαθηταί, ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει· ἦν δὲ ἀνακείμενος εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἡγάπα ὁ Ἰησοῦς· νεύει σὺν τούτῳ Σίμων Πέτρος πυθέσθαι τίς ἂν εἴη, περὶ οὗ λέγει. Ἐπιπεσὼν δὲ ἐκεῖνος ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ· Κύριε, τίς ἐστιν; ἀποκρίνεται ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνος ἐκεῖνος λέγει τοῦ φωμίου ἐπιδώσω. Καὶ ἐμβάψας τὸ φωμίον δίδωστιν, φέγγων βάψας τὸ φωμίον ἐπιδώσω. Καὶ μετὰ τὸ φωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς σιγὴν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτη. Καὶ μετὰ τὸ φωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς σιγὴν διατανᾶς. Δέγει· οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, διποιεῖς, ποίησον τάχιον. Τότε δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ· τιγές γάρ ἐδόκουν, ἐπει τὸ γλωσσόκομον εἶχεν ὁ Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἀγόρασον, ὃν χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τις δῶ. Λαθὼν σὺν τὸ φωμίον ἐκεῖνος εὐθέως ἐξῆλθεν· ἦν δὲ νύξ».

Ε'.

‘Η προσευχὴ εἰς τὸ ὅρος τῶν Ἐλαῖων

‘Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαίον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΣΤ' 30 - 46.

«Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὅρος τῶν Ἐλαῖων· τότε λέγει

«τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης»=αὐτὸς είναι τὸ αἷμά μου, τὸ διποιὸν ἐπισφραγίζει, ἐπιβεβαιώνει τὴν νέαν συμφωνίαν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. ‘Ο Χριστὸς ἐδῶ διμιεῖ κατὰ τὴν συνήθειαν, διποι είχαν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ θυσιάζουν ζῷον, ὥμα ἔκλειον συμφωνίας κτηματικάς ἢ κρηματικάς ἢ καὶ παντὸς ἄλλου εἰδούς.

Δ'. «ἔβλεπον εἰς ἄλλήλους»=παρετήθει ὁ εἰς τὸν ἄλλον μὲ ἀπορίαν.

«νεύει»=κάμνει νεῦμα.

«πυθέσθαι»=νὰ πληροφορηθῇ ἀπὸ τὸν Κύριον.

«διποιεῖς, ποίησον τάχιον»=ἐκεῖνο, διποι εἶχεις νὰ κάμης (ἐκεῖνο, διποι κάμνεις) κάμε το τὸ συντομώτερον.

αὐτοῖς δὲ Ἰησοῦς· πάντες δικαιούμενοι εἰναι τῇ γνωστῇ ταύτῃ γέγραπται γάρ, πατάξω, τὸν ποιμένα καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόσβατα τῆς ποίμνης· μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναι με προάξω δικαῖος εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἀπεκριθεὶς δὲ δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. Ἐφη αὐτῷ δὲ Ἰησοῦς· ἀμήν λέγω σοι, οὗτοι ἐν ταύτῃ τῇ γνωστῇ, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπαργήσῃ με. Λέγει αὐτῷ δὲ ὁ Πέτρος· καὶ δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαργήσομαι· διμοίως δὲ πάντες εἰ μαθηταὶ εἰπον.

Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν δὲ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανῆ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· καθίσατε ἔως οὐ ἀπελθῶν προσευξῶμαι ἐκεῖ· καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο οὖν Ζεβεδαίους ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. Τότε λέγει αὐτοῖς δὲ Ἰησοῦς· περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἔως θαυμάτου· μείνατε φύε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. Καὶ προελθῶν μικρὸν ἔπειτα ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων· πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστιν, παρελθέτω ἀπὸ ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ ὡς σύ. Καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ εὑρίσκει· αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· οὗτας οὐκ ἴσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ! γρηγορεῖτε καὶ προσευχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ή δὲ σάρκα ἀσθενής. Πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθῶν προσηγένετο λέγων· πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπὸ ἐμοῦ, ἐὰν μὴ αὐτὸς πώ, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. Καὶ ἐλθῶν εὑρίσκει αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας· ἦσαν γάρ αὐτῶν οἱ ὄφθαλμοι βεβαρημένοι, καὶ ἀφεῖς αὐτοὺς ἀπελθῶν πάλιν προσηγένετο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. Τότε ἔρχεται

Ε') «σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοί»=θὰ σκανδαλισθῆτε, θὰ πειραχθῆτε ἐξ αἰτίας μου, (δι' ἐμέ).

«πατάξω»=θὰ κτυπήσω.

«προάξω δικαῖο»=θὰ σᾶς συναντήσω.

«ἔως οὐ ἀπελθῶν»=ἔως ὅτου νὰ ὑπάγω.

«καὶ προελθῶν»=καὶ ἀφοῦ ἐπροχώρησεν.

«καθεύδοντας»=νὰ κοιμῶνται (κοιμισμένους).

«οὗτως οὐκ ἴσχύσατε»=εἴτοι (τόσον δὰ) δὲν ἡμιπορέσατε.

«γρηγορῆσαι»=νὰ ἀγρυπνήσετε.

«ἦσαν οἱ ὄφθαλμοι βεβαρημένοι»=τὰ μάτια των ἦσαν κατακουρασμένα (τοὺς είχε καταλάβει ὑπνηλία).

«καὶ ἀφεῖς αὐτοὺς»=καὶ ἀφήσας αὐτούς.

πρές τους μαθητὰς αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς· καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε! οἶδον ἡγγικεν ἡ ὥρα καὶ δὲ οὗδες τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν· ἐγείρεσθε ἀγαθοί· οἶδον ἡγγικεν δὲ παραδίδους με».

ΣΤ'.

Ἡ σύλληψις τοῦ Χριστοῦ

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΣΤ' 47-56.

«Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος οἶδον Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα ηλθε, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ἔύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. Οὐ δὲ παραδίδονται αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων, ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτόν. Καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπε· χάιρε, ραβδί, καὶ κατεψίλησεν αὐτόν. Οὐ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἔταπε, ἐφ' ὃ πάρει; τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. Καὶ οἶδον εἰς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἑκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὡτίον. Τότε λέγει πάντες γάρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μάχαιρᾳ ἀποθανοῦνται· η δοκεῖ, οἵτι οὐ δύγαμαι ἅρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστῆσει μοι πλείους ἡ δώδεκα λεγεῶντας ἡγγέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, πλείους ἡ δώδεκα λεγεῶντας ἡγγέλων; Εν ἑκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν δὲ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις· οἵτι οὕτω δεῖ γενέσθαι; Εν ἑκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν δὲ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις· ὃς ἐπὶ ληστὴν ἔξηλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ἔύλων συλλαβεῖν με· καθημέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκαθεῖσθαινεν διδάσκων ἐν τῷ οἴρῳ, καὶ οὐκ ἐκρατήσεις.

«καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε»=εἰρωνικῶς τοὺς λέγει ὁ Κύριος: κοιμηθῆτε τῷρα πλέον καὶ ἀναπαυθῆτε, οἶδον ἔφθασε...

«ἡγγικεν ἡ ὥρα»=ἔφθασεν ἡ ὥρα.

ΣΤ'. «ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος»=ἐνῷ ακόμη αὐτὸς ὀμιλεῖ.

«ὅν ἀν φιλήσω»=ὅπιον θὰ φιλήσω.

«ἔταψε, ἐφ' ὃ πάρει»:=φίλε, μὲ ποῖον σκοπὸν ἦλθες;

«ἐπέβαλον τὰς χεῖρας»=τὸν συνέλαβον.

«εἰς τῶν μετὰ Ἰησοῦ»=(δὲ Πέτρος) τὸν ὄνομάζει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης εἰς τὸ Κεφ. ΙΗ' 10-11.

«πατάξας . . . ἀφείλεν»=ἀφοῦ τὸν ἑκτέύπησε, τοῦ ἀπέκοψε.

«ἀπολοῦνται»=θὰ καταστραφοῦν.

σατέ με. Τούτο δὲ δλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. Τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον».

Z'.

‘Ο Ἰησοῦς πρὸ τοῦ Ἀννα

(Πρώτη πρόχειρος ἀνάκρισις τοῦ Χριστοῦ)

· · · Απὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΗ' 12 - 15 καὶ 19 - 24.

«Ἡ οὖν σπείρα καὶ ὁ χιλίαρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτόν, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς Ἀνναν πρώτον· ἦν γάρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, διὸ ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἑγιαστοῦ ἐκείνου· ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλεύσας τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι συμφέρει ἔνα ἀνθρώπον ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Ἡκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος μαθητῆς· δὲ ἡ μαθητῆς ἐκείνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισῆλθε τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως· δὲ δὲ Πέτρος εἰστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω· ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητῆς ὁ ἄλλος, διὸ ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε τῇ θυρῷ ρῆψῃ, καὶ εἰσῆγαγε τὸν Πέτρον. Λέγει οὖν ἡ παιδίσκη, ἦν θυρωρός, τῷ Πέτρῳ· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέγει ἐκείνος· οὐκ εἰμί, εἰστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιάν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος ἐστὼς καὶ θερμαίνομενος. Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἤρωτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ· ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ παρρησίᾳ ἐλάλησα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν τῇ συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ιερῷ, ὅπου πάντοθεν οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐγὼ κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν· τί με ἐρωτᾶς; ἐπερώτησον τοὺς ἀκηκοότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἵδε οὗτοι οἴδασιν, ἢ εἰπον ἐγώ. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, εἰς τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκάς ἔδωκε ράπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών· οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ; Ἀπεκρίθη αὐτῷ δ. Ἰησοῦς· εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρη-

Z'. «σπείρα»=ἡ συντροφία, ἡ συνοδεία.

«ἀπήγαγον»=τὸν ὁδήγησαν βιαίως, τὸν ἐπῆραν, τὸν ἔσυραν.

«εἰστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ»=ἰστατο (ἐστέκετο) πλησίον τῆς θύρας.

«ἀνθρακιάν πεποιηκότες»=ἔχοντες ἀναμμένην φωτιάν.

«ἐστὼς»=ὅρθιος.

«παρρησίᾳ»=εἰς τὸ φανερόν, ἐνώπιον ὅλων, δημοσίως.

σον περὶ τοῦ κακοῦ εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; Ἀπέστειλεν αὐτὸν δὲ Αγγας δεδεμένογ πρὸς Καιάφαν τὸν ἀρχιερέα».

Η'.

Ἡ ἄρνησις τοῦ Πέτρου

Ἄπὸ τὸ «κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΔ' 66 - 72.

Καὶ ὅντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία τῶν παιδίσκων τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἰδούσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει· καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηγοῦ ησθα. Οἱ δὲ ἡρυγήσατο λέγων· οὐκ οἶδα, οὐδὲ ἐπίσταμαι τί σὺ λέγεις. Καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε. Καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν πάλιν ἤρξατο λέγειν τοῖς παρεστηκόσιν, διτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστιν. Οἱ δὲ πάλιν ἡρυετο. Καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ· ἀλληλούς ἐξ αὐτῶν εἰ· καὶ γὰρ Φαλιλαῖς εἰ· καὶ ἡ λαλιά σου δικούς εἰς. Οἱ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ διμύναι, διτι οὐκ οἶδα τὸν ἀνθρώπον τοῦτον, δηλατέετε. Καὶ ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησε. Καὶ ἀνεμνήσθη δὲ Πέτρος τὸ ρῆμα, διτι εἰπεν αὐτῷ δὲ Ἰησοῦς, διτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δίς, ἀπαργήσῃ με τρίς· καὶ ἐπιθαλὼν ἔκλαιε».

Θ'.

Ἡ καταδίκη τοῦ Χριστοῦ

Ἄπὸ τὸ «κατὰ Ματθαίον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΣΤ' 57 - 68.

«Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καιάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὃπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν, δὲ Πέτρος ἡκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἔως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ

Η'. «μία τῶν παιδίσκων»=μία ἀπὸ τὰς ὑπηρετίας.

«ἐμβλέψασα αὐτῷ»=ἀφοῦ τὸν ἐπρόσεξε καλῶς.

«ησθα»=ησο.

«οὐκ οἶδα, οὐδὲ ἐπίσταμαι»=οὔτε γνωρίζω, οὔτε καταλαμβάνω, οὔτε ἔννοω.

«ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ διμύνειν»=(ἡ διμύναι, διπος γράφουν ὀργανώτερα κείμενα)=ηρχισε ν' ἀναθεματίζῃ, νὰ ὑβρίζῃ καὶ νὰ ὅρκίζεται.

Θ'. «συνήχθησαν»=συνεκεντρώθησαν.

εἰσελθών ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἵδειν τὸ τέλος. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ τὸ συγένδριον ἐλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως θανατώσωσι γ αὐτόν· καὶ οὐχ εὔρον· καὶ πολλῶν ψευδομαρτυρῶν προσελθόντων, οὐχ εὔρον. "Ταῦτον δὲ προσελθόντες δύο ψευδομαρτυρες εἶπον· οὗτος ἔφη, δύναμαι καταλῦσαι τὸν γαὸν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι αὐτόν. Καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· οὐδὲν ἀποκρίνῃ; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; Οἱ δὲ Ἰησοῦς ἐστιώπα· καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· ἔξιρκεῖται σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπης, εἰ σὺ εἰ ὁ Χριστός, οἱ υἱὸι τοῦ Θεοῦ. Λέγει αὐτῷ δὲ Ἰησοῦς· σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὅψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθημενὸν ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. Τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων, ὅτι ἔδλαστρον ἔχομεν μαρτυρῶν; "Ιδε νῦν ἡκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ· τί ὑμῖν δοκεῖ; Οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον· ἔνοχος θανάτου ἐστί. Τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν· οἱ δὲ ἐρράπισαν λέγοντες· προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστιν ὁ παῖσας σε».

Σημ. "Ηρχισε νὰ φωτίζῃ ή Παρασκευή.

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Σημείωσις. Ἀπὸ τὴν σειρὰν τῶν γεγονότων, τὰ διόποια παρηκο-

«οὗτος ἔφη»=αὐτὸς εἶπε.

«διὰ τριῶν ἡμερῶν»=εἰς τρεῖς ἡμέρας (εἰς διάστημα τριῶν ἡμερῶν).

«κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος»=ἐνόπιον τοῦ δινόματος τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ (εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ).

«Σὺ εἶπας»=εἶναι ὁ ὄρκος, μὲ τὸν διοῖνον ὠρκίζοντο οἱ Ραββίνοι· σημαίνει : ἀληθῶς ἔτι εἶναι, ὅπως εἶπας σύ.

«ἄπ' ἄρτι ὅψεσθε»=ἄπὸ τώρα θά λίθητε.

«τὸν νιὸν τοῦ ἀνθρώπου»=ὁ Προφήτης Δανιήλ, προφητεύων τὴν θείαν καὶ ἀνθρωπίνην ὑπόστασιν τοῦ Κυρίου, πρῶτος αὐτὸς τὸν χαρακτηρίζει : «νιὸν ἀνθρώπου»—«ὅμοιον ἀνθρώπῳ». Εἰς τὰ Εὐαγγέλια γίνεται πολλὴ χρῆσις τοῦ τίτλου τούτου «νιὸς τοῦ ἀνθρώπου»· 85 φοράς περίπου ἀπαντᾶται εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Ἐνταῦθα καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος εὐκρινέστατα δύομάζει ἐαυτὸν «νιὸν τοῦ ἀνθρώπου»· τοῦ κατ' ἔξοχὴν ἀνθρώπου, τοῦ Θεοῦ.

«διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ»=ἔξεσχισε (καθὼς λέγομεν καὶ ἡμεῖς) τὰ ρούχα του, ἔφριξε.

λουθήσαμεν εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην (σελ. 101 - 117) γνωρίζομεν, δτὶ τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν συνέβησαν τὰ ἔξῆς :

α'. Πρωΐνὴ τυπικὴ συνεδρίασις τοῦ Συνεδρίου καὶ τρίτη καταδίκη τοῦ Κυρίου.

β'. Τὸ τέλος τοῦ Ἰουδα.

γ'. Ἡ ἀνάκρισις τοῦ Πιλάτου.

δ'. Ἡ ἀνάκρισις τοῦ Ἡρώδου.

ε'. Ἡ ἐπικύρωσις τῆς καταδίκης καὶ ἡ Σταύρωσις τοῦ Κυρίου.

στ'. Ἡ παραδειγματικὴ ἀνεξικακία τοῦ Κυρίου.

ζ'. Ὁ ἐμπαιγμός καὶ ἡ χλεύη τῶν Ἰουδαίων.

η'. Τὸ τέλος τοῦ Κυρίου.

θ'. Ἡ ἀναστάτωσις τῆς Γῆς διὰ τὸ ἀνοσιούργημα.

καὶ ι'. Ἡ ταφὴ τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ τώρα ἀμέσως θὰ ἴδωμεν τὰς σχετικὰς Εὐαγγελικὰς περικοπάς.

A'. **Πρωΐνὴ συνεδρίασις τῶν Ἰουδαίων. Τρίτη καταδίκη τοῦ Χριστοῦ.**

Απὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΒ' 66 - 71.

Καὶ ως ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς καὶ ἀνήραγον αὐτὸν εἰς τὸ συγέδριον ἔκαυτῶν, λέγοντες. Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός; εἰπὲ ἡμῖν. Εἰπε δὲ αὐτοῖς· ἐάν μιν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσῃτε, ἐάν δὲ καὶ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτε μοι ἢ

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις :

“Ολα τὰ γεγονότα αὐτά είναι καταγεγραμμένα εἰς τὴν «Καινὴν Διαθήκην» σελ. 101—117.

“Ολοι οι Εὐαγγελισταὶ περιγράφουν μὲν ἀρκετὰς λεπτομερείς τὰ φρικτὰ γεγονότα τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς :

“Ο Εὐαγγελιστής Ματθαῖος εἰς τὸ Κεφ. ΚΣΤ' 30—ΚΖ' 61

»   Μᾶρκος .   >   >   >   ΙΔ' 26—ΙΕ' 47

»   Ιωάννης .   >   >   >   ΙΗ' 1—ΙΘ' 42

Α'. «συνήχθη»=συνέκεντρωθη.

«ἀνήραγον»=τὸν ἀνέβασαν, τὸν ἔφεραν ἐπάνω (ἀπὸ τὴν αὐλήν, ὅπου τὸν είχον καὶ τὸν ἔχειναζον οἱ στρατιῶται).

ἀπολύσητε· ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς διγάλμεως τοῦ Θεοῦ. Εἰπον δὲ πάντες σὺ οὖν εἰ δὲ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; 'Ο δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη· ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐγώ εἰμι. Οἱ δὲ εἶπον· Τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτυρίας; αὐτοὶ γὰρ ἡκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόλατος αὐτοῦ».

B'.

Τὸ τέλος τοῦ Ἰουδα.

· Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΖ' 3 - 10.

«Τότε ιδῶν δὲ Ἰουδας δὲ παραδιδοὺς αὐτόν, ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις λέγων· "Ημαρτον, παραδοὺς αἷμα ἀθῶον. Οἱ δὲ εἶπον· Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ δψει· καὶ ρίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ, ἀνεχώρησε· καὶ ἀπελθὼν ἀπῆγξατο.

Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον· οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ τὸν κορθανᾶν, ἐπει τιμὴ αἵματός ἔστι. Συμβούλιον δὲ λαβόντες, ἥγορασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις· διὸ ἐκλήθη δὲ ἀγρὸς ἐκεῖνος, "Ἀγρὸς αἵματος, ἥντις τῆς σήμερον. Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥῆθεν διὰ Ἱερεμίου τοῦ Προφήτου, λέγοντος· Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετυμημένου, δν ἐτιμήσαντο ἀπὸ νῦν Ἰσραὴλ· καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέ μοι Κύριος».

Γ' καὶ Δ'.

· Ανακρίσεις Πιλάτου καὶ Ἡρώδου

· Απὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΓ' 1 - 17.

«Καὶ ἀναστὰς ἀπαν τὸ πλήθος αὐτῶν ἦγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλᾶτον.

«ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται καθήμενος»=ἀπ' ἔδω καὶ ἐμπρὸς θὰ κάθηται.

Β'. «ὅτι κατεκρίθη»=ὅτι κατεδικάσθη δριστικῶς εἰς θάνατον (δὲν ἔλειπε παρὰ ἡ τυπικὴ ἐπικράσωσις ἀπὸ τὸν Πιλάτον).

«σὺ δψει»=σὺ θὰ φανῆς ἔνοχος.

«ἀπῆγξατο»=ηὔτοκτόνησε δι^ι ἀγχόνης (ἀπηγχονίσθη).

«κορβανᾶς»=τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον.

«καθὰ συνέταξέ μοι»=καθὼς μὲ ὡδήγησεν δὲ Κύριος (ἐν. ἔγραψα).

τον. Ἡρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες τοῦτον εὔρομεν διαστρέφοντα τὸ ἔθιος καὶ κωλύοντα Καίσαρι φόρους διδόγαι, λέγοντα ἔσωτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι. Ο δὲ Πιλάτος ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων σὺ εἶ δὲ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Ο δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη σὺ λέγεις. Ο δὲ Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους, οἵτινες οὐδὲν εὑρίσκω αἰτίου ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. Οἱ δὲ ἐπίσχυον λέγοντες, οἵτινες αἰτίει τὸν λαὸν διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἦως ἤδε. Πιλάτος δὲ ἀκούσας Γαλιλαίαν ἐπηρώτησεν εἰ δὲ ἀνθρωπὸς Γαλιλαῖός ἐστιν καὶ ἐπιγνούς, οἵτινες ἔξουσίας Ἡρώδου ἔστιν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδην, ὅντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. Ο δὲ Ἡρώδης ἵδων τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· γάρ ἐξ ἴκανοῦ θέλων ἵδειν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν αὐτὸν πολλὰ περὶ αὐτοῦ, καὶ ἥπλιζέ τι σημείον ἵδειν ὑπὸ αὐτοῦ γινόμενον. Ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἴκανοῖς αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίγατο αὐτῷ. Εἰστήκεισαν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. Ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν δὲ Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαιξάς, περιβιβλῶν αὐτὸν ἐσθῆτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. Ἐγένοντο δὲ φίλοι δ τε Ἡρώδης καὶ δ Πιλάτος ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων προϋπῆρχον γάρ ἐν ἔχθρῳ ὅντες πρὸς ἑαυτούς. Πιλάτος δὲ συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἀρχοντας καὶ τὸν λαὸν εἶπε πρὸς αὐτούς προσηγέγκατέ μοι τὸν ἀνθρώπον τοῦτον ως ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἵδου ἐγώ, ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας, οὐδὲν εὔρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἰτίου, ὃν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ ἀλλ' οὐδὲ Ἡρώδης.

Γ' καὶ Δ'. «διαστρέφοντα τὸ ἔθνος»=νὰ παρασύῃ τὸν λαὸν εἰς ἐπανύστασιν.

«καὶ κωλύοντα»=καὶ νὰ ἐμποδίξῃ.

«ἐπερώτησε»=τὸν ἱρώτησε δι' αὐτῶν.

«ἐπίσχυον λέγοντες»=ὑπεστήριζον τὰς κατηγορίας αὐτάς, λέγοντες ἐπὶ πλέον κάτι.

«ἀνασείει»=ἀνακατεύει, ἔστηκάνωνται, ἀνησυχεῖ.

«καὶ ἐπιγνοὺς»=καὶ ἀφοῦ ἐσκέφθη (καὶ μόλις τοῦ ἥλθεν εἰς τὸν νοῦν).

«ἐξ ἴκανοῦ»=ἀπὸ πολὺν καιρούν.

«σημεῖον»=θαῦμα.

«εὐτόνως»=μὲν πεῖσμα, μὲν θάρρος, μὲν φανατισμόν.

«έξουθενήσας»=καὶ ἀφοῦ τὸν ἐπεριφρόνησε, τὸν ἔηστέλλεισε.

«ἀνέπεμψε»=τὸν ἔστειλε πάλιν.

«προσηγέγκατέ μοι»=μοῦ ἐφέρατε, μοῦ παρουσιάσατε.

X. Δημητρακοπούλου, Εὐαγγελικαὶ Περικοπαὶ

ἀνέπειρα γάρ οὐκας πρὸς αὐτόν· καὶ ἵδου οὐδὲν ἀξίον θανάτου ἔστι περιχωμένον αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω».

E'. **Ἐπικύρωσις τῆς καταδίκης καὶ σταυρώσεως**

«Ἀπὸ τὸ «κατὰ Δουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΓ' 18 - 34.

«Ἄνγκην δὲ εἶχεν ὁ Πιλάτος ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἔνα. Ἀνέκραξαν δὲ παμπληθεὶ λέγοντες· αἱρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν Βαραβᾶδαν· διτις γη διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βεβλημένος εἰς τὴν φυλακήν. Πάλιν οὖν ὁ Πιλάτος προσεφώνησε, θέλων ἀπολῦσαι τὸν Ἰησοῦν. Οἱ δὲ ἐπεφώγουν λέγοντες· σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν. Οἱ δὲ τρίτον εἶπε πρὸς αὐτούς· τί γάρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν ἀξίον θανάτου εὔρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. Οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατέσχυσον αἱ φωναὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων. Οἱ δὲ Πιλάτος ἐπέκρινε γενέσθαι τὸ αἰτημα αὐτῶν, ἀπέλυσε δὲ αὐτοῖς τὸν Βαραβᾶδαν, τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς τὴν φυλακήν, διν γιτοῦντο, τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκε τῷ Ηελίμματι αὐτῶν.

Καὶ ὡς ἀπήγγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνός τινος Κυρηναίου, ἐρχομένου ἀπὸ ἀγροῦ, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὅπιστα τοῦ Ἰησοῦ. Ἡκόλούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν, αἱ καὶ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήγνουν αὐτόν. Στραφεῖς δὲ πρὸς αὐτάς ὁ Ἰησοῦς εἶπε· θυγατέρες· Ἱερουσαλήμ, μή κλαίετε ἐπ' ἐμέ, πλὴν ἀφ' ἐματάς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν· διτις ἵδου ἐρχονται ἡμέραι, ἐν αἷς ἐροῦσι· μακάριαι· αἱ στείραι καὶ κοιλίαι, αἱ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοί, οἱ οὐκ ἐθήρια;

«παιδεύσας»=ἀφοῦ τὸν δείρω.

Ε'. «ἀνάγκην εἶχεν»=εἶχεν ὑποχρέωσιν, εἶχε δικαιώμα απὸ τὸν νόμον.

«παμπληθεὶ»=ὅλον τὸ πλῆθος τοῦ χλοοῦ, ὅλοι διοῦ.

«αἱρε»=σήκωσον, λάβε (καὶ σταύρωσε).

«ἐπεφώνουν»=ἔφωναζον ἀκόμη περισσότερον.

«ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις»=ἐπορχώσουν ἐπάνω, ὥρμων μὲν μεγάλας φωνάς.

«ἐπέκρινε»=εδωκε τὴν ἔγκρισιν.

«ἐπιλαβόμενοι»=καὶ ἀφοῦ εὑρῆκαν, καὶ ἀφοῦ τυχαίως συνήντησαν.

«ἐροῦσι»=θὰ εἴπουν.

λασαν. Τότε ἀρξονται λέγειν τοῖς ὅρεσι, πέσετε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς
βουνοῖς, καλύψατε ἡμᾶς· οὐτὶ εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ
ἔηρῷ τί γένηται; Ἡγούτο δὲ καὶ ἔτεροι δύο κακοῦργοι σὺν αὐτῷ ἀγα-
ρεθῆναι.

Καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, ἐκεῖ
ἐσταύρωσαν αὐτὸν καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἔξ ἀρι-
στερῶν.

‘Η ἀνεξικακία τοῦ Κυρίου καὶ ἡ χλεύη τῶν Ἰουδαίων
ΣΤ' καὶ Ζ'. Ἀπὸ τὸ «κατὰ Δουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΓ' 34 - 43.

«Ο δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε· πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γάρ οἴδασι τί ποι-
οῦσι. Διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἴματα αὐτοῦ ἔβαλον κλήρον. Καὶ είστηκει ὁ
λαὸς θεωρῶν. Ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἀρχοντες σὺν αὐτοῖς λέγοντες·
ἄλλους ἔσωσε, σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, δι τοῦ Θεοῦ ἐκ-
λεκτός. Ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι καὶ ὅσοις
προσφέροντες αὐτῷ καὶ λέγοντες· εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶ-
σον σεαυτόν. Ἡ δὲ καὶ ἐπιγραφὴ γεγραμμένη ἐπ' αὐτῷ, γράμμασιν· Ἐλ-
ληγικοῖς καὶ Ρωμαϊκοῖς καὶ Ἐβραϊκοῖς· οὗτος ἐστιν δι βασιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων. Εἰς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐδλασφήμει αὐτὸν λέ-
γων· εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
ἔτερος ἐπειίμα κατέφερεν αὐτῷ λέγων· οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν Θεόν, οὐτὶ ἐν τῷ αὐτῷ
κρίματι εἶ; καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως· ἀξια γάρ, ὡν ἐπράξαμεν ἀπολαμ-
βάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἀτοπον ἐπράξε. Καὶ ἔλεγε τῷ Ἰησοῦ. «Μνή-
σθητί μου, Κύριε, δταν ἔλθης ἐν τῇ βασιλείᾳ σου». Καὶ εἶπεν αὐ-
τῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ».

«Κρανίον»=τόπος, ὅπου ἦσαν πολλὰ κρανία, γενροκεφαλαὶ τῶν κακούρ-
γων, οἱ δόποιοι ἐσταυρώνοντο. Βλ. Καινὴ Διαθήκη (σελ. 117 - 118).

ΣΤ' καὶ Ζ'. «οὐ γάρ οἴδασι»=δὲν ἡξεύρουν, δὲν ἔννοοῦν καλῶς, δὲν
γνωρίζουν.

«ἐξεμυκτήριζον»=κατεχλεύαζον.

«σωσάτω ἑαυτὸν»=ἄς σώσῃ τὸν ἑαυτόν του.

«ἀξια ὡν ἐπράξαμεν»=ἀναλόγως (ὅμοια) μὲν ἔκεινα, ὅπου ἐκάμιαμεν.

«Μνήσθητί μου, Κύριε»=ἐνθυμιάσου με, Κύριε.

Τὸ τέλος τοῦ Κυρίου καὶ ἡ ἀναστάτωσις τῆς Γῆς

Η' καὶ Θ'.   ^{”Απὸ τὸ «κατὰ Δουκᾶν Εὐαγγέλιον»}

Κεφ. ΚΓ' 44 - 49.

«"Ὑπὸ δὲ ώσεὶ ὥρα ἔκτη καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἔως ὥρας ἐνάτης, τοῦ ἡλίου ἐκλείποντος, καὶ ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον· καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ δὲ Ἰησοῦς εἶπε· πάτερ, εἰς χειράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου· καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέπυγευσεν. Ἰδών δὲ ὁ ἔκατόνταρχος τὸ γενόμενον ἐδόξασε τὸν Θεόν λέγων· ὅγτως ὁ ἀνθρωπὸς οὗτος δίκαιος ἦν. Καὶ πάντες οἱ παραγενόμενοι ὅχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωροῦντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ στήθη ὑπέστρεψον. Εἰστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γυναῖκοι αὐτοῦ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ αἱ γυναικεῖς αἱ συγακολουθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας δρῶσαι ταῦτα».

καὶ Ι'

Ἡ ταφὴ τοῦ Κυρίου

^{”Απὸ τὸ «κατὰ Δουκᾶν Εὐαγγέλιον»}

Κεφ. ΚΓ' 50 - 54.

«Καὶ ἵδοὺ ἀνῆρ ὀνόματι Ἰωσῆφ, βουλευτὴς ὑπάρχων καὶ ἀνῆρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος—οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν—ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς καὶ προσε-

Η'.- Θ'. «ῳδα ἔκτη»=τρίτη ἀπογευματινή. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐμετροῦσαν τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν ἔως τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.

«ῳδα ἐνάτη»=ἔκτη ἐσπερινή.

«καταπέτασμα»=ἡτο μεγάλη κινητή πύλη ἀπὸ πολύτιμον ὄφασμα, ἡ ὅποια ἔχωριζε τὰ Ἀγρα τῶν Ἀγίων ἀπὸ τὸν κυρίων Ναόν.

«τοῦ Ναοῦ»=τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος.

«οἱ συμπαραγενόμενοι»=ἐκεῖνοι, δους ἐπῆγαν μαξύ.

«ἀγὰ τὴν θεωρίαν ταύτην»=διά νά παρακολουθήσουν τὸ θέαμα αὐτὸν (τῆς σταυρώσεως).

«θεωροῦντες»=βλέποντες αὐτά, δους ἔγιναν.

«τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ στήθη ὑπέστρεψον»=ἐπέστρεψον εἰς τὰς οἰκίας των κτυπῶντες τὰ στήθη των.

I'. «Ἴωσῆφ, οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν»=δὲ Ἰωσῆφ—μέλος καὶ αὐτὸς τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου—δὲν εἶχε δώσει συγκατάθεσιν εἰς τὴν σκέψιν καὶ εἰς τὸ ἔργον τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Πρεσβυτέρων.

δέχετο καὶ αὐτὸς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ
ἡγήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ καθελὼν αὐτὸν ἐνετύλιξε σιγδόνι καὶ
ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὐ σύκην ὡδεῖς οὐδέπω κείμενος.
καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευή, σάββατον ἐπέφωσκε».

ΜΕΓΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

§ 28. Οἱ ἀρχιερεῖς σφραγίζουν τὸν Τάφον τοῦ Χριστοῦ καὶ τοποθετοῦν φρουρὰν

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΖ' 62 - 66.

«Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἦτις ἐστὶ μετὰ τὴν Παρασκευήν, συνήγθησαν οἱ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλάτον λέγοντες· Κύριε, ἐμινήσθημεν
ὅτι ἐκεῖνος διπλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν· Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι· κέλευ-
σον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον μέχρι τρίτης ἡμέρας· μήποτε, ἐλθόντες
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ γυντός, κλέψωσι γ αὐτὸν καὶ εἰπώσι τῷ λαῷ, ἡγέρθη
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ γυντός, κλέψωσι γ αὐτὸν καὶ εἰπώσι τῷ λαῷ, ἡγέρθη

«ἡγήσατο»=ἔζητησε, παρεκάλεσε νὰ τοῦ δοθῇ.
«καθελὼν αὐτὸν»=ἀφοῦ τὸ ἔξεκάρφωσε καὶ τὸ κατεβίβασε.

«ἐν μνήματι λαξευτῷ»=εἰς μνημεῖον σκαλισμένον.

«σάββατον ἐπέφωσκε»=ηρχισε νὰ φωτίῃ ἡ ἡμέρα τοῦ Σαββάτου.

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 28 :

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 117 - 119. «Ἄλλος Εὐαγγελιστὴς δὲν γράφει
σχετικῶς.

«ἦτις ἐστὶ μετὰ τὴν Παρασκευὴν»=τὴν ἄλλην ἡμέραν, ἡ ὅποια είναι
ἐπειτα ἀπὸ τὴν Παρασκευήν, δηλ. τὸ Σάββατον (τὸ Μέγα Σάββατον).

«συνήγθησαν πρὸς Πιλάτον»=συνεκεντρώθησαν καὶ παρουσιάσθησαν
εἰς τὸν Πιλάτον.

«έμνήσθημεν»=ένεθυμήθημεν.

«έκεινος διπλάνος»=έκεινος ὁ δόλιος, ὁ ἀγύρτης, ὁ ἀπατεών (ὁ ὅποιος,
τάχα, ἔξηπάτα τὸν λαόν, τύφγων αὐτὸν νὰ πιστεύσῃ, ὅτι είναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ).

«εἶπεν ἔτι ζῶν»=εἶπεν ἀπὸ τότε ἀκόμη, ὅπου ἔζη.

«ἐγείρομαι»=θὰ ἀναστηθῶ.

«κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι»=διάταξον λοιπὸν νὰ ἀσφαλισθῇ.

«μήποτε ἐλθόντες»=μήπως τύχῃ (μήπως—θέλεις—γυρεύεις—ποὺ λέγομεν
ἡμεῖς) καὶ ὑπάγουν ἔκει οἱ μαθηταὶ κ.τ.λ.

ἀπὸ τῶν γενερῶν· καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάγη χείρων τῆς πρώτης. Ἔφη δὲ αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· ἔχετε κουστωδίαν, ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε, ὅς οἶδατε. Οἱ δὲ πορευθέντες ἤσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον, μετὰ τῆς κουστωδίας».

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

A'.

§ 29. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ

Ἄπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΗ' 1-8.

«Οφέ δὲ τῶν σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἥλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρήσαι τὸν τάφον. Καὶ ἵδου σεισμὸς ἐγένετο μέγας ἀγγελος γάρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ· ἦν δὲ ἡ ἵδεα αὐτοῦ λευκὴ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιών· ἀπὸ δὲ τοῦ φόδου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγένοντο ὥσει γενεροί. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀγγελος εἶπε ταῖς γυναιξὶ· μή φοβεῖσθε

«ἡ ἐσχάτη πλάνη»=ἡ τελευταία παραπλάνησις τοῦ λαοῦ (δ ὅποιος θὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν Ἀνάστασίν του).

«χείρων τῆς πρώτης»=χειρότερα ἀπὸ τὴν πρώτην (ἀπὸ τὴν πλάνην του δῆθεν, ὅπου τὸν ἐπίστευσεν ὡς Μεσσίαν).

«κουστωδία»=φρουρά.

«οἱ δὲ παρευρεθέντες ἤσφαλίσαντο μετὰ τῆς κουστωδίας»=αὐτοὶ δὲ ἀφοῦ ἐπῆγαν, ἐσφράγισαν οἱ ἵδιοι τὸν τάφον μαζὶ μὲ τὴν φρουρὰν (τὴν ὅποιαν ἐτοποθέτησαν καὶ τῆς ἔδωσαν δόηγίας).

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 29 :

Βλ. «Καινὴ Διατήκη» σελ. 119-123.

Καὶ οἱ ἄλλοι Εὐαγγελισταὶ γράφουν διὰ τὴν Ἀνάστασιν: «Ο Μᾶρκος εἰς τὸ κεφ. ΙΣΤ' 1-8. «Ο Λουκᾶς εἰς τὸ κεφ. ΚΔ' 1-11. «Ο Ιωάννης εἰς τὸ κεφ. Κ' 1-20.

Α' «ὅψε»=ἄργυρα κατὰ τὴν ἐβδομάδα ἐκείνην.

«τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων»=ἄμεσως, ὅταν ἐξεφώτιζε διὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἄλλης ἐβδομάδος (τὴν Κυριακήν).

«ἡ ἵδεα»=ἡ ὄψις του, τὸ σύνολόν του.

«ἐσείσθησαν»=ἔταράχθησαν.

«οἱ τηροῦντες»=οἱ φρουροί.

ὅμεις· οἶδα γάρ, ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε· οὐκ ἔστιν φῶς· ἡγέρθη γάρ καθὼς εἶπε. Δεῦτε ἵδετε τὸν τόπον, ὃπου ἔκειτο ὁ Κύριος· Καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἡγέρθη ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἴδου προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε· ἴδου εἶπον ὑμῖν».

B'.   **Ἡ ἐμφάνισις εἰς τὰς Μυροφόρους**

«Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΗ' 8 - 10.

«Καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ ἴδου Ἰησοῦς ἀπήγνησεν αὐταῖς λέγων· χαρέτε. Αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. Τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε, ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ὅγα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κάκει με σ্ফονται».

G'.   **Οἱ Ἰουδαῖοι συκοφαντοῦν τὴν Ἀνάστασιν**

«Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΗ' 11 - 15.

«Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἴδου τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόγτες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ὅπαντα τὰ γενόμενα. Καὶ συγχέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, συμβούλιόν τε λαβόντες, ἀργύρια ἵκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις λέγοντες· εἴπατε, ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, νῦ-

«οὐκ ἔστιν φῶς»=δένει ὑπάρχει εἶδω.

«ἡγέρθη γάρ»=διότι Ἀνέστη.

«προάγει»=προχωρεῖ ἐμπρὸς ἀπὸ αὐτοῦ, σᾶς περιμένει εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

«ὄψεσθε»=θύ τὸν ἴδητε.

B'. «ταχὺ»=πολὺ γρήγορα, ἀμέσως.

«ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι»=έτρεξαν νά τὸ εἶπουν, νά τὸ ἀναγγείλουν.

Γ'. «τινὲς τῆς κουστωδίας»=μερικοί ἄνδρες τῆς φρουρᾶς.

«συμβούλιον λαβόντες»=πειτα ἀπὸ συνεννόησιν, ὅπου ἔκαμον.

«ἀργύρια ἵκανα»=ἀρκετὰ χρήματα.

ἀπὸ τῶν γενερῶν· καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάγη χείρων τῆς πρώτης. Ἔφη δὲ αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· ἔχετε κουστωδίαν, ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε, ὡς οἴδατε. Οἱ δὲ πορευθέντες ἤσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον, μετὰ τῆς κουστωδίας».

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

A'.

§ 29. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ

Ἄπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΗ' 1-8.

«Οψὲ δὲ τῶν σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἥλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρήσαι τὸν τάφον. Καὶ ἵδου σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γάρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ· ἦν δὲ ἡ ἵδεα αὐτοῦ λευκὴ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὥσει χιών· ἀπὸ δὲ τοῦ φόδου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγένοντο ὥσει γενεροί. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναιξὶ· μή φοβεῖσθε

«ἡ ἐσχάτη πλάνη»=ἡ τελευταία παραπλάνησις τοῦ λαοῦ (δ ὅποιος θὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν Ἀνάστασίν του).

«χείρων τῆς πρώτης»=χειρότερα ἀπὸ τὴν πρώτην (ἀπὸ τὴν πλάνην του δῆθεν, ὅπου τὸν ἐπίστευσεν ὡς Μεσσίαν).

«κουστωδία»=φρουρά.

«οἱ δὲ παρευρεθέντες ἤσφαλίσαντο μετὰ τῆς κουστωδίας»=αὐτοὶ δὲ ἀφοῦ ἐπῆγαν, ἐσφράγισαν οἱ ἴδιοι τὸν τάφον μαζὶ μὲ τὴν φρουρὰν (τὴν ὅποιαν ἐτοποθέτησαν καὶ τῆς ἔδωσαν δόηγίας).

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 29 :

Βλ. «Καινὴ Διατήκη» σελ. 119-123.

Καὶ οἱ ἄλλοι Εὐαγγελισταὶ γράφουν διὰ τὴν Ἀνάστασιν: «Ο Μᾶρκος εἰς τὸ κεφ. ΙΣΤ' 1-8. «Ο Λουκᾶς εἰς τὸ κεφ. ΚΔ' 1-11. «Ο Ιωάννης εἰς τὸ κεφ. Κ' 1-20.

Α' «ὅψε»=ἄργα κατὰ τὴν ἐβδομάδα ἐκείνην.

«τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων»=ἀμέσως, ὅταν ἐξεφώτιζε διὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἄλλης ἐβδομάδος (τὴν Κυριακήν).

«ἡ ἵδεα»=ἡ ὄψις του, τὸ σύνολόν του.

«ἐσείσθησαν»=ἔταράχθησαν.

«οἱ τηροῦντες»=οἱ φρουροί.

ὅμεις· οἶδα γάρ, ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἑσταυρωμένον ζητεῖτε· οὐκ ἔστιν φῦσε· ἡγέρθη γάρ καθὼς εἶπε. Δεῦτε ἵδετε τὸν τόπον, ὃπου ἔκειτο δὲ Κύριος· Καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἡγέρθη ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἴδου προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε· ἴδου εἶπον ὑμῖν».

B'.   **Ἡ ἐμφάνισις εἰς τὰς Μυροφόρους**

«Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΗ' 8 - 10.

«Καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόδου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ ἴδου Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων· χαρέτε. Αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. Τότε λέγει αὐταῖς δὲ Ἰησοῦς· μή φοβεῖσθε· ὑπάγετε, ἀπαγγεῖλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ὅγα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, οὐκέτι με ὄψονται».

G'.   **Οἱ Ἰουδαῖοι συκοφαντοῦν τὴν Ἀνάστασιν**

«Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΗ' 11 - 15.

«Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἴδους τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόγτες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἀπαγαγγεῖλαν τὰ γενόμενα. Καὶ συναχθέγτες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, συμβούλιόν τε λαβόντες, ἀργύρια ἵκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις λέγοντες· εἴπατε, ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, νῦν

«οὐκ ἔστιν φῦσε»=δὲν ὑπάρχει ἔδω.

«ἡγέρθη γάρ»=διότι Ἀνέστη.

«προάγει»=προχωρεῖ ἐμπρὸς ἀπὸ αᾶς, σᾶς περιμένει εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

«ὄψεσθε»=θὰ τὸν ἴδητε.

B'. «ταχὺ»=πολὺ γρήγορα, ἀμέσως.

«ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι»=ἔτερες αὐτὸν εἶπον, νὰ τὸ ἀναγγείλουν.

Γ'. «τινὲς τῆς κουστωδίας»=μερικοὶ ἄνδρες τῆς φρουρᾶς.

«συμβούλιον λαβόντες»=πειτα ἀπὸ συνεννόήσιν, ὃπου ἔκαμπον.

«ἀργύρια ἵκανα»=ἀρκετὰ χρήματα.

κατὸς ἐλθόντες, ἔκλεψαν αὐτὸν, ἡμῶν κοιμωμένων. Καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτοὺς καὶ ἡμᾶς ἀμερίμνους ποιησομεν. Οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. Καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον».

A'.   § 30. Οἱ Μαθηταὶ βλέπουν τὸν Κύριον τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως.

B'.   Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ

«Απὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Κ' 19 - 31.

α'. «Οὕσης οὖν ὁψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μᾶς τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγγένειοι διὰ τὸν φόρον τῶν Ἰουδαίων, ἥλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς. Εἰρήνη ὑμῖν. Καὶ, τοῦτο εἰπών, ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ

«ἡμῶν κοιμωμένων»=ἐνῷ ἡμεῖς ἔκοιμοι μεθα.

«ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος»=ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα.

«ἀμερίμνους»=ἀνενοχλήτους, ἀπειράκτους, ἀτιμωρήτους.

«διεφημίσθη»=διεδόθη.

Π α ρ α τ η ο ή σ ε i ε :

«Οχι μόνον τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀνάστασιν ἀκόμη ἐσυκοφάντησαν καὶ συκοφαντοῦν ὥστε σήμερον οἱ Ἰουδαῖοι. Ἀλλὰ τὰ 600 ἑκατομμύρια τῶν Χριστιανῶν φωνάζουν : «Χριστὸς Ἀνέστη! . . .»

Ἐρμηνευτικὴ Σημειώσεις § 30 :

«Οὕσης ὁψίας»=Ἐνῷ ἦτο ἀργά, ἐπλησίαζεν ἡ ἐσπέρα.

«Μιὰ τῶν Σαββάτων»=Τὸ Σάββατον, τὴν ἑβδόμην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος, τὸ είχον ἀφιερωμένον οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ. Σάββατα ἀλέγοντες, ἐνοούσαν ὅλην τὴν ἑβδομάδα ἄμα ἔλεγον ἡ μία τῶν Σαββάτων ἐνοούσαν : ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος. Αὐτὴ ἡ ἡμέρα, ἡ πρώτη τῆς ἑβδομάδος, κατὰ τὴν δοκινὴν ἔγινεν ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου, ὠνομάσθη Κυριακὴ. «Ολοὶ οἱ Χριστιανοὶ τὴν Κυριακὴν καταπαύομεν τὰς ἔργασίας μας, ἐκκλησιαζόμεθα, ἀκούομεν τὸ ιερὸν Εὐαγγέλιον καὶ παρακολουθοῦμεν τὸ θεῖον αἴγαμα. Δὲν πρέπει βέβαια νὰ ἔργαζώμεθα διὰ κέρδης εἰμεθα δικαίωσις. γητοι, ἄμα χάνωμεν εὐκαιρίας διὰ νὰ κάμωμεν καλά ἔργα.

«Εἰρήνη ὑμῖν»=ἔχετε ὅμιλονταν, ἀγάπην, πνευματικὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς. Εἶναι ὡραῖος, ὥσταν ἀσπασμός, ὁ χαιρετισμὸς αὐτός, τὸν ὅποιον κάμνει ὁ Κύριος.

τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. Ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἵδοντες τὸν Κύριον. Εἰ πεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν. Εἰρήνη ὑμῖν καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καγὼ πέμπω ὑμᾶς. Καὶ τοῦτο εἰπών, ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς. Δέρετε Πνεῦμα "Ἄγιον, ἅν τινων ἀφῆτε τὰς ἀμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἅν τινων κρατῆτε, κεκράτηται. Θωμᾶς δέ, εἰς ἓκ τῶν δώδεκα, αὐτοῖς, ἅν τινων κρατῆτε, κεκράτηται. Θωμᾶς δέ, εἰς ἓκ τῶν δώδεκα, αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ ἔωράκαμεν τὸν Κύριον. "Ο δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ ἔωράκαμεν τὸν Κύριον. "Ελέγον δὲ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἤλθεν ὁ Ἰησοῦς. "Ἐλέγον δὲ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἤλθεν ὁ Ἰησοῦς. "Ἐλέγον δὲ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἤλθεν ὁ Ἰησοῦς.

Β'. «Καὶ μεθ' ἡμέρας δικτὼ πάλιν ἤσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ Θωμᾶς φέρει εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· Εἰρήνη ὑμῖν. Είτα λέγει τῷ Θωμᾷ· φέρε εἴστη τὸ μέσον καὶ εἶπεν· Εἰρήνη ὑμῖν. Είτα λέγει τῷ Θωμᾷ· φέρε τὴν δάκτυλόν σου φῦσε καὶ ἰδε τὰς χειράς μου· καὶ φέρε τὴν χειρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἀπιστος, ἀλλὰ πιστός. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. Δέ-

ριος εἰς τοὺς μαθητάς του, ἐπειτα ἀπὸ τὴν Ἀνάστασιν. "Η εἰρήνη εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τοῦ Χριστιανισμοῦ. "Η γέννησις τοῦ Κυρίου εὐηγγελισθη ἀπὸ τοὺς ἄγγέλους ὡς εἰρήνη ἐπὶ γῆς. Κατὰ τὴν ἐπὶ γῆς ζωήν του τὴν εἰρήνην πάντοτε συνίστα ὁ Κύριος· καὶ τώρα, μετὰ τὴν ἔγερσιν του, πάλιν εἰρήνη ὑμῖν λέγει.

«Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ καγὼ πέμπω ὑμᾶς»=καθὼς ἔχει στείλει ἐμὲ ὁ πατήρ καὶ ἔγὼ στέλλω σᾶς. "Ο Θεὸς ἔστειλε τὸν Χριστὸν εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας.

«Ἐνεφύσησε»=ἐφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον.

"Ο Θεὸς Πατήρ, ἄμα ἔπλασε τὸν Ἀδάμ, τὸν ἐφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τοῦ ἔδωκε πνοὴν ζωῆς· τὸ ἴδιον κάμνει τώρα καὶ ὁ Υἱός, ὡς ἐργάτης καὶ αἴτιος νέας δημιουργίας, νέας ἐργασίας διὰ τὴν ἀνάπλασιν τοῦ κόσμου μὲ φύσημα μεταδίδει Πνεῦμα "Ἄγιον. Εἶναι καὶ αὐτὸς μία περίπτωσις ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ Κυρίου, ἡ δόπια μπορεῖ νὰ μᾶς χειρισθῇ ὡς «ἀπόδειξις» διτὶ ὁ Θεὸς καὶ ὁ Υἱός εἶναι δύοιοι. "Εδῶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἔλαβον μερικῶς Πνεῦμα "Ἄγιον, δηλαδὴ τὴν ἔξουσίαν νὰ συγχωροῦν ἥ δοχι τὰς ἀμαρτίας τοῦ κόσμου, μὲ "Ἄγιον, δηλαδὴ τὴν ἔξουσίαν νὰ συγχωροῦν ἥ δοχι τὰς ἀμαρτίας τοῦ Πνεύματος· ἡ δολικὴ ἐπιφοίτησις τοῦ "Άγιου Πνεύματος εἰς τοὺς "Αποστόλους ἔγινε τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς.

«Μὴ γίνου ἀπιστος»=μὴ γίνεσαι ἀπιστος.

"Ο Θωμᾶς δὲν ἦτο ἀπιστος· ἡ ψυχικὴ του ὀδυναμία τὸν ἔκαμεν νὰ δεῖξῃ κάποιας ἀμφιβολίας καὶ νὰ ζητῇ ἀποδείξεις καὶ βεβαιώσεις· ὁ Κύριος, γνωρίζων καλῶς τὸν Θωμᾶν, δὲν τοῦ παρουσιάζεται ἀμέσως· τὸν ἀφήνει δικτὼ διλοκλήρους ἡμέρας νὰ παλαισθῇ μὲ τὸν ἔαυτόν του· νὰ φέρῃ εἰς τὸν νοῦν του τὰ παθέκαστα τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου· νὰ νικήσῃ τὰς ἀμφιβολίας του· καὶ ἐπειτα

διεγόγγυζον λέγουτες, δτι παρὰ ἀμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι. Σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπε πρὸς τὸν Κύριον· ἵδου τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου, Κύριε, δίδωμι τοὺς πτωχοῖς καὶ, εἰ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, δτι σήμερον σωτηρία τῷ οἰκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν. «Ηλθε γάρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητησαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός».

---

§ 33. Ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ πτωχὴ χήρα

«Απὸ τὸ «κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΒ' 41 - 44.

«Καὶ καθίσας ὁ Ἰησοῦς κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον. Καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά· καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλε λεπτὰ δύο, ὃ ἐστι κοδράντης. Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, δτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη πλειόν πάντων βέβληκε τῶν βαλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· πάντες γάρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς

εἰς τὴν δόδον τῆς σωτηρίας τοῦ).—«εἰσῆλθε καταλῦσαι»=εἰσῆλθε διὰ νὰ καταλύσῃ (νὰ παραμείνῃ).—«καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα»=καὶ ἀν μὲ συκοφαντίαν ἀφήρεσα ἀπὸ καγένα τίποτε, τοῦ τὸ πληρῶν τετραπλάσιον (ὅ Μωσαϊκὸς νόμος ὠριζεν, εἰς παρομοίαν περίπτωσιν, νὰ πληρώνῃ κανεὶς τὴν ζημίαν καὶ τὸ 1/5 ἀκόμη).—«καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστι»=διότι καὶ αὐτὸς εἶναι ἀπόγονος τοῦ Ἀβραάμ, εἶναι ὅμοεθνής σας, εἶναι Ἰσραηλίτης, δπως καὶ σεῖς.—«ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός»=διὰ νὰ ἀναζητήσῃ, νὰ εὕη καὶ νὰ σῶσῃ τὸ ἀπολωλός (τὸ μέλος τῆς κοινωνίας τὸ χαμένον—τὰ ἔξαφανισμένον—ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας).

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 33 :

«Καὶ καθίσας ὁ Ἰησοῦς=καὶ ἀφοῦ ἐκάθησεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν ναόν.—«κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου»=ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ χορηματοφυλακίου (τοῦ πάγκου· τοῦ δίσκου, καθὼς θὰ ἐλέγομεν σήμερον).—«ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν»=ἐπρόσεχε πῶς ὁ κόσμος ἔφειτε χορήματα εἰς τὸν δίσκον, εἰς τὸ ταμεῖον.—«κοδράντης»=Ρωμαϊκὸν νόμισμα (quadrans) ἥτο μέρος (τὸ 1/4) τοῦ ἀσπαρίου· καὶ αὐτὸς πάλιν ἥτο χάλκινον νόμισμα, (μὲ παράστασιν ἀγελάδος) τὸ ὅποιον ἐχωρίζετο εἰς 12 οὐνγίας· ἐκάστη οὐνγία=ἐν λεπτόν 10 ἀσπαρία=ἐν δηνάριον (Denarius). Βλέπε περισσότερα εἰς τὴν § 43.—«πλεῖον πάν-

ἔνθαλον· αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα, ὅσα εἶχεν ἔνθαλεν, οἷον τὸν βίον αὐτῆς».

§ 34. Ὁ Χριστὸς ὅμιλεῖ εἰς τὴν Σαμαρείτιδα

³ Απὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

KEGO, Δ' 5° 42.

των βέβληκε»=περισσότερον ἀπὸ ὅλους ἔβαλε.—«ἐκ τοῦ περισσεύοντος των αὐτοῖς»=ἀπὸ τὸ περισσευμά των ἀνέτως.—«ἐκ τῆς ὑπερθήσεως»=ἀπὸ τὸ ὑπερθημά της, ἀπὸ ἐκείνῳ, ποὺ μόλις ἔχει.—«ὅλον τὸν βίον αὐτῆς»=ὅλην τὴν περιουσίαν της.

Ἐρμηνευτικαὶ ΣημειώσεΙΣ § 34:

Βλ. «Καινὴ Λιαρύκη» σελ. 57—61.

φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἔξ αὐτοῦ ἔπιε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· πᾶς ὁ πίγων ἐκ τοῦ ὅδατος τούτου διψήσει πάλιν· δεὶς δὲ ἀν πίγη ἐκ τοῦ ὅδατος τούτου, οὐ ἔγώ δύσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὅδωρ δύσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὅδατος ἀλλοιμένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. Λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ· Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὅδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἔρχω· μαζὶ ἐνθάδε ἀντλεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ὑπαγε φῶνησον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἐλθεὶ ἐνθάδε. Ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν· οὐκ ἔχω ἄνδρα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· καλῶς εἰπας, οὐτις ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γάρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν, δην ἔχεις, οὐκ ἔστι σου ἀνήρ· τοῦτο ἀληθέες εἰρηγκας. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· Κύριε, θεωρῶ, οὐτις προφῆτης εἰ σύ. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐγ τῷ ὅρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε, οὐτις ἐν Ἱεροσολύμοις ἔστιν ὁ τόπος, διότι δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει· αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· γύναι, πίστευσόν μοι, οὐτις ἔρχεται ὥρα, οὗτε ἐν τῷ ὅρει τούτῳ, οὗτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρὶ. Τιμεῖς προσκυνεῖτε, οὐκ οἰδατε, ὑμεῖς προσκυνοῦμεν, διότι δεῖ προσκυνεῖτε τῷ πατρὶ. Τιμεῖς προσκυνεῖτε, οὐκ οἰδατε, οὐτις προσκυνεῖτε τῷ πατρὶ. Τιμεῖς προσκυνεῖτε, οὐκ οἰδατε, οὐτις προσκυνεῖτε τῷ πατρὶ.

λιν.—«οὐ συγχρῶνται»=δὲν ἔχουν σχέσιν. Οἱ Σαμαρεῖται ἦσαν μεῖγμα καὶ ἀπὸ τὰς δέκα φυλὰς τῶν Ἰσραηλίτων· καὶ ἀκόμη καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίους ἀποίκους, τοὺς ὁποίους ἔστειλε νὰ κατοικήσουν ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Βαβυλωνίαν καὶ ἀπὸ τὴν Μηδίαν ὁ Σαλμανάσαρ. Οἱ Σαμαρεῖται, ἐπειδὴ προσῆρχοντο ἀπὸ διαφορετικὰς φυλὰς καὶ λαούς, ἔλχον καὶ διαφορετικὴν ἀνατροφὴν καὶ διαφορετικὰς συνηθείας καὶ διαφορετικὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις· ἄλλοι ἐλάτερον τὸν ἀληθινὸν Θεόν· ἄλλοι παρεδέχοντο ἀπὸ τὴν Π.Δ. μόνον τὴν Πεντάτευχον· πλὴν δῆμως ὅλοι ἐθυσίαζον καὶ εἰς τὰ εἴδωλα. Ἐπὶ πλέον, δοῖοι ἦσαν ἀσπόνδοι ἔχθροι τῶν Ἰουδαίων καὶ δὲν εἶχον καμμίαν σχέσιν μετ' αὐτῶν.—«εἰ ηδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ»=ἐὰν ἔγνωσις τὸ δῶρον τοῦ Θεοῦ. Δωρεὰν (δῶρον) ὄνομάζει ἐδῶ ὁ Κύριος τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ νὰ συγκρατήσῃ τὸν κόσμον ἀπὸ τὸν κατηφούον τῆς ἀμαρτίας καὶ νὰ τὸν διδηγήσῃ εἰς τὴν δόδον τῆς σωτηρίας· καὶ ἀληθῶς! δῶρον ἦτο ἡ θεία αὐτὴ παραχρόησις, διότου ἔγινεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, δίχως νὰ δεῖξουν κανὲν σοβαρὸν δεῖγμα ἀληθινῆς μετανοίας.—«σὺ ἀν ητησας αὐτὸν, καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὅδωρ ζῶν»=σὺ θὰ ἔξητες ἀπὸ αὐτὸν καὶ θὰ σοῦ ἔδιδε νερὸν μὲν ζωὴν. «Ἐτσι ὄνομάζεις ὁ ίδιος ὁ Κύριος τὴν θείκην του διαδοκαλίαν.—«γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὅδατος ἀλλοιμένου εἰς ζωὴν αἰώνιον»=θὰ γίνῃ μέσα του πηγὴ νεροῦ, ποὺ θ' ἀναβλύξῃ, θὰ ἐκπηδᾷ εἰς αἰώνιον ζωὴν.—«μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντιλέξω»=δὲν ἐνόψειν ἡ Σαμαρεῖτις καὶ ζητεῖ τὸ αἰώνιον αὐτὸν νερόν, ὥστα νερὸν πραγματικόν, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τοὺς κόπους νὰ τρέχῃ εἰς τὸ πηγάδι καὶ νὰ ἀντλῇ νερόν.—«καὶ δην νῦν ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνήρ»=καὶ αὐτός, διότου ἔχεις τώρα, δὲν εἶναι νόμιμος ἄνδρας σου.

τρὶς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γάρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζῆται τοὺς προσκυνοῦτας αὐτόν. **Πνεῦμα δὲ Θεός· καὶ τὸν προσκυνοῦντας αὐτόν.** ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· οἶδα, ὅτι Μεσσίας ἔρχεται ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἔκεινος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ὁ λαλῶν σοι.

Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἥλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν, ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπε, τί ζῆταις ἡ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; Ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· δεῦτε, ἰδεῖτε, ἄνθρωπον, ὃς εἴπε μοι πάντα, δος ἐποίησα· μήτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός; Ἐξῆλθον οὖν ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν.

Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἥρωτῶν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· ράβδοι, φάγε. Οὐ δὲ εἰπεν αὐτοῖς· ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φάγειν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἰδατε. Ἐλέγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· μή τις ἡγεγκεν αὐτῷ φαγεῖν· Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐμὸν βρῶμά ἐστιν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. Οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἔτι τετράμηνόν ἐστι καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; Ιδού λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς δρθαλμούς

Τὴν συντρίβει τὴν Σαμαρείτιδα ἡ ἀποκαλυπτικὴ αὐτὴ φράσις τοῦ Κυρίου καὶ τὴν κάμνει νὰ ἔννοησῃ ὅτι δὲν δύλει μὲ κοινὸν ἀνθρωπον τὸ δύλογον ἀμέσως μὲ τό· «Κύριε, θεωρῶ, ὅτι προφήτης εἶ σύ», καὶ στρέφει τὴν συνομιλίαν εἰς θρησκευτικά ζητήματα.—«ἔρχεται ὕδρα, δὲ οὔτε ἐν τῷ ὕδρει τούτῳ, οὔτε ἐν Ιεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ Πατρὶ»=θάλλη ὕδρα, ὅπου οὔτε εἰς τὸ Γαρδεῖν, οὔτε εἰς τὰ Ιεροσόλυμα θάλλη προσκυνήσετε τὸν Πατέρα! Καὶ ἐπηλήθευσαν οἱ προφητικοὶ αὐτοὶ λόγοι τοῦ Κυρίου· Σαμαρεῖται καὶ Ιουδαῖοι δέν ἡμιποροῦν ἀκόμη οὔτε ἔκει, οὔτε ἀλλοῦ, νὰ προσκυνήσουν τὸν ἀληθινὸν Θεόν.

«Πνεῦμα δὲ Θεός καὶ τὸν προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν»=δ Θεός είναι Πνεῦμα. Καὶ ἔκεινοι, οἱ δοποὶ τὸν προσκυνοῦν, πρέπει νὰ προσκυνοῦν ἀληθῶς καὶ πνευματικῶς.—οἶδα, ὅτι Μεσσίας ἔρχεται»=γνωρίζω καλῶς, ὅτι θάλλη ὁ Μεσσίας ἡ Σαμαρείτις φανερώνει, ὅτι δὲν ἡτο πνιγμένη ἐντελῶς εἰς τὴν ἀμαρτίαν, ἀλλ᾽ εἰχε καὶ ἀρκετὴν θρησκευτικὴν μόρφωσιν—«έγώ εἰμι ὁ λαλῶν σοι...» Ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς καὶ ἀπῆλθε καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· «Ἡ πρᾶξις τῆς μαρτυροῦ τὴν ἐντύπωσιν, ὅπου τῆς ἔκαμεν ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Κυρίου «έγώ εἰμι!» ἀφίνει καὶ ὑδρίαν καὶ νερὸν καὶ τρέχει νὰ γίνῃ πρώτη αὐτὴ κῆρυξ τῆς ἀληθείας εἰς τοὺς πατριώτας της.—«ἐμὸν βρῶμά ἐστιν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με»=Ιδικόν μου φαγητὸν είναι νὰ ἔκτελῶ τὸ θέλημα ἔκεινου, δ ὅποιος μὲ ἔστειλε.—«τετράμηνόν ἐστιν»=ἐπέρασαν τέσσαρες μῆνες ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς σπορᾶς καὶ ἔφθασεν ὁ θερισμός.—«αἱ χῶραι λευκαὶ εἰσὶ πρὸς θερι-

· ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσι πρὸς θερισμὸν ἥδη. Καὶ δὲ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα καὶ δὲ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ δὲ θερίζων. Ἐν γὰρ τούτῳ δὲ λόγος ἐστὶν ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστὶν δὲ σπείρων καὶ ἄλλος δὲ θερίζων. Ἔγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν, δὲ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκαστι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικός, μαρτυρούσης, ὅτι εἶπε μοι πάντα, δόσα ἐποίησα. Ως οὖν ἥλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἥρωτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεὶ δύο ἡμέρας· καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον· οὐκέτι διὰ τὴν σήγη λαλίᾳ πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηρόαμεν, καὶ οἰδαμεν, ὅτι οὗτος ἐστιν ἀληθῶς δὲ σωτὴρ τοῦ κόσμου, δὲ Χριστός».

§ 35. Ὁ Ἰησοῦς εὐλογεῖ τὰ μικρὰ παιδία

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΗ' 1-6 καὶ Θ' 13-15.

«α'. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγον-

σμὸν»=μὲν ἀγροὺς λευκούς, ὡσάν εἰς ὥραν θερισμοῦ, παρομοιάζει δὲ Κύριος τοὺς Σαμαρείτας, οἱ δόποιοι τρέχουν νὰ τὸν ἴδουν καὶ νὰ ἀκούσουν τὴν διδασκαλίαν του.—«ἄλλοι κεκοπιάκασι»=έδῶ δὲ Κύριος ἐννοεῖ τοὺς Πατριαρχας καὶ τοὺς Προφήτας τῶν Ἱσραηλίτων, οἱ δόποιαι ὅλοι ἐκοπίασαν διὰ νὰ προπαρασκευάσουν τὸν κόσμον νὰ δεχθῇ τὴν νέαν θρησκείαν καὶ τοὺς «Ἀποστόλους της».—«ἀκηρόαμεν καὶ οἰδαμεν, δὲτι αὐτὸς ἐστιν ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, δὲ Χριστός»=Τὰ δόσα εἰδον καὶ ἤκουσαν οἱ Σαμαρεῖται τοὺς ἔκαμναν νὰ είναι ὑπερήφυνοι, διότι ἐπίστευσαν, ὅτι αὐτὸς είναι δὲ Χριστός.

Π α ο α τ η ο ή σ ε i s :

«Πνεῦμα δὲ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν»: Αὐτὸς είναι ὅλον τὸ περιεχόμενον τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας.

Ἐρμηνευτικὰ Ιημειώσεις § 35:

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 72-74.

«Ομοια γράφουν: δὲ Εὐαγγελιστὴς Μᾶρκος (Θ' 33-37 καὶ Ι' 13-16) καὶ δὲ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς (Θ' 46-48 καὶ ΙΗ' 15-17).

α'. «τις ἄρα μείζων ἐστὶν»=ποιὸς λοιπὸν είναι μεγαλύτερος (πιὸ μεγά-

τες· τίς ἄρα μεῖζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; Καὶ προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς παιδίον, ἔστησεν αὐτὸν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν καὶ εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ως τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. "Οστις οὖν ταπειγώσῃ ἔστι τὸν ως τὸ παιδίον, τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μεῖζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Καὶ δις ἐὰν δέξηται παιδίον τοιούτον ἐν ἐπὶ τῷ δινόματί μου, ἐμὲ δέχεται· δις δ' ἀν σκανδαλίσῃ ἔνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος διγκός ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης.

β'. Τότε προσηγένεθη αὐτῷ παιδία, Ἱγα ἐπιθῆ αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπειτίμησαν αὐτοῖς. Οἱ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με· τῶν γάρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς, ἐπορεύθη ἔκειθεν».

§ 36 'Ο Χριστὸς καὶ οἱ Ἐλληνες θαυμασταὶ του

·Απὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΒ' 20-23.

«Ἡσαν δέ τινες ἐκ τῶν ἀναβαίνοντων, Ἱγα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππων τῷ ἀπὸ Βησθαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἥρωτων αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἴδειν, ἔρχεται Φιλίππος καὶ λέγει τῷ Ἀγδρέᾳ καὶ πάλιν Ἀγδρέας καὶ Φιλίππος λέ-

---

λος, ποῖος ἔχει μεγαλυτέραν ἀξίαν).—«έὰν μὴ στραφῆτε»=ἄν δὲν στραφῇ (ὅ κόσμος) ὅπιστος ἀπὸ τὸν κακὸν δόριον, ὅπου ἐπῆρε.—«σκανδαλίσῃ»=ὅποιος πειράξῃ, ὅποιος βασανίσῃ.—«μύλος δινόματος»=μυλόπετρα, τὴν δοπίαν γυρίζουν ὅντοι (εἰς τοὺς μύλους).—«ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης»=εἰς τὰ βαθύτερα μέρη τῆς θαλάσσης.

β'. «προσηγένεθη αὐτῷ»=τοῦ προσέφεραν, τοῦ παρουσίασαν.—«ἴνα ἐπιθῆ»=διὰ νὰ θέσῃ τὰ χέρια του ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλήν των, νὰ τὰ εὐλογήσῃ.—«ἐπετίμησαν»=ἐπέπληξαν, ἐδιωξαν, ἀπεμάκρυναν.—«ἄφετε καὶ μὴ κωλύετε»=ἀφήσατε καὶ μὴ ἐμποδίζετε.—«ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας»=καὶ ἀφοῦ ἔθεσε τὰς χεῖράς του ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλάς των καὶ τὰ εὐλόγησεν.

'Ερμηνευτικὴ Σημειώσεις § 36:

«ἐκ τῶν ἀναβαίνοντων»=ἀπὸ ἐκείνους, οἱ δοποῖοι συνεκεντρώνοντο εἰς τὰ

X. Δημητρακοπούλου, Εὐαγγελικαὶ Περικοπαὶ

γουσι τῷ Ἰησοῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς λέγων: Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

§ 37. Ἡ παραβολὴ τοῦ σπορέως

«Ἀπὸ τὸ «κατὰ Δουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Η' 5-15.

«Ἐπεν δὲ Κύριος τὴν παραβολὴν ταῦτην: Ἐξῆλθεν δὲ σπείρων τοῦ σπείραι τὸν σπόρον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτόν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν δδόν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό· καὶ ἔτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἴκμαδα· καὶ ἔτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καί, συμφυεῖσαι αἱ ἀκανθαι, ἀπέπνιξαν αὐτό· καὶ ἔτερον ἔπεσεγ εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. Ταῦτα λέγων ἐφώνει· δὲ ἔχων ὡτα ἀκούειν ἀκουέτω. Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· τίς εἰη ἡ παραβολὴ αὕτη. Ὁ δὲ εἶπε· Τιμὴν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέ-

---

Ίεροσόλυμα.—«ἐν τῇ ἔορτῇ»=κατὰ τὴν ἔορτὴν τοῦ Πάσχα.—«ἡθώτων αὐτὸν»=τὸν παρεκάλουν.—«ἔληλυθεν ἡ ὥρα»=ἔφθασεν ἡ ὥρα.

Π α ρ α τ ἡ ο ί σ ε ι ε :

«Ἔτι ἔξαιρετικὴ ἡ εὐχαριστησις, ὅπου ὑσθανθῇ δὲ Κύριος διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν Ἑλλήνων· ἵσως διότι ἐγνώριζε πόσον θὰ ἐβοήθει ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἐρμηνευτικὴ Σημειώσεις § 37:

Διὰ τὴν παραβολὴν αὐτὴν γράφουν καὶ οἱ Εὐαγγελισταὶ Ματθαῖος (ΙΓ' 1-23), καὶ Μᾶρκος (Δ'. 1-20).

*Παραβολὴ=πλαστή, εἰκονικὴ διήγησις, μὲ τὴν δοπίαν παριστάνομεν κάτι τι μᾶλλον ἐκφραστικόν, μᾶλλον ζωηρόν, περισσότερον εὐκολονότον.

Αἱ παραβολαὶ τοῦ Κυρίου, ἐνῷ ἀπὸ τὸ ἐν μέρος ἦσαν ἀπλαῖ καὶ εὐκολονότοις ἀπὸ τὸν καθένα, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὡμίλουν καθαρὰ καὶ δίχλως ἀμφιβολίας διὰ τὰ καθήκοντα τῶν ἀληθινῶν Χριστιανῶν. Καὶ τὸ ἐπροτίμα πολὺ δὲ Κύριος αὐτὸ τὸ εἰδος τῆς διδασκαλίας του ὁ κόσμος ἀγτελαμβάνετο καλύτερον καὶ τὸν παρηκολούθει καὶ τὸν ἐπρόσεχε μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν.

ποντες, μη̄ βλέπωσι καῑ ἀκούοντες μη̄ συγιώσιν. Ἐστι δὲ αὕτη ἡ παραδοσή· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδόν εἰσιν οἱ ἀκούσαντες· είτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἵ, ἔταν ἀκούσωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν· οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. Τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ γῆδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπινγονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσι. Τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν, οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ».

§ 38. Παραβολὴ τῶν ζιζανίων

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΓ' 24 - 30 καὶ 36 - 43.

α'. «Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραδοσήν ταύτην· ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέριμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ἐν δὲ

«ὅ μὲν ἔπεσε»=ἄλλο μὲν ἔπεσε.—«καὶ φυὲν»=καὶ ἀφοῦ ἐφύτωσε.—«διὰ τὸ μὴ ἔχειν ικμάδα»=διότι δὲν εἰχεν ὑγρασίαν.—«συμφυεῖσαι»=καὶ ἐπειδὴ ηὔξηθησαν μαζύ.—«εἰς γῆν ἀγαθὴν»=εἰς γῆν γόνιμον.—«ὅ ἔχων ὅτα ἀκούειν ἀκούετω»=ὅπιος ἔχει αὐτιὰ διὰ ν' ἀκούῃ (νοῦν διὰ νὰ ἐννοῦῃ) ἃς ἀκούῃ (ἃς προσέχῃ νὰ ἐννοήσῃ). — «τίς εἴη» = τί ἀρά γε εἰναι ; τί σημαίνει ; — «δέδοται γνῶναι» = εἰναι παραχωρημένον ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ ἐνοήσῃ ταχέως.—«αἴρει τὸν λόγον»=παίρνει, ἀφαιρεῖ, σηκώνει, ἀρπάζει, (ἀφανίζει τὴν ὠφέλειαν).—«πρὸς καιρὸν» πιστεύουσιν»=ἔχουν πίστιν πρόσκαιρον, προσωρινήν· εἰναι δὲιγόπιστοι.—«ἐν καιρῷ πειρασμοῦ»=εἰς ὥραν δοκιμασίας.—«ἀφίστανται»=ἀπομακρύνονται.—«καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ γῆδονῶν πορευόμενοι»=ἔκεινοι, οἱ διοῖοι κυριαρχοῦνται, οἱ διοῖοι εἰναι ἀπερροφημένοι, ἀφωιωμένοι, τραβηγμένοι ἀπὸ φροντίδας διὰ πλούτισμὸν καὶ ἀπολαύσεις.—«οὐ τελεσφοροῦσι»=δὲν φθάνουν εἰς καλὸν ἀποτέλεσμα.—«κατέχουσι»=συγκρατοῦν.

Π α ρ α τ η ο ή σ ε i c : — ἀλληγορικαὶ ἔννοιαι :

«ὅ σπείρων»: εἰναι, διοῖος κηρύττει τὸν θεῖον λόγον.—«σπόρος»=ἡ θεία διασκαλία.—«γῆ ἀγαθή»: οἱ ἐνάρετοι ἀνθρωποι.

Ἐρμηνευτικαὶ Σημεώσεις § 38 :

α' «ἐν τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους»=εἰς ὥραν, ὅπου ἐκοιτῶντο οἱ

τῷ καθεύδειν τοὺς ἀγθρώπους ἥλθεν αὐτοῦ ὁ ἔχθρος καὶ ἐσπειρε ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου καὶ ἀπῆλθεν. "Οτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησε, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. Προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ· κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἐσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει τὰ ζιζάνια; "Ο δὲ ἔφη ἀυτοῖς· ἔχθρος ἀγθρωπὸς τοῦτο ἐποίησεν. Οἱ δὲ δοῦλοι εἶπον αὐτῷ· θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; "Ο δὲ ἔφη· οὐ, μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσῃς ἀμα ἀυτοῖς τὸν σίτον· ἀφετε συναυξάνεσθαι ἀμφότερα μέχρι τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν καιρῷ τῷ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς· συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σίτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου.

β'. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· φράσον γάρ την παραδολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἄγρου. "Ο δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα, ἐστὶν ὁ οὗδε τοῦ ἀγθρώπου· ὁ δὲ ἀγρός ἐστὶν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ οὗτοί τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνια εἰσιν οἱ οὗτοί τοῦ πονηροῦ· ὁ δὲ ἔχθρος, ὁ σπείρας αὐτά, ἐστὶν ὁ διάδολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια τοῦ αἰῶνος ἐστιν· οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοι εἰσιν. "Ωσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἐστριῶ ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος τούτου. "Αποστελεῖ δὲ οὗδε τοῦ ἀγθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάγτα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἐσται ἡ κλιψιθμὸς καὶ

ἐργάται.—«ζιζάνια»=κακοὺς σπόρους, κακὰ βότανα, νόθον γέννημα, τὸ ὅποιον φυτεύνει μεταξὺ τοῦ σίτου ἀμα φάγη φανεῖς ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς κακοὺς σπόρους παθαίνει κεφαλόπονον καὶ ἔχει ἐμέτους.—«ἄφετε συναυξάνεσθαι»=ἀφήσατε τα νὰ ανδηθοῦν μαζύ.—«ἐρῶ τοῖς θερισταῖς»=θά εἴπω, θά διατάξω τοὺς θεριστάς.—«δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας»=δέσατε αὐτὰ εἰς δεμάτια.—«πρὸς τὸ κατακαῦσαι»=διὰ τὴν φωτιάν.—«συναγάγετε»=συγκομίσατε, μεταφέρατε τον.

β'. «οὗτοί τῆς βασιλείας»=ἄξιοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.—«συντέλεια τοῦ αἰῶνος»=τέλος τῆς προσκαίρου ζωῆς.—«ώσπερ οὖν»=λοιπὸν ἀκριβῶς, ὅπως...

Π α ρ α τ η ο ή σ ε i ε :

"Η ἀλληγορικὴ ἐρμηνεία δίδεται εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς. Η παραβολὴ αὐτὴ εἶναι ωραία ἀπεικόνισις τῆς μελλουσῆς κρίσεως, δύοτε καθεὶς θά πληρωθῇ κατὰ τὰ ἔργα του.

ὅ βρυγμὸς τῶν ὁδόντων. Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥγιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Οἱ ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκουέτω.

§ 39. Παραβολὴ μὲ τὸν κόκκον σινάπεως

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΓ' 31 - 32.

“Αλληγ παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· ὅμοία ἔστιν γὰρ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαθὼν ἀνθρώπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ὃ μικρότερον μὲν ἔστι πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μετέπον πάντων τῶν λαχάνων ἔστι καὶ γίνεται δένδρον, ὃστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηγοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ»

§ 40. Ἡ παραβολὴ τῆς ζύμης

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΔ' 33.

«Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ὅμοία ἔστιν γὰρ βασιλεία

Ἐρμηνευτικὴ ΣημειώσεΙΣ § 39:

Διὰ τὴν παραβολὴν αὐτὴν γράφει ὁ Μᾶρκος (Δ' 30 — 32) καὶ ὁ Λουκᾶς (ΙΓ' 18—19).

«παρεθήκει»=τοὺς παρουσίασε, τοὺς εἶπε, τοὺς ἐδίδαξε.—«οὗν λαβῶν»=τὸν δοποῖον, ἀφοῦ ἔλαβε.—«τὸ σίναπι»=εἰναι ὁ μικρότερος σπόρος.—«μειζον τῶν λαγάνων»=γίνεται τὸ μεγαλύτερον ἀπὸ τὰ λάχανα, γίνεται πολὺ ὑψηλόν, ὡσὰν μικρὸν δένδρον εἰς μέρη πολὺ γόνιμα.—«ῶστε ἐλθεῖν καὶ κατασκηνοῦν τὰ πετεινὰ»=τόσον, ὡστε νὰ ἔρχωνται τὰ πτηνὰ καὶ νὰ μένουν εἰς τοὺς κλάδους του.

Π α ρ α β ο λ η γ ο ρ ο ρ ι κ α i ἔ ν ν ο ι α i.

«κόκκος σινάπεως»=ἡ χριστιανικὴ πίστις μὲ τοὺς ὀλίγους διπαδούς, διποὺ εἰχεν ἀρχικῶς.—«γίνεται δένδρον»=αὐξάνει μὲ τὸν καιρόν.—«ῶστε κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις»=ῶστε νὰ ενδισκουν καταφύγιαν καὶ νὰ ἀποκτοῦν ἐλπίδα σωτηρίας ἐκείνοι, οἱ διποῖοι καταφεύγουν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Χριστιανισμοῦ

τῶν οὐρανῶν ζύμη, ἢν λαδοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία,
ἔως οὗ ἐζυμώθη ὅλον».

§ 41. Ἡ παραβολὴ τοῦ κεκρυμμένου θησαυροῦ

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΓ' 44.

Ἐπεν δὲ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην διμοίᾳ ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὔρὼν ἀνθρωπος ἐκρύψει καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πάντα, δσα ἔχει πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον».

§ 42. Ἡ παραβολὴ τοῦ καλοῦ μαργαρίτου

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΓ' 45 - 46.

«Ἐπεν δὲ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην διμοίᾳ ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· δος εὔρὼν

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 40 :

«ζύμη»=προξύμη, μαγιά.—«σάτα»=σάτον=μέτρον Ἐβραϊκὸν ἰσοδύναμον μὲ 10^{1/2} χιλιόγραμμα. Τοία σάτα=ἐν Ἐφὶ (μεγαλύτερον μέτρον). Τόσον ἔζυμωναν τότε συνήθως αἱ οἰκογένειαι. Εἶναι εὔκολον νὰ νοηθῇ ἡ παραβολὴ αὐτῆς παριστῆ τὴν μεγάλην δύναμιν τῆς Πίστεως.

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 41 :

«θησαυρῷ κεκρυμμένῳ»=μὲ κεκρυμμένον θησαυρόν.—«ὅν εὔρὼν»=τὸν δοποῖον μόλις εὗρε.

Π αραβολὴ σε τοις :

Φανερώνει καὶ διδάσκει ἡ παραβολὴ αὐτὴ μὲ πόσην προθυμίαν πρέπει νὰ ἀφήνῃ καθεὶς ὅ,τι ἔχει καὶ νὰ σπεύδῃ, νὰ ζητῇ, νὰ γίνῃ δύπαδος τῆς ἀληθινῆς Πίστεως.

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 42 :

«μαργαρίτης»=μαργαριτάρι.—«ὅς εὔρὼν»=ο δοποῖος μόλις εὗρε.—«πέρπακε»=ἐπώλησεν αὐτοστιγμεί.

Π αραβολὴ σε τοις :

Εἶναι φανερά ἡ ἔννοια τῆς παραβολῆς. Εύθὺς μόλις πεισθῇ καθεὶς διὰ

ἔνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακε πάντα, δσα εἶχε, καὶ ἦγό-
ρασε αὐτόν.

§ 43. Ἡ παραβολὴ τῆς σαγήνης.

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΙ' 47 - 50.

«Πάλιν ὅμοία ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνη βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· ἦγ, ὅτε ἐπληρώθη, ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες, συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἀγγεῖα, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. Οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰώνος· ἔξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφορισοῦσι τοὺς πονηροὺς ἐκ, μέσου τῶν δικαίων, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυράς. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθυρὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν δόδοντων».

§ 44. Ἡ παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου

Απὸ τὸ «κατὰ Δούκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Ι' 25 - 37.

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, νομικός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, πειράζων αὐ-

τὴν ἀξίαν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, τὰ πάντα θυσιάζει διὰ νὰ γίνῃ ὄπα-
δός της.

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 43 :

«σαγήνη»=δίκτυο.—«βληθείση»=ἡ ὅποια ἐρρίφθη.=«συναγαγούσῃ ἐκ παντὸς γένους»=καὶ ἡ ὅποια ἔπιασε ἀπὸ κάθε είδος.—«σαπρὰ»=ἄχρηστα.—«ἔξω ἔβαλον»=ἔρωψαν ἔξω, ἐπέταξαν.—«ἔξελεύσονται»=θὰ ἔξελθουν.—«ἀφορισοῦσι»=θὰ ἔχωρισον.—«κάμινος πυρὸς»=κόλασις.—«βρυγμὸς»=τριξιμον, τρόμος.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε i c :

«Σαγήνη»=ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία.—«συνήγαγεν ἐκ παντὸς γένους»=συνεκέντρωσε καὶ ἐπροστάτευσε πολὺν κόσμον χωρὶς καμμίαν διάκρισιν ἐθνι-
κότητος ἡ γένους ἡ φυλῆς.—«ὅτε ἐπληρώθη»=ἐννοεῖ τὴν μέλλουσαν κρίσιν.

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 44 :

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 66—68.

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ» = δταν ὁ Κύριος μετέβαινεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.—
«νομικός τις» =οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τῶν ἰουδαίων ἤσαν οἱ

τὸν καὶ λέγων· διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον αληρογομῆσω; Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτὸν· ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται: πῶς ἀναγιγώσκεις; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὀλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὀλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὀλης τῆς λογοθεσίας σου· καὶ ἐξ ὀλης τῆς διανοίας σου· καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· ἐπειδὴ δὲ αὐτῷ· δρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει καὶ ζήσῃ. Ὁ δὲ θέλων δικαιοῦν ἔστιν, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ τίς ἐστί μου ὁ πλησίον; Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἀγιθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Ἱεριχώ, καὶ λησταῖς περιέπεσεν· οἵ τις καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῇ τυγχάνοντα. Κατὰ συγκυρίαν δὲ Ἱερεὺς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἵδων αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. Ὁμοίως δὲ καὶ Λευτῆς, γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἵδων ἀντιπαρῆλθε. Σαμαρείτης δέ τις διδεύων ἥλθε κατ' αὐτόν, καὶ ἵδων αὐτὸν εὑσπλαχνίσθη· καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύ-

μορφωμένοι καὶ οἱ νομικοὶ τῶν, οἱ δόποιοι κατεγίνοντο εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ νόμου (τοῦ Μωσαϊκοῦ). — «πειράζω καὶ ἐκπειράζω» = εἰς τὴν γλώσσαν τῆς Καινῆς Διαθήκης σημαίνει δοκιμάζω κάποιον μὲν λόγον ἢ μὲν ἔργον, πλὴν ὅμως ποτὲ δὲν σημαίνει ἀθώαν δοκιμὴν καὶ πάρατήρησιν· δοκιμάζει=κεντᾷ, δίδει ἀφορμήν, ἔνοχλει, θέτει εἰς πειρασμόν, παρακινεῖ τὸν Κύριον νὰ εἴπῃ ἢ νὰ κάμῃ κάτι, διὰ νὰ ἡμπορῷ νὰ τὸν δυσφημήσῃ ἔπειτα. — «τοῦτο ποίει καὶ ζήσῃ» = κάμνε αὐτό, τὸ δόποιον τώρα μόλις εἴπεις, καὶ θὰ ζήσῃς καλά. — «ὑπολαβών» = ἀποκριθείς. «ἄνθρωπός τις» = κάποιος ἄνθρωπος. — «συγκυρία» = τύχη, σύμπτωσις. — «ἱερεὺς - Λευτῆς» = Ιερεὺς ἔλεγον οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς λειτουργοὺς τῆς Θρησκείας των ἐκείνους οἱ δόποιοι είλον ἀποκλειστικῶς τὸ δικαίωμα νὰ κάμνουν θυσίας καὶ νὰ εὐλογοῦν καὶ νὰ ἀγιάζουν τὸν λαόν. Οἱ Λευταὶ ήσαν διάκονοι, οἱ δόποιοι ἐβοήθουν τοὺς ιερεῖς εἰς τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ. «Ολοι κατήγοντο ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Λένι· «ἀντιπαρῆλθεν» = ἐπροσπέρασε. — «γενόμενος κατὰ τὸν τόπον» = εὐθὺς ὡς ἔφθασε (ταξιδεύων) εἰς αὐτὸν τὸν τόπον. — «Σαμαρείτης» = διὰ τὰς σχέσεις Ἰουδαίων καὶ Σαμαρειῶν βλέπε εἰς τὴν «Καινὴν Διαθήκην» σελ. 57, καὶ εἰς αὐτὸν τὸ βιβλίον § 33 σελ. 121. — «ἐπιχέων» = χύνων ἐπάνω. — «ῆγαγεν εἰς πανδοχεῖον» = τὸν ὠδήγησε, τὸν μετέφερεν εἰς ξενοδοχεῖον. — «ἐπεμελήθη αὐτοῦ» = ἐφρόντισε δι' αὐτόν. — «δηνάριον» = δύο μεγάλα νομίσματα (ίδε σελ. 119. Denarius=10 ἀσσάρια· νόμισμα ἀργυροῦν ἢ χρυσοῦν ἢ χαλκοῦν. Ἐκόπε τὸ πρῶτον ἀπὸ Ρωμαίους στρατηγοὺς περὶ τὸ 342 π. Χ. Σημειούν τὸ δηνάριον εἰναι νομισματικὴ μονάς τῆς Σερβίας, ίση μὲ μίαν δραχμὴν, ὡς ὀδίσθη ἀπὸ τοῦ 1872). — «ὅτι ἀν προσδαπανήσῃς» = πᾶν ὅτι θὰ ἐξοδεύσῃς ἐπὶ πλέον. — «τίς δοκεῖ σοι γεγονέναι» = ποιὸς σοῦ φαίνεται, ποιὸς νομίζεις, ὅτι ἐδείχθη, ὅτι ἐφάνη πλησίον. — «ὅ ποιήσας τὸ ἔλεος» = ἐκείνος, δοποῖος τοῦ ἐφάνη χοή-

ματα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον· ἐπιβιθάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον
τεῆγος ἥγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ· καὶ ἐπὶ τὴν
σφρίον ἑξελθόν, ἐκβαλὼν δύο δηγάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν
αὐτῷ· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ, οὕτι ἀν προσδαπαγήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπαν-
έργεσθαι με ἀποδώσω σοι. Τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν **πλησίον** δοκεῖ
έργονέντας τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστάς; ‘Ο δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας τὸ
ἔλεον μετ’ αὐτοῦ· εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου καὶ σὺ ποίει δμοίωσις·
ἔλεος· μετ’ αὐτοῦ· εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου καὶ σὺ ποίει δμοίωσις·

§ 45. ‘Η παραβολὴ δι’ ἔνα ἀνόητον πλούσιον

‘Απὸ τὸ «κατὰ Δουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΒ' 16 - 21.

«Εἶπε δὲ Κύριος τὴν παραβολὴν ταῦτην· Ἐγένετο πλου-

σιμος. (Απὸ τὴν μησόν του πρὸς τοὺς Σαμαρείτας ἀποφεύγει νὰ τὸν ὄνομάσῃ,
νὰ εἴπῃ· ὁ Σαμαρείτης).

Παραβολὴ δι’ ἔννοιαν:

«Ἀνθρωπός» = δὲ κάθε ἄνθρωπος, δὲ δοποῖς ἔρχεται εἰς τὸν κόσμον.—
«Ιερουσαλήμ» = διαράδεισος· ἡ ἀγνότης καὶ τὸ ἄκακον, ὃπου ἔχει δὲ ἄνθρωπος,—
«Ιεριχώ» = δὲ κόσμος, ἡ ζωὴ, δὲ βίος τοῦ ἄνθρωπου.—«ὅδος» = ἡ ζωὴ
μὲ τὰς δυσκολίας τις, μὲ τοὺς πειρασμούς της.—«λησταί» = αἱ ἀμαρτίαι, δῆπου
παραμονεύουν νὰ μᾶς ἀρπάσουν, νὰ μᾶς παρασύρουν, νὰ μᾶς ἀφαιρέσουν ὅτι
ἡθικὸν ἔχομεν καὶ νὰ μᾶς ἔξεντελίσουν.—«ἐκδύσαντες» = αἱ ἀμαρτίαι ἀπογυ-
μνώντων τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ κάθε ἡθικὸν ἔφοδιον.—«ἡμιθανητοί» = μισοπεθαμέ-
νον καὶ μισοτελειωμένον ἀφήνοντον τὸ θῦμά των αἱ ἀμαρτίαι.—«ἰερεὺς-Λευτ-
ης» = οἱ ἐρμηνευταὶ τοῦ Θείου Νόμου, οἱ δοποῖς δὲν κατέβαλον πᾶσαν φρον-
της = δὲ Χριστός. ‘Ἐπιτήδες-έτεθη ἔνεος, διὰ νὰ δειχθῇ εἰς τὴν παραβολὴν,
ὅτι τὸ καλὸν πρέπει νὰ γίνεται παντοῦ καὶ πάντοτε, δίχως ὑπολογισμούς καὶ
συμφέροντα.—«ἔλαιον καὶ οἶνος» = ἡ θεία διδασκαλία, ἡ χάρις τοῦ Ἀγίου
Πνεύματος, ἡ δοποία μαλακώνει καὶ παρηγορεῖ καὶ ἀναπαύει.—«ἴδιον κτήνος» =
τὸ ‘Ἄγιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ’, τὸ δοποῖον ἐπεριφρονήθη καὶ ἐχλευάσθη ἀπὸ
τὸν κόσμον, πλὴν δύως ἐσήκωσι καὶ ἐβάστασε τὰς ἀμαρτίας μας.—«πανδο-
χεῖον» = ἡ ἐκκλησία, ὃπου δέχεται ὅχι μόνον τοὺς ἡθικοὺς καὶ ἐναρέτους, ἀλλὰ
καὶ τοὺς ψυχικῶς ἀρρώστους καὶ θικῶς πληγωμένους.—«πανδοχεὺς» = δὲ κλη-
ρικός, δὲ δοποῖς ἔχει καθῆκον νὰ δηγῇ καὶ νὰ θεραπεύῃ τοὺς ἀμαρτωλοὺς ἀπὸ
τὰς ψυχικάς των ἀσθενείας.—«δύσδηνάρια» = ἡ ‘Αγία Γραφὴ (Παλαίᾳ καὶ
τὰς ψυχικάς των ἀσθενείας). δργανον καὶ μέσον νὰ νὰ στηριχθῇ καὶ νὰ ἐργασθῇ ὁ κλη-
ρικός.—«ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαι» = κατὰ νὰ Δευτέραν παρεστίαν.

σίου εὐφόρησεν ή χώρα· καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω, ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπε· τοῦτο ποιήσω· καθελὼ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματα μου καὶ τὰ ἀγαθά μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ με· ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθά, κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, τίε, εὐφραίνου! Εἶπε δὲ αὐτῷ δ Θεός· "Ἄφρον, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἀ δὲ ἡτοίμασας τίνι ἔσται; οὕτως δ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεόν πλουτῶν.

§ 46. Ἡ παραβολὴ τοῦ μεγάλου δείπνου.

Ἄπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΔ' 16 - 24.

«Εἶπεν δ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἔγθρωπός τις ἐποίησε δείπνον μέγα καὶ ἐκάλεσε πολλούς· καὶ ἀπέστειλε τὸν δῦλον αὐτοῦ, τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου, εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· ἔρχεσθε, ὅτι ἡδη ἔτοιμά ἔστι πάντα· καὶ ἥρξαντο ἀπὸ μιᾶς παρατείσθαι πάντες. Ὁ πρῶτος εἰπεν αὐτῷ· ἀγρὸν ἥγρορασσα, καὶ οὐκ ἔχω ἀνάγκην ἔξελθειν καὶ ἰδεῖν αὐτόν· ἔρωτῷ σε, ἔχει με παρηγημένον· καὶ ἔτερος εἶπε· ζεύγη βιῶν ἥγρορασσα

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 45 :

«εὐφόρησεν ή χώρα»=εὐτύχησαν τὰ κτήματά του—«οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω»=δὲν ᔁχω, ποῦ νῦν συγκεντρώσω.—«καθελὼ μυ τὰς ἀποθήκας»=θὰ οἴψω κάτω, θὰ χαλάσω, θὰ κρημνίσω τὰς ἀποθήκας μου.—«τὰ γεννήματά μου»=τὰ εἰσοδήματά μου.—«ἔρῶ»=θὰ εἰπω.—«κείμενα»=ἀπόθηκευμένα.—«εὐφραίνου»=εὐχαριστήσου, διασκεδάξε.—«ἄφρον»=άνόητε.—«τίνι ἔσται»=διὰ ποιὸν θὰ είναι—«θησαυρῷζων ἑαυτῷ»=ὅποις θησαυρίζει διὰ τὸν ἑαυτόν του, διὰ τὸ ἄτομόν του.—«μὴ εἰς Θεόν πλοκῶν»=καὶ δὲν πλουτίζει διὰ τὸν Θεόν.

Π α ρ α τ η ρ ο η σ ε i c - Ἄλληγορικὰ ἔννοιαι

«θησαυρῷζει ἑαυτῷ»=ὅποις πλουτίζει εἰς τὰς σωματικάς του ἀπολαύσεις.—«πλουτεῖ εἰς Θεόν»=ὅποις συμμιօρφωνται μὲ τὰς διδασκαλίας τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας.

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 46 :

Κάποτε δ Κύριος ἦτο προσκεκλημέος εἰς δείπνον εἰς τὴν οἰκίαν ἑνὸς Φαρισαίου· ἀπὸ ἀφορμῆς, ὅπου τοῦ ἐδότη ἔκει, εἶπε αὐτὴν τὴν παραβολὴν.

«τῇ ὥρᾳ τρῦ δείπνου»=κατὰ τὴν ὥραν, ἡ δροία ἦτο ώρισμένη διὰ τὸ

πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρηγγελμένον· καὶ ἔτερος εἶπε· γυναικα ἔγημα· καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. Καὶ παραγενόμενος δοῦλος ἐκείνος ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. Τότε δργισθεὶς δοκιδεσπότης εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ· ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ρύμας τῆς πόλεως, καὶ πτωχούς καὶ ἀναπήρους γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστί. Καὶ εἶπεν δοῦλος πρὸς τὸν δοῦλον ἔξελθε εἰς τὰς δόδους καὶ φραγμούς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ δοκός μου· λέγω γάρ θυμίν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων· τῶν κεκλημένων, γεύσεται μου τοῦ δείπνου· πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, διλίγοι δὲ ἐκλεκτοί».

δεῖπνον. — «εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις»=νὰ εἴπῃ εἰς τοὺς προσκεκλημένους. — «καὶ ηρξαντο ἀπὸ μιᾶς»=καὶ ἥρχισαν μὲ μίαν γνώμην, (ώσαν νὰ εἰχον μίαν γνώμην). — «παραιτεῖσθαι πάντες»=νὰ παραιτοῦνται δλοι. — «ἐρωτῶ σε, ἔχε παρηγγελμένον»=σὲ παρακαλῶ, νὰ μὲ νομίζης παρηγγελμένον ἀπὸ τὸ δεῖπνον. — «γυναικα ἔγημα»=ἔτελεσα τοὺς γάμους μου. — «καὶ παραγενόμενος»=καὶ ἐπιστρέψας. — «εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰς όυμας»=εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰ στενά· στρέψας. — «εἰς τὰς στενωπούς, εἰς τὰς στενάς παρόδους»=«εἰσήγαγε φόδε»=όδηγησον, φέρε εἰς τὰς στενωπούς, εἰς τὰς στενάς παρόδους. — «οἵτις διέταξας»=έδω. — «γέγονεν ὡς ἐπέταξας»=ἔγινεν, ὅπως διέταξας. — «δόδος καὶ φραγμὸς»=εἰς τὰς δόδους, εἰς τὰ παραπήγματα, εἰς τὰ καταφύγια. — «καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν»=καὶ πεῖσον, ὅσους εὐρής, νὰ ἐλθουν. — «Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ κλπ.»=ἡ φράσις αὐτὴ ἔχει ληφθῆ ἀπὸ ἄλλο Εὐαγγέλιον (Ματθαίου ΚΒ'. 2-14 ίδε σελ. 151 καὶ Κ'. 1-16. ίδε σελ. 149) καὶ ἐτέθη ἐδῶ διὰ νὰ δοκιληθῇ η περικοπή σημαίνει, ὅτι πολλοὶ καλοῦνται διὰ τὴν ψυχικήν των σωθρίαν, ἀλλ' ὅμως δλίγοι ἀξίζουν νὰ σωθοῦν.

Π αρ α τ η θ ο σ ε ι σ - 'Αλληγορικαὶ ἔννοιαι :

«Ἄνθρωπος»=ό Θεός. — «έποίσης δεῖπνον μέγα»=ήτοίμασε τὴν οὐράνιον βασιλείαν. — «ἐκάλεσε πολλοὺς»=οὖλον τὸν κόσμον. — «ἀπέστειλε τὸν δούλον αὐτοῦ»=ἔστειλε τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς κήδυσκας τῆς θρησκείας. — «ηρξαντο παραιτεῖσθαι»=ἀπησχολημένοι καὶ ἀπερροφημένοι ἀπὸ τὰς ἀπολαύσεις ἐπιγείων καὶ προσωνιῶν πραγμάτων. — «όυμας καὶ πλατείας, δόδος καὶ φραγμός»=εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. — πτωχούς, ἀναπήρους κλπ.»=πᾶς ἄνθρωπος, δοποῖς ἔχει ἐκπέσει ἀπὸ τὴν ἡθικότητα καὶ εἰναι χρεωκοπημένος ἀπὸ τὴν ἀρετήν· δλοι ἔπειτε νὰ κληθοῦν· καὶ δι' ὅλους ἔπειτε νὰ καταβληθῇ προσπάθεια διὰ νὰ ἡθικοποιηθοῦν. — «πολλοὶ κλητοὶ κλπ.»=δλοις ὁ κόσμος προσεκλήθη εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, πλὴν μόνον οἱ ἐνάρετοι θὰ εἰσέλθουν εἰς αὐτήν.

§ 47. Ή παραβολὴ διὰ τὸ πρόβατον καὶ τὴν δραχμὴν

«Ἀπὸ τὸ «κατὰ Δουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΕ' 1-10.

«Ἡσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἀμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ καὶ διεγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες, ὅτι οὗτος ἀμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων· τίς ἀνθρωπὸς ἔξ οὐδαν ἔχων ἑκατὸν πρόδατα, καὶ, ἀπολέσας ἔν τοι τὸν αὐτῶν, οὐ καταλείπει τὰ ἐνεγήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἔως οὖ εὗρῃ αὐτό; καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὄμους αὐτοῦ χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἰκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας λέγων αὐτοῖς· συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόδατόν μου, τὸ ἀπολωλός· λέγω οὐδεν, ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι· η ἐπὶ ἐνεγήκοντα ἐννέα δικαίοις, οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσι μετανοίας.

«Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἀπτει λύχνον καὶ σαροὶ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς, ἔως ὅτου εὗρῃ; καὶ εὑροῦσα συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ τὰς γείτονας λέγουσα· συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν, ηγέτης ἀπώλεσα· οὕτω λέγω οὐδεν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι».

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 47 :

Διὰ τὴν παραβολὴν αὐτὴν διμιλεῖ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος (ΙΗ'. 12-14).

«ἥσαν ἐγγίζοντες» = ἥρχισαν νὰ τὸν πλησιάζουν. — «διεγόγγυζον» = ἐμεμψιμούσαν, παρεπονοῦντο. — «προσδέχεται» = συναναστρέφεται. — «συνεσθίει» = συντρόψει. — «ἀπολέσας ἔν» = ἄμα κάσῃ ἐν. — «οὐ καταλείπει» = δὲν ἀφίνει. — «ἔως οὖ εὗρῃ αὐτὸ» = ἔως ὅτου νὰ τὸ εὗρῃ. — «ἐπιτίθησιν» = καὶ ἄμα τὸ εὗρῃ, τὸ θέτει ἐπάνω. — «ἐπὶ ἐνί» = καὶ δι' ἐνα, ἔστω. — «οὐχὶ ἀπτει» = δὲν ἀνάπτει. — «καὶ σαροῖ» = καὶ δὲν σαρώνει, σκουπίζει. — «ἐπιμελῶς» = μὲ προσδοκήν. — «ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων» = ἐμπροσθεν τῶν ἀγγέλων, καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ.

§ 48. Ἡ παραβολὴ τεῦ Ἀσώτου Υἱοῦ

«Ἀπὸ τὸ «κατὰ Δουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΕ' 11 - 32.

«Ἐπει γάρ οὐκ εἶπεν διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ζῶν ἀσώτως. Δαπαγήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα, ἐγένετο λιμὸς ἵσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι· καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης· καὶ ἐπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἄγρους ὅδοις εἰσερχομένης καὶ ἐπειθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων, ὃν ἡσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. Εἰς ἐσαυτὸν δὲ ἐλθὼν εἰπεπόσσοι μίσθιοι τῷ πατρός μου περισσεύουσιν ἀρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλ-

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 48 :

Ο Χριστὸς ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ εἴπῃ αὐτὴν τὴν παραβολὴν ἀπὸ τοὺς Φαρισαίους, οἱ δόποι οἱ τὸν κατηγόρουν λέγοντες, ὅτι δέχεται τοὺς ἀμαρτωλούς, κάμνει συνομιλίας μὲ αὐτοὺς καὶ τρώγει μαζύ των, καθὼς εἰδομεν εἰς τὴν προηγουμένην παραβολήν.

Βλ. «Καὶνὴ Διαθήκη» σελ. 69—72.

«ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας» = ὁσαν μέρος μοῦ ἀνήκει (μοῦ ἀναλογεῖ ἀπὸ τὴν περιουσίαν). — «διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον» = τοὺς ἐμοίρασε τὴν περιουσίαν (οἱ πρωτότοκοι ἐλάμβανον δύο μερίδια· οἱ ἄλλοι ἓν). — «συναγαγών» = ἀφοῦ συνεκέντρωσε, ἐμάζευσε. — «ἀπεδήμησε» = ἔψυχε καὶ ἐπῆγε. — «δαπανήσαντος πάντα» = ἀμαρτώντες ἔβασαν σε πάντα. — «λιμὸς» = πεῖνα (λοιμὸς = ἀρρώστεια). — «ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν» = προσεκολλήθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐνὸς πολίτου. — «ἀπὸ τῶν κερατίων, ὃν ἡσθιον» = ἀπὸ τὰ ἔνικοέρατα (χαρούπια), ὃπου ἔτρωγον οἱ χοῖροι. — «λιμῷ ἀπόλλυμαι» = πεθαίνω ἀπὸ τὴν πεῖναν. — «καὶ ἐρῶ αὐτῷ» = καὶ θὰ τὸν εἴπω. — «οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι» = δὲν μοῦ ἀξίζει πλέον νὰ λέγωμαι, νὰ δονομασθῶ. — «ἔτι μαρατάν ἀπέχοντος» = ἔνῳ ἡτο ἀκόμη πολὺ μαρατάν. — «ἔξενέγκατε» = ἔκβαλλατε (φέρετε ἔξω: ἀπ' ἐκεὶ ὃπου είναι φυλαγμένη). — «δότε δακτύλιον» = δόσατε του δακτυλίδιον. — «μόσχον σιτευτὸν» = τὸ θρεμμένον μοσχάρι. — «ἐπυνθάνετο» = ἔζητε πληροφορίας. — «οἱ ἀδελφός σου ἥκειν» = ἥλθεν ὁ ἀδελφός σου. — «ὅτι ἀπέλαβεν ὑγιαίνοντα» = διότι τὸν ἔδέχθη ὑγιῆ. — «παρῆλθον» = παρήκουσα. — «ἔδει» = ἔπρεπε.

Π α ο α τ η ο η σ ε ι ε - Ἄλληγορικαὶ ἔννοιαι :

«Ἀνθρωπος» = Θεός. — «δύο Υἱοῖ» = οἱ δίκαιοι καὶ ἐνά-

λυμαὶ! Ἀγαστὰς πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ: Πάτερ, γῆμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐγώπιόν σου· οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἔνα τῶν μισθίων σου.

Καὶ ἀναστὰς ἤλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. "Ετί δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαχνίσθη· καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. Εἶπε δὲ αὐτῷ δικαῖος· πάτερ, γῆμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐγώπιόν σου καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. Εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· ἔξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν· καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χειρὰ αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, καὶ, ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφραγθῶμεν, ὅτι οὗτος δικαῖος μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλώς γὰρ καὶ εὑρέθη· καὶ ἥρξαντο εὐφραγίνεσθαι.

"Ην δὲ δικαῖος αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος γῆγεις τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν· καὶ προσκαλεσάμενος ἔνα τῶν παιδῶν ἐπιυθάνετο τί εἴη ταῦτα; ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι διὰδελφός σου γίκει καὶ ἔθυσεν ὁ πατὴρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. Ὡργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἥθελεν εἰσελθεῖν. Ὁ οὖν πατὴρ αὐτοῦ ἔξελθών παρεκάλει αὐτόν· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρὶ· Ιδού τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντόλήν σου παρῆλθον· καὶ

ρετοι. — «γεντερος» = οἱ ἀμαρτωλοὶ καὶ φαῦλοι. — «ούσια - βίος» = διάφορα πνευματικὰ χαρίσματα. — «διειλεν» = ὁ Θεὸς διεμοίρασε καὶ ἐνεπιστεύθη εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ διάφορα χαρίσματα. — «χώρα μακρὰν» = κάθε τόπος μακρὰν ἀπὸ τὴν δόδον τῆς Ἀρετῆς· κάθε τόπος, ὃπου βασιλεύει ἡ ἀμαρτία καὶ ἡ διαφθορὰ καὶ ἡ ἀκολασία. — «ζῶν ἀσώτωρ» = ἡ ζωὴ μὲ τὰς κακὰς καὶ φαύλους συναντοφοράς. — «πολίται τῆς χώρας» = οἱ ἄνθρωποι, οἱ δοποὶ ζοῦν μακρὰν ἀπὸ τὸν Θεοῖν νόμον. — «χοιροι» = οἱ διεφθαρμένοι, οἱ βδελυροὶ καὶ φαῦλοι ἄνθρωποι, οἱ δοποὶ γίνονται ἀγνώριστοι ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας καὶ καταντοῦν ἀκάθαρτοι, ωδάν τοὺς χοίρους. — «κεράτια» = ὑλικαὶ ἀπολαύσεις, γλυκεῖαι καὶ ἀρχάς, δῆπος τὰ χαρούπια· καταστρεπτικαὶ ὅμως ἔπειτα, δῶσάν τὰς δόδυνηράς στομαχικὰς διαταραχάς, ὃπου προκαλοῦν ἐκεῖνα. — «μίσθιοι» = οἱ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ, οἱ ἄγγελοι, οἱ ἐνάρετοι ἀνθρώποι. — «στολὴ» = ἡ ἀρετή, μὲ τὴν δοποίαν ἐπλάσθη ὁ ἀνθρώπος. — «δακτύλιος» = πνευματικὰ χαρίσματα. — «ὑπόδηματα» = εὔκολα καὶ δύναμις νὰ βαδίζῃ τὸν δρόμον τῆς καλωσύνης. — «μόσχος σιτευτὸς» = ὁ ὄποιος ἔθυσιασθη διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος. — «συμφωνίαι καὶ χοροὶ» = η οὐρανία ἀγαλλίασις τῶν ἀγγέλων διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ ἐνὸς μόνον ἀμαρτωλοῦ. — «οὐκ ἥθελεν εἰσελθεῖν» = ή ζήλεισ, τὴν δοποίαν ἔχουν κάποτε καὶ οἱ πλέον δίκαιοι.

ἔμοι οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵγα μετά τῶν φίλων μου εὑφρανθῶ· δτε δὲ
ὅ μέσος σου οὔτος, δ καταφαγών σου τὸν βίον μετά ποργῶν, ἥλθεν, ἔθυ-
σας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν! Ὁ δὲ εἰπεν αὐτῷ· τέκνον, σὺ πάν-
τος μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἔστιν· εὑφρανθῆγαι δὲ καὶ χα-
ρῆγαι· ἔδει, δτι· ὁ ἀδελφός σου οὔτος γενρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπο-
λωλὼς ἦν καὶ εύρεθη».

§ 49. Η παραβολὴ διὰ τὸν πλούσιον καὶ τὸν Λάζαρον

«Ἀπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΣΤ' 19 - 31.

«Ἄγθρωπός τις ἦν πλούσιος καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσ-
σον, εὑφραιγόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. Πτωχὸς δέ τις ἦν δγόματι
Λάζαρος, δς ἐδέδηλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἥλκωμένος καὶ ἐπιθυμῶν
Χορτασθῆγαι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ
πλούσιού ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. Ἔγέ-
νετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχόν, καὶ ἀπενεγχθῆγαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων
εἰς τὸν κόλπον Ἀθραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. Καὶ
ἐν τῷ Ἄδῃ ἐπάρας τοὺς δφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὅρᾳ

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 49 :

«ἐνεδιδύσκετο» = ἐφόρει, ἐνεδύνετο. — «πορφύρα» = κυριολεκτικῶς πορφύρα
σημαίνει ἐν θαλασσινὸν κογχύλιον, ἀπὸ τὸ ծστρακον τοῦ δποίου ἐξάγεται
ῶραιὸν κόκκινον ἢ κοκκινωπὸν χρῶμα. Μὲ αὐτὸ ̄ ἔβαφον ὑφάσματα· τὸ χρῶμα
αὐτὸ ̄ ήτο δυσεύρετον καὶ πολύτιμον· μόνον βαθύπλουτοι ἡμποροῦσαν νὰ τὸ
ἔχουν· καὶ μόνον βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες ἐφόρουν φορέματα βαμμένα μὲ πορ-
φύραν. — «βύσσος» = πολύτιμα λινά ̄ ἢ βαμβακερὰ ὑφάσματα λεπτοκατεσκευα-
σμένα. — «έβεβλητο» = ήτο πεσμένος, ἐκοίτετο. — «πρὸς τὸν πυλῶνα» = ἐμπρὸς
εἰς τὰ προπύλαια. — «ἥλκωμένος» = καταπληγασμένος. — «έγένετο ἀποθανεῖν»
= ἔτυχε νὰ ἀποθάνῃ. — «καὶ ἀπενεγχθῆναι» = καὶ νὰ μεταφερθῇ. — «καταψύξῃ»
= νὰ καταπαγώσῃ, νὰ δροσίσῃ. — «όδυνῶμαι» = θλίβομαι, βασανίζομαι, ὑπο-
φέρω φρικτῶς. — «παρακαλεῖται» = ἀναπαύεται, παρηγορεῖται. — «χάσμα ἔστη-
θικται» = εἰναι στήριγμένον, ὑπάρχει μέγα βάραθρον. — «ὅπως διαμαρτύρεται»
= διὰ νὰ τοὺς εἴπῃ, δσα ὑποφέρω καὶ νὰ τοὺς ἔξιορκίσῃ· νὰ διαμαρτυρηθῇ. —
«ἔζουσι Μωϋσέα καὶ προφήτας» = τὰ βιβλία τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν Προφη-
τῶν. — «πεισθήσονται» = θὰ πεισθοῦν.

Π α ρ α τ η ρ ο σ ε ι σ - 'Αλληγορικὰ ἔννοιαι :

«Ἀνθρωπὸς πλούσιος, πτωχός τις ὄνδματι Λάζαρος» = δὲν ὄνομάζει δ

τὸν Ἀβραὰμ ἀπὸ μωκρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε: Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὅδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὁδυγῷ ταύτη. Εἶπε δὲ Ἀβραάμ· τέκνον, μηγίσθητι, ὅτι ἀπέλαθες σὺ τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὅμοίως τὰ κακά νῦν δὲ ὅσε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὁδυγάσσαι καὶ ἐπὶ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ὑμᾶς διαπερῆσιν. Εἶπε δέ· ἔρωτῷ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς ὑμᾶς διαπερῆσιν. Εἶπε δέ· ἔρωτῷ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· ἔχω γάρ πέντε ἀδελφούς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασιληταῖς αὐτῶν. Λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ· ἔχουσι Μωϋσέα καὶ τοὺς προφήτας ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. «Ο δὲ εἰπεν· οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ᾽ ἐάν τις ἀπὸ γεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν. Εἶπε δὲ αὐτῷ· εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ γεκρῶν ἀναστῇ πειθήσονται!».

§ 50. Ἡ παραβολὴ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου

«Ἀπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΙΙ' 9 - 14.

«Εἶπε δὲ καὶ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἔμποτοις, ὅτι εἰσὶ διακαίσια τὸν Ἀβραάμ εἰς τὸν παράδεισον.—«κύνες ἀπέλειχον» = τὰ βάσανά του διαρκῶς ἐχειροτέρευον· ἀλλ' ὁ πλούσιος δὲν ἦσθάνετο συγκίνησιν.—«χάσμα μέγα ἐστήρικται» = δὲν είναι τόπος διὰ μετανοιαν εἰς τὸν Ἀδην. — «οὐδὲ» ἐάν τις ἐκ γεκρῶν ἀναστῇ πειθήσονται» = ἐάν δὲν μᾶς συγκινῇ ή «Ἄγια Γραφὴ καὶ αἱ διδασκαλίαι, οὕτε τὰ θαύματα θὰ μᾶς κάμουν νὰ ἀλλάξωμεν γνώμην.

Ἐρμηνευτικοὶ Σημειώσεις § 50 :

«Ἀνέβησαν» = ὡς ναὸς τῶν Ιουδαίων, εἴπομεν εἰς ἄλλο μέρος (βλ. σελ. 37 καὶ 60) ἵτο κτισμένος εἰς ὑψηλὸν μέρος, ὅπως ἐκτίζοντο ὅλοι οἱ ναοὶ των. — «Φαρισαῖοι» = ἵσαν οἱ πλέον τυπικῶς μορφωμένοι οἱ πλέον γραμματισμένοι Ιουδαῖοι, ἵσαν οἱ πνευματικοὶ προϊστάμενοι καὶ οἱ ἐθνικοὶ των ἀντιπρόσωποι· εἰζον μεγάλην ἐπιρροήν. Αὐτοὶ τόσον ὑπερηφανεύοντο καὶ ἐκόμπαζον διὰ τὰς

θρωποι: δύο ἀνέδησαν εἰς τὸ ἵερὸν προσεύξασθαι: ὁ εἰς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἔτερος τελώνης. Ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηγύχετο. ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμί, ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης: νηστεύω δις του Σαβδάτου, ἀποδεκατῶ πάντα, ὅσα κτῶματι. Καὶ ὁ τελώνης, μακρόθεν ἐστώς, οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι: ἀλλ’ ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων· ὁ Θεός ίλασθητί μοι τῷ ἀμαρτωλῷ. Λέγω ὑμῖν· κατέδη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἰκον αὐτοῦ ἢ ἔκεινος: ὅτι πᾶς ὁ ὑψᾶκε ἔαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἔαυτὸν ὑψωθήσεται».

§ 51. Ἡ παραβολὴ διὰ τὸν πονηρὸν δοῦλον

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΙΗ' 21 - 35.

«Τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε· Κύριε, ποσάκις ἀμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἔως ἐπτάκις; λέγει αὐτῷ

τιμάς, αἱ ὄποιαι τοὺς ἐγίνοντο ἀπὸ τὸν λαόν, ὡστε δῶλους τοὺς ἄλλους δὲν τοὺς εἶχον διὰ τίποτε. — «Τελώνης» = βλέπε εἰς τὴν § 49: «Οἱ Ἰησοῦς καὶ ὁ Ζαχχαῖος. — «ῶσπερ οἱ ἄλλοι» = ὅπως βεβαίως είναι οἱ ἄλλοι: «μοιχοὶ» = ἀνήθικοι, διεφθαρμένοι. — «δις τοῦ Σαββάτου» = δύο φοράς τὴν ἑβδομάδα: Δευτέραν, Πέμπτην (Πέμπτην, διότι ἀνέβη ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ δρός Σινᾶ καὶ Δευτέραν διότι κατέβη¹ βλέπε Λειτουργική, σελ. 39 σημ. 1). — «ἀποδεκατῶ» = δίδω εἰς τοὺς λειτουργοὺς τῆς θρησκείας τὸ 1/10 ἀπὸ τὰ εἰσοδήματά μου (ὅπως ἀκριβῶς ὡριζεν ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος). — «ἐστῶς μακρόθεν» = ιστάμενος ἀπὸ μακράν. — «οὐκ ἤθελον ἐπάραι» = δὲν ἤθελε (ἀπὸ συναίσθησιν) νὰ ὑψώσῃ. — «ίλασθητί μοι» = συγχώρησόν με, λυπήσου με.

Π α ρ α τ η ο ή σ ε ι ε - Άλληχορικαὶ ἔννοιαι :

‘Η εὐαγγελικὴ περικοπὴ ἀρχίζει: Εἶπε δὲ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ’ ἔαυτοῖς, ὅτι εἰσὶ δίκαιοι καὶ ἔξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς, τὴν παραβολὴν ταύτην. ‘Η εἰσαγωγὴ αὐτή δεικνύει καθαρὰ τὸν σκοπόν, διὰ τὸν ὄποιον εἴπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν.

«ἄνθρωποι δύο» = αἱ δύο μερίδες τῶν ἀνθρώπων οἱ ὑπερήφανοι καὶ ἔκεινοι, οἱ ὄποιοι ἔχουν συναίσθησιν τοῦ ἔαυτοῦ των. — «ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερόν» = ἐσκέφθησαν τὸν δημιουργὸν των. — «ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἔαυτὸν» = ὁ ἀνθρωπος, ὁ ὄποιος δὲν ἤμπορει νὰ διαφύγῃ, νὰ ἀπολυτρωθῇ ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ὑπερηφανείας. — «οὐκ ἤθελεν ἐπάραι» = ὁ ἀνθρωπος ὁ ὄποιος συνησθάνθη τὰ σφάλματά του καὶ μετενόησε.

X. Δημητρακοπούλου, Εὐαγγελικαὶ Περικοπαὶ

ό "Ιησοῦς" οὐ λέγω σοι ἔως ἐπτάκις, ἀλλ' ἔως ἑβδομηκοντάκις ἐπτά. Διὰ τοῦτο ὥμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, διὸ ἡθέλησε συνάρπαι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηγένεθη εἰς ὄφειλέτης μυρίων ταλάντων. Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν δικύριος αὐτοῦ πραθῆναι καὶ τὴν γυναικα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα, οὓς εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι. Πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων· Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάντα σοι ἀποδώσω. Σπλαχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἀπέλευσεν αὐτὸν καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἔνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, διὸ ὄφειλεν αὐτῷ ἐκατὸν δηγάρια καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπιγε, λέγων· ἀπόδος μοι διτοις διφείλεις. Πεσὼν οὖν ὁ σύνδοιλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάντα ἀποδῶσω σοι. Οὐ δὲ οὐκ ἡθελεν, ἀλλ' ἀπελθὼν ἔδικεν αὐτὸν εἰς φυλακήν, ἔως οὐ ἀποδῷ τὸ διφείλομενον. Ἰδόντες δὲ οἱ σύνδοιλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα, ἐλυπήθησαν σφόδρα καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα. Τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν δικύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν διφείλην ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπειὶ παρεκάλεσάς με οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῖται τὸν σύνδοιλόν σου, ὃς καὶ ἔγώ σε ἡλέγομαι; καὶ διργισθεὶς δικύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασινισταῖς, ἔως οὐ ἀποδῷ πᾶν τὸ διφείλομενον αὐτῷ. Οὕτω καὶ δικύριος μου διέπουράνιος ποιήσει υἱόν. ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἔκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν υἱῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν».

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 51:

«καὶ ἀφήσω αὐτῷ» = καὶ θὰ τὸν συγχωρήσω. — «ἄλλ' ἑβδομηκοντάκις ἐπτά» = ἔννοει πάντοτε, διαρκῶς (καὶ ὅχι μόνον $70 \times 7 = 490$). — «ἡθέλησε συνάρπαι λόγον» = ἡθέλησε νά λογαριασθῇ. — «προσηγένεθη αὐτῷ» = ὀδηγήθη ἔμπρός του. — «μυρίων ταλάντων» = τάλαντον: Ἀττικὸν νόμισμα = μὲ 6,000 δραχμαῖς—μύρια—10.000. Μία ἀττ. δρχ.=100 ἰδικαί μας. — «ἀποδοῦναι» = νὰ δραχμαῖς—μύρια—10.000. — «προσθῆναι» = νὰ πωληθοῦν. — «καὶ τὴν γυναικα αὐτοῦ κτλ.» = εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν εἶχε τὸ δικαίωμα ὁ δανειστῆς νὰ τὰ κάμη διὰ αὐτά. — "Οποιος ἐπωλεῖτο τοιουτορόπως, ἔμενε δούλος· εἰς μεταγενεστέραν δὲ ἐποχὴν, ἦμα ἥρχετο τὸ Ἱωβιλαῖον ἔτος ἡλευθερώντο (ἔκαστον 50ὸν ἔτος. Βλέπε Ἐκκλησ. Ἰστορία, σελ. 111). — «μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ» = κάμε υπομονὴ δι' ἐμέ, κάμε ἐπιείκειαν, περίμενε με. — «100 δηγάρια» = δηγάριον = νόμισμα

§ 52. Ἡ παραβολὴ διὰ τὰ τάλαντα

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΕ' 14 - 30.

«Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταῦτην. Ἀγθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ιδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ καὶ φίλῳ ἔδωκε πέντε τάλαντα. φί δὲ δύο. φί δὲ ἕν· ἔκάστι φί κατὰ τὴν ιδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησέν εὐθέως. Πορευθεὶς δὲ ὁ ἄτα πέντε τάλαντα λαβὼν εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. Οὐαύτως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο. Οἱ δὲ τὸ ἔν λαβών, ἀπελθόντων ὥρυξεν ἐν τῇ γῇ καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσῆγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἐφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ δλίγα τῆς πιστὸς ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν εἶπε· Κύριε, δύο τάλαντά μοι παθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν εἶπε· Κύριε, δύο τάλαντά μοι πα-

ωματικὸν ἴσον μὲ 3^{1/2} δριβολούς. Μία ἀττικὴ δραχμὴ είχεν 6 δριβολούς (ιδὲ καὶ σελ. 134).—«καὶ κρατήσας ἐπνιγεῖ»=καὶ ἀφοῦ τὸν συνέλαβε, τὸν ἐκράτησε, τὸν ἐστενοχώρει τόσον, διὸν νὰ ἥθελε νὰ τὸν πνιέῃ. —«ἔλυθόντες διεσάφησαν»=καὶ ἀφοῦ ἤλθον, τὰ εἰπον λεπτομερῶς, καταλεπτῶς.—«ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν»=μὲ τὴν καρδίαν σας, μὲ δλην σας τὴν εὐχαριστησιν.—«τὰ παραπτώματα αὐτῶν»=τὰ οφάλματά των.

Π α ρ α τ ḥ ο ἡ σ ε ι ɔ :

«Ἄς ἐνθυμηθῶμεν τό : «Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὄφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὄφειλέταις ἡμῶν» καὶ ἂς τηρήσωμεν τὴν βεβαίωσιν, ὅπου κάμνομεν».

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 52 :

«ἀποδημῶν»=ἐπειδὴ ἐπόρκειτο ν' ἀποδημήσῃ.—«φί μὲν ἔδωκε»=εἰς ἄλλον ἔδωκε.—«εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς»=εἰργάσθη μὲ αὐτά.—«ώρυξεν ἐν τῇ γῇ»=ἔσκαψε βαθειὰ εἰς τὴν γῆν.—«συναίρει λόγον»=ζητεῖ λογαριασμόν.—«προσέσθεται εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου»=ἀξίζεις τὰ συγχαρητήριά μου. —«εἰληφώς»=ἔκεινος, ὁ ὅποιος κυρίου σου = τὸ τάλαντον = τὸ ἔν τάλαντον. —«ἔγγνων σε»=οἱ ἔγνωριζα, σὲ ἔλαβε. —«τὸ τάλαντον» = τὸ ἔν τάλαντον. —«ἔγγνων σε»=οἱ ἔγνωριζα, σὲ ἔλαβε.—«ἔχεις τὸ σδν»=ἰδοὺ ἔχεις τὸ ίδιον, τὸ ίδικόν σου.—«ηδεις»=ἔγνωριζες, ὅπως λέγεις.—«ἔδει σὲ βαλεῖν τὸ ἀργύριον μου τοῖς τραπεζίταις»=ἔπειπε

ρέθωκας· ίδε αλλα δύο τάλαντα ἑκέρδησα ἐπ° αὐτοῖς. "Εφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα γῆς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἔγ τάλαντον εἰληφὼς εἶπε· κύριε, ἔγνων σε, ὅτι σκληρὸς εἰ ἄνθρωπος, θερίζων, ὃπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνάγων, ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς ἀπελθών, ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ίδε ἔχεις τὸ σόγον. "Αποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἰπεν αὐτῷ· πονηρὸς δοῦλος καὶ δκνηρέ· γῆδεις, ὅτι θερίζω, ὃπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συνάγω, ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ, ἀλλῶν ἔγώ, ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν οὖν τόκῳ. "Αρατε οὖν ἀπ° αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καί, δ ἔχει, ἀρθήσεται ἀπ° αὐτοῦ. Καὶ τὸν ἀχρείον δοῦλον ἐκδάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἔξωτερον· ἔκει ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν διδόντων».

νὺ καταθέσης σὺ τὰ χρήματά μου εἰς μίαν τράπεζαν.—«ἐκομισάμην ἀν»=θὰ ἐλάμβανον.—«τῷ γὰρ ἔχοντι»=διότι, εἰς ἔκεινον, ὁ δοποῖος ἔχει ἀπὸ τὴν ἑργασίαν του.—«βρυγμὸς»=τρόμος, τριέμον.

Π α ο α τ η ο ή σ ε i c - Ἀλληγορικὰ ἔννοιαι :

«Ἄνθρωπος ἀπόδημῶν»=δ Θεός, ὁ δοποῖος ἐπροίκισε τοὺς ἀνθρώπους μὲ πνευματικὰ χαρίσματα καὶ τοὺς ἀφῆκεν ἐντελῶς ἐλευθέρους νὰ ἔργασθούν, δπως προτιμοῦν.—«τάλαντον, ἔν, δύο, πέντε»=τὰ διαφορετικὰ προτερήματα, χαρίσματα, μὲ τὰ δοποῖα ἐπροίκισθη ἔκαστος ἀπὸ τὸν Θεόν.—«μετὰ χρόνον πολὺν»=κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν.—«εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἑκέρδησε»=οἱ ἄνθρωποι, ποὺ δὲν ἀφίνουν τὰ χαρίσματά των ἀνεκμετάλλευτα, ἀλλ᾽ ἔργαζονται καὶ διὰ τὸ ἴδικόν των καὶ διὰ τὸ γενικὸν καλόν.—«ἔγνων σε, ὅτι εἰ ἀνθρωπος σκληρός»=οἱ φαῦλοι καὶ ἀργοὶ καὶ δκνηροὶ είναι συνήθως καὶ αὐθάδεις καὶ ὑβρισται.

«Οποιος μὲ ἐπιμέλειαν, μὲ κόπονς, μὲ φροντίδας, μὲ ἐναρέτους προσπαθείας καλλιεργεῖ τὰ χαρίσματα, τὰ ὄποια τοῦ ἔδωκεν ὁ Θεός, αὐτὸς τὰ κάμνει περισσότερα· καὶ είναι τοῦτο πρὸς ὡφέλειαν ἴδικήν του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ γενικόν καλόν. Καὶ δοποῖος πάλιν μένει ἀργός καὶ ἀκίνητος ζάνει καὶ ἔκεινα, τὰ δοποῖα ἔχει καὶ ἀποβλακώνεται».

§ 53. ‘Η παραβολὴ διὰ τοὺς ἐργάτας τοῦ ἀμπελῶνος

³Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Κ' 1 - 16.

Ομοία γάρ ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἔξηλθεν ἀμαρτιῶν μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. Καὶ συμφωνήσας μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. Καὶ ἔξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν, εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς· καὶ ἐκείνοις εἶπεν· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ, δὲ ἐὰν ἢ δίκαιον, δώσω ὑμῖν· οἱ δὲ ἀπῆλθον. Πάλιν ἔξελθὼν περὶ ἔκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. Περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν, ἔξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας ἀργούς, καὶ λέγει αὐτοῖς· τί ὅδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; λέγουσιν αὐτῷ· οἵτινες οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. Λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ, δὲ ἐὰν ἢ δίκαιοι, λήψεσθε.

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 53 :

«ἄμα πρωῖ»=ἀμέσως μόλις ἐφώτισε.—«ἐκ δηναρίου»=ἀπὸ ἐν δηνάριον κάθε ἡμερομίσθιον (δηνάριον βλ. § 48).—«τρίτην ὥραν»=9 τῆς πρωίας. ‘Η ἡμέρα τῶν Ἰουδαίων ἤρχεται ἐν τῷ πρωῒ, διότε ἐμετροῦσαν Πρώτην ὥραν. —δὲ ἐὰν ἢ δίκαιοιον»=δι, τι εἰναι σωστόν, δι, τι εἰναι δίκαιον.—«ἔκτη ὥρα»=ἡ ὥρα δώδεκα.—«ἐνάτη ὥρα»=ἡ ὥρα τοῦ ἀπόγευμα.—«τί ἑστήκατε φόδε»=τί στέκεσθε ἑδῶ. —«օψίας γενομένης»=ἄμα ἔγινεν ἀργά ἡ ὥρα, ὅταν ἐπλησίασε τὸ τέλος τῆς ἡμέρας.—«τῷ ἐπιτρόπῳ»=εἰς τὸν ἐπόπτην, τὸν ταμίαν του.—«ἀρχέαμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἔως τῶν πρώτων»=ἀρχίζειν ἀπὸ ἐκείνους, οἱ δοποὶοι ἥλθον τελευταῖοι, ἔως τοὺς πρώτους.—«ἐπόήσαν μίαν ὥραν»=ἔκαμπαν (ἔργασιαν) μιᾶς ὥρας, εἰργάσθην μίαν ὥραν.—«ἰσοντας ἐποίησας»=τοὺς ἔκαμπες ἴσους, τοὺς ἔξισωσες.—«τοῖς βαστάσαι τὸ βάρος»=οἱ δοποὶοι ὑπερέραμεν τὸν κόπον ὅλης τῆς ἡμέρας. «ἔταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε»=φίλε μου, δὲν σὲ ἀδικῶ.—«ἄρον τὸ σὸν»=λάβε τὸ ἰδικόν σου· αὐτόν, ὃπου σοῦ ἀνήκει κατὰ τὴν συμφωνίαν μας, καὶ εἰναι ἰδικόν σου.—«ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι, ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς»; ἢ μήπως δὲν εἰναι δίκαιωμά μου νά κάμω δι, τι θέλω εἰς τὴν περιουσίαν μου; (εἰς τὰς ὑποθέσεις μου, εἰς τὰ πράγματα τὰ ἰδικά μου); — «ἢ δ ὁφθαλμός σου πονηρός ἔστιν» = ἢ ἔχεις πονηρίας κακάς. — «ἢτι ἐγὼ ἀγαθός είμι» = διότι ἐγὼ φέρομαι μὲν ἐπιείκειαν εἰς τοὺς ἄλλους. — «οἱ ἔσχατοι» = οἱ τελευταῖοι. — «πολλοὶ κλητοί, ὀλίγοι ἐκλεκτοί»=πολλοὶ προσεκλήθησαν, πλήν ὅμως ὀλίγοι ἀξίζουν (διὰ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν Παράδεισον).

Π α ρ α β ο λ ἡ σ ε ι σ = ‘Αλληγορικαὶ ἔννοιαι :

«ἄνθρωπος οἰκοδεσπότης»=ὅ Θεός, κύριος τοῦ παραδείσου, τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.—«ἔξηλθε πρωῖ»=ἀφ' ὅτου ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον,

“Οφίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· κάλεσον τοὺς ἔργατας καὶ ἀπόδοσις αὐτοῖς τὸν μισθόν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἔως τῶν πρώτων· καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν ἔλαθον ἀνὰ δηγάριον· ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι ἐνδίμισαν, ὅτι πλείονα λήψονται· καὶ ἔλαθον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηγάριον· λαθόντες δὲ ἐγόγγυον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου λέγοντες, ὅτι οὗτοι οἱ ἐσχατοὶ μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ οὗσας ἡμεῖς αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς διατάσσαι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. ‘Ο δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἐνὶ αὐτῶν· ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηγαρίου συνεφώνησάς μοι; ὅρον τὸ σὸν καὶ ὑπαγε. Θέλω δὲ τούτῳ, τῷ ἐσχάτῳ, δοῦναι, ὡς καὶ σοι· ἢ οὐκ ἔξεστι μοι ποιῆσαι;, ὃ θέλω ἐν τοῖς ἔμοις; ἢ ὁ δρφαλιμός σου πονηρός ἔστιν, ὅτι ἐγώ ἀγαθός εἰμι; Οὕτως ἔσονται οἱ ἐσχατοὶ πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἐσχατοί· πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, δλίγοι δὲ ἐκλεκτοί’.

§ 54. Ή παραβολὴ τῶν κακῶν γεωργῶν

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΑ' 33-42.

«Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην. Ἀγθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε καὶ

τοῦ ἔδειξε τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, διὰ νὰ ἐργασθῇ καὶ νὰ σωθῇ.—«συμφωνήσας ἐκ δηναρίου»=ἔζητησε νὰ είναι πιστὸς ὁ κόσμος εἰς τὸν Θείον Νόμον (Παλαιὰ Διαθήκη). Δύο δηγάρια· εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου=ἡ Π. καὶ ἡ Κ. Διαθήκη) καὶ τοῦ ὑπερσχέθη ἀμοιβήν.—«ῳδα δη, 3η»=διάφορα στάδια τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου· διποτεδήποτε, καὶ δοπιανδήποτε ὥραν θέλει ὁ ἀνθρώπος, ἡμπορεῖ νὰ μετανοήσῃ, νὰ ἐργασθῇ ἔργα ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ νὰ σωθῇ. (Ο Παράλυτος ἔλαβε συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν του μετά 38 ἔτη, ὁ ληστὴς ἔλαβε τὴν ἀφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν του τὴν τελευταίαν στιγμὴν κ. α.).

Ἐρμηνευτικοὶ Σημειώσεις § 54 :

«ἀμπελῶν»=τόπος κατάφυτος ἀπὸ ἀμπέλους.—«φραγμὸν περιέθηκε»=ἐτοποθέτησε παντοῦ, γύρω-γύρω, φράκτην.—«ῳδυνε ἡηνδν»=καὶ ἐσκαψε ληνόν, πατητήρι.—«ἔξεδοτο»=τὸν ἔμισθωσε, τὸν ἐνοικίασε.—«ὅν μὲν ἔδειραν»=ἄλλον μὲν ἔδειραν, ἄλλον... ἄλλον... — «δεῦτε ἀποκτείνωμεν» = ἐμπρὸς ἂς φονεύσωμεν.— «κακοὺς (ἐν. ἡ λέξ. δητας) κακῶς ἀπολέσει» = ὅπως ἡσαν κακοί, κακῶς θὰ τοὺς καταστρέψῃ.

Π α ρ α τ η ρ ο σ ε ε i c — Άλληγορικαὶ ἔννοιαι :

«ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα»=δ Κύριος ἡτοίμασε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν

ώρυζεν ἐν αὐτῷ ληγὸν καὶ φυσιδόμησε πύργον, καὶ ἔξεδοτο αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν. "Οτε δὲ ἥγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λάβειν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὅν μὲν ἔδειραν, ὅν δὲ λαβόντες ναν, ὅν δὲ ἐλιθοβόλησαν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, ἀπέκτειναν, ὅν δὲ ἐλιθοβόλησαν. "Τοτερον δὲ ἀπέπλειον τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. "Τοτερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων· ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. Οἱ δὲ γεωργοὶ λαβόντες τὸν υἱὸν εἰπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔξεδαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ ἀπέκτειναν.

"Οταν οὖν ἐλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; Λέγουσιν αὐτῷ· κακῶς ἀπολέσει αὐτοὺς καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδέσουσιν χειρὶ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν».

§ 55. Η παραβολὴ διὰ τὸν βασιλικὸν γάμον

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΒ' 2 - 14.

«Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ωμοιώθη ἢ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ζστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ· καὶ ἀπέ-

τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου.—«δούλους· ἄλλους δούλους πλείονας»=οἱ Θεὸς ἐστειλεν εἰς τὸν κόσμον δόδηγον, προφήτας, διὰ νὰ τὸν σώσουν ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας, ἀλλ' ὅμως δὲν οὓς τοὺς ἔκακοποίησαν οἱ ἀσεβεῖς.—«ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ»=ἐστειλεν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.—«ὅταν ἐλθῃ ὁ Κύριος τοῦ ἀμπελῶνος»=ἡ δευτέρα παρουσία.—«τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται»=θὰ ἐμπιστευθῇ τὸ κήρυγμα τῆς σωτηρίας εἰς περισσότερον ἀξίους κήρυκας ('Απόστολοι - Ἐκκλ. ἀρχηγοῖ)· ἦ, θὰ χαρίσῃ τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ εἰς ἀνθρώπους, οἱ δόποιοι θὰ εἰναι ἄξιοι νὰ ὀφεληθοῦν ἀπ' αὐτά καὶ νὰ λατρεύσουν τὸν Θεόν, ὅπως πρέπει.

Ἐρμηνευτικαὶ Ιημειώσεις § 55:

«ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ»=ἐνύψιφευσε τὸν υἱόν του.—«τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασσα»=τὸ φαγητόν.—«τεθυμένα»=θυσιασμένα.—«δεῦτε εἰς τὸν γάμον»=ἔλθετε εἰς τοὺς γάμους, εἰς τὴν καρδάνην.—«ἐνέπρησε»=ἔκαυσε.—«διεξόδους τῶν ὁδῶν»=ἔκει, δῆν δόδηγον οἱ δρόμοι· ἔκει, δῆν ἔξερχονται ἀπὸ τὴν πόλιν.—«ὁ γάμος ἐπληρώθη»=ἐγέμισεν ἡ οἰκία, ὅπου ἐγίνετο ὁ γάμος.—

στειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους. καὶ οὐκ ἦθελον ἐλθεῖν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων· εἴπατε τοῖς κεκλημένοις· ἴδού τὸ ἄριστόν μου ἥτοι μασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. Οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἵδιον ἀγρόν, ὁ δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὅδρισαν καὶ ἀπέκτειναν. Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε. Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· δι. μὲν γάμος ἔτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἥσαν ἀξιούς· πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν δόδων καὶ δσους ἐξαντεῖλετε εἰς τοὺς γάμους. Καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκείνοι εἰς τὰς δόδους συνήγαγον πάντας, δσους εὔρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεὶ ἀνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου, καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες φύε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; δι. δὲ ἐφιμώθη. Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις· δῆσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χειρας, ἀρατε αὐτὸν καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἔξωτερον· ἐκεὶ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν δόδωντων. Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, δλίγοι δὲ ἐκλεκτοί».

«ἔνδυμα γάμου» = ἔνδυμασίαν κατάλληλον διὰ γάμου, φόρεμα-καθαρόν.— «ἐφιμώθη» = ἀπεστομώθη.

Π α ρ α τ η ρ η σ ε τ ι ε - 'Αλληγορικαὶ ἔννοιαι :

«βασιλεὺς» = δ Θεός, δ Κύρος τοῦ σύμπαντος.— «γάμος» = Παράδεισος.— «Νύμφη» = ἡ Ἐκκλησία.— «τοὺς δούλους» = τοὺς Προφήτας, ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν ἔως τὸν Πρόδορον.— «ἄλλους δούλους» = προφητικῶς ὄμιλει διὰ τοὺς Ἀποστόλους.— «ἄριστον» = τὰ οὐράνια ἀγαθά.— «ταῦροι καὶ σιτιστὰ τεθυμένα» = ἔννοεῖται ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ,— «ένέπληση» = κατεστράφη τὸ Ἰσραηλιτικὸν ἔθνος, διότι ἐδείχθη ἀνάξιον νὰ κατακτήσῃ τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν ἀγαλλίασιν, διότι ὑπόσχεται ἡ ἀληθινὴ πίστις.— «συνήγαγον πάντας δσους εὔρον» = περιλαμβάνει ἡ Ἐκκλησία πονηρούς καὶ ἀγαθούς.— «οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου» = ἀπὸ τὸν ὄποιον ἔλειπον ἔργα ἀρετῆς καὶ ἐλεημοσύνης, τὰ δοκία καταστολίζουν τὸν βίον τοῦ ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ.— «διάκονοι» = οἱ ἄγγελοι.

§ 56. Ἡ παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΕ' 1 - 13.

«Εἰπεν δὲ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ὁμοιωθήσεται δὲ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαθοῦσσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἔξηγλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. Πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν φρόνιμοι καὶ πέντε μωραὶ· αἵτινες μωραὶ, λαθοῦσσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν οὐκ ἔλαθον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαθον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν. Χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐγύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. Μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν· ιδοὺ δὲ νυμφίος ἔρχεται· ἔξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. Τότε ἡγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν· αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἔλαιον ὑμῶν, οἵτις αἱ λαμπάδες ἡμῶν σένεγγυνται. Ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι· μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. Ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἥλθεν ὁ νυμφίος καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆγλθον μέτ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. Ὅστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι· κύριε, κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. Οἱ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἄμην λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 56 :

Βλ. «Καὶνὴ Διαθήκη» σελ. 65 - 66.

«λαμπάδας» = λύγνους, φανάρια. — «χρονίζοντος» = ἐπειδὴ ἔβραδυνε πολύ. — «ἐκάθευδον» = ἐκοιμήθησαν. — «μέσης νυκτὸς» = (ἐν. ἡ λέξις οὕσης γενομένης), ὅταν ἔγινε (ὅταν ἦτο πλέον) μεσάνυκτα, κατὰ τὰ μεσάνυκτα. — «κραυγὴ γέγονεν» = ἡκούσθη δυνατὴ φωνὴ. — «ἐκόσμησαν» = ηὗπρέπισαν, ἐτακτοποίησαν. — «μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν» = μήπως δὲν ἐπαρκέσῃ καὶ δι. ἡμᾶς καὶ διὰ σας. — «πορεύεσθε μᾶλλον» = ὑπάγετε καλύτερον. — «καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς» — καὶ ἀγοράσατε διὰ τὸν ἑαυτόν σας. — «γρηγορεῖτε οὖν» = νὰ εἰσθε λοιπὸν ἄγυπτοι, ἔτοιμοι. — «οἴτι οὐκ οἰδατε» = διότι δὲν γνωρίζετε.

Π α ρ α τ ἡ ο ἡ σ ε τ ε - — Αλληγορικαὶ ἔννοιαι :

«Νυμφίος» = Ὅστερος. — «Νύμφη» = ἡ ἐκκλησία. — «γάμος» = ἡ μέλλουσα κρίσις. — «ἡ θύρα τῆς οἰκίας» = ἡ γάμου = ἡ θύρα τοῦ Παραδείσου. — «φρόνιμοι καὶ μωραὶ παρθένοι» = οἱ φρόνιμοι καὶ ἀνόντοι ἄνθρωποι. — «ἔλαιον» = ἔργα ἀρετῆς. — «χρονίζοντος τοῦ νυμφίου» = ἐπειδὴ βραδύνει ἡ Δευτέρα Παρασκευα. — «μέσης νυκτὸς» = ἡ ἀγνωστος ὥρα τοῦ τέλους μας. — «μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ» = ὁ δισταγμός, τὸν ὅποιον ἔχουν οἱ δίκαιοι, μήπως τὰ καλά των ἔργα

δικαῖος. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἰδατε τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν
ἥδι ὃ σέβετε τοῦ ἀνθρώπου ερχεται».

§ 57. Πῶς εἰκονίζει ὁ Κύριος τὴν μέλλουσαν αἵρεσιν

«Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΕ' 31 - 46.

«Εἶπεν δὲ Κύριος τὴν παραδοσὶ ταῦτην· Ὅταν ἔλθῃ δὲ οὗτος τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγιοι ἀγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ δὲ ποιμῆν ἀφορίζει τὰ πρόσωπα ἀπὸ τῶν ἑρίφων· καὶ στήσει τὰ μὲν πρόσωπα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐξόφια ἐξ εὐωνύμων.

Τότε ἔρει δὲ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· ἐπείνασα γάρ, καὶ ἐδώκατε μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποιέσατέ με· ἔνος ἡμην, καὶ συνηγάγετε με· γυμνός, καὶ περιεβίλετέ με· ἡσθένησα, καὶ ἐπισκέψασθε με· ἐν φυλακῇ ἡμην, καὶ ἤλθετε πρός με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἰδομεν πειγώντα καὶ ἐθρέψαμεν; Ηδὲ ψωντα, καὶ ἐποιέσαμεν; πότε δέ σε εἰδομεν ἔνογνον, καὶ συνηγάγομεν; Ηδὲ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; πότε δέ σε εἰδομεν ἀσθενῆ ηδὲ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρός σε; Καὶ ἀποκριθεὶς δὲ βασιλεὺς ἔρει αὐτοῖς· Ἄμην λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε.

Τότε ἔρει καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι

εἰναι δόλιγα.—«πορεύεσθε πρὸς τοὺς πωλοῦντας» = ὑπάγετε νὰ κάμετε καλὰ ἔργα.

«Πρέπει νὰ εἰμεθα πάντοτε ἔτοιμοι. Εἰναι ἄγνωστος η ὥρα, δησού θὰ ἀποθάνωμεν καὶ δεν θὰ ὑπάρχῃ πλέον καιρὸς δι' ἐναρέτους πράξεις».

Ἐρμηνευτικὰ Σημειώσεις § 57 :

«ἐπὶ θρόνου δόξης» = ἐπάνω εἰς θρόνον πολυτελῆ, ἀνάλογον μὲ τὴν δόξαν του.—«καὶ ἀφοριεῖ» = καὶ θὰ ἔχει ωρίση.—«εὐώνυμα» = ἀριστερά.—«Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι» = ἐμπρός, περάσατε σεῖς, οἱ δόποι οι οικούμενοι.—«ἀπὸ καταβολῆς κόσμου» = ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου.—«ἔρει» = θὰ εἰπῃ.—«συνηγάγετε» = μὲ ἐσυμμαζεύσατε.—«περιεβάλετε» = μὲ ἐτυλίξατε, μὲ

εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ἐπείνασα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατε μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἔποιήσατε με· ἀσθενῆς καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπισκέψασθέ με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοὶ λέγοντες. Κύριε, πότε σε εἰδομεν πεινῶντα ἦ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ· καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; Τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐν τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον».

8

ἐνεδύσατε.—«έφ' ὅσον ἐποιήσατε»=ὅτι ἔκάματε.—«ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων» = ἔστω καὶ εἰς ἄντον τοὺς ταπεινούς, οἱ δποῖοι εἰναι ἀδελφοὶ ίδικοί μου (καὶ ίδικοί σας βεβαιώς).—«πῦρ αἰώνιον»=κόλασις·—«καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι»=καὶ δὲν σὲ ἔξυπηρετήσαμεν, καὶ δὲν σὲ ἐπεριποιήθημεν.—«καὶ ἀπελεύσονται»=καὶ θὰ ἀπέλθουν.

Π α ρ τ η ρ ή σ ε i c - 'Αλληγορικαὶ ἔννοιαι :

Είναι πολὺ εἰλικρινῆς ἡ εικὼν τῆς μελλούσης κρίσεως. Καθεὶς θὰ κριθῇ καὶ θὰ πληρωθῇ ἀναλόγως πρὸς τὰ ἔργα του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Σημείωσις.

‘Από τὴν «έπὶ τοῦ “Ορους Ὄμιλίαν” θὰ δώσωμεν ἀκολούθως τὰς ὡραιοτέρας περικοπάς. Τώρα τὰ παιδιά τῆς ΣΤ’ τάξεως, τὰ ὅποια συνεπλήρωσαν τὰς θρησκευτικάς των γνώσεις καὶ τὴν θρησκευτικήν των μόρφωσιν, θὰ ἡμιπορέσουν νά τέλλουν πολὺ καλῶς τὰς περικοπάς αὐτάς.

‘Ο Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος εἰς τὰ κεφάλαια Ε’, ΣΤ’ καὶ Ζ’ τοῦ Εὐαγγελίου του μᾶς δίδει πληρεστάτην τὴν «Ὄμιλίαν τοῦ Κυρίου» (τὸν λόγον, τὴν διάλεξιν, τὴν ἀνάλυσιν, τὴν ἀνάπτυξιν, καθὼς θὰ ἐλέγομεν σήμερον).

Τὸ ίστορικὸν τῆς «έπὶ τοῦ “Ορους Ὄμιλίας τοῦ Κυρίου”» εἶναι αὐτὸ περίπου.

Τὴν ἔποχήν, ὅπου δὲ Κύριος ἐδίδασκεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, τόσην ἐντύπωσιν ἔκαμψε μὲ τὴν διδασκαλίαν του, ὥστε ἄνθρωποι ἀπὸ κάθε τάξιν καὶ ἡλικίαν παρητήσαν κάθε ἀσχολίαν των, τὸν συνώδευον παντοῦ καὶ παρηκολούθουν τοὺς λόγους του μὲ ἀμέριστον προσοσκήνην.

Μίαν ἡμέραν συνεκεντρώθη γύρῳ του ἄπειρος κόσμος· τόσος, ὥστε ἵτο ἐντελῶς ἀδύνατον νὰ τὸν ἀκούσῃ ὅλοι καλῶς, καὶ μάλιστα γὰ τὸν βλέπουν, τὴν ὡραν, κατὰ τὴν ὅποιαν ὅμιλει, πρᾶγμα, τὸ διόποιν πολὺ ἐπειθύμουν.

‘Ο Κύριος, ἐννοήσας τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὴν τοῦ κόσμου, ἀνέβη εἰς ἐν ὑψωμα (εἰς ἓνα λόφον, “Ορος”) καὶ ἀπ’ ἐκεῖ ὅμιλησεν ὧρας πολλὰς πρὸς τὸ πλήθος, τὸ διόποιν συνεκεντρώθη γύρῳ του.

Εἰς τὴν ὅμιλίαν αὐτὴν — εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ “Ορους Ὄμιλίαν τοῦ Χριστοῦ” — συνοψίζεται ὀλόκληρος σχεδὸν ἡ διδασκαλία, τὴν ὅποιαν ἔκαμψε εἰς τὴν γῆν· εἰς αὐτὴν ὑπάρχει κάθε στοιχεῖον χρήσιμον καὶ ἀπαραίτητον, διὰ νὰ κανονίζῃ τὴν διαγωγήν του δὲ κάθε ἀληθινὸς Χριστιανός.

§ 58. **Απὸ τὴν ἐπὶ τοῦ ὅρους Ὄμιλίαν τοῦ Χριστοῦ**
Α’. «*Oἱ Μακαρισμοὶ*»

‘Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Ε' 1 - 12.

«Ἴδωγ δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὄχλους ἀγέρη εἰς τὸ ὅρος· καὶ καθίσαντος

Ἐρμηνευτικαὶ Σημειώσεις § 58.

Α’. Βλ. «Λειτουργικὴ» σελ. 75.

1ος Μακ. «Πτωχοὶ τῷ Πνεύματι»=εἰναι οἱ ἀπονήρευτοι, οἱ ταπεινοί.

2ος Μακ. «Πενθοῦντες»=εἰναι ἔκεινοι, οἱ ὅποιοι λυποῦνται διὰ τὰς ἀμαρτίας τὰς ιδικάς των καὶ διὰ τὰς ἀμαρτίας δλου τοῦ κόσμου καὶ ἐπιθυμοῦν καὶ συνιστοῦν τὴν μετάνοιαν.

3ος Μακ. «Προδεῖς»=εἰναι οἱ ἡσυχοι, οἱ μαλακοί, οἱ ἀγαθοί, οἱ ὅποιοι δὲν γογγύζουν εὐκόλως, οἱ ὅποιοι δὲν δργίζονται δίχως σπουδαῖον λόγον.

4ος Μακ. «Πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην»=εἰναι ἔκεινοι, οἱ

αύτοῦ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἀγοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἔδιδασκεν αὐτοὺς λέγων :

Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

Μακάριοι οἱ πρᾳεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

Μακάριοι οἱ πειγῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

ἔποιον θέλουν πολὺ (καθὼς θέλουν νὰ φάγουν καὶ νὰ πίουν) νὰ βασιλεύῃ τὸ δίκαιον, ή ἀρετὴν, ή καλωσύνη, ή χαρά, ή ἀλήθεια.

ὅς Μακ. «Ἐλέημονες»=εἰναι ἔκεινοι, οἱ ὄποιοι κάμνουν κάθε εὔκολον καὶ δυνατὸν εἴδος ἐλεημοσύνης· εἴτε σωματικῆς, εἴτε πνευματικῆς ἔκεινοι, οἱ ὄποιοι ἐλεοῦν ἀπὸ τὸ ὀλίγον, ὅπου ἔχουν, ἀπὸ τὸ ὑστέρημά των καὶ ὅχι ἀπὸ τὸ περίσσευμά των μόνον !

ὅς Μακ. «Καθαροὶ τῇ καρδίᾳ»=εἰναι οἱ εἰλικρινεῖς· ὅσοι δὲν γνωρίζουν πονηρίας καὶ ὑποκρισίας, ἐμπαθεῖας, ὑποψίας, ύστεροβουλίας.

Τος Μακ. «Εἰρηνοποιοὶ»=εἰναι ἔκεινοι, οἱ ὄποιοι ἔχουν χαρακτῆρα συμβιβαστικού· οἱ ὄποιοι ἀποφεύγουν τὰς ἔριδας, τὰς διχονοίας, τὰς φιλονικίας.

ὅς Μακ. «Δεδιώγμένοι ἔνεκεν δικαιοσύνης» = εἰναι ἔκεινοι, οἱ ὄποιοι ἀγωνίζονται καρτερικῶς διὰ τὴν Ἀρετήν, διὰ τὴν Ἀλήθειαν, διὰ τὴν Πρόσδον, δίχως νὰ ὑπολογίσουν τὰς καταδιώξεις, τὰς πιέσεις, τὰς στενοχωρίας.

ὅς Μακ. «Οταν ὄντειδοσωσιν καὶ διάκεισιν» = ὅσοι πιστεύουν μὲν φαντισμὸν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, εἰς τὴν ἀλήθεταν καὶ εἰς πᾶσαν ἐνάρετον ἰδεολογίαν, ἐνδέχεται καὶ νὰ ὑβριστοῦν καὶ νὰ καταδιωχθοῦν ἢ ἀντοχή των εἰς τὰς ὑβρεις καὶ εἰς τοὺς διωγμούς θὰ εἰναι τὸ μέτρον τῆς σταθερότητος, ὅπου ἔχουν εἰς τὴν ἰδεολογίαν των.

10ος Μακ. «Μισθὸς πολὺς» = οἱ ὥραιοι καὶ εὐγενικοὶ ἀγῶνες στεφανώνονται μὲν τὴν ἐπιτυχίαν καὶ οἱ ἐμπνευσμένοι ἀγωνισταὶ δοξάζονται πάντοτε.

Παρατηρήσεις :

Εἰς κάθε μακαρισμόν, δι Χριστός, μὲ τὴν πρόσοτητα καὶ μὲ τὴν ταπεινοφροσύνην, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει ὅλην του τὴν ζωὴν ἐπὶ τῆς γῆς, κάμνει τὴν διδυσκαλίαν τού, ὅχι ἐπιτακτικῶς καὶ ὑπεροπτικῶς, ἀλλὰ μὲ λεπτότητα καὶ μὲ καλωσύνην. Εἰς κάθε μακαρισμόν δι Χριστός πολὺ συνοπτικῶς, μὲ μίαν μόνον λέξιν—Μακάριοι,—δίδει πρῶτον τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ἀμοιβῆς εἰς τοὺς ἀληθινούς Χριστιανούς καὶ ἔπειτα διαγράφει τὰ καθήκοντά των. Διά νὰ ἐννοήσωμεν, πρέπει νὰ προσέξωμεν πολύ.

Καὶ κατὰ πρῶτον μακαρίζει τοὺς ταπεινόφρονας, διότι ή ταπεινοφροσύνη εἶναι ή βάσιμος καὶ μόνιμος ἀρετὴ, μὲ τὴν ὄποιαν ἡμπορεῖ καθεὶς νὰ εὐδοκιμήσῃ καὶ νὰ προοδεύσῃ τὸ ἀντίθετον γίνεται μὲ τὴν ὑπερηφάνειαν· ἀμα κα-

Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὅψονται.

Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται.

Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἔνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὗτῶν ἔστιν γέβασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Μακάριοι ἔστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ρῆμα καθ' ὑμῶν, φευδόμενοι ἔνεκεν ἐμοῦ.

Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς οὕτω γάρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν».

B'.

Ἡ ἀξία τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου

Ἄπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Ε' 13 - 16.

«Γιμεῖς ἔστε τὸ ἄλας τῆς γῆς ἐὰν δὲ τὸ ἄλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἴσχυει ἔτι, τῷ μὴ βληθῆναι ἔξω καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Γιμεῖς ἔστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου, οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι, ἐπάνω ὅρους κειμένη, οὐδὲ καίουσι λύχνον καὶ τιθέα-

---

νεῖς εἶναι ποτισμένος μὲν ὑπερηφάνειαν, εἶναι δύσκολον καὶ σχεδὸν ἀδύνατον νὰ διορθωθῇ.

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι καὶ κόπους καὶ στενοχωρίας ἔχει νὰ δοκιμάσῃ, καὶ καθήκοντα καὶ ὑποχεώσεις πολλὰς ἔχει νὰ κάμῃ ὁ ἀληθινὸς χριστιανός. Ἀλλ ὅμως δι' ὅλα αὐτὰ ἀκούει προκαταβολικῶς τοὺς ἐνθουσιαστικοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: «Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς Οὐρανοῖς».

B'. «ἐὰν μωρανθῇ τὸ ἄλας»=ἔὰν γίνῃ μωρόν, ἔὰν χάσῃ τὴν στυπικήν του ἰδιότητα.—«ἐν τίνι ἀλισθήσεται»=μὲν ποτὸν μέσον θὰ ἀλατισθῇ πάλιν, θὰ ἀποκτήσῃ ἔκεινο, ὅπου ἔχεισε.—«εἰς οὐδὲν ἴσχυει ἔτι»=τίποτε δὲν ἔξιζει πλέον, εἰς τίποτε δὲν χρειάζεται. — «ὑπὸ τὸν μόδιον» = κάτω ἀπὸ τὸ μόδιον (Μόδιον: ὁμοιαίκων μέτρον σίτου· σήμερον ἔχομεν τὸ κιλόν, 24 ὄκαδες), ήμικιλον, πινάκι· ἔδω ἐννοεῖ: δὲν θέτουν τὸν λύχνον κάτω ἀπὸ τὸ δοχεῖον, ὅπου μετροῦν (κάτω ἀπὸ ἔνα καζάνι, νὰ εἴπωμεν).—«ἐν τῇ λυχνίᾳ»=εἰς τὸν λυχνοστάτην. Λύχνος=λυχνάρι.

Π α ρ α τ η ο ί σ ε i s :

Εἶναι πολὺ γαρακτηριστικαὶ αἱ παρομοιώσεις, τὰς ὁποίας κάμνει ὁ Κύριος εἰς τοὺς μαθητάς του καὶ εἰς ὅλους, ὅσοι ἔχουν καθῆκον καὶ ἐντολὴν καὶ ἔργον (κληρικοί, διδάσκαλοι, γονεῖς, γεροντότεροι, πιὸ μορφώμενοι) νὰ ἐρμη-

σιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν λυχνίαν καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἵδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ διξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

Γ'

‘Ο σεβασμὸς τοῦ Χριστοῦ πρὸς
τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον

·Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Ε' 17 - 20.

«Μὴ νομίσητε, ὅτι γῆλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ γῆλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. Ἀμὴν γάρ λέγω ὑμῖν, ἔως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ Γῆ, οὐτα ἐν ἣ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἔως ἂν πάντα γένηται. Ὅς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτω τὸν ἀνθρώπους, ἐλάχι-

νεύουσαν τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ νὰ καθιδηγοῦν τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Ἀρετῆς.

“Ἄλας τῆς ζωῆς τοῦ κόσμου τοὺς θεωρεῖ. Φῶς τοῦ κόσμου τοὺς ὄνομάζει καὶ θέλει νὰ λάμπῃ τὸ φῶς των εἰς δόλον τὸν κόσμον. Τοὺς θεωρεῖ ἀνεβασμένους εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βιουνοῦ καὶ τοὺς θέλει νὰ ἐργάζωνται, ὁσάν πνευματικαὶ κορυφαὶ τοῦ Κόσμου, ὅπως καὶ εἰναι τοὺς θέλει νὰ ἐργάζωνται μετὰ προσοχῆς καὶ εἰς τὸ φανερόν· καὶ δοχὶ κορυφίως, διὰ νὰ παραδειγματίζεται ὁ κόσμος· ἐξ ἄλλου δὲν εἰναι καὶ εὔκολον νὰ κρυβοῦν μὲ τὴν θέσιν, ὅπου ἔχουν!

Πρέπει ἡ διδασκαλία των νὰ λάμψῃ καὶ νὰ φωτίσῃ τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων.

Γ'. «καταλῦσαι» = νὰ καταργήσω.—«τὸν νόμον ἢ τὸν προφήτας»=τὸν Μωσαϊκὸν νόμον ἢ τὴν διδασκαλίαν τῶν προφητῶν. — «ἄλλα πληρῶσαι» = ἀλλὰ (ἐννοεῖται γῆλθον) νὰ συμπληρώσω. — «ἔως ἂν παρέλθῃ» = ὥσπου νὰ χαθῇ.— «ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ Γῆ» = δόλος δ κόσμος.—«οὐ μὴ παρέλθῃ» = δὲν θὰ παύσῃ νὰ ισχύῃ, νὰ ἔχῃ ἀξίαν. — «ιδῶτα ἐν ἣ μία κεραία» = οὗτε τὸ παραμικόν γράμμα, οὗτε τὸ παραμικόν σημείον ἀπὸ τὸν νόμον. — «ἔως ἂν πάντα γένηται» = ὥσπου νὰ ἐκτελεσθοῦ δόλα ἔκεινα, τὰ δόπια δοῦλοι δ ἡθικὸς νόμος, τὸν δόπιον συνεπλήρωσεν δ Κύριος.—«δες ἐὰν οὖν λύσῃ»=δηριος λογίδων καταλύσῃ, καταργήσῃ.—«δε δ' ἀν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ»=δηριος δημος ἐκτελέσῃ καὶ διδάξῃ (τὴν ἐκτέλεσιν εἰς τὸν ἄλλους ἀνθρώπους, δηριος διὰ τῶν ἔργων του παρα-

στος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν· δέ δὲ ἀν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν.

Λέγω γὰρ ὑμῖν, δτι ἀν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλειόν τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, σὺ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.»

Δ'.

‘Ο Φόνος—ή ’Οργή—ή Συμφιλίωσις

‘Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Ε' 21 - 24.

«Ἡκούσατε, δτι ἔρρεθη τοῖς ἀρχαίοις: οὐ φονεύσεις· δέ δὲ ἀν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, δτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· δέ δὲ ἀν εἴπη τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ‘Ρακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· δέ δὲ ἀν εἴπη μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

δειγματίσῃ εἰς τὸ καλόν).—«κληθήσεται»=θὰ προσκληθῇ ἡ θὰ ὄνομασθῇ.—«ἔάν μὴ περισσεύσῃ»=έάν δὲν ξεπεράσῃ, έάν δὲν γίνη πιὸ πολλή.

Π α ρ α τ η ό ή σ ε i ' s :

Οἱ Φαρισαῖοι ἐσυκοφάντουν τὸν Κύριον, δτι ἔδιδασκεν ἀνυπακοήν, τόσον εἰς τὸν πολιτικόν, δσον καὶ εἰς τὸν θρησκευτικὸν νόμον. Οἱ Χριστὸς καυτηριάζει τὴν ὑπεροφάνειαν καὶ τὴν ὑποκριτικὴν ἔξωτερίκευσιν τῶν Φαρισαίων, οἱ ὅποιοι ἔκαμψαν τὸ κάθε τι πρὸς τὸ θεατῆναι, καὶ ὅχι διότι τὸ ἐπίστευσον· ἡ ἴδιωτικὴ ζωὴ τῶν ἵτο ὅλως διόλου ἀντίθετος ἀπὸ ἔκεινα, τὰ δποια ἔδιδασκον.

Δ'. «ἡκούσατε δτι ἔρρεθη»=ἡκούσατε, δτι ἔλέχθη (εἰπώθη, ώρισθη), ἀπὸ τὸν Μωσαϊκὸν γνόμον.—«τοῖς ἀρχαίοις»=εἰς τοὺς προγόνους σας.—«δέ δὲ ἀν φονεύσῃ»=δμως, δποιος κάμη φόνον.—«ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει»=θὰ ἔνοχοποιηθῇ εἰς τὸ δικαστήριον.—«τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ»=κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ γενικῶς, κατὰ τοῦ πλησίον του.—«εἰκῇ»=δίχως λόγου, δίχως αιτίαν καὶ ἀφορμήν.—«ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει»=θὰ ἔνοχοποιηθῇ εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν.—«ρακά»=ἀνόητε, χαζέ, (λέξις ἀραμαϊκή: ‘Ἄραμαϊκή=γλῶσσα, ἡ δποια δμιλεῖτο κατὰ τὰ παλαιὰ χρόνια εἰς τὴν Ἀραμαϊαν, δηλ. εἰς τὴν Συρίαν καὶ Μεσοποταμίαν. Βλ. «Κατήχησις» σελ. 14).—«τῷ Συνεδρίῳ»=εἰς τὸ μέγα συνέδριον τῶν Ἰουδαίων (71 μέλη: Ἀρχιερεῖς, Γραμματεῖς, Πρεσβύτεροι, ἀπετέλουν τὸ ἀνώτατον αὐτὸ δικαστικὸν Συνέδριον, τὸ δποιον ἵτο παντοδύναμον· ὅταν ὑπετάγῃ ἡ Παλαιστίνη εἰς τοὺς Ρωμαίους καὶ πάλιν διετήρησε τὴν δύναμιν του· καὶ μόνον διὰ τὰς θανατικὰς ἐκτελέσεις ἐπρεπε νά λαμβάνῃ τὴν ἔγκρισιν τοῦ Ἡγεμόνος.—«μωρὲ»=ἀνόητε, βλάκα.—«γέεννα πυρὸς»=κόλασις, (γέεννα, λέ-

Ἐάν οὖν προσφέρης τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθῆς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἀφες ἔκει τὸ δῶρόν σου ἐμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε, ἐλθών, πρόσφερε τὸ δῶρόν σου».

E'.

‘Ο όρκος

‘Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Ε' 33 - 37.

«Πάλιν ἡκούσατε, ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις: οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρῳώ τοὺς δόρκους σουν. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ σύραγῷ, ὅτι θρόγος ἔστι τοῦ Θεοῦ· μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἔστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἔστι τοῦ μεγάλου Βασιλέως· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσῃς,

---

ἢις ἐβραϊκὴ ἢ ἀραμαϊκὴ.—Γεννών=ἄγοδς τοῦ Ἐνών, χώρα, τόπος, ἔκτασις κοιλάς).—«τὸ δῶρόν σου»=τὴν θυσίαν σου, τὴν προσευχὴν σου.—«κάκει μνη-

σθῆς»=καὶ ἔκει ἂν ἐνθυμηθῆς.—«διαλλάγηθι»=συμφιλιώσου.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε τ ί ε :

Προηγουμένων εἰδομεν, ὅτι δὲ Κύριος ἔδειξε τὸν σεβασμὸν του πρὸς τὸν Μωσαϊκὸν νόμον τῷρα ἀμέσως φέρει παραδείγματα σχετικά μὲ τὰς ἐντολὰς τοῦ Νόμου, διδάσκει τὴν ὑπακοὴν εἰς αὐτὰς καὶ τὰς συμπληρώνει. Δὲν ἀφίνει νὰ σταθῇ μόνη ἡ ἐρμηνεία, ὅπου ἔδιδον οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι δῆθεν, δποιος κά- μνει πραγματικὸν φόνον εἶναι ἔνοχος· ἀλλὰ συμπληρώνει τὴν ἔννοιαν τῆς ἐντολῆς καὶ ἀπαγορεύει τὴν ὁργὴν, ἡ δποία γεννᾷ μίσος, φθόνον, ἔριδας, καὶ σπρώχνει εἰς τὸ κακὸν τέλος, εἰς τὸν φόνον. (Βλέπε «Κατήκησις». Δεκάλο- γος, σελ. 68).

E'. «οὐκ ἐπιορκήσεις»=νὰ μὴ τεθῆς ἐπάνω εἰς τὸν δόρκον, νὰ μὴ πατήσῃς τὸν δόρκον (ὅπου ἔδωκες)· νὰ μὴ ἐπιορκήσῃς.—«ἀποδώσεις τοὺς δόρκους σου»=νὰ δικαιολογηθῆς διὰ τοὺς δόρκους σου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.—«μὴ ὀμόσαι ὅλως»=νὰ μὴ δρκισθῆς καθύλου. — «Πόλις τοῦ Μεγάλου Βασιλέως» = πόλις τοῦ Θεοῦ (πόλις, ὅπου ἡτο ὁ μεγάλος ναὸς τοῦ Θεοῦ.—«μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου»=μήτε εἰς τὴν κεφαλήν σου, εἰς τὸν ἔαυτόν σου, εἰς τὴν ζωὴν σου.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε τ ί ε :

Ἐδῶ δὲ Χριστὸς ἐρμηνεύει καὶ συμπληρώνει ἄλλην ἐντολὴν τοῦ Μωσαϊ- κοῦ νόμου, τὴν 3ην ἐντολὴν. Οἱ Ιουδαῖοι παρέβανον συχνάκις τὴν ἐντολὴν αὐτὴν καὶ ἔφερον εἰς τὸ στόμα των τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ διὰ μηδαμινὰ καὶ

X. Δημητρακοπούλου, Εὐαγγελικαὶ Περικοπαὶ

ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκήγενη μέλαχιν ποιῆσαι· ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ—ναὶ, οὐ—οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἔστιν».

ΣΤ'.

Ἐκδίκησις — Καλωσύνη

«Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Ε' 38 - 42.

«Ἡκούσατε ὅτι ἐρρέθη: ὁ φθαλμὸν ἀντὶ φθαλμοῦ καὶ ὁ δόντα ἀντὶ δόντος. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆγαι τῷ πονηρῷ· ἀλλ᾽ ὅτις σε ῥαπίσει ἐπὶ τῇ γε ὅξειάν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· καὶ

ἀσήμαντα πράγματα. Αὐτὰ τὰ διορθώνει ὁ Κύριος ἀπαγορεύων νὰ δρκίζεται κανεὶς εἰς τὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ.

Υπάρχουν καὶ περιστάσεις, ὅπου ἐπιτρέπεται ὁ δρκος. Βλέπε «Κατήχησις» σελ. 64—65· καὶ ὁ Ἰδιος ὁ Χριστὸς ὡρίσθη (μὲ τὸν ὄρκον τοῦ Ραββίνου—«σὺ εἰπας»)—ὁ Παῦλος συγχά εἰς τὰς ἐπιστολάς του λέγει: «Μάρτυς μου δὲ Θεός».

Οἱ ψευδεῖς δρκοι καὶ οἱ δρκοι οἱ δόποι οἱ δίδονται δίχως σπουδαίαν ἀφοριήν, ἀπαγορεύονται.

Ο Χριστὸς θέλει νὰ ἔχωμεν τοιαύτην συμπεριφοράν, ὥστε οἱ ἄλλοι νὰ βασίζωνται μόνον εἰς τὸν λόγον μας, εἰς τὸ ναι—ναι ή εἰς τὸ δχι—δχι· διότι ὅλα τὰ περισσότερα ἀπὸ ἓν ἀπλοῦν ναι ἢ δχι μαρτυροῦν, διτὶ ή εἰλικρίνεια μας δὲν είναι ἐντελῶς ὡμοιογημένη καὶ ἀδιαμφισβήτητος.

Ἄλλο πρᾶγμα είναι ὁ δρκος τοῦ δικαστηρίου· αὐτὸς είναι ἀνάγκη νὰ γίνεται, διὰ νὰ ἔξυπηρτηται καλύτερον ἡ Δικαιοσύνη.

ΣΤ'. «μὴ ἀντιστῆγαι τῷ πονηρῷ»=μὴ φέρετε ἀντίστασιν εἰς τὸ κακὸν καὶ πονηρόν ὑποχωρήσατε.—«κριθῆναι»=νὰ ἀρχίσῃ ἔριδας, διαδικασίας.—«χιτῶν»=ὑποκάμισον, ἐσώρρουχον. — «ἱμάτιον» = ἐπανωφόριον. — «ἄγγαρεύσει»=σὲ ἀναγκάσσῃ νὰ κάμης ἀγγαρείαν.—«ὕπαγε μίλιον ἵν»=ὕπαγε ἓν μίλιον· Αὐτὸς ἔγραφή μὲ αὐτὴν τὴν ἔκφρασιν διὰ τὸν λόγον ὅτι: ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐπετρέπετο εἰς τοὺς ταχιδρόμους, εἰς τοὺς κρατικοὺς ἀγγελιαφόρους, ν' ἀγγαρεύουν, δηλ. νὰ ὑποχρεώνουν ἀναγκαστικῶς τοὺς πολίτας, διόπι συνήγοντων, νὰ τοὺς μεταφέρουν μὲ τὸ ζῆρον των δλίγον ἐμπρός. Η λέξις ἀγγαρος είναι Περσική.—«μὴ ἀποστραφῆς»=μὴ στρέψῃς εἰς ἄλλο μέρος ἀπὸ αὐτὸν (ποὺ βλέπεις ἐμπρός σου, μὴ τοῦ στρέψῃς τοὺς ὡμούς).

Π α σ α τ η ρ ή σ ε ι ε :

Κάθε πολίτευμα εἰς τὴν γῆν πρέπει νὰ είναι κατὰ τὸ δυνατὸν ὁμοίωμα τῆς Πολιτείας τοῦ Θεοῦ. Καὶ λοιπὸν είναι ἀνάγκη νὰ ἔχῃ νόμους· κατὰ πόσον

τῷ θέλοντι σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἀφες αὐτῷ καὶ τὸ
ἱμάτιον· καὶ δοτις σὲ ἀγγαρένσει μίλιον ἔν, ὑπαγε μετ' αὐτοῦ δύο· τῷ
αἰτοῦντι σε δίδου καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῆς».

Z'.

Τὰ καθήκοντα πρὸς τὸν πλησίον

«Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Ε' 43 · 48.

«Ἡκούσατε ὅτι ἐρρέθη: ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισή-
σεις τὸν ἔχθρόν σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἔχθροὺς ὑμῶν,
εὐλογεῖτε τοὺς καταρραμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ
προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς, δπως
γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον
αὗτοῦ ἀνατέλει ἐπὶ πονηρούς καὶ ἀγαθούς καὶ δρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ

οἱ νόμοι θὰ είναι ἡθικοὶ καὶ δίκαιοι ἔξαρταί τοῦ πολιτι-
σμοῦ, εἰς τὸ διόπτην ενδίσκεται ἡ Πολιτεία. Τότε ἐπετρέπετο ἡ αὐτοδικία καὶ
συγχάκις ἐγίνοντο καὶ ὑπερβασίαι. Αὐτὸ δῶμας δὲν είναι δρθόν. Ἡ αὐτοδικία
πάντως είναι τιμωρία αντηροτέρα ἀπὸ διτι πρέπει· καὶ ἡ πολιτεία, ἡ δοία
ἐπιτρέπει τὴν αὐτοδικίαν, δίχως ἄλλο δὲν είναι καλῶς στερεωμένη καὶ γρήγορα
θὰ ἀνατραπῇ. Αὐτὸ ζητεῖ νὰ διορθώσῃ καὶ ὁ Χριστός, συνιστῶν ὑποχωρητικό-
τητα μὲ τὰ παραστατικὰ λόγια: «στρέφον καὶ τὴν ἄλλην σιαγόνα» κλπ.

Ομως δὲν είγαι καθόλου ἀπηγορευμένον νὰ ζητῇ καθείς, μὲ τρόπον ἥρε-
μον, εὐγενικὸν καὶ πολιτισμένον τὸ δίκαιον του· καὶ ὁ ίδιος ὁ Χριστός, ὅταν
ἐρράπισθη ἀπὸ τὸν δούλον του Καΐμαφα, ἐζήτησε, μὲ θεϊκὴν καλωσύνην, ἐξή-
γησιν, διὰ τὴν αἰτίαν, ὅπου τὸν ἐρράπισε.

(Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 97· καὶ «Εὐαγγελικὴ περικοπαὶ» § 26. ζ').

Z'. «εὐλογεῖτε»=λέγετε καλὰ λόγια.—«καλῶς ποιεῖτε»=εὐεργετεῖτε.—«ὑπὲρ
τῶν ἐπηρεαζόντων»=δι τοὺς ἐκείνους, οἱ δοῖοι σᾶς ἐνοχλοῦν, σᾶς γίνονται φορ-
τικοί, σᾶς προσβάλλουν.—«ὅτι τὸν ἥλιον ἀνατέλλει»=διόπτης ἀνατέλλει τὸν
ἥλιον του.—«τίνα μισθὸν ἔχετε;»=ποίαν ἀμοιβὴν θέλετε;—«τελῶναι»=
ἔδω ἔννοει τοὺς ἀμαρτωλοὺς γενικῶς.—«ἔδν ἀσπάσησθε»=ἄν καιρεῖτε μὲ
ἀσπασμόν.—«τί περισσὸν ποιεῖτε;»=τί κάμνετε ἐπὶ πλέον;—«ἔσεσθε οὖν»=
νὰ είσθε λοιπόν, νὰ γίνετε.

Π α ρ α τ η ρ ο σ ε i c :

«Ο νομικός, ὅταν ἡρωτήθη ἀπὸ τὸν Χριστόν: «ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται»;
ἀπήντησεν, διπος γράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς (εἰς τὸ κεφ. Γ'. 25 · 37) «Ἄγα-

ἀδίκους. Ὅταν γάρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε;
οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιεῖσθε; Καὶ ἂν ἀσπάσησθε τοὺς φίλους
ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὗτω ποιοῦσιν;

Ἐσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ δὲ πατὴρ ὑμῶν δὲν τοῖς
οὐρανοῖς τέλειος ἐστιν.

Η'.

Ἡ ἐλεημοσύνη

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΣΤ' 1 - 4.

«Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὸ θεατῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μὴ γε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Οταν οὖν ποιήσῃς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ

πήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου... καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν». Φαίνεται λοιπόν, ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἐδίδασκον τὴν ἀγάπην εἰς τὸν πλησίον, ἀλλ' ὅμως ἐπρόσθετον «καὶ μισήσεις τὸν ἔχθρόν σου». Αὐτὴν τὴν διαστροφὴν καὶ τὴν παρερμηνείαν τοῦ Νόμου θέλει νὰ κτυπήσῃ ὁ Κύριος καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὸν Νόμον, διδάσκων, ὅτι πλησίον είναι κάθε ἄνθρωπος, διότι καὶ διά κάθε ἄνθρωπος ἐπλάσθη σύμφωνα μὲ τὴν εἰκόνα καὶ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

Καὶ δι' αὐτὸ συνιστᾶ ἐδῶ ὁ Κύριος ἀγάπην καὶ καλωσύνην καὶ συμβίβασμὸν καὶ ὑποχρόησιν παντοῦ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἔχθρούς καὶ τοὺς ἀλλοεθνεῖς.

Η'. «Πρὸς τὸ θεατῆναι αὐτοῖς» = διὰ νὰ ιδωθῆτε ἀπὸ αὐτούς διὰ νὰ σᾶς ἴδουν οἱ ἄνθρωποι.—«εἰ δὲ μὴ γε»=εἰδί^τ αἴλως, αἴλως τε.—«μὴ σαλπίσῃς»= μὴ τὸ διακηρύξῃς, μὴ τὸ διακοινώσῃς.—«ἐν ταῖς ὁύμαις» = εἰς τοὺς δρόμους, εἰς τὰ στενά, παντοῦ.—«ἀπέχουσι»=ἐπήραν τὸν μισθὸν τῶν (ἐπληρώθησαν μὲ τὴν δόξαν ἀπὸ τοὺς ἄνθρωπους· ἔνν. καθὼς ἐπεδίωκον). — «σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην»=σοῦ δὲ ὅταν κάμηντε ἐλεημοσύνην. — «μὴ γνώτω» = ἀς μὴ γνωρίζῃ, ἀς μὴν ἡξεύρῃ.—«ὅπως οὐ σὺ η ἐλεημοσύνη» = διὰ νὰ είναι η ἐλεημοσύνη σου.—«ἀποδῶσει σοὶ ἐν τῷ φανερῷ»=θά σοῦ τὸ ἀνταποδόση, θὰ σὲ ἀταμείψῃ εἰς τὸ φανερόν.

Π α ρ η ο η σ ε i ε :

Εἰς τὸ Ε΄ κεφάλαιον μᾶς περιέχονται δὲ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, πῶς ἔκαμεν δὲ Χριστὸς τὴν ἀληθινὴν ἐρμηνείαν καὶ τὴν ἀναγκαίαν συμπλήρωσιν διαφόρων ἐντολῶν τοῦ Μωσαίκου Νόμου.

Τώρα, εἰς τὸ ΣΤ' κεφάλαιον, θά μᾶς εἶπε πῶς ἔννοει δὲ Χριστιανισμὸς νὰ γίνωνται αἱ καλαὶ καὶ ἐνάρετοι πράξεις. Πᾶσα καλὴ πρᾶξις, διὰ νὰ ἔχῃ

οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως διεξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σοῦ δέ, ποιοῦντος ἐλεγμοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τὶ ποιεῖ ἡ δεξιά σου, ὅπως ἡ σου ἡ ἐλεγμοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου, ὁ ὥλεπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ».

Θ'.

'Η προσευχὴ

Απὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

Κεφ. ΙΒ' 5 - 15.

«Καὶ ὅταν προσεύχῃ, οὐκ ἔσῃ, ὥσπερ οἱ ὑποκριταί, ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν, ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἀν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

Σὺ δέ, ὅταν προσεύχῃ, εἰσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ, κλείσας

πραγματικὴν ἀξίαν, πρέπει νὰ γίνεται ἀπὸ κάποιαν ἑσωτερικῆν μας ἀνάγκην ἀπὸ ἀκράτητον θέλησίν μας· πρέπει νὰ τὴν χαρακτηρίζῃ ἀπόλυτος καὶ ἀδιαφιλονίκητος εἰλικρίνεια· μακρὰν ἀπὸ κάθε ὑπαλογισμόν ἔξω ἀπὸ κάθε ἰδιοτέλειαν.

Καὶ ἡ ἐλεγμοσύνη εἶναι μία ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας ἀρετάς· καὶ ἐπειδὴ οἱ Φαρισαῖοι τὴν ἔκαμνον ἐντελῶς παρεξηγημένα καὶ θεαματικά μόνον, δι' αὐτὸν καὶ ὁ Κύριος δίδει τὰς ὠραίας συστάσεις, διο πλέομεν εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν περιποίην.

Ἐλεγμοσύνη, ἡ ὁποία δίδεται διὰ τὸ θεαθῆναι, δὲν ἔχει ἀξίαν· κάλλιον νὰ μὴ γίνεται· ἀμα δὲν τὸ διατάσσῃ ἡ ψυχὴ μας, ὡς ἀπαραίτητον ὑποχρέωσιν, δὲν πρέπει καὶ νὰ γίνεται· διαφορετικὰ διαφθείρει περισσότερον τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὅποιος τὴν κάμνει, δύον καὶ ἄν ώφελῇ ἔκεινον, διο πο τὴν δέχεται.

Θ'. «καὶ ὅταν προσεύχῃ»=καὶ ὅταν προσεύχεσαι.—«οὐκ ἔσῃ»=δὲν θὰ εἰσαι, νὰ μὴ εἰσαι.—«φιλοῦσιν»=ἀγαπῶσιν, ἀδέσκονται, εὐχαριστοῦνται, συνηθίζουν.—«ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν»=εἰς τὰς γωνίας τῶν πλατειῶν ἔκει, διο πο συναντῶνται οἱ δρόμοι (σταυροδρόμια), διακλαδώσεις.—«ἐστῶτες»=ἰστάμενοι.—«ταμιεῖόν σου»=εἰς τὸ δωμάτιόν σου, εἰς τὴν οἰκίαν σου.—«μὴ βαττολογήσῃς»=μὴ λέγετε φλυαρίας.—«βατταρίζω»=τραυματίζω, φλυαρῶ, λέγω ἀνοησίας.—«ῶσπερ οἱ ἔθνικοι»=ὅπως ἀκριβῶς κάμνουν οἱ εἰδωλολάτραι.—«δοκοῦσιν εἰσακουσθῆσθαι»=νομίζουν, διτι θὰ τοὺς ἀκούσουν (οἱ Θεοὶ των).—«οἴδε γὰρ ὃν ἔχετε χρέιαν»=διότι γνωρίζει ὁ Θεὸς ποίων πραγμάτων ἔχετε

τὴν θύραν σου, πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου, τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ καὶ ὁ πατήρ σου, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσεις σοι ἐν τῷ φανερῷ.

Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε, ὥσπερ οἱ ἔθνικοι· δοκοῦσι γάρ, δτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν, εἰσακουσθήσονται. Μὴ οὖν ὅμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γάρ ὁ πατήρ ὑμῶν, ὃν χρείαν ἔχετε, πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτήσαις αὐτόν.

Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς:

Πάτερ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·

Ἄγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·

Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου·

Γεννθήτω τὸ θέλημά σου, ὃς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς·

Τὸν ἄρτον ὑμῶν τὸν ἐπισύντον ὅδες ἡμῖν σήμερον·

Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ὑμῶν, ὡς καὶ ὑμεῖς ἀφίετε τοῖς ὀφειλέταις ὑμῶν·

Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ὑμᾶς εἰς πειρασμόν·

Ἄλλα δόσαις ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἀμήν.

Οτι, σοῦ ἔστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἐὰν γάρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. Ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατήρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

ἀνάγκην.—«πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτήσαι»=πρὶν νὰ τὰ ζητήσετε σεῖς.

Τὴν ἔμμηνέαν τῆς Κυριακῆς προσευχῆς βλέπε εἰς τὴν «Κατήκησιν» σελ. 57-61.

«ἄφες»=συγχώρησε. — «όφειλήματα» = ἀμαρτίαι. — «μὴ εἰσενέγκῃς»=μὴ μᾶς ἐπιτρέψῃς γὰρ εἰσέλθωμεν, μὴ μᾶς εἰσαγάγῃς, μὴ μᾶς ὑποβάλῃς. — «εἰς πειρασμόν»=εἰς δοκιμασίαν. — «ἄλλα δόσαις»=ἄλλα σῶσε μας. — «ἀπὸ τοῦ πονηροῦ»=ἀπὸ τὸ κακόν. — «ὅτι σοῦ ἔστιν»=διότι εἰσαὶ παντοκράτωρ· ίδικῇ σου εἰναι ἡ βασιλεία· καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα σου εἰναι αἰώνιαι. — «ἐὰν ἀφῆτε»=έὰν συγχωρήσετε. — «παραπτώματα»=τὰ σφάλματα. — «ἀφήσει»=θὰ συγχωρήσῃ.

Π α τ η ρή σ εις :

“Αλλο δείγμα καλωσύνης καὶ πίστεως τοῦ Χριστιανισμοῦ είναι ἡ προσευχή· ἡ ἀνύψωσις αὐτὴ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου ἔως τὸν Δημιουργόν του, ἀπὸ τὸν ὃποιον ἔξαρτωνται τὰ πάντα. Μὲ τὴν προσευχὴν δηλώνομεν, ὅτι ἔχομεν συναίσθησιν τῆς ἀδυναμίας μας, ἐμπρός εἰς τὸ μεγαλεῖον τοῦ Δημιουργοῦ ὅτι συναίσθανόμεθα πολὺ καλῶς τὴν ἔξάρτησίν μας ἀπὸ Ἐκείνον. Καὶ δι’ αὐτὸ

I.

‘Η νηστεία

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΣΤ' 16 - 18.

«Οταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὡσπερ οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζει γάρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φαγῶσι τοὺς ἀνθρώπους νηστεύοντες. Ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὗτοι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ νηστεύων, ἄλειψά σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι· ὅπως μὴ φανῆῃς τοὺς ἀνθρώπους νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

ἀκριβῶς πρέπει νὰ εἰμεθα προσεκτικοὶ καὶ νὰ προσευχόμεθα μὲ συντομίαν καὶ μὲ εὐλάβειαν πάντοτε καὶ δίχως ἐπιδείξεις.

I'. Περὶ νηστείας γενικῶς βλ. «Λειτουργικὴ» σελ. 39.

«σκυθρωποὶ»= (μὲ κατεβασμένα μοῦτρα), θλιβεροί, καταβεβλημένοι, κουρασμένοι.— «ἀφανίζουσι τὰ πρόσωπα αὐτῶν»= ἔσκεπταζαν τότε οἱ Ἰουδαῖοι τὰ πρόσωπά των, ἢ τὰ ἐπασπάλιαν μὲ τέφραν, διὰ νὰ δεῖξουν ὅτι νηστεύουν, καὶ προσεύχονται.— «ἄλειψαν καὶ νίψαν»= περιποιήσουν, καθὼς κάμνεις πάντοτε, χωρὶς ἔξαίρεσιν, ἐπειδὴ τώρα νηστεύεις.

Π α ρ α τ η ο ή σ ε i s :

Καὶ τὴν γενικὴν συνήθειαν τῆς νηστείας τὴν παρερμήνευσαν οἱ Φαρισαῖοι· δὲν τὴν ἔκαμνον ὡς μέσον ἐγκρατείας καὶ περισυλλογῆς, δὲν τὴν εἶχον ὡς βοηθητικὸν μέσον εἰς τὸν ἄγωνα, ὃ δύοπος ἀπαιτεῖται διὰ ν' ἀποφύγῃ κανεὶς τὰς κακὰς σκέψεις καὶ τὰς κακὰς πράξεις, ἀλλὰ τὴν μετεχειρίζοντο ὡς μέσον ἐπιδείξεως εἰς τοὺς ἄλλους. Εἶναι ἀπαίσιον νὰ καταντῇ ἡ νηστεία ὑποκριτικὸν μέσον! διὰ νὰ ἔξαπατῃ ὁ ὑποκριτὴς εὐκολώτερον καὶ ν' ἀδικῇ καὶ νὰ ξημιώνῃ ἀνυπολογίστως!

«Η ἐλεημοσύνη, ἡ προσευχὴ καὶ ἡ νηστεία, αἱ τρεῖς αὗται ἀρεταί, διὰ τὰς ὁποίας ὁμίλησεν ὁ Κύριος ἔως τώρα, εἶναι βασικαὶ ἀρεταὶ τοῦ ἀληθινοῦ Χριστιανικοῦ βίου.

«Οποιος αἰσθάνεται ἀγάπην καὶ στοργὴν πρὸς τοὺς ἄλλους, κάμνει ἐλεημοσύνην.

«Οποιος ἔχει πίστιν καὶ ἐλπίδα εἰς τὸν Θεόν, προσεύχεται.

«Οποιος ἔχει ἐγκράτειαν στομάχου καὶ ἀγνήν ψυχῆν, νηστεύει.

ΙΑ'.

Αἱ βιωτικαὶ ἀνάγκαι καὶ οἱ ἀληθινοὶ¹
θησαυροὶ τοῦ ἀνθρώπου

Ἄπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΣΤ' 19 - 34.

«Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σής καὶ θρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διερύσσουσι· καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὕτε σής οὕτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διερύσσουσιν· οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γάρ ἔστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεὶ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν.

Οὐ λύχνος τοῦ σώματός ἔστιν ὁ δρθαλμός. ἐὰν οὖν ὁ δρθαλμός σου ἀπλοῦς ἦ, δλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ δρθαλμός σου πονηρὸς ἦ, δλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἔστι, τὸ σκότος πόσον;

Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γάρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἔτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνδές ἀγθέξεται καὶ τοῦ ἔτερου καταφρόγγη-

ΙΑ'. «ὑμῖν»=διὰ σᾶς.—«διορύσσουσιν»=σκάπτουν καὶ κλέπτουν.—«οὕτε σής οὕτε βρῶσις»=οὕτε σκόρος (σής) οὕτε σαπύλα (βρῶσις-σάπισμα).—«ἀφανίζει»=καταστρέφει.—«ἀπλοῦς»=καθαρός, ἀπλοῦκός, ἀπονήρωετός· τὸ ἀντίθετον· πονηρός.—«εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἔστι, τὸ σκότος πόσον;»=εἴ αν λοιπὸν τὸ φῶς, ὅπου ἔχεις ἐντός σου, είναι ὁσάν σκότος, τότε τὸ πραγματικὸν σκότος, εἰς τὸ διποιὸν ζῆς, πόσον θὰ είναι; Δηλ. ἂμα ἡ ψυχὴ σου καὶ ἡ καρδιά σου είναι γεμάται κακίαν καὶ πονηρίαν, ἀλλοίμονον, πόση είναι ἡ πονηρία σου καὶ ἡ κακία σου δλόκληρος! — «δυσὶ κυρίοις» = εἰς δύο κυρίους.—«ἢ ἐνδές ἀνθέξεται»=ἢ τὸν ἔνα θὰ ὑποφέρῃ, θὰ ἀνεχθῇ, θὰ τοῦ προσηλωθῇ.—«μαμμωνᾶ» = (Λέξις Συριακή ἢ Ἀραμαϊκή) πλοῦτος, χρῆμα. — «μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν» = μὴ φροντίζετε, μὴ ἔχετε πάντοτε προσηλωμένην τὴν ψυχήν σας.—«οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλείον ἔστι;» = δὲν είναι, δὲν ἀξίζει ἡ ψυχὴ περισσότερον ἀπὸ τὸ σῶμα; — «ἐπὶ τὴν ἥλικιν αὐτοῦ» = εἰς τὸ ἀνάστημά του. — «καταμάθετε» = μάθετε καλῶς, προσέξετε καλῶς νά μάθετε. — «οὐ οὐδὲ νῆθει»=δὲν κοπιάζουν οὕτε γνέθουν,—«εἰς κλίβανον» = φούρνον.—«ἀμφιέννυσιν»=ένδύει. — «ἢ τί περιβαλώμεθα»=ἢ τί θὰ ἐνδυθῶμεν. — «ὅτι χρῆζετε»=ὅτι ἔχετε ἀνάγκην.—«προστεθήσεται ὑμῖν» = θὰ σᾶς προστεθοῦν, θὰ τὰ ἔχετε καὶ αὐτά.

Π α ρ α τ η ο ή σ ε i c :

Ἐ Μὲ τοὺς ὠραίους αὐτοὺς λόγους καὶ μὲ τὰς θαυμασίας παρομοιώσεις καὶ συγκρίσεις, ὅπου κάμνει δὲ εὐαγγελιστὴς εἰς τὴν περικοπὴν αὐτήν, θέλει νά μᾶς κάμψῃ γνωστόν, πόσον ἀξιοκατάχριτον εὗρισκεν δὲ Κύριος τὴν ἀδιάκοπον προσή-

σει. Οὐ δύγασθε Θεῷ διουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίνητε· μηδὲ τῷ σώματις ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε. Οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλειόν ἔστι τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας· καὶ δι πατὴρ ὑμῶν δι οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχὶ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν γῆλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἔνα;

Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πᾶς αὐξάνει· οὐ κοπἱζει οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομών, ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ, περιεβάλετο ὡς ἔν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σῆμερος δύντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, δι Θεὸς οὗτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, δλιγόπιστοι;

Μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλλόμεθα; πάντα γάρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γάρ δι πατὴρ ὑμῶν δι οὐράνιος, ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων· ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γάρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἔκυρτῆς ἀρκετὸν τῇ γῆμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς».

IB'.

‘Η συμπεριφορὰ πρὸς τὸν πλησίον

‘Απὸ τὸ «κατὰ Μαϊθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Z' 1 - 5 καὶ 12.

α'. «Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε· ἐνῷ γάρ κρίματι κρίνετε, κριθῆσθε· καὶ ἐνῷ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθῆσται ὑμῖν. Τί δὲ βλέπεις

λωσιν μερικῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ ἐπίγεια ἀγαθά· εἰς τὰ προσωρινὰ καὶ φθαρτὰ αὐτὰ πράγματα· δὲν ἐδικαιολόγει τὴν ἀδυναμίαν των νὰ σκεφθοῦν, ἔστω καὶ δι' ὀλίγον καὶ νὰ δημιουργήσουν καὶ ν' ἀποταμιεύσουν κάτι καὶ διὰ τὴν ἄλλην ζωὴν! νὰ τοποθετήσουν κατὰ μέρος κάτι, τὸ ὄποιον θὰ ἔμενεν ἄφθαρτον καὶ ἀναλλοίωτον, δπως μένουν ἄφθαρτοι καὶ ἀναλλοίωτοι αἱ ἐνάρετοι, αἱ ἡθικαὶ πράξεις.

IB'. «μὴ κρίνετε» = μὴ κατακρίνετε, μὴ διαβάλλετε, μὴ συκοφαντήτε.— «ἐνῷ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθῆσται ὑμῖν»=με δοποιον μέτρον μετρεῖτε, θὰ μετρηθῆ καὶ διὰ σᾶς δηλ. μὲ δσην αὐστηρότητα κρίνετε τοὺς ἄλλους, μὲ ἄλλην

τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ δφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ δφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; Ἡ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου· ἄφες, ἐκβάλω τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ δφθαλμοῦ σου· καὶ ἵδον ἡ δοκὸς ἐν τῷ δφθαλμῷ σου; Ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ δφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ δφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

Μή δῶτε τὸ ἄγιον τοῖς κυσί· μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στραφέντες ρήξωσιν ὑμᾶς.

δ': «Πάντα οὖν, δσα ἀν θέλητε, ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἀνθρώποι, οὔτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς. Οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται».

τόσην θὰ κριθῆτε καὶ σεῖς ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ ἀπὸ τὸν Θεόν.—«τί βλέπεις» =διατί τάχα βλέπεις, διακρίνεις καλά; «τὸ κάρφος» =τὸ ξυλάκι, τὸ μικροπραγματάκι (ἐν. τὸ ἐλάχιστον σφάλμα).—«δοκὸν»=δοκάρι, κοντάρι (ἐν. τὸ μεγάλον σου ἀμάρτημα).—«διαβλέψεις» =θὰ ἴδῃς καλά, θὰ διακρίνῃς (διὰ νὰ ἥμπορέσῃς νὰ ἔξυλειψῃς, νὰ διορθώσῃς τὸ ξένον σφάλμα).—«μὴ δῶτε τὸ ἄγιον τοῖς κυσὶ»=ἄλληγος. ἔννοια, δηλ. μὴ ἐπιμένετε μὲ τὰς εναγγειακὰς συμβουλὰς νὰ διορθώσετε τοὺς φαύλους καὶ πονηρούς, διότι είναι πεπορωμένοι. — «ἔρξεσι» =θὰ σᾶς ξεσχίσουν μὲ τὰ νύχια καὶ μὲ τὰ δόντια τῆς κακίας των.—«οὔτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται»=αὐτὰ συνοικιῶς καὶ γενικῶς διδάσκουν ὁ Μωσαῖκὸς Νόμος καὶ οἱ Προφῆται.

Π α ρ α τ η θ ο ς ε ι γ :

Ἡ ὑπερηφάνεια τῶν Φαρισαίων ἔφθανε τὰ ὅρια τοῦ παραλογισμοῦ· ἐπειφρόνουν δχι μόνον τοὺς ἄλλους λαούς, ἄλλὰ καὶ ἐκ τῶν δμοφύλων των ὅλους, δσοι δὲν ἀνήκον εἰς τὴν τάξιν των· ὅλους τοὺς ἔθεώρουν μηδὲν καὶ τοὺς ἔξητελιζον διὰ τὸ παραμικρὸν σφάλμα· καὶ μάλιστα εἰς στιγμήν, δπου οἱ ἴδιοι αὐτοί, οἱ Φαρισαῖοι, εἶχον τόσα εἰς τὸ παθητικόν των.

Καὶ σήμερον γίνεται αὐτό· πολλοὶ εἶναι πρόθυμοι νὰ κατακρίνουν τοὺς ἄλλους, ὁσάν δηθεν νὰ ἤσαν αὐτοὶ ἀγαμάρτητοι· δὲν χαρίζουν οὔτε τὸ ἐλάχιστον εἰς τὸν ἄλλον, ὁσάν αὐτοὶ νὰ ἔπεσαν ἀπὸ τὸν οὐρανόν, καθὼς λέγομεν. Καὶ δμως, δλοι ἔχομεν τὰ σφάλματά μας, ποιὸς πιὸ λίγα, ποιὸς πιὸ πολλά. Πρέπει πρῶτον νὰ διορθώσωμεν τὸν ἔαντόν μας, διὰ νὰ εἰμεθα εἰς θέσιν νὰ ἐπιχειρήσωμεν νὰ ὠφελήσωμεν καὶ τὸν πλησίον μας μὲ τὰς συμβουλάς μας· καὶ τότε πάλιν μὲ τρόπον λεπτὸν καὶ εὐγενικόν, γεμάτον ἀπὸ ἀγάπην καὶ καλωσύνην.

ΙΓ'.

‘Η ἐλπὶς

· Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Ζ' 7-12.

«Ἄλτείτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητείτε καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀγοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γάρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούουτι ἀγοιγήσεται.»

“Η τίς ἔστιν ἐξ ὑμῶν ἀνθρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ, μὴ ὅφιν ἐπιδώσει αὐτῷ;

Εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὅντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόνατε τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὃ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;»

ΙΔ'.   ‘Ο ἀληθῆς δρόμος διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ οἱ ψευδοπροφῆται

· Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Ζ' 13-20.

«Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ἔτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ δύσδες ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχομένοι τοῦτον·

ΙΓ'.   «αἰτεῖτε»=ζητείτε καὶ θὰ σᾶς δοθῇ. — «ζητείτε»=ἔρευνήσατε, ἀναζητήσατε καὶ θὰ εὑρητε. — «ὅν ἐὰν αἰτήσῃ»=ἀπὸ τὸν δοποῖον, διαν τοῦ ζητήση. — «εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὅντες οἴδατε»=λοιπὸν ἐὰν ἡξεύρετε σεῖς οἱ πονηροὶ (ὅπου εἰσθε πονηροί, γεμάτοι ἀπὸ κακίας). — «τοῖς αἰτοῦσιν αὐτὸν»=εἰς ἑκείνους, οἱ δοποῖοι τοῦ ζητοῦν.

Π α ρ α τ η φ ή σ ε i s

“Αμα ἀναλογισθῆ κανεὶς πόσα εἰναι τὰ καθήκοντα τοῦ Χριστιανοῦ, εὐκόλως ἡμπορεῖ ν' ἀπογοητευθῆ καὶ ν' ἀπελπισθῆ. Δι' αὐτὸ μὲ ὠραίας καὶ πειστικὰς παρομοιώσεις δίδονται πτερά εἰς τὴν ἐλπίδα καὶ ἐνδυναμώνεται ἡ πεποίθησις, διτ οἱ Θεὸς θὰ παραχωρήσῃ, δισάν φιλόστορογος πατὴρ δπου εἰναι, κάθε τὶ λογικόν, διαν τὸ Χριστιανὸς θὰ τοῦ τὸ ζητήσῃ μὲ πίστιν καὶ ὑπομονήν.

ΙΔ'.   «ἡ ἀπάγουσα»=ἡ δόποια φέρει, ὁδηγεῖ. — «ἀπώλεια»=καταστροφή. — «ὅτι στενὴ ἡ πύλη»=διότι εἰναι στενὴ ἡ θύρα. — «καὶ τεθλιψμένη»=καὶ γεμάτη στενοχωρίας. — «ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν»=ἀπὸ τὰ ἔργα των, ἀπὸ τὴν διαγωγήν των. — «ἐπιγνώσεσθε αὐτοὺς»=θὰ τοὺς ἐννοήσετε, θὰ τοὺς γνωρίσε-

χόμενοι δι' αὐτῆς· δτι στενή ἡ πύλη καὶ τεθλιψμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ δὲ λύκοι εἰσῆν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν!

Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προσβάτων, ἔσωθεν δέ εἰς λύκοι ἄρπαγες. Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; Οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. Πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλόν, ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ δάλλεται. Ἐραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς».

ΙΕ'.

Οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ

“Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Ζ' 21 - 23.

«Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασι-

τε.—«μῆτι»=μήπως δά.—«ἀπὸ τριβόλων»=ἀπὸ τριβολιές (ἀγαθιές, ἀγαθωτὰ χόρτα).—«τὸ δὲ σαπρὸν»=τὸ σάπιον, τὸ κακὸν δένδρον.—«ἐκκόπτεται καὶ βάλλεται»=κόπτεται ἐντελῶς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ φίπτεται.—«ἐπιγνώσεσθε αὐτούς»=θὰ τοὺς διακρίνετε εὐκόλως καὶ ἀσφαλῶς.

Παρατεταμένης :

‘Η ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁδός, ἐπάνω εἰς τὴν ὅποιαν τρέχει κανεὶς ἀδιακόπως. Αὐτὴ ἔχει διακλαδώσεις: τὴν ὁδὸν τῆς Ἀρετῆς καὶ τὴν ὁδὸν τῆς Κακίας. ‘Ο Κύριος ἐδῶ μᾶς ξωγραφίζει καὶ τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην. ‘Η ὁδὸς τῆς Κακίας εἶναι πλατεῖα καὶ γεμάτη θέλγητρα καὶ ἀπολαύσεις: εἰσέρχεται κανεὶς εἰς αὐτὴν ἀπὸ πύλην εὐρύχωρον καὶ πολλοὶ τὴν προτιμοῦν. ‘Η ἄλλη, ἡ ὁδὸς τῆς Ἀρετῆς, εἶναι ἀνώμαλος καὶ ἡ πύλη τῆς στενὴ καὶ θλιψμένη καὶ πολλοὶ ὀλίγοι κατορθώνουν νὰ τὴν εῦρον. Δὲν ἔχει ύλικὰ καὶ προσωρινά θέλγητρα καὶ ἥδονάς καὶ δι’ αὐτὸν χρειάζεται πολλὴ προσπάθεια καὶ μεγάλη ὑπομονὴ διὰ νὰ τὴν διατρέξῃ ὁ ἀνθρώπος. ‘Αλλ’ ὅμως, ἐάν τὸ κατορθώσῃ, λαμβάνει πλουσίαν, κερδίζει θεῖκὴν τὴν ἀμοιβήν του.

Παραλλήλως μὲ τὴν προσπάθειαν, τὴν δρομὴν νὰ κάμνῃ ὁ ἀνθρώπος, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Ἀρετήν, πρέπει νὰ προσέχῃ—νὰ προσέχῃ καὶ νὰ προφυλάσσεται—ἀπὸ τοὺς ψευδοπροφήτας, τοὺς αἰρετικούς καὶ κακοδόξους διαστρεβλωτὰς τῆς ἀληθείας.

Καὶ χρειάζεται πολλὴ προσοχὴ διὰ νὰ τοὺς διακρίνῃ κανεὶς ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀληθινοὺς κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου ἀσφαλέστατον καὶ ἀλάνθαστον γνώρισμά των εἶναι τὰ ἔργα των καὶ ἡ διαγωγή των γενικῶς.

λείαν τῶν οὐρανῶν· ἀλλ᾽ ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Πολλοὶ ἔροῦσί μοι ἐν ἑκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ δύναματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ δύναματι δαιμόνια ἔξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ δύναματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; Καὶ τότε δύολογήσω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν».

ΙΣΤ'.

‘Ο ἐπίλογος τῆς ‘Ομιλίας

‘Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Ζ' 24 - 27.

«Πᾶς οὖν, ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, δύοις ὥστα αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ὡκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ γλίθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ

ΙΕ'. «οὐ πᾶς εἰσελεύσεται»=δὲν θὰ εισέλθῃ (δὲν θὰ περάσῃ, δὲν θὰ ἐμβῇ) καθείς.—«πολλοὶ ἔροῦσί μοι»=πολλοὶ θὰ μοῦ εἰπουν.—«ἐν ἑκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ»=κατ' ἑκείνην τὴν ἡμέραν (τὴν ἡμέραν τῆς δευτέρας παρουσίας καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως).—«οὐ τῷ σῷ δύναματι»=μὲ τὸ δύνομα τὸ ιδικόν σου δὲν ἔκαμομεν (τὸ δεῖνα καὶ τὸ τάδε: δὲν ἐπροφητεύσαμεν, δὲν ἔκάμομεν θαύματα, δὲν ἔθεραπεύσαμεν ψυχικάς ἀσθενείας).—«οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς»=ποτὲ δὲν σᾶς ἔγνώρισα.

Π α ρ α τ η ρ ἡ σ ε ι ε :

·Μὲ τὸ νά ἔχῃ κανεὶς σπουδαίαν καὶ ἐπίσημον θέσιν καὶ μὲ τὸ νά διδάσκῃ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀλήθειαν, δὲν σημαίνει, ὅτι ἔξησφάλιος καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν χρειάζεται καὶ ἄλλο πρᾶγμα σπουδαίον καὶ ἀπαράίτητον, δῆπου φανερώνει τὴν ἀληθινὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου. Χρειάζονται τὰ ἔργα του καὶ ἡ διαγωγὴ του, ή ίδωτικὴ ζωὴ του· αὐτὴν είναι τὸ ἀληθινὸν μέτρον τῆς ἀξίας του. Διαφορετικά, δταν δηλ., ἡ ἀτομικὴ του διαγωγὴ καὶ ἡ ίδιωτικὴ του ζωὴ δὲν είναι κανονισμέναι σύμφωνα μὲ τὰς θεωρίας, δῆπου ἀναπτύσσει καὶ μὲ τὰς διδασκαλίας, δῆπου κάμνει, δμοιάζει μὲ τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους, τὸν ὑποκριτάς, διὰ τοὺς δποίους ἀπεκλείσθη ἡ ἐλπὶς τῆς σωτηρίας.

ΙΣΤ'. «Πᾶς οὖν, ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους»=(πάντα δύοις ὥστα) καθένα λοιπόν, ὁ δποίος ἀκούει τοὺς λόγους μου καὶ τοὺς ἔκτελει.—«φωκοδόμησε»=ἔθεμελίωσε καὶ ἔκτισε.—«έπι τὴν πέτραν»=έπάνω εἰς τὸν βράχον.—«προσέπεσον»=ἔπεσαν ἔπάνω.—«τεθμελίωτο γάρ»=διότι ἦτο θεμελιωμένη.—«δύοις θήσεται ἀνδρὶ μωρῷ»=θὰ ἔξομοιωθῇ, θὰ τὸν ἔξομοιώσω, θὰ τὸν θεωρήσω

ἀνεμοι καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ καὶ οὐκ ἔπεισε τεθεμελίωτο γάρ
ἐπὶ τὴν πέτραν.

Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς
ὅμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, δεστις φυσοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
ἄκμην· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἥλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπεινεσαν οἱ
χνεμοί, καὶ προέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεισε· καὶ ἦν ἡ πτῶσις
αὐτῆς μεγάλη».

ΙΖ'.

Ἡ γενικὴ ἐντύπωσις

Απὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Ζ' 28 - 29.

«Καὶ ἐγένετο, ὅτε συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξε-
πλάγεσσοντο οἱ ὄχλοις ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. ἦν γάρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς
ἔξουσίαν ἔχων, καὶ οὐκ ὡς οἱ γραμματεῖς».

δῆμοιον μὲν ἀνόντον ἄνθρωπον.—«ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη»=καὶ ἦτο τρομε-
ρὸν τὸ πέσμιον, ἔγινε τελεία καταστροφή.

Παρατηρήσεις:

Οἱ ίδιοι ὁ Κύριος μᾶς δίδει καὶ τὸ συμπέρασμα τῆς διμιλίας του μὲ μι-
κρὰν παρομοίωσιν, μὲ παρομοίωσιν, ποὺ εἶναι καὶ δραίος ἐπίλογος.

Πρώτη προσπάθεια κάθε ἀνθρώπου, ὃ δοποῖς σκέπτεται καὶ θέλει νὰ
ζῆσῃ καὶ νὰ δημιουργήσῃ ζωήν, εἶναι νὰ κάμψῃ τὴν κατοικίαν του καὶ ἐκεῖ,
ἐντός αὐτῆς, νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ νὰ ἐξελιχθῇ· καὶ φυσικά, θὰ τὴν θεμελιώσῃ
καλά, ἂν εἶναι λογικός· θὰ τὴν κτίσῃ, δύως - δύως, ἂν εἶναι μωρός καὶ ἐπι-
πόλαιος· καὶ εἰς καιρικάς ἐπιδράσεις θὰ ὑποστῇ τὰ ἀνάλογα μὲ τὴν πρόνοιαν,
ὅπου εἶχεν ὁ κατασκευαστής της.

Τὸ ίδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὸν χριστιανὸν γενικῶς. «Αμα ἔχει πίστιν στε-
ρεὰν καὶ ἀκλόνητον» ἄμα εἶναι ἀφωτιωμένος εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς θρη-
σκείας του, δὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ τίποτε· ἀτυχήματα καὶ συμβάντα τῆς ζωῆς,
θλίψεις καὶ στενοχωρίαι, περισπασμοὶ καὶ ταραχαί, θάνατοι καὶ μανιούμενα
κτυπήματα τῆς τύχης, δὲν θὰ τὸν ρίψουν· δὲν θὰ τὸν κλονίσουν, δὲν θὰ τὸν
συντρίψουν, δὲν θὰ τὸν ἐκμηδενίσουν, δὲν θὰ τὸν ταράξουν καν, καθὼς δὲν
ταράσσουν καὶ δὲν ἐπηρεάζουν τὸ καλοθεμελιωμένον σπίτι αἱ θύελλαι καὶ αἱ
ἄλλαι καιρικαὶ μεταβολαί.

Καὶ θὰ εἶναι εὐτυχῆς ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος!

ΙΖ'. «καὶ ἐγένετο»=καὶ ἔγινε, καὶ ἐφάνη, καὶ συνέβη.—«ὅτε συνετέλεσεν»
—ἄμα ἐτελείωσεν.—«ἐπὶ τῇ διδαχῇ»=διὰ τὴν διδασκαλίαν του. — «ἦν γάρ δι-

§ 58. Τὸ μέσον τῆς ἀληθινῆς σωτηρίας

‘Απὸ τὸ «κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγέλιον»

Κεφ. Η' 34 - 38.

«Εἶπεν ὁ Κύριος· Ήστις θέλεις διπέσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἔχυτόν, καὶ ἀράτω τὸν Σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήτω μοι. Ὅς γὰρ ἀν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολεσει: αὐτήν δὲ ἀν ἀπολέση τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν.

Τί γὰρ ὡφελήσει: ἀνθρωπον, ἐξν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζη-

δάσκων=διότι ἐδίδασκε.—«ώς ἔξουσίαν ἔχων=ώσαν πρόσωπον, τὸ ὅποιον εἰχεν ἔξουσίαν ἀπὸ τὸν Θεόν.

Παρατήσεις:

Μὲ τρεῖς σειράς μόνον ὁ θεῖος Εὐαγγελιστής Ματθαῖος μᾶς δίδει τὴν ὠραιοτέραν κριτικὴν τῆς θείας αὐτής διδασκαλίας τοῦ Κυρίου.

‘Ο Κύριος μὲ ἀπαρδύμιλλον σαφήνειαν καὶ μὲ ἀφθαστὸν τελειότητα ἀνέπτυξε καὶ συνεπλήρωσε τὸν Μωσαϊκὸν νόμον· μὲ τὴν ὑπερτέραν πειστικότητα καὶ μὲ τὴν τρανωτέραν ἀκρίβειαν κατέγραψε τὴν ἡθικὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ.

Καὶ δίκαιον πολὺ καὶ φυσικὸν ἡτο «νῦν ἐκπλαγοῦν οἱ σχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ, ὅτε συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους».

‘Ητο δίκαιον καὶ φυσικὸν καὶ ἐπόμενον, διότι δὲν τοὺς ὥμιλει ὁ κοινὸς καὶ τυχαῖος Γραμματεὺς ἢ Φαρισαῖος ὥμιλει ἐκεῖνος, ὁ δοποῖος εἰχε Θείαν δύναμιν καὶ ἔξουσίαν! ὥμιλει ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ!

Ἐρμηνευτικοὶ Σημειώσεις § 58 :

«ὅστις θέλει»=δοποῖος θέλει.—«διπέσω μου ἐλθεῖν»=νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ.—«καὶ ἀράτω»=καὶ ἀς σηκώσῃ.—«ὅς γὰρ ἀν θέλῃ»=διότι δοποῖος θέλει.—«σῶσαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ»=νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν του.—«ἀπολέσει αὐτήν»=θὰ χάσῃ τὴν ψυχὴν του.—«ὅς γὰρ ἀν ἐπαισχυνθῇ με»=διότι δοποῖος ἐντραπῇ νὰ μὲ ὀμοιογῇσῃ, νὰ παραδεχθῇ τὴν Θρησκείαν μου.—«τῇ μοιχαλίδι καὶ ἀμαρτωλῷ»=ἐμπρόδεις εἰς τὴν γενεάν αὐτήν, ἡ δοπία εἰναι γεμάτη πονηρίας καὶ ἀμαρτίας.—«οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου»=δέν θὰ ἀποθάνουν.—«ἔως ἂν ἰδωσιν ἐληλυθυῖαν»=ἔως ὅτου νὰ ιδοῦν (τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ)· ἔως ὅτου νὰ ιδοῦν τὸν Θεόν, ὁ δοποῖος θὰ ἐλθῃ μὲ δόξαν. Καὶ αὐτοὶ ησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, οἱ δοποῖοι εἰδον τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ ἐδέχθησαν τὸ ‘Αγιον Πνεῦμα.

Παρατήσεις:

Τελειώνοντες τὴν μελέτην τοῦ βιβλίου αὐτοῦ εἰς ἐποχήν, ὅπου ἔχομεν δι-

μιαθῆ ἡ τὴν ψυχὴν αὔτοῦ; Ὡς τί δώσει ἀνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;

· Ὅς γάρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἀμαρτιωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόγ, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἀγίων.

Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. Ἄμην λέγω ὑμῖν· ὅτι εἰς τινες τῶν φῦες ἔστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἔως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει».

δαχθῆ τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν εἰς δᾶλην της τὴν ἔκτασιν, θὰ ἡμπορούσαιμεν μὲν παρρησίαν νὰ εἴπωμεν: «Αὐτὰ εἶναι τὰ κύρια καὶ τὰ καθέκαστα σημεῖα τῆς θρησκείας μας! δποιος θέλει, ἀς ἀρνηθῆ τὸν ἔαυτόν του ἀς ὑποτάξῃ τὰς ἐπιθυμίας του, ἀς νεκρόσῃ τὰς κακίας του· ἀς διοφθάσῃ τὴν διαγωγὴν του τὴν δημοσίαν καὶ τὴν ιδιωτικήν· ἀς ἀποσπάσῃ τὸν νοῦν του ἀπὸ τὰ ἐπίγεια καὶ πρόσκαιρα ἀγαθά· καὶ ἀς τὸν στρέψῃ πρὸς τὰ Φύράνια, πρὸς τὰ αιώνια ἀγαθά· ἐπάνω εἰς τὰς στενοχωρίας καὶ εἰς τὰς Θλίψεις, ὅπου τὸν πιέζουν, ἀς δεῖξῃ τὸν ἀνωτερότητά του, ἀς ἀναπτύξῃ ἔκτακτον ὑπομονήν καὶ ἀκολουθῶν τὸ Θεῖον παράδειγμα, ἀς σηκώσῃ τὸν σταυρόν του. καὶ ἔκει ἐπάνω, ἀς καρφώσῃ τὰς ἀμαρτίας του! Καὶ θὰ ἔλθῃ ἡμέρα ν' ἀναστηθῆ ν ψυχὴ του καὶ νὰ ζήσῃ αἰωνίως!

Διότι ἀληθῶς τίποτα δὲν τὸν ὥφελει νὰ κερδήσῃ ὅλον τὸν κόσμον καὶ νὰ ζημιώσῃ τὴν ψυχήν του!...

Καὶ ὅχι μόνον διὰ τὸν ἔαυτόν του νὰ κάμνῃ αὐτά· ἀλλὰ νὰ παραδειγματίζῃ καὶ τὸν πλησίον του, τὸν κάθε ἄνθρωπον, ὑψώνων ἔλευθέρως καὶ ἀβιάστως, καὶ μὲ τρόπον λεπτόν καὶ εὐγενικόν, τὴν πεποίθησίν του εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἀφοσίωσίν του εἰς τὴν Ἀλήθειαν καὶ εἰς τὴν Ἀρετήν, δίχως ὑποχωρήσεις, δίχως δισταγμούς, δίχως κακῶς ἐννοούμενην συστολήν.

Καὶ ἀς εἶναι βέβαιος· καὶ ἀς ἔχῃ ἀκλόνητον πεποίθησιν, διτι θὰ ίδῃ τὴν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ!

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ανέκαθεν ἔθεωρήθη ἀναντιρρήτως ἐκπολιτιστικὴ ἡ δύναμις τοῦ Εὐαγγελίου.

Οἰκογένειαι, Κοινωνίαι καὶ Λαοί, οἱ δόποῖοι μελετοῦν καὶ ἐντρυφοῦν εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, εὐκολύνουν τὴν ζωὴν τῶν μαλάσσουν τὸν σκληρὸν ἄγνωνά της· διάγουν μὲν ζηλευτὴν εὐδαιμονίαν· εἴναι πραγματικῶς ἥθυικοποιημένοι καὶ ἀληθῶς πολιτισμένοι.

Τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, σύγγραμμα τόσων αἰώνων τῷδα, δὲν εἴναι καθόλου παλαιόν· πάντοτε νέον, δίδει ζωήν, χαρίζει εὐδαιμονίαν, γεμίζει ἀπὸ ἀγαλλίασιν, παρηγορεῖ καὶ ἀνακουφίζει ἢ συγκρατεῖ· φωτίζει τοὺς ὠραίους δρόμους τῆς ἀρετῆς, τῆς αὐτοθυσίας, τοῦ καθήκοντος, τῆς ἀνταπαρνήσεως, τῆς νεκρώσεως τῶν παθῶν μας· μᾶς ὅδηγει εἰς τὴν ἴδεωδη, εἰς τὴν ἀληθινὴν ζωὴν τῆς Χριστιανικῆς Ἡθικῆς.

Καὶ θὰ ᾖτο ὁφελιμώτατον νὰ ἡμποροῦσε καθεὶς νὰ μελετῇ πολὺ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ νὰ πλησιάζῃ καὶ νὰ συμμορφώνεται πρὸς τὸ Πνεῦμα. Του!

X. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

Κυριακαὶ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

Περικοπαὶ Ευαγγελίων

Σελ.

1η τοῦ ἔτους-Περιτομὴ-[”]Υπαπαντή Λουκᾶς Β'. 21—40
τοῦ Κυρίου

12

Κυριακὴ πρὸ τῶν Φάτων	Μάρκου	Α'.	1—8	«άρχ. Εὐαγγελίου»
> μετά τὰ Φάτα	Ματθαίου	Α'.	12—17	«Γῆ Ζαβιούλῶν»
> Ζαχαρίου (Λουκ. ΙΕ' Κυρ). Λουκᾶς		ΙΘ'.	1—10	Σελ. 75
> Τελώνου καὶ Φαρισαίου	Λουκᾶς	ΙΗ'.	9—14	> 96
> Ἀσώτου	Λουκᾶς	ΙΕ'.	11—32	> 93

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Κυριακὴ Ἀπόκρεω	Ματθαίου	ΚΕ'.	31—46	>	106
> Τυροφάγου	Ματθαίου	Σ'	14—21	>	119
> Πρώτη Νηστειῶν (Ορθοδ.)	Μάρκου	Α'.	44—53		
> Δευτέρα Νηστειῶν	Μάρκου	Β'.	1—12	>	27

ΜΑΡΤΙΟΣ

Κυριακὴ Τρίτη Νηστ. (Σταυροπροσκ.). Μάρκου		Η'.	34—38 καὶ ΘΙ' σελ.	127
> Τετάρτη Νηστειῶν	Μάρκου	Θ'.	17—31 «Δαιμονιζόμενος»	
> Πέμπτη Νηστειῶν	Μάρκου	Ι'.	32—45 προλέγ. τὰ Πάθη	
> Βαῖων	Ἰωάννου	ΙΒ'.	1—18 σελ.	44

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

Κεριακὴ Πάσχα Ἀνάστασις	Ἰωάννου	Κ'.	19—31	>	72
> Θωμᾶ	Ἰωάννου	Κ'.	19—31	>	72
> Μυροφόρων	Μάρκου	ΙΕ'.	43—47 καὶ ΙΣ' 1—8(δμ.)		
> Παραλύτου	Ἰωάννου	Ε'.	1—15	>	32

ΜΑΪΟΣ

Κυριακὴ Σαμαρείτιδος	Ἰωάννου	Π'.	5—42	>	77
> τοῦ Τυφλοῦ		Θ'.	1—38	>	36
> τῶν Ἀγ. Πατέρων Α' Οἰκ. Σύν.		ΙΖ'.	1—13 «Προσ. Χριστοῦ»		
Πεντηκοστῆς		Z'	37—53 καὶ Η' 12 «έπαγγ. Ἀγ. Πν.		

ΙΟΥΝΙΟΣ

Κυριακὴ Πρώτη Ματθ. Ἀγ. Πάντων Ματθαίου	ΙΩ'.	27—30	«ὅστις δομολογήσει»	
> Λευτέρα >		Δ'.	18—23 σελ.	19
> Τρίτη >		Σ'.	22—34 >	122
> Τετάρτη >		Η'.	5—13 >	28
> Πέμπτη >		Η'.	28—34 καὶ Θ' 1 «Δαιμον.»	

ΙΟΥΛΙΟΣ

Κυριακὴ Ἐκτη Ματθαίου		Ματθαίου Θ'. 1—8	«παραλυτικὸς»
> Ἐβδόμη	>	> Θ'. 27—36	«Δύο τυφλοὶ»
> Ὁγδόη	>	> ΙΔ'. 14—22	σελ. 31
> Ἐνάτη	>	> ΙΔ'. 22—24	> 34
> Δεκάτη	>	> ΙΖ'. 14—23	«σεληνιαζόμενος»

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κυριακὴ Μεταμορφώσεως		Μάρκου Θ' 2—11	σελ. 42
> Ἐνδεκάτη Ματθαίου		Ματθαίου ΙΗ'. 23—35	> 97
> Δωδεκάτη	>	> ΙΘ'. 16—26	«Διδ/λε ἀγαθὲ»
> Δεκάτη τρίτη	>	> ΚΑ'. 33—42	σελ. 102
> Δεκάτη τετάρτη Ματθαίου		> ΚΒ'. 2—14	> 103

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κυριακὴ δεκάτη πέμπτη Ματθαίου		ΚΒ' 35—46	«Νομικὸς»
> πρὸ τῆς Ὅψ. τοῦ Σταυροῦ Ἰωάννου	E'.	3—17	«ὅφις ἐρήμου»
> μετὰ τὴν Ὅψωσιν Ματθαίου	E'.	14—19	σελ. 108
> δεκάτη ἔκτη Ματθαίου	>	ΚΕ'. 14—30	> 99
> δεκάτη ἑβδόμη	>	ΙΕ'. 21—38	«Χαναναία»

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Κυριακὴ Λουκᾶ Α'.		Λουκᾶ Ε'. 1—11	«πλῆθος ἵχθυων»
> > Β'.		> ΣΤ'. 13—36	σελ. 108
> > Γ'.		> Ζ'. 11—16	> 22
> > Δ'.		> Η'. 5—15	> 82
> > Ε'.		> ΙΣΤ'. 19—31	> 95

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Κυριακὴ Λουκᾶ ΣΤ'.		Λουκᾶ Η'. 26—39	«Χώρα Γαδαρηνῶν»
> > Ζ'		> Η'. 41—56	σελ. 24
> > Η'		> Ι'. 25—37	> 77
> > Θ'		> ΙΒ'. 16—21	> 89
> > Ι'		> ΙΓ'. 10—17	«Γυνὴ συγκύπτοντα»

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Κυριακὴ Λουκᾶ ΙΑ'. (Προπατόρων)		Λουκᾶ ΙΔ'. 16—24	σελ. 90
> > ΙΒ'.		> ΙΖ'. 12—19	> 26
> > ΙΓ'.		> ΙΗ'. 18—27	«πλούσιος σφόδρα»
> > ΙΔ'.		> ΙΗ'. 35—43	σελ. 30
> πρὸ τῶν Χριστουγέννων	Ματθαίου	Α'. 1—25	«βίβλος γενέσεως»
Χριστούγεννα	Λουκᾶ	Β'. 1—20	σελ. 7
> μετὰ τὰ Χριστούγεννα	Ματθαίου	Β'. 13—23	> 14

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εἰσαγωγὴ	Σελ. 3
Βιογραφικαὶ πληροφορίαι διὰ τοὺς Ἐναγγελιστὰς	4

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

(ΠΕΜΠΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ)

Κεφάλαιον πρῶτον. Ὡς καὶ τοῦ Χριστοῦ	7
§ 1. Ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ. «Λουκᾶ» κεφ. Β'. 1—20	7
§ 2. Ἡ προσκύνησις τῶν Μάγων. «Ματθαίου» κεφ. Β'. 1—12	10
§ 3. Ἡ περιτομὴ καὶ ἡ Υπαπαντή τοῦ Χριστοῦ. «Λουκᾶ» κεφ. Β' 21—40	12
§ 4. Ἡ φυγὴ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἡ ἐπιστροφὴ εἰς τὴν Ναζαρέτ. «Ματθαίου» κεφ. Β'. 13—23	14
§ 5. Ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Σολομῶντος. «Λουκᾶ» κεφ. Β' 41—52	16
§ 6. Ἡ βάπτισις τοῦ Κυρίου. «Ματθαίου» Γ' 13—17	17
Κεφάλαιον δεύτερον. Τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ	19
§ 7. Ἡ ἔκλογὴ τῶν Μπθητῶν. «Ιωάννου» κεφ. Α' 35—52	19
> > > «Ματθαίου» κεφ. Ι' 2—4	19
§ 8. Τὸ πρῶτον θαῦμα εἰς τὴν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας. «Ιωάνν.» κεφ. Β' 1—11	21
§ 9. Ὁ Χριστὸς κάμνει πάλιν εντυχισμένην μίαν ἀτυχῆ μητέρα. «Λουκᾶ» κεφ. Ζ' 11—17	22
§ 10. Ἡ ἀνάστασις τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰαείρου. «Λουκᾶ» κεφ. Η' 41—56	24
§ 11. Ἡ θεραπεία τῶν 10 λεπρῶν. «Λουκᾶ» κεφ. ΙΖ' 11—19	26
§ 12. Ἡ θεραπεία τοῦ Παραλύτου εἰς τὴν Καπερναούμ. «Μάρκου» κεφ. Β' 1—12	27
§ 13. Ὁ ἑκατόνταρχος τῆς Καπερναούμ καὶ ὁ Χριστός. «Ματθαίου» κεφ. Η' 5—13	28
§ 14. Ἡ θεραπεία τοῦ τυφλοῦ εἰς τὴν Ιεριχώ. «Λουκᾶ». Κεφ. ΙΗ' 35—43	30
§ 15. Ὁ χορτασμὸς τῶν 5000. «Ιωάννου» κεφ. ΣΤ' 1—15	31
§ 16. Ἡ θεραπεία τοῦ Παραλύτου εἰς τὴν Βηθεσδά. «Ιωάννου» κεφ. Ε' 1—15	32
§ 17. Ἡ κατάπαυσις τῆς τρικυμίας. «Ματθαίου» κεφ. ΙΔ' 23—33	34

§ 18. 'Η θεραπεία τοῦ ἔκ γενετῆς τυφλοῦ. «Ιωάννου» κεφ. Θ' 1—38	36
§ 19. 'Η ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου. «Ιωάννου» κεφ. ΙΑ' 1—53	39
§ 20. 'Η Μεταμόρφωσις τοῦ Χριστοῦ. «Μάρκου» κεφ. Θ' 2—11	42
Κεφάλαιον τρίτον. Τὰ ἄγια καὶ φρικτὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ.	44
§ 21. 'Η θριαμβευτικὴ εἰσοδος εἰς τὰ 'Ιεροσόλυμα. «Ιωάνν.» κεφ. ΙΒ' 1—18	44
§ 22. Τὰ μετά τὴν εἰσοδον εἰς 'Ιεροσόλυμα. «Ματθαίου» κεφ. ΚΑ' 10—17	46
Μεγάλη Δευτέρᾳ.	
§ 23. 'Η πρώτη ἐπίθεσις τῶν 'Αρχιερέων καὶ Γραμματέων κατὰ τοῦ Χριστοῦ «Ματθαίου» κεφ. ΚΑ' 18—28 καὶ 32, 43, 45—46	47
Μεγάλη Τρίτῃ.	
§ 24. 'Ο Ιησοῦς καυτηριάζει τὴν διαγωγὴν τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων. «Ματθαίου» κεφ. ΚΒ' 15—22, 35—40 καὶ ΚΓ' 1—39	49
Μεγάλη Τετάρτῃ.	
§ 25. Τὸ 'Ανάτατον Συνέδριον. Προδοσία-Καταδίκη. «Ματθαίου» κεφ. ΚΣΤ' 3—6 καὶ «Λουκᾶ» ΚΒ' 3—6	53
Μεγάλη Πέμπτῃ.	
§ 26. 'Ο Μυστικὸς Δεῖπνος.	54
α'. 'Ετοιμασία τοῦ Πάσχα. «Μάρκου» ΙΔ' 12—16	55
β'. Τὸ θείον ὑπόδειγμα 'Αγάπης. «Ιωάννου» ΙΓ' 4—17	55
γ'. 'Η Θεία εὐχαριστία. «Μάρκου» κεφ. ΙΔ' 22—25	59
δ'. 'Ο δρόμος τοῦ 'Ιούδα. «Ιωάννου» κεφ. ΙΓ' 21—30	57
ε'. 'Η προσευχὴ εἰς τὸ "Ορος τῶν 'Ελαιῶν. «Ματθαίου» κεφ. ΚΣΤ' 30—46	57
στ'. 'Η σύλληψις τοῦ Χριστοῦ. «Ματθαίου» ΚΣΤ' 47—56	59
ζ'. 'Ο Ιησοῦς πρὸ τοῦ 'Αννα. «Ιωάννου» ΙΗ' 12—15 καὶ 19—24	60
η'. 'Η ἄρνησις τοῦ Πέτρου. «Μάρκου» ΙΔ' 66—72	61
θ'. 'Η καταδίκη τοῦ Χριστοῦ. «Ματθαίου» ΚΣΤ' 57—58	61
Μεγάλη Παρασκευή.	
§ 27. α'. Νέα καταδίκη τοῦ Χριστοῦ. «Λουκᾶ» ΚΒ' 66—71	63
β'. Τὸ τέλος τοῦ 'Ιούδα «Ματθαίου» ΚΖ' 3—10	64
γ-δ'. 'Ανακρίσεις Πιλάτου καὶ 'Ηρόδου. «Λουκᾶ» ΚΓ' 1—17	64
ε'. Σταύρωσις «Λουκᾶ» ΚΓ' 17—34	66
στ'-ζ'. 'Η ἀνιξικαία τοῦ Κυρίου καὶ ἡ χλευὴ τῶν 'Ιουδαίων. «Λουκᾶ» ΚΓ' 34—43	67
η'-θ'. Τὸ τέλος τοῦ Κυρίου. «Λουκᾶ» ΚΓ' 44—49	68
ι'. 'Η ταφὴ τοῦ Κυρίου. «Λουκᾶ» ΚΓ' 40—54	68
Μέγα Σάββατον.	
§ 28. Οἱ ἀρχιερεῖς σφραγίζουν τὸν Τάφον κλπ. «Ματθαίου» ΚΖ' 62—66	69
Κυριακὴ τῆς Ἀναστάσεως.	
§ 29. α'. 'Η Ἀγάστασις τοῦ Χριστοῦ, «Ματθαίου» ΚΗ' 1—8	70
β'. 'Η ἐμφάγισις εἰς τὰς Μυροφόρους. «Ματθαίου» ΚΗ' 8—10	71

γ'. Οι Ἰουδαῖοι συκοφαντοῦν τὴν Ἀνάστασιν. «Ματθαίου» ΚΗ' 11—15	71
§ 30. α'. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς Μαθητάς. «Ἴωάννου» Κ' 19—31	72
β'. Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ. «Ἴωάννου» Κ' 19—31	72
§ 31. Ἡ Ἀνάληψις τοῦ Χριστοῦ. «Λουκᾶ» ΚΔ' 50—53	74

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

(ΕΚΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ)

Κεφάλαιον πρῶτον. Διδακτικὰ συνομιλίαι τοῦ Χριστοῦ.

§ 32. Ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Ζαχαρίας. «Λουκᾶ» κεφ. ΙΘ' 1—10	75
§ 33. Ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ πτωχὴ χήρα. «Μάρκου» ΙΒ' 41—44	76
§ 34. Ὁ Ἰησοῦς ὅμιλει εἰς τὴν Σαμαρείτιδα. «Ἴωάννου» κεφ. Δ' 5—42	77
§ 35. Ὁ Ἰησοῦς εὐλογεῖ τὰ μικρὰ παιδία. «Ματθαίου» κεφ. ΙΗ' 1—6 καὶ ΙΘ' 13—15	80
§ 36. Ὁ Χριστὸς καὶ οἱ Ἐλλ. θαυμασταὶ του. «Ἴωάννου» Ι Β' 20—23 . .	81

Κεφάλαιον δεύτερον. Παραβολαὶ τοῦ Χριστοῦ.

§ 37. Ἡ παραβολὴ τοῦ σπορέως. «Λουκᾶ» κεφ. Η' 5—15	82
§ 38. > > τῶν ζιζανίων. «Ματθαίου» ΙΙ' 24—30 καὶ 36—43	83
§ 39. > > μὲ τὸν κόκκον σινάπεως. «Ματθαίου» ΙΙ' 31—32	85
§ 40. > > τῆς ζύμης. «Ματθαίου» ΙΙ' 33	85
§ 41. > > τοῦ κεκρυμμένου θησαυροῦ. «Ματθαίου» ΙΙ' 44	86
§ 42. > > τοῦ καλοῦ μαργαρίτου. «Ματθαίου» ΙΙ' 45—46	86
§ 43. > > τῆς σαγήνης. «Ματθαίου» κεφ. ΙΙ' 47—50	87
§ 44. > > τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου. «Λουκᾶ» κεφ. Ι' 25—37	87
§ 45. > > δι' ἓνα ἀνόητον πλούσιον. «Λουκᾶ» κεφ. ΙΙ' 16—21	89
§ 46. > > τοῦ μεγάλου Δείπνου. «Λουκᾶ» κεφ. ΙΔ' 16—24	90
§ 47. > > διὰ τὸ πρόβατον καὶ τὴν δραχμήν. «Λουκᾶ» ΙΕ' 1·10	92
§ 48. > > τοῦ ἀσώτου υἱοῦ. Λουκᾶ» κεφ. ΙΕ' 11—32	93
§ 49. > > τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου. «Λουκᾶ» ΙΓ' 19·31	95
§ 50. > > τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου. «Λουκᾶ» ΙΗ' 9·14	96
§ 51. > > διὰ τὸν πονηρὸν δοῦλον. «Ματθαίου» ΙΗ' 23—35	97
§ 52. > > διὰ τὰ τάλαντα. «Ματθαίου» κεφ. ΚΕ' 14—30	99
§ 53. > > διὰ τοὺς ἐργάτας τοῦ ἀμπελῶνος. «Ματθαίου» ΚΙ' 16	101
§ 54. > > τῶν κακῶν γεωργῶν. «Ματθαίου» κεφ. ΚΑ' 33—42	102
§ 55. > > διὰ τὸν βασιλικὸν γάμον. «Ματθαίου» ΚΒ' 2—14	103
§ 56. > > τῶν δέκα παρθένων. «Ματθαίου» κεφ. ΚΕ' 1—13	105
§ 57. Πῶς εἰκονίζει ὁ Κύριος τὴν μέλλ. κρίσιν. «Ματθαίου» ΚΕ' 31—46	106

Κεφάλαιον τρίτον. Ἡ ἐπὶ τοῦ Ὁρούς ὅμιλία τοῦ Κυρίου.

§ 52. Περικοπαὶ ἀπὸ τὴν ἐπὶ τοῦ Ὁρούς ὅμιλίαν τοῦ Χριστοῦ.	108
1η Περικοπή. Οἱ Μακαρισμοί. «Ματθαίου» κεφ. Ε. 1—12	108

2α	>	‘Η ἀξία τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου. «Ματθαίου» Ε' 13-16	110
3η	>	‘Ο σεβασμός τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Μωσαῖκὸν Νόμον. «Ματθαίου» Ε' 17-20	111
4η	>	‘Ο φόνος, ἡ ὁργή, ἡ συμφιλίωσις. «Ματθαίου» Ε' 21-24	112
5η	>	‘Ο ὁρκος. «Ματθαίου» Ε' 33-37	113
6η	>	Ἐκδίκησις—Καλωσύνη. «Ματθαίου» Ε' 38-42	114
7η	>	Τὰ καθήκοντα πρὸς τὸν πλησίον. «Ματθαίου» Ε' 43-48	115
8η	>	‘Η ἐλεημοσύνη. «Ματθαίου» ΣΤ' 1-4	116
9	>	‘Η προσευχὴ. «Ματθαίου» ΣΤ' 5-15	117
‘10η	>	‘Η νηστεία. «Ματθαίου» ΣΤ' 16-18	119
11η	>	Βιωτικαὶ ἀνάγκαι·ἀληθινοὶ θησαυροί. «Ματθ.» ΣΤ' 19-34	120
12η	>	‘Η συμπεριφορὰ πρὸς τὸν πλησίον. «Ματθ.» Ζ' 1-5 καὶ 12	121
13η	>	‘Η ἐλπίς. «Ματθαίου» Ζ' 1-12	123
14η	>	‘Ο ἀληθινὸς δρόμος. Οἱ ψευδοπροφῆται. «Ματθ.» Ζ' 13-20	123
15η	>	Οἱ ἔκλεκτοι τοῦ Θεοῦ. «Ματθαίου» Ζ' 21-23	124
16η	>	‘Ο ἐπίλογος τῆς διμιλίας. «Ματθαίου» Ζ' 24-27	125
17η	>	‘Η γενικὴ ἐντύπωσις. «Ματθαίου» Ζ' 28-29	126
§ 54.	Tὸ μόνον μέσον τῆς ἀληθινῆς σωτηρίας. «Μάρκου» Η' 34-38 καὶ Θ' 1	127	
	Ἐπίλογος	129	
	Εὐαγγέλια Κυριακῶν τοῦ ἔτους	131	
Περιεχόμενα		133	

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 1741]2047]723
Διεκπ. 1308]1310]566   Αθήνησι, 13 Σ)βρίου 1932

Πρόδειγμα

Τὸν π. Χαρίλαον Ἀθ. Δημητρακόπουλον

Ἐνταῦθα

Ἄπαντῶντες εἰς τὰς ἀπὸ 18 Ἰουλίου καὶ 9 Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ. αἰτήσεις ὑμῶν, δι' ὧν ὑπεβάλλετε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ πρὸς ἔγκρισιν τὰ ἐπτὰ τεύχη βιβλίων τῆς Σειρᾶς σας «Τὰ ὅρησεντικά τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου», ἡτοι: Α') Παλαιὰ Διαθήκη, Β') Καινὴ Διαθήκη, Γ') Ἐπικλησιαστικὴ Ἰστορία, Δ') Λειτουργικὴ, Ε') Κατήχησις, ΣΤ') Εὐαγγελικαὶ Περικοπαί, καὶ Ζ') Ποιήματα—Προσευχαί, γνωσίζομεν ὑμῖν, Συνοδικὴ Διαγνώμῃ, διτι, παρακλήσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἔξετάσας τὰ βιβλία ταῦτα δι Μακαριώτατος Πρόδεδρος αὐτῆς Κύριος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, ἀπεφάνθη, διτι οὐδὲν εἶδεν ἐν αὐτοῖς τὸ ἀπῆδον πρός τε τὰ δόγματα καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Ἀνατολικῆς Ὁροθιδόξου ὑμῶν Ἐπικλησίας.

(Τ. Σ.) † Ο Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Πρόδεδρος
Ο Ἀρχιγραμματεὺς Ἀρχιμ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΡΟΥΜΠΑΝΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἀριθ. πρωτ. 8953

Πρὸς τὸν π. π. Γενικοὺς Ἐπιθ/τὰς τῶν Σχολείων Μέσης καὶ Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως, τὸν Δ/ντάς τῶν Παιδ/κῶν Ἀκαδημιῶν καὶ τῶν Πειραιατικῶν Σχολείων τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, τὸν Γεν. Ἐπιθ/τὴν τῶν Σένων καὶ Μετον. Σχολείων, τὸν Δ/τὴν τοῦ Διδασκαλείου Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, τὸν Ἐπιθ/τὰς τῶν Δημ. Σχολείων, τὸν Ἐπιθ/τὴν τῶν Μουσουλμανικῶν Σχολείων Δυτικῆς Θράκης, καὶ τὸν Δ/ντάς τῶν Δημοσίων καὶ Ἰδιωτικῶν Σχολείων Μέσης καὶ Στοιχ. Ἐκπαιδεύσεως.

Ἐχοντες ὑπὸ ὅψει τὰς κειμένας διατάξεις «περὶ διδακτικῶν βιβλίων κλπ.» καὶ τὰς προτάσεις τοῦ Κεντρικοῦ Γνωμοδοτικοῦ — Διοικητικοῦ Συμβουλίου Ἐκπαιδεύσεως, τὰς περιλαμβανομένας εἰς τὴν ὑπὸ ἀριθ. 119]10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22]18 - 12 - 48 πρᾶξιν αὐτοῦ, τὰ περιεχόμενα τῶν ὅποιων ἀποδεχόμεθα,

Συντάχμεν:

Τὴν κυκλοφορίαν μεταξὺ τῶν μαθητῶν τῆς Ε' καὶ ΣΤ' τάξεως τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Εὐαγγελικαὶ περικοπαί» βιβλίου τοῦ Χ. Δημητρακοπούλου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Φεβρουαρίου 1949.

Ο Υπουργός
Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ